

Borger-Vennen.

Et Ugeskrift,

udgivet

af

**Det forenede Understøttelses-
Selskab.**

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Kjøbenhavn 1844.

Trykt hos Louis Klein, Eier af det Gøldelin'ske Officin.
Store Kjøbmagergade No. 65.

05.6
Bo 66

1844
Aug 56

17540

Indhold

af

Borger = Bønnens

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr.		Side.
1.	Bekjendtgjørelse	1
	Fortsættelse af: Christinas Alderdom og Død	6
2.	Slutning af: Christinas Alderdom og Død	9
	Dampskibet Nicolai den Førstes Brand. . .	14
3.	Fortsættelse af: Dampskibet Nicolai den	
	Førstes Brand	17
	Extract af fjerde Dvartals-Regnskab 1843.	
4.	Fortsættelse af: Dampskibet Nicolai den	
	Førstes Brand	21
5.	Slutning af: Dampskibet Nicolai den Førstes	
	Brand	29
	Aben om Bord	32

IV

Nr.		Side.
6.	Fortsettelse af: Aben om Bord.....	37
	Anekdoter.....	44
7.	Slutning af: Aben om Bord.....	45
8.	Bekjendtgjørelse.....	53
	Bekjendtgjørelse.....	54
	Halligerne.....	66
9.	Bekjendtgjørelse.....	69
	Bekjendtgjørelse.....	70
	Slutning af: Halligerne.....	70
10.	Bekjendtgjørelse.....	77
	Bidrag til Fæstningen Christiansøes Historie	78
	En Tvekamp i Mørket.....	81
	Blandinger.....	84
11.	Bekjendtgjørelse.....	85
	Slutning af: En Tvekamp i Mørket....	86
	Raimansproven.....	87
	En Fruentimmerbye.....	91
	Blandinger.....	92
12.	Bekjendtgjørelse.....	93
	Bekjendtgjørelse.....	94
	Extract af General=Regnskabet for 1843. Balanceret Status af Selskabets Formue.	
13.	Landet mellem Mississipi og Sydhavet ..	117
	Blandinger.....	124
14.	Fortsettelse af: Landet mellem Mississipi og Sydhavet.....	125
	Blandinger.....	132

Nr.		Side.
15.	Bekjendtgjørelse	133
	Slutning af: Landet mellem Mississipi og Sydhavet.....	137
	Blandinger	140
16.	Mademoiselle Lenormand	141
	Nationaltræf.....	144
	En blind Forbryder.....	146
17.	En Jagt=Fornøielse	149
	Frivillig Tortur	150
	Forening mod Dyrplageri.....	152
	Extract af første Dvartals Regnskab 1844.	
18.	Den D=Taïti.....	153
	Anecdote	160
19.	Fortsættelse af: Den D=Taïti.....	161
	Blandinger	168
20.	Fortsættelse af: Den D=Taïti.....	169
	Blandinger	176
21.	Fortsættelse af: Den D=Taïti.....	177
	Blandinger	184
22.	Slutning af: Den D=Taïti.....	185
	En republicanst Audients	186
	Indiansk Blodhævn	188
	Et Bugtaler = Konststykke.....	190
	Blandinger	192
23.	De vilde Folkestammer i Sydafrika	193
24.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika.....	201

VI

Nr.	Side.
25.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 209
26.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 217
27.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 225
28.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 233
29.	Fortsættelse af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 241 Extract af andet Dvartals Regnskab 1844.
30.	Slutning af: De vilde Folkestammer i Sydafrika..... 245 Bindstille..... 251
31.	Fortsættelse af: Bindstille..... 253
32.	Slutning af: Bindstille..... 261
33.	S. Nilson, Bidrag til Menneffeslægten Udviklingshistorie..... 269
34.	Bekjendtgjørelse..... 277 Fortsættelse af: S. Nilson, Bidrag til Menneffeslægten Udviklingshistorie.. 279
35.	Bekjendtgjørelse..... 285 Fortsættelse af: S. Nilson, Bidrag til Menneffeslægten Udviklingshistorie.. 287
36.	Bekjendtgjørelse..... 293 Fortsættelse af: S. Nilson, Bidrag til Menneffeslægten Udviklingshistorie.. 295

Nr.		Side.
37.	Bekjendtgjørelse	301
	Fortsettelse af: S. Nilson, Bidrag til Menneskeslægtenes Udviklingshistorie..	303
38.	Slutning af: S. Nilson, Bidrag til Men- neskeslægtenes Udviklingshistorie	309
	Kjøbenhavns Omnibusser	312
39.	Slutning af: Kjøbenhavns Omnibusser..	317
	Kjøbenhavns Dampskibsfart.	320
40.	Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køeskildske Fred	325
41.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køes- kildske Fred	333
42.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køes- kildske Fred	341
	Extract af tredje Dvartals Regnskab 1844.	
43.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køes- kildske Fred	345
44.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køes- kildske Fred.	353
45.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Køes- kildske Fred	361
46.	Fortsettelse af: Carl den Tiendes fornyede	

VIII

Nr.		Side.
	Angreb paa Danmark efter den Roeskildske Fred	369
47.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Roeskildske Fred	377
48.	Fortsættelse af: Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Roeskildske Fred	385
	Anecdoter	389
49.	Bekjendtgjørelse	391
	Bekjendtgjørelse	392
	Erindringer fra den syvaarige fransk-spaniske Krig	392
	Blandinger	398
50.	Bekjendtgjørelse	399
	Bekjendtgjørelse	400
	Fortsættelse af: Erindringer fra den syvaarige fransk-spaniske Krig	400
	Blandinger	406
51.	Bekjendtgjørelse	407
	Fortsættelse af: Erindringer fra den syvaarige fransk-spaniske Krig	408
	Blandinger	414
52.	Bekjendtgjørelse	415
	Fortsættelse af: Erindringer fra den syvaarige fransk-spaniske Krig	416
	En Mystification	421

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 1.

Løverdagen den 6te Januar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 27de December d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Repræsentants-Forsamling, der bivaanedes af 37 Repræsentanter og i hvilken afhandlede og besluttede følgende:

1. I Anledning af at Administrationens Medlem Agent Lund efter Tour skulde udtræde af Administrationen med Udgangen af dette Aar, foretoges ved en dobbelt Valghandling, overensstemmende med Lovene, nyt Valg paa en Administrator, hvorved Agent Lund gjenvalgte paa 3 Aar fra 1ste Januar 1844.

2. Da Hr. Major v. Paludan's Functionstid som Revisor, ligeledes efter Tour udløb med dette Aar, foretoges Valg paa en Revisor, samt tillige paa en Supleant, hvorved Hr. Major v. Paludan gjenvalgtes til Revisor og blev Hr. Cancellieraad Hansteen, som den der ved Valget dernæst havde fleest Stemmer, Supleant.

3. Til at foretage det i Lovens § 48 bestemte Eftersyn og Overlevering af Selskabets Effecter, valgtes følgende Repræsentanter:

- Hr. Statsraad, Bankdirecteur Haagen,
- Capitain v. Ernst og
- Krigsassessor Herregaard.

4. En Ansøgning fra et Medlem af Selskabet, om Fritagelse for at erlægge Contingent, affloges.

5. Følgende nye Medlemmer bleve optagne i Selskabet:

- Hr. Contoirist under Admiralitetet Schæffer
- Fuldmægtig Tingsted
- Sadelmagermester G. A. F. Christensen
- Lieutenant og Muurmester Kornbeck
- Enkefrue Randulph
- Hr. Teifabrikør Walsb
- Lieutenant og Urtekræmmer A. Buch
- Guldsmedmester J. A. Gumpert

Dr. Skoemagermester J. P. Ryeberg

Jomfrue N. C. Walter

Dr. Contoirist Math. Kæbke

— Bærtshuusholder P. Nielsen

— Høker C. L. Mænge

— Secretair og Soldbetjent Astrup

— Skoemagermester F. L. Aagaard

— Syrekudsf Westerskov

Jomfrue H. W. G. Vech

Dr. Bærtshuusholder Spelty

— Skrædermester Trimbom

— Stabstambour Lottenburger

— Lieutenant og Urtekræmmer C. N. Grave

— Smedmester Willing

— Malermester N. C. Bruun

— Skrivtstøber og Typograph Gehrke

— Bærtshuusholder N. Rom

Madam N. C. Borck

Dr. Guldsmedmester J. Jensen

— Høker J. Nielsen

Madam Hørfved

Dr. Guldsmedmester Dahlbom

— Destillateur C. F. Nielsen

— Uhrmagersvend Langballe

— Blikkenslagersvend J. F. Voct

— Cand. theologicæ og Skole-Inspecteur J. Nielsen

Sr. Malermester A. M. Kruse
 — Hoffouereer J. Petersen
 — Overfyrværker A. Lund
 — Sadelmager J. P. Christensen
 Madam K. M. Meyer

Sr. Betjent i Athenæum Sammer
 — Tobaksfabriker M. Bresta
 — Bødkersvend N. Bresta
 — Fiskebløder Nyeholm
 — Skrædermester Afcarius
 — Hersvinger Gether
 — Smedermester G. M. Bau
 — Skrædermester A. P. Schov
 — Skrædersvend J. P. Ahn

Jomfrue Amalie Keller

Sr. Skoemagermester Barner
 — Uhrmagersvend G. Pau
 — Malermester Guntzelnich
 — Raskjetmager Sander
 — Bødkersvend ved Holmen D. Nielsen
 — Krigscancelliesecretair Strandgaard
 — Muursvend J. A. Møller, D. M.
 — Malermester E. S. Holmer

Madam K. M. Holmer

Sr. Skoemagermester S. Petersen
 — Lemmersvend Heinsund

- Hr. Glasselotterie-Collecteur Seidelin
 — Grosserer F. C. Bruun
 — Porcellainsmaler Alexandersen
 — Juveleer Descomyn
 — Grossmedsvend ved Holmen P. A. Dugert
 — Nagelsmedmester Berg.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
 Selskab, den 31te December 1843.

J. C. Lund. E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Christinas Alderdom og Død.

(Fortættelse.)

Christinas Helbred var i den sidste Deel af hendes Liv baade jevnere og stærkere end i Besyndelsen; dog leed hun af og til af Svimmelhed. Men i Februar 1686 fik hun et svært Anfald af Rosen, der, ledsaget af heftig Feber, angreb begge hendes Been. Sygdommen hævedes, men kom igen samme Maaned, første Gang 1687, anden Gang 1689. Det sidste Anfald var meget alvorligt. Rosen satte sig først i det høire Been, og en voldsommere Feber indfandt sig i Forbindelse med Besvimelser og Tegn paa Battersot. Efter tre Ugers Forløb lykkedes det at overvinde Sygdommen, og Christinas Sundhed syntes at vende tilbage, skøndt langsomt. „Mit Helbreds overmenneskelige Styrke,“ skrev hun, „har mægtet at beseire en Sygdom, som kunde have dræbt en Hercules, ja tyve saadanne. Det er vistnok Guds Naade, som har styrket mine Kræfter til en selv for Lægerne forbausende Grad.“ Fra alle Kanter kom Breve og Bister med Lykønskninger over den gienvundne Sundhed; ja Paven sendte paa sine Vegne en af Cardinalerne i samme Hensigt og med det Tillæg, at hans Hellighed

var kommen selv, saafremt et vedvarende Gledes-
 befindende ikke havde hindret ham. Christina's
 Hoffolk og især Azolini anstillede en Mængde
 Glædesfester med Kanonsalver, Illuminationer
 samt Ufsyngninger af et Te Deum i flere af
 Rom's Kirker.

Under sin Reconvalescent's erholdt Christina
 fra den bekjendte Stiernetyder Voigt i Stade et
 Brev, skrevet i September 1688. Han yttrede
 deri, at de tre første Maaneder af Maret 1689
 truede Dronningen med meget store Farer. Dog
 haabede han, at Gud naadig vilde redde Hendes
 Majestæt. I Marginen har Christina vedtegnet
 følgende Anviisning til et Svar: „Sic, at jeg
 længe har nærret stor Ugtelse for hans Indsigter;
 at jeg har fundet hans Forudsigelse altfor sand;
 og at Gud virkelig har reddet mig.“ Beretningen
 om dette besynderlige Sammentræf grunder sig
 ikke paa løse Rygter, men paa en virkelig Begi-
 venhed; skjøndt nogle nære den Mistanke, at
 Galdenblad har forfalsket den ved en Forandring
 af Dateringen. Forøvrigt gif ogsaa et andet
 Rygte i samme Retning. Christina havde efter
 en ny og egen Opfindelse ladet sig giøre en Dragt
 af Selvmor med Prydelsler og Broderier af Guld.
 Juleaften 1688 prøvede hun den for første Gang,

og gif længe og stiltiende frem og tilbage i Værelset. Endelig vendte hun sig om til en tilstedeværende Pige ved Navn Julia, der ogsaa for sine Forsøg i Spaadomskunsten kaldtes Sibylla'en. „Siig mig,“ sagde Dronningen, „naar troer Du, at jeg agter at benytte denne Klædning?“ Pigen taug; men Dronningen trængte ind paa hende, og endelig sagde den lille Sibylle: „Eders Majestæt tænker inden kort Tid at blive begravet i denne Dragt.“ — „Du har Ret,“ svarede Dronningen, „det var just det, som beskæftigede mine Tanker. Men Vi maae overlade det i Guds Haand; ligesom alle Andre skal ogsaa jeg engang vandre herfra.“

(Sluttes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 2.

Løverdagen den 13de Januar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Christinas Alderdom og Død.

(Slutning.)

Og saaledes skete ogsaa. Den tredie April Kl. ni om Eftermiddagen fik Dronningen et nyt og heftigere Anfald af Rosenfeberen. Anledningen dertil er af de Fleste bleven forbigaaet med Læshed; men af nogle, skændt mindre troværdige Forfattere opgivet, og det paa følgende Maade. Ved Christinas Hof var en Abbed Vanini, et letfærdigt og yderst samvittighedsløst Menneske. En Aften gjorde han sig i Dronningens Pallads og midt i hendes Værelse skyldig i en voldsom og uanstændig

Fremfærd mod en i hendes Tjeneste værende ung
 Pige. Sagen kom med Stei strax for Dronningens
 Ører. Hun blev yderst opbragt over Forseelsen,
 over Driftigheden, over den tilfidesatte Afgtelse
 mod hende selv og endelig over den udeblevne
 Hævn; thi ved Underretningen om Christinas
 Brede flygtede Riddingen bort. Denne Dronningens
 heftige Sindsbevægelse skal have foranlediget
 Sygdommens fornyede Udbrud. Det blev heftigt.
 Rosen fastede sig paa de indre Dele og, som man
 troede, paa Lungerne, og Azolini veeg ei mere,
 hverken Dag eller Nat, fra hendes Værelse. Chri-
 stina forudsaae selv en snar Død og beredte sig
 dertil med Alvor og Ydmyghed. Hun lod begiere
 Pavens Tilgivelse for de mange altsor heftige
 Udtryk, som hun under de foregaaende Tvistigheder
 havde tilladt sig. Innocentius sendte strax den
 begierede Tilgivelse med sin Slægtning, Cardinal
 Ottoboni, der tillige gav tilkiende, at Paven
 uagtet sit Aldebefindende agtede at komme selv og
 meddele hende Betsignelsen. Men hastigt tog Syg-
 dommens Heflighed til. Christina underskrev sit
 Testamente; en anseet Barsøddermunk meddelte
 hende Sacramenterne, og den niende April 1689
 Kl. 6 om Formiddagen sov hun hen stille og roligt,
 at det knap bemærkedes.

Christina havde begiært en simpel Eigbegiængelse, men Paven gjorde den yderst glimrende og pragtfuld. Til Eigklædning brugtes virkelig den forhen omtalte Selvmorsdragt. Christina havde fremdeles forlangt at blive begravet i Pantheon, men Paven besluttede at hædre hende med en Hvileplads i selve St. Peders Kirken. Monumentet over hende blev ikke færdigt førend 1702. Basreliefen paa det fremstiller just det Dieblif, da Christina i Inæbruck, knælende for Holstenius, aflagde sin catholske Troesbekiendelse.

Christinas Testamente udnævnte Azolini til Arvetager, men indeholdt tillige Gaver til Paven, Cardinalerne, Kongerne af Frankrig og Spanien og Churfyrsten af Brandenburg; ligeledes til de fleste af hendes Tienere. Galdenblad var den eneste Svensker, som ved denne Leilighed blev erindret. Testamentet aabnedes strax efter Dronningens Død. De fleste af hendes Folk yttrede Misforneielse over deres eget Lod, samt Misundelse over Azolinis, hvilke Følelser snart borttørrede Taarerne.

Azolinis Lod blev dog mindre misundelsesværdigt. Efterladenskaberne vurderedes vel til en halv Million Scus, men Kongen af Sverrig og Churfyrsten af Brandenburg truede med Fordringer

derpaa. I al Fald blev Glæden ikke langvarig; thi to Maaneder efter Christina døde Cardinalen selv. Hans Broder søn, Pompeius Azolini, en ubetydelig italiensk Adelsmand, traadte ind i Cardinalens Rettigheder og blev saaledes, besynderligt nok, Christinas og Gustav Adolph den Stores Arving. I dennes Haand faldt paa saadan Maade de udsøgteste Bøger, Prydelser og Kostbarheder, som det svenske Sværd uden trediveaars Krigen havde erobret. Den største Deel blev solgt og adspaltet. For en Spotpris af 8000 Scus købte Pave Alexander den Ottende Christinas kostbare Skrift og Bogsamling, og forenede den deels med sit private, deels med det almindelig pavelige Bibliothek, hvor man endnu seer en Mængde Bøger med Sverrigs tre Kroner paa Bindet. De bedste Malerier købtes af det orleanske Huus og gik til Palais Royal i Paris. Billedstetter, Skuepenge og en Mængde andre Kostbarheder forblev i Rom hos Familien Ottoboni. En stor Deel af disse Gjenstande havde nu giørt en mærkværdig Kredsgang. Aar 1630 bleve de tagne af den østerrigiske General Kotalto ved Mantuas Erobring og førte til Prag. Ved denne Stads Indtagelse 1648 bleve de af Rönigsmarek giorte til Bytte og førte til Sverrig, hvorfra Christina bragte

dem først til Flandern og siden igien tilbage til Italien.

Af det svenske Folk var Christina allerede i mange Aar næsten glemt. Hendes Død forarsagede derfor ringe Opmærksomhed og ingen Sorg; tværtimod en hemmelig Glæde over nu at være befriet for hendes dreie Marsunderhold og lunefulde Fordringer. Af sin nærmeste Omgivning blev hun, som det syntes, hverken savnet eller beklaget. Paa Verdens store Skueplads og af de Mægtige paa Jorden var hun allerede paa det nærmeste glemt, og hendes dødelige Vortgang vakte der kun for nogle Dieblikke Opmærksomhed. Kunstnere og Videnskabsmænd derimod tabte i hende en Beskytterinde, som selv baade elskede og forstod samt med kongelig Gævmildhed belønnede deres Idrætter. De udtrykte derfor deres Taknemmelighed og Savn i mangfoldige Gravskrifter og Taler, og det med saa megen Varme og Liv, at Efterverdenens Dom over Dronning Christina igiennem disse længe beholdt sin Hovedretning.

M a n s a .

Dampskibet Nicolai den Førstes Brand.

(Af et Diensvidne.)

Si blot det Udelæggende i Luernes Kraft er det, der ved en Ildbrand virker saa gribende paa Menneskets Sjæl; ogsaa det æsthetiske Indtryk af de rødgule Flammer, der oplyse en Deel af Omgivelserne for at indhylle det Dvrige i desto dybere Nat, og paa den anden Side det Ulegemlige, det Ugribelige i dette Element, og den Hurtighed, hvormed det virker, — alt dette forenet kan kun frembringe en overordentlig Virkning. Den, der nogen sinde har oplevet en stor Oversvømmelse, veed, hvor langt afmægtigere Menneskenes øieblikkelige Kraftanstrengelser og længe forberedede Beskyttelsesmidler ere imod Vandet, end imod Ilden. Dette kommer navnlig deraf, at Oversvømmelsen ved et Digebrud sædvanligviis strax optræder i sin hele Vælde, medens Ildbranden som oftest fremgaar af en ringe Begyndelse. Men derfor er det ogsaa kun ved Ildbranden at den lange og møisommelige Kamp med Elementet finder Sted, der paa den ene Side først ret viser Menneskekraften i dens Afmagt, og paa den anden Side afdrager Mennesket fra Tanken om Flugt, — indtil det er for sldigt. Hertil kommer den phantastiske Bevægelse i de

merke Skymsfer og det Spøgelseagtige i Luerne, der — hist undertrykte — her pludselig bryde frem igjen, naar de med fede eller lette Stoffer flyve langt hen igjennem Luften. Kun Vanen, den hyppige Tilbagevendelse af denne Begivenhed, den store Afstand fra Faren i de fleste Tilfælde, Tilstanden til de fortræffelige Sikkerhedsanstalter kunde befrie Beboerne af store Stæder fra den paniske Skræk, der i en lille By griber Gamle og Unge, Rige og Fattige, naar Brandraabet lyder. Og selv de store Stæders Sorgløshed har nylig ved Hamborgs Brand faaet en skrækkelig Paamindelse. Nu sætte man sig ind i den Søfarendes Sindstemning, naar Ilden griber hans let ødelæggelige Træhuus, naar den vilde, raske Flamme-Dødsengel driver ham de dunkle, skummende Bølgers kolde Favntag imøde! For den Søfarende er dette et Billede af Verdensbranden paa den yderste Dag; thi for ham, hvem uendelig lange, bundløs dybe Vandstrækninger adskille fra Fastlandet og Medmenneskers Hjælp, er Skibet den Verden, til hvis Tilværelse hans egen er knyttet, ved hvis Tilintetgjørelse han selv synker i Dødens Favn.

Det var en klar, kjelig Foraarsmorgen (27 Mai) i Maret 1838, da Dampskibet Nicolai I.

under Kanonerne's Torden foer forbi Fæstningen Kronstadts lavere Udenværker. Himmelen var blaa, Havet roligt, den svage Vind hemmede ikke Dampkraften, der rask drev det „svømmende Hotel“ frem. Hundrede og to og tredive Personer af alle Stænder, Aldere og Nationer bevægede sig muntre mellem hinanden paa det rummelige Dæk. Dette mellem St. Petersborg og Lübeck seilende Dampskib havde allerede over hundrede Gange tilendebragt den lange Reise i den bestemte Tid uden noget betydeligt Uheld, saa at man med en vis Følelse af Stolthed og Sikkerhed saae de heitragende, slingrende Seilskibe forsvinde bag ved sig.

(Fortsættes.)

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 3.

Løverdagen den 20de Januar 1814.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Dampskibet Nicolai den Førstes Brand. (Fortsættelse.)

De stakkels Reisende paa de sidste kunde være flere Uger undervejs, og hvem vidste, hvilke Uveir de endnu havde at bestaae i den lange Tid! Paa dem saae man enkelte Passagerer gaae tavse omkring, mismodige over det lange Savn af alle Befvemmeligheder, der forestod dem; paa Dampskibet derimod en opreimt, liblig med hinanden converserende Mængde af fintklædte Mennesker. I Omgivelserne herskede Elegance og Befvemmelighed; flinke Opvartere gjorde just ved lange, smagsfuldt

serverede Borde Anstalter til en dejeuner à la fourchette, der ikke skulde lade den Rige og Fornemme savne sin pariser Kok, og give den mindre Bemidlede Leilighed til, for nogle Dage at hensejtte sig i den store Verdens behagelige Levemaade. Følelsen af Sikkerhed og Velbefindende blev hos de fleste endnu frydret ved den ganske nye, eller dog usædvanlige Tilstand, hvori de befandt sig ved at være paa Havet. Mennesket er nu engang en Landskabning, og kun ved prøvede Sikkerhedsmidler og et saa talrigt Selskab, som her, kan en behagelig, pikant Pirring fortrænge den uhyggelige Stemning, der paakommer Enhver, selv ved ofte gjentagne Søreiser, naar han eensom skal fare hen over det troløse Element; naar den beboede Kyst endnu kun viser sig som en fjern Taagestribe, eller ganske forsvinder for Øiet, og Mennesket rundt om i Bølgernes Svulmen og Brydning ei seer andet end en Manifestation af en Elementarkraft, der, uendelig overveiende den svage Menneskekraft, kun kan virke fjendtlig ødelæggende paa ham.

Ved en saa lykkelig Søreise, som denne lovede at blive, gjør Mennesket sig imidlertid kun saadanne Tanker for endnu mere at forhøie sin Følelse af Sikkerhed, og knytter dertil let de venlige Udsigter, der ellers aabne sig for ham. — Raff og

stikert skred den af indre Kraftbevægelse skjælvende Skibskolos sit Maal imøde, efterladende i lang Strækning bag sig en hvid Skumstribе i Havet og en sort Skymasse i Luften. Kapitainen forsikkrede, at, hvis Vinden vedblev at være saa gunstig, kunde man allerede Onsdag Middag naae Travemünde, Lübeck's Havn. Man havde forladt Petersborg om Søndagen endnu i en stærk Vinterfulde, over knagende Snee var man kjört gjennem de brede, kolde Palladsgader til Havnen, — og Onsdag Middag skulde man vandre i klart, varmt Solskin under løvfulde eller blomstrende Træer i det gamle Lübeck's foraarsgroenne Omgivelser! —

I Særdeleshed gif det Tirsdag Middag muntert til ved det glimrende Table d'hote. Uniformer og Ordensstjerner saae man der i Mængde og umaadelig rige russiske Fyrster og Adelsmænd, der reiste til England til Dronning Victorias Kroning. Alle det dannede Europas Sprog lød mellem hinanden i Kredse, der dannedes af høie Diplomater, rige Kjøbmænd og Fabrikanter, Kurrerer med vigtige Depescher, ansete Vystreisende, fornemme Eventyrere og kundskabrige Lærde. — Selv Kvinder og Børn (thi det manglede ikke paa Damer af anseet Stand uden mandlig ledsagelse i dette noble Selskab) havde overvundet det lette Anfald af Sæsyge, og

skjæmte, som hjemme, med Slægtninge og Bekjendte. Champagnepropperne fløi, Speg og Lume opfyldte den selskabelige Underholdning, og saaledes blev det ved, da Alle efter Bordet spadserede paa Dækket. — Men Skibet gif nu ikke mere saaroligt fremad; en heftig Vind — nu fra Sydvest — flappede i Lougværket og strøg hen over Skibet, saa at Alle hyllede sig tættere i deres Kapper, og navnlig Damerne, besværede af den nu paa Dækket nedhvirvlende Reg, traf sig tilbage til Kabinen. Den høit brusende Sø havde antaget en uhyggelig mørkegraa Farve, og kastede fra Tid til anden sine skummende Bølger over Skibets Reling. Paa mange blege Ansigter viste sig Sporene af den med dobbelt Styrke tilbagevendende Seshyge. Kapitainen bemærkede, at man vel vilde ankomme en tolv Timer senere, og fik henimod Aften den største Deel af Passagererne til at begive sig til Kabinterne for ikke at forhindre Skibsmandskabet i dets Arbeide.

(Fortfættes.)

B o r g e n.

Contract

af

fjerde Quartals Regnskab 1943,

for

det forenede Underrettelsselskab.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 4.

Løverdagen den 27de Januar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinste Officin.

Dampskibet Nicolai den Førstes Brand.

(Fortsættelse.)

Saa meget der end var anvendt for at gjøre Indretningen her bekvem og smagsfuld, er dog enhver Nat tilføes, som man ikke tilbringer i det Frie, meer eller mindre skrækkelig, indtil lang Vane gjør det muligt at finde sig i disse snevre Sovesteder, denne gjennemtrængende Lugt, denne kvalme Luft, denne Nærhed af Bølgerne, der faa Sommer fra Dret larme mod Skibets Sider. Og paa et Dampskib finde alle disse Ubehageligheder endnu i høiere Grad Sted, saavel formedelst den store Men-

neffemængde, der her er sammentrængt, som for-
medelst Heden og Larmen, der udgaae fra Maski-
neriet. Men alt dette er dog ogsaa lettere at udholde
paa Dampskibe, fordi det der varer saa kort Tid.

Saaledes havde ogsaa af vort Reiseselskab
mange i denne Nat slet ikke lukket deres Vane, de
fleste kun nydt en kort, af urolige Drømme afbrudt
Søvn, og da man Onsdag Morgen kom paa Dækket,
var den hæslige Sydvestvind kun bleven endnu stær-
kere, ja den steg henimod Aften endog til en Storm.
Men man blev ved godt Mod, thi man nærmede
sig dog bestandig Maalet. I Morgenstunden havde
man nærmet sig Den Rügen, for der at afgive
Posten. Det var allerede en stor Trøst, da man
havde den med Længsel imedesete tydske Kyst saa
nær for Vinene, at man kunde see Stubbenkammers
Kridtklipper, ja endog de allerede herligt grønnende
Eng og Skove og Landsbyerne i det Indre af
Den. Om Eftermiddagen lod Kapitainen elleve
Reisevogne og al større Bagage, som indtil den
Tid havde haft Plads i Skibsrummet, bringe op
paa Dækket. Allerede for den næste Nat lovede
han Hvile i de bløde Senge i Travemündes gode
Gjæstgiversteder; thi Kl. 2 vilde man ankomme.
Paa en erkjendt god Kapitains Ord here Passa-
gererne som paa et Orakel. Saaledes brød Natten

igjen frem. Klokken var elleve. Kvinderne og Børnene laae, ved Synet af Landet befriede fra deres udmattende Søslyge, i dyb Slummer i deres affondrede Eidekahytter. Mændene havde for en Deel ogsaa begivet sig til deres Kojer paa Siderne af Hovedkahytten, for en Deel sad de endnu i denne, sagte discurerende, ved Viin og Spil. En tredie Deel stod trods det ugunstige Veir paa Dækket; thi i det Fjerne straaede allerede, som en sikker Borgen for en suar Ankomst, Fyrtaarnet i Trave munde.

Ogsaa Kapitainen sad nede i Kahytten, Uhret havde nylig slaaet Et, da — en uhyggelig Bevægelse og Løben paa Dækket — en Passageer styrter bleg ned med det Budskab, „at man i samme Dieblif havde kastet en Deel af Dampmaskinen brændende over Bord!“ — og: „Brand! Brand! Brand!“ raabtes der nu skingrende gjennem hele Skibet af gamle og unge, mandlige og kvindelige Stemmer. Alle styrtede fra Sengene op paa Dækket. — Allerede hvirvlede tyk Røg og et Hav af Gnister op fra Varmekammeret. Alt vilde frelse sig, flygte; dog hvorhen? — — Endnu to Timer behøvede det raske Dampskib for at naae Kysten, og oprørte af Stormen væltede de dunkle Bølger sig fraadende mod dets Forstavu! —

Hist laae nogle paa Knæ og bad og vred Hænderne med fortvivlelsesfuld Jnderlighed. Andre, der opgave alt Haab om Redning, kunde kun med Møie holdes fra at styrte sig i Havet eller i Luerne, foretrækkende en hurtig Død for langsom Dødsqual. Børn, Kvinder og Jomfruer, opdragne med de høiere Stænders hele Omhyggelighed, stode halv nøgne paa det glødende Skibsdække, ombrusede af den vilde, stivnende Stormvind. De klamrede sig, anraabende om Hjælp, til deres Fædre, Ægtefæller, Brødre, der selv med den uundgaaelige Død for Dinene stirrede paa den græsselige, nærmere og nærmere rykkende Flamme. Og — o Forsærdelse! — Skibet gik umiskjendelig langsommere og langsommere. Maskinmesteren havde nemlig anvendt Dampkraften for at sætte Skibsprøiten i Bevægelse, men Luerne — udslukkede her — sloge hist kun med fordoblet Kraft iveiret fra det tørre Træværk.

Passagererne vare, endnu førend Døden i Luerne eller i Bølgerne naaede dem, nær ved at kvæles af den tykke, stinkende Damp. Da lod gjennem Jamren og Hysten, Graad og Bønner Kapitaïnens Kommandostemme, stærkt, fast, rolig, som tidligere, da han endnu ikke deelte Herredømmet over sit Skib med det rasende Ele-

ment. Paa hans Befaling blev Krudtfadet kastet over Bord, og Skibet fløj nu med al til dets Tjeneste staaende Kraft imod Vandet. De 33 Matroser stillede sig med Haandsprøjter imod Ilden for at standse dens videre Fremfærd.

En Straale af Haab opfyldte Alle. Skibet nærmede sig Vandet. Rask lode to Pæsfagerer den ved Ugterspejlet hængende Baad glide ned i Havet, men, førend den havde naaet Vandfladen, sprang tre andre deri; Redningsbaaden brast ved Bægten af deres Spring — de fandt deres Død i Velsgerne. —

Ny Angst og Fortvivlelse; men den gav sig nu kun tilkjende i en dump Jamren og Stennen. Sammentrængte paa et saa lille Rum som muligt stode Alle, kæmpende med den tykke Damp, bedøvede af Heden, i Skibets Forstavn, og havde ikke mere Besindelse til at skaffe sig Plads ved at skyde de elleve Equipager over Bord. Nogle kæmpede med Matroserne, der forhindrede dem i ogsaa at bemægtige sig de to sidste Redningsbaade. Da befalede Kapitainen: „Bognene over Bord! Matroserne trække deres Knive og støde enhver ned, der ukaldet lægger Haand paa Baadene!“ Alt veg tilbage. To Bogne rullede i Havet. Da stødte Skibet med et heftigt

Ryf mod Rystens faste Sandbund, og stod fast, medens det nu højere blev ombrust af Brændingen, der i vilde Hvirvler udfyldte den tre hundrede Skridts Afstand fra Landet.

Jugen af Passagererne havde mærket Stødet ved Strandingen. Luen var nu, trods Matrosernes Sprøjten, rykket saa nær, at Gulvet glødede under Fødderne. Ved Regen og Flammerne midtskibs vare Alle styrtede fra den meest truede Agterdeel til Skibets Forstav. Her stode nu halvandet hundrede Mennesker fast pressede til hverandre, for det meste halv nøgne, i den frygtelige Sæde, medens de ogsaa herhen hvirvlende Dampskyer truede med at kvæle Alle.

Rask og forsigtigt havde Skibsmandskabet ladet de to øvrige Redningsbaade glide ned, og formedelst den stærke Brænding bemanded hver med fire Matroser. Men saaledes kunde kun tolv ad Gangen sættes i Land. Da derfor Kapiteinen og Baadsmanden begyndte hver at lade sex af de Nærmeststaaende stige ned i Baaden, reiste der sig en forfærdelig Kamp paa Liv og Død i den tætte Menneskeklynge, og „— — Mennesker, agter paa dette dybe Blik, som den bundløse Ulykke lader gjøre i Ederes Hjerter! Vaager og beder i Lykkens Dage, at I maae være stærkere

i Fristelsens Timer!" — her vare alle Livets helligste Baand løste, Mennesket med Døden for Die var kun Dyr! Enhver tænkte, ubekymret om sin Nærmeste, selv de Svageste, kun paa at frelse sig selv af den tilsyneladende uundgaaelige Død i Luerne.*) — — Saaledes skete det, at alle Mænd allerede vare i Land eller i Baadene før nogen af Kvinderne og Børnene, der nu flammede sig fast om Kapitainens og Styrmandens Kæder og anraabte dem om Frelse.

Og allerede var Luen frygtelig nær. Et Jammerkrig overdevede Kapitainens faste og rolig trøstende Stemme, et Jammerkrig, om hvilket man skulde troe, at det maatte opvække alle hine sikkre Sovere hist i Landsbhyerne paa Kysten, at det maatte trænge op til Himlens Svælvinger. I Fortvivlelsens Banvid vilde Mødrene, med deres Børn paa Armene, styrte sig i Havet, i Luerne. Men er Ulykken i Stand at trykke Mennesket i Støvet, da formaaer den ogsaa at hæve den fromme Sjæl i Tillid til Gud til en forhen ukjendt Styrke

---

*) Jeg vil ikke gjengive den Scene, Forfatteren her skildrer, i dens hele Gruelighed. Man maa til Ære for Menneskehedens Haabe, at den ikke er ganske sandfærdig, skøndt den desværre synes at finde Stadfæstelse ved den følgende Bemærkning.

og Storhed. En svensk Grevinde — en høj, skøn Kvinde — havde allerede grebet Styrmandens Haand for at stige ned. Nu lod hun den frelsende Haand atter fare, og traadte, indrømmende sin Plads til Andre, tilbage i sine Ulykkesdeeltagerinders Kreds. Hendes Exempel, hendes Beroligelses- og Trøstens- Ord virkede forunderligt paa Alle; de hævede de foldede Hænder højt i Beiret, og istedetfor Angstskriget steg en stille, men inderlig Bøn fra deres Læber op til Himlen.

Og Herren hørte de Svages Bøn! — Baadene fløj frem og tilbage, saa at Blodet dryppede Matroserne af Hænderne. Nu vare de sidste otte Kvinder stegne ned — iblandt dem Grevinden —, ogsaa Kapiteinen og Styrmanden sprang i Baadene, og som forbittrede over det dem frarevne Bytte udstrakte Flammerne nu deres Tunger til Skibets forreste Deel, tæt ved Bugsprydet.

(Fortsættes.)

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 5.

Løverdagen den 3^{die} Februar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Dampskibet Nicolai den Førstes Brand.

(Slutning.)

Men nu paa Strandbredden! hvilken Leben og Sengen iblandt de Frelste! — De føle ikke den isnende Kulde, der nu er fulgt paa den glødende Hede; den barske Nattervind slaaer de vaade Klæder om deres Lemmer, vaade, fordi de havde maattet vade de sidste tyve Skridt gjennem Vand indtil Ruæerne. Hist seger en Fader endnu sit sidste Varn, medens de andre med lydelig Takkben omfavne Moderen. Her kalder en ung Pige paa sin Broder, hist en anden paa sin Brudgom. Med Undtagelse af de tre Ruæser, som ved overilet at

vilde hjælpe sig selv sandt deres Død, savnes kun to Matroser. En er bleven kvalt ved Slukningen, den anden allerede tidligere revet i Havet med Boguene, der kastedes over Bord.

Men mange af Passagererne opfyldes nu, da deres Liv er sikret, kun af Tanken om deres tabte Eiendomme. Forbittrede see de hen til det brændende Skib. Hvor mangen Tydsker havde ikke i lange, lange Aar i Rusland ved svært Arbejde under de ugunstigste Forhold forsaget sig enhver Glæde og Opmuntring for at sikre sig en rolig og sorgløs Alderdom i Fædrelandet. Nu staaer han igjen paa tydsk Grund, og, naar Luene hist er slukkede, da er der Mindre han kan kalde sit, end dengang han som modig Yngling stod paa den samme Strandbred og saae hen til det kolde Nordland, hvor han vilde tilkæmpe sig sin Lykke! Hvor mangen Beboer af Rusland havde ikke i Rækker af Aar anstrengt sig for at vinde Tilladelse og Pengemidler til en Reise mod Syden! Nu maatte han gruble over, hvorledes han skulde erholde Midler til Hjemreisen, for aldrig at vende hid tilbage igjen. Hvormangen fornem Mand klagede ikke over Tabet af uerstattelige Documenter; hvor mangen havde mistet alle Grindringstegn af sit tidligere Livs Glæder og Sorger!

Nicolai havde indesluttet store Skatte; det saae man senere paa de Gulds og Sølvklumper, de halvopbrændte, kostbare Juvelskrin og Stoffer, som laa i det indtil Vandspeilet fortærede Brags sorte Brandmudder. — Kun Matroserne havde reddet deres usle Gods af deres foran ved Bugspydet værende Kamre, og i affindig Misundelse vilde nu mangen rig Mand frarive dem de for ham værdiløse Ting.

Men endnu var Enden ikke kommen paa Neden og Faren. Den nærmeste mecklenborgske lille By, Klütz, laa i betydelig Afstand; det Sted, hvor de Reddede stode, var en bred, af skarp Gruus og Flyvesand blandet Sandbanke, i hvis fugtige Overflade de Udmattedes nøgne Fødder sank dybt ned ved hvert Skridt. Meget besværligere, ja endog farligt var det dernæst at klattre op af den her halvfjerdsindstyve Fod høie Strandbred, der falder næsten lodret ned mod Havet. Foden gled tilbage paa den vaade Leerbund, og Tornebuskene, hvorved de blodige Hænder klamrede sig fast, truede med at løsrybes, og Alt, som holdt sig fast ved dem, at styrte ned. Kapitainen og Matroserne viste sig ogsaa her som Mænd, der i Farens Stund bevarede Mod og Besindighed. Den første fordeelte de sidste overalt, hvor Understøttelse behø-

vedes, og disse gjorde næsten overmenneskelige Kraftanstrengelser, naar de klattede op ad Brinken belæstede med tre, fire Børn, og endnu holdende et Fruentimmer ved Haanden. Da man endelig var kommen op, adspredte alle sig i vild Flugt over Sletten, hvor den frembrydende Dag viste Menneskeboliger. Lykkelige de, der naaede den gjæstmilde Grev Bothmers Gods! I den nærliggende Landsby Elmenhorst slog den raamecklenborgske Bonde Døren i for Næsen af de Ulykkelige med de Ord: „I har jo ingen Penge.“ Ser Dukater bleve betalte for en Høstvogn til det i faa Miles Afstand liggende Travemünde, hvor de Skibbrudne endelig fandt en Ende paa deres Lidelser. Mange bleve syge som Følge af den overstaaede Angst, Hede og Kulde, og enkelte svagelige Personer døde kort efter.

Uben om Bord.

(Skibsscener og Sobilleder af Kapitain Basil Hall.)

Blandt alle Dyr er Hunden fortrinnsviis Menneskets Yndling. Men med al dens Vedhængenhed er Hunden dog altig en meget egenkjærlig Staldbroder, thi for det meste indskrænker den sig med

sin Selskabelighed til sin Herre, eller sin Herres Djener, der maa sørge for den, eller i det høieste endnu sin Herres Ven, der ledsager denne paa hans Spadseretoure. Imod enhver anden er den ikke alene fold, men ofte endog vranten og uartig.

Derfor er ogsaa en Hund sjelden gjerne seet paa et Skib; thi det ligger for meget i dette Dyr's Natur, at giere Forskjel med sine Gunstbeviisninger, og et heelt Kobbelt kunde om Bord ikke yde Tiendeparten af den Morsskab, som en eneste Abe forarsager. Jeg indretter det derfor stedsse saaledes, at jeg aldrig mangler en Abe paa det af mig kommanderede Fartoi, for at forskaffe mine Matroser en behagelig og uskylldig Fornøielse.

Da jeg var bleven udnævnt til Kapitain paa et til Sydamerika bestemt Skib, ilede jeg til den berømte Dyrehandler Gross (i London), der ogsaa lovede mig at udsøge mig en af sine pudseeligste og bedst opdragne Aber, og forpligtede sig oven i Kjøbet til at skaffe Dyret til Portsmouth, hvorved han hjalp mig ud af en stor Forlegenhed. At tage en Abe med, naar jeg havde villet reise med en Postchaise, var just ikke raadeligt; og var jeg reist med Diligencen, saa vilde uden Tvivl en Ledsager som Jocko, hvad enten han befandt sig inde i Vognen eller oven over Karreethimmelen,

ved sine Pudser have indviklet mig i Strid med de andre Reisende. Jeg var nysgjerrig efter at see, hvorledes Hr. Gross vilde rede mig ud af denne Forlegenhed, og begav mig derfor nogle Dage efter hen til ham, for at overvære Vortsendelsen af mit nye Kjøbmandskab. Jocko blev under forfærdelige Grimasser og heftig Modstand pakket i en Træskasse, hvis Laag meget omhyggeligt blev slaaet til. Denne Kasse havde flere Huller, der vel ikke vare saa store, at vor Fange kunde stikke Poterne ud igjennem dem, men dog saa store, at han kunde trække Luft og see, hvad der foregik udenfor. I denne Tilstand blev den arme Jocko spederet fra London til Portsmouth, og den forekom mig saa uhykkelig, at jeg et Dieblif fortred min Grusomhed imod den. Imidlertid var den nu engang underveis. Da den for Resten ikke havde noget at spise hos sig, med Undtagelse af et Par Nødder, saa længtes den om Morgenen ikke lidet efter Frokost, da Baadsmanden bragte den fra Soldhuset til Skibet, hvor Officererne allerede vare forsamlede. Befalingen til Afseiling var først bleven bekendtgjort for saa Dage siden, og derfor havde endnu kun saa Matroser indskibet sig; men snart indfandt der sig en heel Mængde af dem, og jeg kunde ikke andet end tildeels at skrive deres Ilfærdighed paa

min fra London medbragte Pudsensmagers Regning, hvis Ry hurtig havde udbredt sig i Havnen.

For at skildre en Skibsabe, behøver jeg ikke at fortælle alle de velbekjendte Streger, hvormed den morede Matros og Rejsende. Vor gjorde heri ligesom alle andre; den tog Tougene og vikled dem op fra Ende til anden; den stjal Sølvpiiben fra Understyrmanden, og lod den falde ned fra Toppen af Masten, eller ogsaa sneg den sig ned i Kapitainens Kahytte og rev hans Papirer i Stykker. En af dens største Forneielser bestod i, at den belurede en af Mandskabet, naar denne snørede sit Tøi sammen i sin Cæk. Saasnart Matrosen havde bragt sine Sager i Orden og bortfjernet sig, sneg Jocko sig hen til Cækken, løste Vaandene op, aabnede den, rev et Stykke ud efter det andet, lugtede til det, forpjuskede det og kastede Alt i største Uorden mellem hinanden paa det vaade Dæk. Derhos var det morsomt at see, at den, hvergang den havde spillet os en saadan Streg, ikke alene syntes at være sig sin Brøde bevidst, men ogsaa at være overbevist om at have fortjent sig en dygtig Portion Prygl for sin Uleilighed. Men Trangen til at synde var saa levende og indgroet hos den, at den ikke kunde modstaae Fristelsen, og ved sin Skrigen snart udtrykte en vis

Tilfredshed med sig selv, snart Følelsen af Frygt, indtil Sækkens Eiermand, maaskee mere opbragt paa sine ondskabssfulde Kammerater, der opmuntrede Uben istedet for at afbryde den, end imod Jocko selv, attraperede den og tilgavns gjennempryglede den.

Men alt dette er intet imod de Streger, som den, belært af vore lystige Matroser, spillede de tappre Marinesoldater. Jeg veed ikke, hvorledes de bare sig ad at undervise den i dette Punkt, men det lykkedes dem at bibringe Uben en saadan Uvillie mod Rødfjolerne, at Hunde og Katte ikke kunne hade hverandre mere, end de og den. Daglig gaves der en ny Anledning til Stridigheder, daglig nye Drillerier. Undertiden lod Jocko sig nøie med at sætte et haanligt Ansigt op ad dem, at bide dem i Hælene, at tilsmudse deres smukke Paradebeenflæder, og strøe Krudtet af deres Patroner ud paa Dækket, endskiøndt den ret godt vidste, at den vilde komme til at bede derfor under Sergeantens Stof, naar man beklagede sig hos ham derover.

(Fortsættes.)

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 6.

Løverdagen den 10de Februar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Uben om Bord.

(Fortsættelse.)

Matroserne loe da af ganske Hjerte, naar de saae deres tugtede Ven Jocko tage sig med begge Hænder paa Ryggen og smertefuld gnide den; og havde den ogsaa blot været en lille Smule politisk, maatte den snart have seet, at den ikke havde nogen Fordeel af denne offensive, men ikke tillige defensive Alliance med Matroserne mod Soldaterne. Mangen Gang syntes den ogsaa virkelig at føle sin beklagelsesværdige Stilling; pryglet af sine Fjender, udleet af sine Venner, vendte den sig da

pludselig forbittret mod de sidste og snappede efter dem; men til Æn for dette lumste Anfald fik den et dygtigt Slag paa Næsen, der i det mindste opveiede, om ikke overgik den Smerte, den følte i den modsatte Pol af sin Person. Nu gaves der da dobbelt Arbeide for dens Hænder og nyt Stof til Latter paa dens Beføstning. Kort, den stakkels Jocko fik bogstavelig hvad man i Almindelighed kalder Abetraktement, nemlig flere Prygl end Penge.

Med Hjælp af den strengeste og bedste Læremester, Erfaringen, blev Jocko imidlertid lidt efter lidt mere øvet i Krigskunsten og Skibsdiplomatien, og for Soldaterne derved desto frygteligere, da det ofte lykkedes den at bortsnappe Sergeantens ubarmhertige Spanskrørstok. En særdeles Fornøielse var det for Matroserne, naar de kunde postere Æben med et Haandspiger som Skildvagt paa Bakken. Man kunde ikke give den andet i Haanden end en saadan Stav, skjendt denne var for tung til at bruges som Kastevaaben mod Rødfjolerne; dog lærte den meget snart at haandtere den, og dette var ikke meget glædeligt for Fjenden. Vel vidste den stakkels Jocko lige saa lidt Besked med Theorien for Tyngdens Love, som hans Venner Matroserne kjendte Centripetalkraften, naar de kastede Blyloddet i Havet; men selv uden denne Kundskab begreb Æben

og dens Bundsforvandte meget vel, at naar man fra Bakstigen kastede et Haandspiger ned paa En, der steg op, maatte Klodsen uundgaaelig ramme det saaledes uventet angrebne Individ paa Fødderne eller Skinneebeene. Saasnart nu Jocko havde sluppet sin Prygl, saa stolede den i øvrigt paa Tyngdekraftens Love, svingede sig op i Forenden af den store Baad, puttede sig ned der, stak Halen iveiret, gloede omkring med Vinene og viste Tænderne frem, der med en Larm som Castagnetterne i en Bolero klappede mod hverandre, idet den saaledes deels udtrykte sin Frygt for Straf, deels Glæde over, at dens Foretagende var lykkedes. Imidlertid gned den Saarede sine Been og udgød en Strøm af Skjældsord, der dog ikke tjente til andet end til at hidkalde en Mængde Vidner, der spottede ham formedelst hans Eventyr med den skalkagtige Abe.

Jeg erindrer mig, at engang en Marinesoldat, en meget flink Fyr, hvem Aben nylig havde spillet et saadant Puds, rev en Stump af et Kabeltoug, og gav Jocko, inden den anede det, et Slag over Ørerne, som Dyret aldrig kunde glemme og tilgive ham. Dagen efter forstak Jocko sig bag Pumperne, indtil Soldaten kom forbi; da styrtede den løs paa ham, greb ham i Læggen, og gav, uagtet

de Spart og Næveslag, den fik, ikke Slip paa sit Bytte, førend den havde bidt sig midt ind i en Deel af Læggen. Soldaten skreg Mord og Drab, og paa hans Raab kom endelig hans Kammerater og flere Matroser ham til Hjælp, men Jocko smuttede bort imellem Benene paa dem, og søgte sig i Hast et Skjul. To eller tre Dage efter lod den sig nu ikke see; men da disse vare forløbne, blev der proclameret en Slags Vaabenstilstand mellem de Blaae og de Røde paa Skibet, hvilken begge Partier i nogen Tid iagttog saaa meget desto strengere, som deres Foresatte lode dem vide, at, da de dog havde saaa megen Tid til gjensidige Feider, vilde det bedste Middel til at sikke Freden være, at man paalagde dem endnu nogle overordentlige Arbeider.

Men Jocko, der engang havde smagt Hævnens Sødme, kunde ikke lade være at fortsætte sin Viden, saa længe dens Tænder holdt. Men snart rettede den ei blot sine Angreb imod Rødkjolerne, men dristede sig endog til at fornærme en af sine gamle Venner, Bramstangskapitainen*) i egen Person.

---

*) Kapitain kaldes paa de engelske Skibe enhver, der har Kommandoen over eller er den første af det ved en vis Afdeling af Skibet ansatte Mandskab.

Det var just i den varme Marstid, og vort Skibsmandskab spiste som sædvanligt paa øverste Dæk; Groggen var just baaren frem, og de lykkelige Matroser begyndte at væde deres Læber med denne deres Yndlingsdrik, da min Hr. Jocko, der ansprogedes af sit Kald til at gjøre ondt, og ikke længe kunde hvile, uden at udsætte sig for haarde Repressalier, ved Eugerne bemærkede Grogkrukken paa Bakskapitainens Bord. Den begyndte da at snige sig rundt omkring, som om den søgte et Stykke Brød, og vendte altid Hovedet bort fra det egentlige Maal for dens List, saa at ingen mærkede dens Hensigt. Men da den havde naaet den ulykkelige Krukke, manglede den Mod, skjæmt ikke ond Willie; thi den var det ypperligste Grundbillede for den Charakter, om hvilken det hedder i Junius's Satirer: „Har han end ikke Mod til at undertrykke sin Uttraa efter en slet Handling, saa besidder han dog endnu netop Dyd nok til at skamme sig derved.“ Men hvad end Bevæggrunden til Jockos Handling maa have været, nok er det, den standsede et Dieblif og mumlede, skreg og skjælvede som om Sergeantens Stof endnu kun var to Sommer fra dens Myrer.

„Hvad er der paa Færde, min kjære Monsieur Jocko?“ sagde Bramstangskapitainen, idet han venlig vendte sig til Aben, „hvordan har du det?

ingen vil gjøre dig nogen Fortræd; alle vi her ere Matroser og dine gode Venner; der er ikke en eneste Soldat iblandt os." Men allerede havde Skjelmen med Opbydelse af alle sine Kræfter taget Grogkrukken i sine Arme, og med det første Spring var han undsluppen de over denne forbyrne Streg studsende Matroser. Men Jocko havde ikke Koldblødighed nok til at udføre denne Spot med sin sædvanlige Behændighed, og en Deel af den kostelige Nektar strømmede ud paa Dækket. „Førdømte Abe!" raabte Bramstangskapitainen, „giv dit Kov tilbage, eller jeg kaster dig denne Kniv i Hovedet." At udføre denne Trudsæl og udføre den var eet, og havde Aben ikke endnu til rette Tid bukket Hovedet, saa havde dens Levnetsløb været til Ende. Da den saae den blinkende Klinge flyve forbi sig, glemte den ganske, hvad den havde i Poterne, og lod det falde, idet den undsprang op paa Relingen. Krukken blev et Dieblif opholdt i sit Fald ved Rammen af Risten og rullede derpaa ned i Sygestationen, til stor Forfækkelse for Underbaadsmanden, en dygtig Dranter, der var fortrolig med alle Arter af flydende Varer og gjorde den Bemærkning, at han endnu aldrig havde seet Grog regne ned i Duschbade.

Rasende reiste nu alle Matroserne sig. „Grib Aben!" raabte Alle, og i faa Sekunder havde hele

Skibsmandskabet forsamlet sig paa Dækket; selv Koffen med sin Potte og Kjøkkendrengen med sin Puster manglede ikke. Jocko klattrede op til Toppen af det store Jockestag*), sørend endnu en eneste af Matroserne, der vilde klattre efter den, havde de sex første Trin af Banterne bag sig. Officererne ilede til; de troede, et Menneſte var druknet, fordi der blev gjort en ſaadan Larm, men ſnart bleve de ved den ſkingrende Latter bragte ud af deres Bildfarelſe.

I nogle Dieblig hvilede Jocko ſig i den øverſte Deel af Stormaſten, medens en Mængde Matroſer ad forſkjellige Veie ſøgte at affkære den Tilbage-toget. Endelig lod en af de flinkeſte Gutter, hvem det var lykkes at komme oven over den, ſig glide ned og kom derved næſten paa Hovedet af Flygtningen. Da maatte denne ſøge et nyt Tilflugtsſted ved at smutte ud paa Raanokken. Men Underkanoneren havde forudſet denne Manøvre, og derfor ſtillet ſig med en Seiſing i Haanden ſaaledes, at han var ganſke viſ paa at gribe Spidsbuen. Men hvor ſkulde vel en Underkanoneer kunne fange en Abe? Kampen mellem begge vilde være et Sideskylle til Fabelen om Haren og Skildpadden.

---

*) Et opgaaende Toug.

Jocko havde seet Karlen komme, og inden man vidste det, sad den allerede paa et af Tvoertougene mellem Masterne saa roligt som paa Grenen af et Kofustræ, og som om den indaandede den fjærende Solust paa sin Fedes ved det grønne Forbjerg. Derefter steg Jocko endnu høiere og spadserede med den ligegyldigste Mine af Verden omkring paa de høieste og farligste Steder; og derpaa, som om den vilde gjøre sig en Forneielse, eller for, trods sine Forsølgeres Raseri, endnu at afstvinge dem Beundring, gjorde den et Spring fra Mesanmasten til et af de yderste Toug, hvorover Matroserne nær havde tabt baade Næse og Mund. Der blev den siddende, og spottede den frugtesløse Jagt, der blev anstillet af halvandet hundrede Matroser og Skibsdrenge efter en eneste Abe.

(Fortsættes.)

A n e k d o t e r.

— En Irlænder spurgte sin Ledfager, da en Dame gik dem forbi: "Paa, har du nogensinde seet saa magert et Fruentimmer?" — "Er hun mager?" svarede den Anden; "nei det er ingen Ting; jeg har seet et Fruentimmer, der var saa mager som saadanne to."

— La Rochejacquelin tiltalede sine Soldater før en Bataille saaledes: "Rykker jeg fremad, saa følger mig; retirerer jeg, saa dræber mig, og salder jeg, saa hævner mig."

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 7.

Løverdagen den 17de Februar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Uben om Bord.

(Slutning.)

Matroserne ere just ikke Folk, der saa snart opgive en Jagt; men efter en Times Forløb maatte de dog indrømme, at de vare udmattede og Jocko erholdt enstemmig Pardon. Bramstangs-kapitainen ragede imidlertid to Dage derefter endnu engang uklar med Uben; hau fik nemlig det Indfald, mere for Spøg end i Brede, at knibe Jocko i Øret; men Dyret vendte sig om, greb ham i Tommelfingeren og bed ham saa voldsomt, at han maatte tye til Doctoren. Da Lægen underrettede mig derom, forekom det mig dog at

min firpotede Ben blev en Smule for dristig, og at man omvendt tillod sig for mange Friheder imod den, og jeg befalede derfor, at man for Eftertiden skulde lade den være i Ro.

Ikke desto mindre fandt Jocko endnu Leilighed til at bide Sergeanten og en af Matroserne; ogsaa viste Lægen mig Dagen efter med et meget misfornøiet Ansigt Listen over de Saarede „Kapitain,“ sagde han til mig, „det er dog lidt vel galt; seer De, her har jeg tre Saarede paa min Liste for dette fordømte Kreaturs Skyld.“ „Tre!“ svarede jeg, selv utilfreds over min egen Daarskab, saavel som over min Abes Ondskab, og idet jeg slog ind i den Tone, Doctoren havde angivet, spøiede jeg til: „Man sende siebliffelig Qvartermester Black til mig.“ Black kom. „Black,“ sagde jeg til ham, „skal De ikke sørge for Aben?“ „Jo, Kapitain, De har paalagt mig det.“ „Nu, hvorfor tillader De da, at den bider Folk paa Skibet?“ „Ja det kan jeg ikke forhindre, bedste Herre.“ „Ikke? nu velan da, saa gjer det af med den. Der sidder Aben netop paa Galleriet; kast den i Søen. Jeg vil ikke have, at Skibsmandskabet skal være udsat for den Fare at saares eller vel endog dræbes af en Abe. I Søen med den, siger jeg.“

Qvartteermesteren begav sig til Galleriet og greb det forskrækkede Dyr; den stakkels Jocko syntes for sit Bedkommende at ane, hvilken Skjæbne der forestod den; thi den strakte sine Arme ud imod Matrosens blottede Bryst, som om den vilde anraabe ham om Medlidenshed. Den gamle Qvartteermester kunde neppe holde sine Taarer tilbage, og tilkastede mig under sin Straahat et bedende Blik, medens jeg, endnu ærgerlig over Doctorens halv officielle Vebreidelse, gik op og ned af Dækket. Da jeg mærkede, at han vilde sige mig noget, spurgte jeg ham endelig, om Talen var om et Forslag angaaende hans Ven Jocko? Mit Spørgsmaal antydede allerede en Frist, og jeg saae den gamle Matroses Pande opklare sig; han tøvede et Dieblif, mumlede noget i Skjæget og sagde derpaa: „Alt dette, kjære Herre, kommer af hans to store Tænder; naar man tog dem fra ham, vilde han være saa from som et Lam.“ „I Sandhed Blad,“ svarede jeg, „jeg vil jo ikke andet, end at det samtlige Skibsmandskab ikke tilsidst den ene efter den anden skal komme paa Sygelisten for Deres fordømte Abes Skyld; vil de heller rive dens to affskyelige Suggetænder ud saa tillader jeg, at den bliver ilive.“

Aldrig blev maaskee en Benaadning mod-
 tagen med inderligere Glæde af den Domfældtes
 Venner, end denne Strafformildelse. Selv Marine-
 soldaterne, saa indtagne de end vare imod den,
 gave deres Glæde tilkjende og jeg hørte min Ra-
 hyttskildvagt sige: „Jeg vidste nok, at Kapitainen
 holdt sin Abe formeget i Ære, til at lade den
 vederfares noget ondt.“ Intet ondt! Ih nu,
 jeg veed i Sandhed ikke, om den stakkels Jocko
 ansaae denne Udvei for en Günst. Iøvrigt syntes
 dens Venner at være i stor Forlegenhed med, hvor-
 ledes de skulde fuldføre den Betingelse, under
 hvilken jeg havde fritaget den for at druknes; thi
 jeg saa dem meget alvorligt oplægge Raad om,
 paa hvilken Maade man bedst skulde rive Tænderne
 ud paa Aben. „Hvem skal holde den?“ sagde
 den Gne. Intet Svar. Det var en Gjentagelse
 af det gamle Eventyr, hvor det kommer an paa
 at hænge Bjælder paa Ratten, og ingen Rotte
 om Bord var dristig nok til at forsøge denne Prøve
 med en velvoren Abe, der som bidende Dyr vist
 vilde vide at forsvare sine Kjævebeen.

„Nutage vi endogsaa,“ sagde Heibaadsmanden,
 „at vi kunde kneble det stakkels Dyr, hvorledes
 skulle vi da rive disse uhyre Tænder ud uden at
 risikere at senderbryde hele dens Tyggemaskine?“

Ny Tavshed. „Jeg troer,“ raabte endelig en Matros, „at Doctorens Assistent, en tjenstvillig ung Mand, kan give os et godt Raad.“ Nu blev der sendt en Deputation til Underlægen med den underdanige Ben, at han vilde give sin chirurgiske Wiisdom til Priis, og frelse Tænderne, og maaskee Livet, paa en af de morsomste Bagabonder i Hs. Majestæt Kongen af Storbritanniens Tjeneste.

Lykkeligviis var Underlægen ingen af hine smaa ligesaa dumme som uvidende Kvaksalvere, som troe at maatte soie Skildtet paa deres Haandtering til som Bistand for deres formeentlige Værdighed. Han var tvertimod en velunderrettet ung Mand; han havde nylig indslubret et Glas Grog, og Deputationen traf ham derfor i meget godt Lune. „Har det nogen Hast?“ spurgte han. „Ja min Herre,“ svare Gesandtshabets Taler; „der er ingen Tid at spille; thi Kapitainen er vred og siger, at hvis vi ikke rive Tænderne ud paa Aben, vil han inden en Times Forløb lade den kaste i Søen.“ „Rive ud er ikke det rigtige Ord, min Kjære, trække ud hedder det; men det gjør intet til Sagen; jeg vil følge Jer.“ Og saa Minutter efter saae man den unge Ueskulap ankomme. „Et Dieblif endnu, mine Kjære,“ raabte han; „hvoreledes skal jeg operere Dyret, naar man ikke holder det?

Og hvem vil holde det?" „Jeg skal nok tage ham," sagde den ene „Og jeg ogsaa, jeg ogsaa," tilføiede de andre. Men man havde i sit Hastværk glemt, at den Sag dog ikke var saa let. Jocko maa have haft en Auelse om, hvad der forestod den; thi den satte sig saaledes til Modværge, at Matroserne maatte opbyde alle deres Kræfter for at holde den, medens den unge Doctor leende gjentog, at han var beredt til at paatage sig Operationen, saasnart blot Patienten vilde være rolig. Tilfældet vilde, at et Vindsted Aftenen iforveien havde senderrevet vort Forstagsseil, og Arbejderne, som skulde erstatte det med et nyt, havde netop sendt Bud efter Seildug. En Matros saae Pакken blive baaren forbi og sagde: „Hvorfor vilke vi ikke Jocko som en Mumie ind i det gamle Seil? Saaledes, siger man, gjorde Ægypterne paa Moses's Tid ved deres Indlingskatte." Dette historiske Citat blev bragt i Anvendelse, og den ulykkelige Jocko saaledes indviklet, at man ikke kunde see andet af hans Person end det ynkeligt fordreiede Ansigt. Imidlertid havde Doctoren haft Tid til at betænke, at det vilde være en unødvendig Grusomhed at trække begge Tænderne ud paa Uben, og at det var tilstrækkeligt at brække Epidserne af. Han tog altsaa istedetfor et Hævein-

strument et Brækkejern, og det lykkedes ham for bestandig at affkære Aben dens Biden, uden at tilføie den synderlig Fortrøed. Men Dyret geraadede ikke desto mindre i et frygteligt Raseri derover, og næppe var den befriet fra Seilduget, som berøvede den Brugten af Poterne, før den styrtede løs paa Eugerne; her traf den just Sergeanten, som den allerede engang tilforn havde bidt, og greb ham i Haanden for atter at bide ham. Krigsmanden svingede instinktmæssig sit Spankrør, men man raabte til ham: „Stop, stop! Jocko kan ikke bide meer; slaa ham ikke!“ Og i Sandhed, St. Jago maatte trykke saa meget den vilde, den var ikke i Stand til at trænge ind i Veteranens rynkede Næve, og gav endelig Slip paa den, for under Skibsfolkenes latter skamsfuld at skjule sig i en Krog.

Da vi vare vendte tilbage til England, forærede jeg min Abe til Heibaadsmanden, der i Havnen lod den gjøre saa mange Veier for en Forsamling af Nysgjerrige, at en Jøde bød en anselig Sum for Dyret; Tilbudet var altfor tillokkende, og Jocko skiftede endnu en Gang Herre. Jøden gjorde uden Tvivl en Handelspekulation derved, og beholdt vist ikke Aben længe, saa at den endelig efter tre Mars Graværelse kom fra Spekulant til Spekulant igien tilbage til sit Lon-

doner Menageri. Noget Tid efter ledsagede jeg nogle Venner til Hr. Gross, og vi morede os med at betragte de forskjellige Dyr i deres Bure, da pludselig en Abe bag ved sine Jernstænger begyndte at gjøre saadan en Allarm, at alle Menneker bleve opmærksomme, blandt andre ogsaa Oppasseren i Menageriet. „Dette Dyr synes at kjende Dem, min Herre,“ sagde han til mig; og da jeg traadte nærmere, gjenkjendte jeg ogsaa virkelig min Skjelm af Abe, der gjorde en venlig Grimasse til mig. Jeg maa tilstaae, at jeg ved Synet af dens afbrukne Tænder følte noget Samvittighedsnag, og det saa meget desto mere, som det stakkels Dyr rakte mig sin Pote med Tegns paa fuldkommen Forsoning. Siden har jeg ikke den. Dens Plads blev paa mine senere Reiser indtaget af andre af dens Kammerater, hvoraf dog ingen har forskaffet os saa megen Morstab, som Jocko.

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 8.

Løverdagen den 24de Februar 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 13de Marts d. A. Eftermiddag
Kl. 6 agtes en Repræsentsantsforsamling i Selskabet
afholdt i Brandforsikkringens Locale i Raad- og
Domhuset, hvortil D'Hrr. Repræsentsanter indbydes.
Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 21de Februar 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

I Slutningen af Marts Maaned d. A. vil en Repræsentantforsamling i Selskabet blive afholdt, for at foretage Valg paa nye Repræsentanter, i Overeensstemmelse med Lovens 31 §. Tiden og Stedet vil nærmere blive bekjendtgjort.

I Henhold til Lovens 34 § unblader man besaaarsag ikke, at anmode Selskabets Medlemmer om at ville indkomme med Forslag i saa Henseende; hvilke bedes afleverede i Bogholder-Contoiret: Nørrevold Nr. 166 1ste Sal, inden 14 Dage fra Dato. For at completere Medlems-Listen meddeles herved, ifølge Lovens § 35, en Fortegnelse over Til- og Afgangen iblandt Selskabets Medlemmer siden den 1ste Marts f. A.

Første Classification.

Indgaaede:

- Hr. Astrup, J., Secretair og Soldbetjent
- Bang, P. T. W., Soldbetjent
- Madam Borck, A. G.
- Hr. Sammer, G. P. G., Betjent ved Athenæum
- Fogh, J. G., Portcontrollour
- Rebke, M., Contoirist
- Moss, C. W., Politiebetjent

Hr. Nannestad, E., Kammer skriver

Honfrue Møller, Thora

Hr. Olsen, J., Opsigtsbetjent

— Petersen, J., Hoffouereer

— Schæffer, S. F., Contoirist

Honfrue Schmidt, B.

Hr. Seidelin, M., Glasfelotteriecollecteur

— Thomsen, J. W., Copiist

— Tingsted, Fuldmægtig.

Udgaaede eller Døde:

Madam Benzen, C.

Honfrue Bøhling

Kongl. Skuespillerinde Clausen

Hr. Creutzburg, Krigsraad og Soldbetjent

— Hansen, N., Bedemand

Madam Hansen, P.

Hr. Hjelm, Justitsraad

— Hjort, Revisor

— Hoffmann, Krigsadvokator og Soldbetjent

— Kihmer, Secretair

— Klein, S. N., Fuldmægtig

— Mauritzen, Cancellieraad

— Muhle, Secretair

— Nimb, Statsraad

Honfrue Nørregaard

Hr. Prigel, Hofbedemand
 Madam Reich
 Oberstinde Stricker
 Hr. Synnestved, Capitain
 — Wederkinch, Lieutenant og Soldbetjent.

Anden Classification.

Indgaaede:

Hr. Alexanderfen, G. S. G., Porcellainmaler
 — Borregaard, G. P. G., Formand for Liigbærerne
 Madam Hørstved, E. F., Institutbestyrerinde
 Hr. Meyer, G. S. G., Landskallsmaler
 — Müller, J., Tradslateur
 — Nielsen, J., Cand. theol. og Skoleinspecteur
 — Rabe, N., Musicus
 — Schult, G. P., Graveur.

Udgaaede eller Døde:

Hr. Christiansen, Skolelærer
 — Frederichsen, Regimentschirurg
 Tomfrue Heyer, M. G.
 Hr. Nielsen, J. N., Professor
 — Levin, Graver
 — Rasmussen, S. P., Skolelærer
 — Riis, J. N., Pastor.

Tredie Classification.

Indgaaede:

- Hr. Andersen, D., Quarantaine-Officiant
 — v. Brockdorff, Lieutenant
 — Dugert, P. N., Grovsmedsvend ved Holmen
 — Gjerløw, P. G., Qvarteermænd
 — Lottenburger, J. S. L., Stabstambour
 — v. Lund, G. B., Capitain
 — Lund, A., Oversyrværker

Fru Randulph, G.

- Hr. Schmidt, R., Bøsssemager
 — Strandgaard, S. P. Krigscancelliesecretair
 — Uhl, J. F., Sergeant
 — Weng, G. M., Bøsssemager
 — Wiegert, J. F., Pensionist i Søe-Staten.

Udgaaede eller Døde:

- Hr. Halberg, Reigsaassessor
 Madam Herz, P. G.
 Majorinde Schnitter
 Enkefrue v. Bøss.

Fjerde Classification.

Indgaaede:

- Hr. Bøbe, D. G., Meelhandler
 — Bohn, S., Capitain og Urtekræmmer
 — Bruun, F. G., Grosferer

Hr. Buch, N., Lieutenant og Urtekræmmer

Honfrue Eller, S. F.

Hr. Gamél, N. S., Lieutenant og Urtekræmmer

— Grave, S. N., Lieutenant og Urtekræmmer

— Hansen, N., Meelhandler

— Hansen, S. J., Fuldmægtig

— Holm, G. S., Auktionsholder

Honfrue Jacobsen, Regine

Hr. Kehlet, S., Høker

— Larsen, S. S., Høker

— Mariager, S., Urtekræmmer

— Mænge, S. L., Høker

— Mørch, S. N., Thee- og Porcellainshandler

— Nielsen, J., Høker

— Nyholm, N. S., Fiskebløder

Honfrue Rée, G.

Hr. Thomsen, J., Thee- og Porcellainshandler

— Trier, N., Contoirist

Honfrue Walter, N. S.

Hr. Zimsen, S., Silke- og Klædehandler.

Udgaaede eller Døde:

Hr. Adler, B. J., Mægler

Madam Andersen, M.

— Bentzen, M.

— Bigandt, S.

Madam Ebbesen

— Fonnesbech, N.

Hr. Frahm, J., Kjøbmand

— Hansen, N. S., Urtekræmmer

Madam Heins

— Jensen, S.

— Jørael, E.

— Larsen, N.

— Rasmussen, S.

— del Rée

Jomfru Rée, G.

Madam Ruben

Hr. Schmidt, J. H., Kniplingshandler

— Svaning, J. P., Lieutenant og Urtekræmmer

Madam Winsløv, J.

Femte Classification.

Indgaaede:

Hr. Bernsteen, B., Restaurateur

— Bresta, M., Tobaksfabrikør

— Ehler, J. E., Linnedfabrikant

— Galberg, G., Værtshuusholder

— Gether, G. F., Hørsvinger

— Jensen, S., Værtshuusholder

— Kastrup, G., Tobaksfabrikør

— Lunde, N., Tobaksfabrikør

Madam Meyer, K. M.

Hr. Nielsen, P., Værtshuusholder

— Reimann, C. C., Fabrikbestyrer

— Rom, N., Værtshuusholder

— Schies, S. S. G., Tobaksspindersvend

— Spelty, C., Værtshuusholder

— Staal, S., Ritmester og Destillateur

— Walk, J., Leifabrikker

— Westerskov, J., Hyrekudsk

— Østrup, N. C., Værtshuusholder

Udgaaede eller Døde:

Madam Brennøe

— Brødegård

Hr. Fischer, N., Værtshuusholder

Madam Krusemark.

Sjette Classification.

Indgaaede:

Hr. Nagaard, F. L., Skomagemester

— Ackarius, G., Skræddermester

— Ahn, J. P., Skræddersvend

— Baruel, J. G. G., Malermester

— Barner, J. F., Skomager og Bud ved Fattigvæsenet

— Bau, C. M., Smedkermester

Jomfru Bálckau, A. M.

— Beck, S. W. G.

Hr. Bencke, J. G., Smedemester

— Berg, J. M., Nagelsmedmester

— Bjørnbeck P. W., Garvermester

— Blach, S., Snedkersvend

— Bock, J. F., Blikkenslagersvend

— Bresta, N., Vedkersvend

— Bruun, N. G., Malermester

— Carlsen, G., Skomagersvend

— Christensen, G. N. J., Sadelmagermester

— Christensen, J. P., Sadelmagermester

— Christophersen, N., Kleinsmedmester

— Dahlbom, F., Guldsmedmester

— Delcommyn, J. G., Juveleer

— Gehrcke, G. W., Skrivtstøber

— Gumpert, J. N. Guldsmedmester

— Gunzelnick, J. J., Malermester

Madam Hammer, G. N.

Hr. Hansen, G., Grovsmedmester

— Hansen, P., Skræddermester

— Heimund, J. G. F., Lemmersvend

— Henrichsen, S. C., Skoemagermester

— Herazech, J., Sværdfæger

— Holmer, E. H., Malermester

Madam Holmer, K. M.

- Hr. Hoppe, J. S., Nagelsmedmester
 — Hou, P., Uhrmagermester
 — Jensen, E., Gjertlermester
 — Jensen, J., Guldsmedmester
 — Koesoed, P. G., Smedkermester
 — Kornbeck, J. S., Lieutenant og Muurmester
 — Kruse, A. M., Malermester

Jomfru Keller, A.

Hr. Langballe, E., Uhrmagersvend

Jomfru Larsen, F.

Hr. Lau, G., Uhrmagersvend

- Lund, J. G., Sadelmagermester
 — Lund, G. F., Bødkermester
 — Lund, F. J., Skræddermester
 — Lund, N., Bødkermester
 — Mariager, J. E., Skræddermester

Jomfru Meyer, G. F.

Hr. Mortensen, P. G., Skoemagersvend

- Møller, J. N., Muursvend, D. M.
 — Nielsen, D., Bødkersvend
 — Olsen, M. G., Skoemagermester
 — Palludan, P. J., Skoemagermester

Jomfru Petersen, P. G.

Hr. Petersen, G. N., Slagtermester

- Petersen, S., Skoemagermester
 — Perteresen, N., Skoemagermester

- Hr. Poulsen, H. F., Bogbinder
 — Quintel, J. S. N., Slagtermester
 — Rasmussen, F., Skoemagermester
 — Riisau, N. L., Skoemagermester
 — Ryberg, J. P., Skoemagermester
 — Sander, J. F., Kaffjetmager
 — Schou, N. P., Skræddermester
 — Sivertsen, F., Kleinsmedmester
 — Sonderhausen, J. F., Kunstdreier
 — Tastrup, G. U., Skræddermester
 — Theisen, T., Sadelmagermester
 — Trimbom, J. P., Skræddermester
 — Wille, H., Lysfæstøber
 — Willing, P. A., Enefermester
 — Winge, J., Skræddermester.

Udgaaede eller Døde.

Madam Veldt, H.

Hr. Vencke, J. G., Smedemester

Madam Vendixen, B. J.

— Berg, D.

Hr. Bonde, H. J., Graveur

— Borch, J., Skoemagermester

Madam Busk, W.

— Eller, H. W.

Hr. Enevoldsen, P., Formand

Madam Frontin

Hr. Hannsmann, Guldsmedmester

Madam Holmer, H. G.

— Holmer, N. N.

Hr. Holtzvalt, D., Hjulmager

— Hoyer, N., Emedemester

— Jensen, G. F., Kleinsmed

Madam Jørgensen, N.

— Klens, G.

Hr. Larsen, J., Skoemager

— Larsen, E., Skibsbygger, N. af D.

— Lindbom, Major

— Madsen, N., Snekker

Madam Madsen

Enkefrue Mariager

Hr. Petersen, H. P., Skrædder

— Riis, J. Skoemager

— Schmidt, N. G., Farver

Madam Spanier

Hr. Stange, G., Blikkenslager

— Wagner, J., Linnedvæversvend.

Endvidere er skeet følgende Omflytning i Classificationerne:

Hr. Christensen, G., Skoemager, nu Værtshuusholder, overgaaet fra 6te til 5te Classification.

Af Pensionister ere døde:

Madam August

Sr. Bagger, Assistent

Madam Bang

Enkefrue Berg

Madam Berg, D.

— Christensen

Sr. Eberhardt, Institutbestyrer

Madam Greither

— Hainsen

Sr. Kroll, Parykmager

Enkefrue Krosing

Madam Kynde

— Nestved

— Petersen

— Sandberg

— Schwarz

— Truelsen.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 21de Februar 1844.

K. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Halligerne.

(Biernagty.)

Paa Vestkysten af Hertugdømmet Slesvig ligge, omfjyllede af Nordseens Vølger, flere Der, der som Levninger af en sammenhængende Landstrækning, der er bleven et Rov for Havet, minde Beboeren af det faste Kystland om, med alle de Midler, der staae til hans Tjeneste, at væрге sig mod Vandfloden.

De sterke af disse Der ere deels ved Diger deels ved Klitter beskyttede mod Vølgerne, der daglig komme og gaae med Floden og Ebben, og altid synes at gjøre nye Forsøg paa at drage de sidste Rester af deres store Rov ned i Havets graadige Svælg. Ved Ebben træder Søen saa langt tilbage, at en milelang blød Dyndgrund bliver blottet, som endnn i sin krusede Overflade fremstiller et Billede af Vølgerne, der for saa Timer siden overskjyllede den. Men selv da blive enkelte Rønder og andre Fordybninger ikke fri for Vand, og i Særdeleshed omsnoes Verne da af de med hinanden indbyrdes og med det tilbagevegne Ocean sammenhængende saakaldte Dyb, ligesom af Slangearme, med hvilke Jetten, der en Tidlang kæmper paa andre Kyster, holder sit aldrig

glemte Bytte omslynget, for at det ikke noget Dieblif skal overlade sig til Haabet om at være opgivet af ham. Disse Dyb sætte endog ved den laveste Ebbe uoverstigelige Grændser for den ensomme Vandrer, der paa den bløde, for en kort Tid hans Fodtrin overladte Havgrund søger Krabber, Rokker eller en af Vandets hurtige Afløb overrasket Sælhund, og hindre Forbindelsen mellem Verne tillands selv da, naar denne meest synes at være mulig. Kun enkelte mindre Der kunne ved Havets Vortgang glæde sig ved et kort Samkvem med hinanden og med det faste Land, ogsaa uden Benyttelse af den omstændelige Seilads. Men vee den Vandrer, der stolede for meget paa den troløse Ræmpe! Denne vender ofte tilbage med usædvanlig Hurtighed, fører Taagen med sig som Bundsforvandt, — og Vandrereren seer Hjemmets Kyst forsvinde for sine Dine, han føler Floden skylle om sine Fødder, Forsærdelse griber ham, han iler med Dødens Angst fremad, de allerede fyldte Rønder spærre ham Veien, han vender sig til Siden for at omgaae dem, han kommer derved ud af sin Retning, løber hid og did, er fangen uden Udvei, og med hvert Dieblif kryber Floden høiere op paa ham, hans Skrig hendeer i den store, vide Vandørk og bliver tilsidst ganske kvalt

af de over ham henbrusende Vølger, der snart bedække hans Lig; thi, hvor for kort siden endnu den Armes Fodspor vare synlige, der er nu et dybtbælgende Hav.

I Modsætning til de større ved Diger og Klitter sikrede Der kaldes de mindre Gilande Halliger. En saadan Hallig er en flad Græs-
mark, der næppe ligger to til tre Fod høiere end Havets sædvanlige Vandstand, og derfor, da den hverken er beskyttet ved Naturen eller Kunsten, meget ofte og fornemmelig i Vintermaanederne oversvømmes af den bølgeende Sø, undertiden endog to Gange paa en Dag. De betydeligste af disse Halliger ere ikke en halv Kvadratmiil store, de mindre, der ofte kun beboes af en enkelt Familie, næppe et Par tusind Fod lange og brede; de mindste og ubeboede tjene kun til at vinde en Smule kort og fint Græs, men som ofte bortskylles af Vølgerne, førend det kan bjerkes. Det bjer-
gede Græs sammendrynges i Høbe, over hvilke en Straafletning, der i begge Guder er betyngt med Stene, hænger ned, hvorved de erholde en saadan Fasthed, at det, der skal bruges, kun kan affikkes med Jernspader, og disse Hestakke ved Siden af Huset ofte endnu yde et Tilflugtssted, naar Mu-
rene nedbrydes af Vølgernes Magt.

(Sluttes.)

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 9.

Løverdagen den 2^{den} Marts 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af Selskabets Medlemmer, der maatte ville benytte deres Ret til overensstemmende med Lovens §. 34 at indkomme med Forslag om Valg af nye Repræsenter, anmodes om at indlevere deres Forslag i saa Henseende enten til Budene eller til Bogholdercontoiret, Nørrevold Nr. 166, 1ste Sal, senest inden den 9de d. M.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 1ste Marts 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 13de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 afholdes en Repræsentantsforsamling i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raads og Domhuset, hvortil D'Yrr. Repræsentanter indbydes. Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 21de Februar 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Halligerne.

(Slutning.)

Paa kunstige Jordforhøininger eller Skanser staae de enkelte Boliger, der sjelden lade mere Rum tilbage paa den skraat nedsynkende Forhøining, end der behøves til en smal Gang omkring Hytten. Derfor træffer man næsten paa alle Halliger ikke en Plet Haveland til en Smule Brent, ikke en eneste Busk med et kvægende Vær, intet Træ til at hvile under i Skyggen. Til saadanne Nydelser maatte Jordhøiene være større, men de kræve allerede nu, saa

smaa de end ere, flere Beføstninger end de simple Bygninger, der staae paa dem. Paa Eletten fremspirer, paa Grund af Oversvømmelserne, ingen frodig Plante, ingen nærende Frugt. Den er en Ork, som vel ved sin bleggrønne Farve, der tilmed hyppig afbrydes af graa, dyndbedækkede Steder, antyder, hvorledes det nøisomme Faar her kan finde sin sparsomme Næring, men som slet ikke kjender hiin friske, dustende Græsvært, hvori den fede Ko veltilfreds henstrækker sig, eller over hvilket den vrinskende Hest vælig springer hen. Søger du sprudlende Kilder, som kunne yde en Læstedrif der, hvor Solstraalerne, uden at brydes af den tætte Bladkrone, falde brændende paa den matte Græsmark? Vel finder du Bredder, der ere senderovne af Velgeslaget, vel dybe Indbrud af Havet, som ofte i lange Krumninger strække sig ind i Landet, som om det vilde dele det i endnu mindre Stykker, for desto lettere at blive Herre over det; vel mange staaende Cumppe, et Efterladenskab af den sidste Oversvømmelse, til Grindring om, at Landet allerede halvt tilhører Oceanet, og snart ganske vil tilfalde det, men Drikkevand? Paa Jordsforhøiningen udgraves en Beholdning, som rundtom beflødes med Græstørv; der maa Regnvandet samle sig fra oven eller sive igiennem fra

Siderne; dette tjener Gaarne til Drikke og Beboerne til Tilberedelsen af deres Thee, endskjendt det har antaget en heist ubehagelig Smag af den med Havsaltdele gjennemtrukne Jordbund, saa at det for den, der ikke er vant dertil, er unyndeligt. Maaskee bringer vel endog en Vaad stundom en Tende Vand med fra Fastlandet, og i Tilfælde af Tørke kan en saadan Tilførsel endog blive til absolut Nødvendighed. — Men een Glæde har dog Halligernes Beboer: den muntre Eyslen med en daglig og rigelig Fiskefangst? — Nei! ikke engang det skjønne Syn af et i klare, blaalige Strømme belgende Hav har han; et trist modbydeligt Gult i Graat er Vandets sædvanlige Farve omkring ham, og for Opholdet i en Havstrækning, der ved Ebbetid milelangt udbreder sin Muddergrund, vogte Fiskene sig, og overlade gjerne dette saa lidet indbydende Gebeet til Sælhunden og den hæslige Rokke. Og dette Hav, der omgiver og saa ofte overskyller Halligerne, og som paa dets forskjellige Punkter benævnes efter de i Lebet af Aarhundreder deri begravne Landsteder og deres Giere, dette paa Gaver saa fattige og paa Rov saa rige Hav er endnu bestandig en Røver, der snart med langsom, snart med vildtstormende Magt afbryder et Stykke Land efter det andet af Den, saa at Halligboeren

allerede kan tælle Marenne, der ville røve hans Hytte og hans Hjorder det sidste Rum.

Dog, lykkelige vare Halligerne, dersom deres Billede var tegnet fuldstændigt herved! Men der er endnu en frygteligere Side tilbage. — Til Cædvane ere de Oversvømmelser blevne, der overstrømme alt fladt Land, stige op til Skandserne, og med deres hvide Skum slaae imod Hyttens Mure og Vinduer. Da titte disse Boliger endnu kun frem af den vide, omrullende Vandmasse som Straatage, om hvilke man ikke troer, at de skjule menneskelige Væsener under dem, at Oldinge, Mænd, Koner og Børn imidlertid maaskee sidde rolige om deres Theebord, og næppe kaste et flygtigt Blik paa det omsbrusende Ocean. Mangt et fremmed, af sin Kurs forslaaet Skib har allerede i saadanne Dieblikke ved Nattider seilet hen over en Hallig, og de forbausede Sefolk troet sig omgivne af Trylleri, naar de paa een Gang ved Eiden af sig saae et venligt Lyb skinne gennem de klare Vinduer af en Stue, som halv bedækket af Bølgerne ikke syntes at have nogen anden Grundvold end disse Bølger. — Men stundom bryder Stormen tilligemed Floden ind paa den bange Ø. Søen stiger henimod tyve Fod over sin sædvanlige Vandstand. Bølgerne udvide sig til Bjerger og Dale, og Havet sender i stedse

nye, lange Drag sin fulde, brede Magt imod de enkelte Boliger for at skyde dem bort fra deres Grundvold. Jordheien, der kun skjælvende modstod en Tidlang, giver efter; ved de uasbrudte Angreb rives et Stykke læst efter det andet, og styrter ned. Husets Stolper, som Forsigtigheden har nedfænket lige saa dybt i Jorden, som de rage frem over den, blive derved blottede; Havet griber dem, ryster dem. Husets forfærdede Beboer frelser først sine bedste Jaar op paa Loftet, da flygter han selv bagefter; og det var den heie Tid! Thi allerede styrte Murene, og kun enkelte Stolper holde endnu det vaklende Loft, den sidste Tilflugt. Med frygteligt Seiersovermod skalte nu Belgerne i Husets nederste Deel, de kaste Skabe, Kister, Senge, Bugger i vild Leg mellem hverandre, flaae sig stedse friere Giennemgang, for at rive alt ud paa den videre Dumleplads for deres ubændige Kraft, — og stedse færre blive Tagets Støttepunkter, Tagets, hvis Nedstyrtning redningøles bereder en Familie, der endnu for saa Timer siden i huusligt Samkvem virkede med hinanden, eller i Søvnens blide Arme hvilede ved Siden af hinanden, en skummende Grav. Ængstelig lytter Dret, om Stormens Brusen tager af; ængstelig banker Hjertet ved enhver Rystelse; stedse tættere trænge

de Ulykkelige sig sammen. I Mørket seer ingen den andens forfærdelige Mafyn; i de oprørte Bølgers Tordenbulder hendeer den bange Stennen; men enhver kan af sin egen Kval slutte sig til sine Kjæres martrende Angst. Manden trykker Konen, Moderen sine Børn til sig med fortvivlelsesfuld Dødsvisshed; Bræderne under deres Fødder hæves af den fremtrængende Flod; af alle Revner kvælde Vandene frem; Taget gjennembøres af Styrtløserne, en vildsom Maanestraale trænger sig igjennem de senderrevne Skyer, falder ind paa denne Jammerscene, der belyst af dens blege zittrende Stin kommer tilsyne i sin hele Frygtelighed. Da knager en Bjelke. Et forfærdeligt Angsttraab! Endnu en marterfuld Minut! Endnu en! Taget synker til den ene Side, et nyt Bølgebjerg skummer frem og — i Stormens Hyl hendeer det sidste Dødsffrig; — de triumpherende Bølger tilkaste hinanden Ruiner og Eig. — Og dog elsker Halligboeren sit Hjem, elsker det over Alt, og den fra Stormfloden Frelste nedsætter sig ikke noget andet Sted end paa den Plet, hvor han tabte Alt, og hvor han om kort Tid atter kan tabe Alt og sit Liv med.

Og dog er det ikke Ubekjendtskab med andre Landes Fortrin, der gjør Halligboeren sit Hjem

saa kjært. Nei, han har de frugtbareste, rigeste Strækninger for sine Dine. Bag Digerne paa det faste Land i hans Nærhed er der en Jordbund, der byder sine Beboere en Overflod som saa Lande paa Jorden. Der modnes det sværeste Korn, der strækker den brede Tyr sig i det dustende Klover, der hæve sig store og smukke Bøndergaard, hvis Beboere ere fortrolige med alle Livets Nydelser, og i Følelse af deres Vigtighed med Stoltthed kalde sig Bønder. Ofte, og tidligere maaskee mere end nu, ferer Tjenesten paa Nabolandets Skibe Halligboeren i hans Ungdom og Manddom til fjerne Lande. Ved sin Reisomhed og Redelighed ogsaa uden for Hjemmet svinger han sig op til Skibsferer; de rigeste Handelspladse, de herligste Egne blive ham saa bekjendte, som hans eget Hjem. Men han har seet Alt, sammenlignet Alt og — glemt Alt. Med det, han har sammenspartet, vender han hjem til sin elskede D, til denne trosløse Jordbund, denne farligste Plet paa Jorden, dette Dde fuld af Forsagelse og Savn, og takker Gud, at hans Hallig endnu ikke er bortskyllet; og næppe har han indrettet sig der, saa er han i sit Væsen og sine Tilbøieligheder som En, der aldrig har seet Verden.

Saa uudslettelig, saa dybt rodfæstet i det menneskelige Hjerte er Kjærligheden til den

— Plet af Jord, hvor Livets Stemme,
steg første Gang fra spæde Bryst!

B o r g e n.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 10.

Løverdagen den 9de Marts 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Onsdagen den 13de Marts d. A. Eftermiddag
Kl. 6 afholdes en Repræsentantforsamling i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raad- og Domhuset, hvortil D'Hrr. Repræsentanter indbydes.
Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 21de Februar 1844.

R. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bidrag til Fæstningen Christiansøes Historie.

(Efterstaaende korte Skizze, der, efter „Archiv for Søvæsen“ for 1842, er, blandt Anmeldelserne, optagen i „Militairt Repertorium“ for 1843, ansee vi for ret passende til at meddeles, efterdi den leverer et meget træffende Billede af den ikke usædvanlige Gang i adskillige af vore offentlige Foranstaltninger.)

Den første Ordre betræffende Anlægget af en Drølogshavn paa Ertholmene daterer sig fra 5te Juli 1680. Planen dertil blev udarbejdet og approberet, men kom ikke til Udførelse. 1684 begyndtes Havneanlægget og Befæstningen under Nærværrelsen af en Commissjon. 1687 skulde der optages Planer og gjøres Overslag til det endnu resterende Bygningsarbejde. 1703 beordredes Major Scheel til at besigtige et brystfældigt Bolværk og gjøre Forslag til dets Reparation. 1710 skal Fæstningen være bleven undersøgt af Admiral Jüdicher og en Ingenieurofficier, og dens Forbedring projecteret. Nogle Reparationer bleve foretagne eller beordrede i Maren 1710—20. Ifølge Ordre af 14de September 1722 skulde Fæstningscommandanten og Major Günther gjøre nøiagtigt Overslag til de nødvendige Reparationer. Fra Etiboldt haves en Beretning af 5te Februar 1725, om det, som da

manglede for at sætte Fæstningen i god Forsvarsstand. 1729 indmeldte Commandanten, at Havnebolværkerne ikke kunde undvære Reparation. 1730 blev af en Commissiøn forfattet et Project til at forbedre Fæstningen og Havnen. Dette Project approberedes den 28 Mai 1731. Commissariatet indmeldte 1735, at Christianøholm og Frederikøholm nu vare istand. 1737 blev Arbeidet undersøgt af en ny Commissiøn, som 1738 indgav et nyt Forslag, hvilket approberedes den 30te Juli s. A. — Grev Danneberg besaae Fæstningen i 1640. Hans Relation er i enhver Henseende aldeles dadelende; saaledes s. Ex. havde et enkelt Prøveskud nedkastet flere Havne Brystværn. Major Gjedde maatte derfor udarbejde et nyt Forslag, som den 26de Juli 1741 blev tilstillet Admiralitetet med Ordre at Sagen skulde af samme tages i Overveielse i Forening med Commissariatet. 1753 blev der givet Ordre til nogle Foranstaltninger til Sikkerhed for Skibenes Leie i Havnen. 1756 blev, af det combinerede Admiralitets- og Commissariats-Collegium, Fæstningens Istandsættelse tagen under Ventilation. Der nedsattes en ny Commissiøn, hvis Betænkning blev i Juli 1759 Kongen forelagt, og der udgik nu Ordre til Havnearbeidets Udførelse. 1767 foreslog Commandanten det sendre

Brohoveds Istandsættelse, tværtimod Planen af 1759, som havde anordnet dets Sløisning. I Anledning heraf sendtes daværende Fabrikmester, Commandeurcapitain Krabbe, til Christiansø. En af ham udarbejdet Plan for Fæstningen og Havnen indsendtes den 20de October 1768, og blev eensstemmigen bifaldt af Admiralitetet og Commissariatet. Paa Udførelsen af denne Plan blev der arbejdet i de paafølgende Aar. 1772 og 73 befandt Collegiet, at Bærkerne endnu vare „forblevne saaledes som fra de ældre Tider“ (!!), nemlig „adspredte“, hvad Placeringen angaaer, og „opførte med løse Steen,“ derhos nu „demolerede ved Tidens Længde og (tildeels?) bortskyllede af Søen.“

Collegiet foreslog derefter, at Havnen og Fæstningen maatte sættes istand, og at til den Ende en habil Ingenieur og en erfaren Sømand maatte sendes derover, for i Forening med Commandanten at eftersee Tilstanden og skjønde, hvad der ansaaes at være tilstrækkelig til Defensionen, samt forfatte Overslag til nærmere allerunderdanigst Indstilling, hvilket under 22de Marts 1773 fik allernaadigst Approbation at maatte skee ved Seilighed; men videre*) ikke at være sleet.

*) Saaledes staaer der. Meningen maa vel være, at den approberede Plan slet ikke blev sat i Værk.

Med dette Aar slutter Beretningen.

Saavidt „Repertoriet“. — Det forekommer os, at den hele Meddelelse, der er uddragen af et gammelt Manuscript, tager sig bedst ud uden nogensomhelst Commentar.

En Evetamp i Mørket.

De talrige, tildeels meget umenneskelige, Evetampe i de sydlige nordamerikanske Fristater, ere noksom bekjendte; men den, her vil blive fortalt, og som fandt Sted i Florida, kan vel betragtes som eneste i sit Slags. En vis Oberst havde opnaaet en frygtelig Berømtthed i ovenangivne Henseende, og forstod at haandtere Kaarde og Pistoler med en saa fuldendt Færdighed, at hans Modstander næsten altid var vis paa, at blive den Tabende. Derved blev han saa anmassende, at man i hele Landet hemmeligen ønskede, at han maatte ligge under i en saadan Kamp. En Aften kom han med en Reisefælle til et eensomt Vertshuus, hvor netop en Mængde Mennesker, tilbageholdte af det flette Veir, havde forlænget deres Ophold. Her fornærmede Obersten strax, blot af Lyst til

Strid, en ung Mand, en Væge, paa en saa grov, og tillige saa faad en Maade, at Vægen en Tidlang ei engang begreb, at Oberstens Fornærmelser gjaldt ham; endeligen sprang han op, gav Fornærmeren et Slag i Ansigtet, og satte sig derpaa strax, med en Kniv i Haanden, i Beredskab, for at modtage ham. Men de Tilstedeværende holdt Obersten tilbage, og denne foreslog strax en Evkamp, der ogsaa blev modtagen. Ingen af Parterne vilde høre Tale om Opsættelse; men om Maaden, hvorpaa Kampen skulde gaae for sig, vare Meningerne deelte. Alle talede i Munden paa hverandre, indtil der endeligen blev gjort et Forslag, som, saavel paa Grund af dets Sælsomhed, som ogsaa for at berøve Fornærmeren en Deel af hans bekiendte Overlegenhed, strax blev antaget. Der skulde indrømmes de Kæmpende det øverste Stokværk, Vinduerne skulde paa det næieste tillukkes med Brædder, saa at ikke det ringeste Lysglimt udenfra kunde trænge ind; begge de Kæmpende skulde derpaa, alene forsynede med Pistoler, en Dolk imellem Tænderne og aldeles aflædte, indespærres i et mørkt Værelse, og Kampen først begynde paa et ydre Tegn, tre Minutter efter at Døren var lukket. Forslaget blev, som sagt,

antaget, alle Forberedelser bleve truffne og de Kæmpende indsladte i Salen.

I Stedet for den tidligere steiende Raadsflagning, var pludseligen en forventningsfuld Dødsstilhed indtraadt, men som dog snart gif over til en sagte Hviſken, idet de Tilstedeværende indgif en Mængde Bøddemaal for hver af de Kæmpende. Da blev det, ved tre Slag paa Deren, tilkiendegivet disse, at Kampen kunde begynde, og nu paafulgte atter Stilhed og den meest spændte Forventning. En lang Tid hengif, og de Kæmpende gave ingen Lyd fra sig. Endeligen, efter omtrent en halv Times Forleb, hertes et Pistolſkud, derpaa lede raske Godtrin, og da igjen et Pistolſkud. Nu hertes Dolkeklingernes Klirren mod hinanden; man gjettede, at Modstanderne havde faaet fat paa hinanden, og at de brødes; herpaa fulgte et stærkt Stød, hvorpaa igjen Stilhed indtraadte. Man troede Kampen var endt, da det tredie Skud lod sig høre, hvorefter de Kæmpende igjen syntes at faae hinanden fat, og at drages hid og did, og endeligen faldt det fjerde Skud, efter hvilket strax Klingernes Klirren blev svagere; snart faldt nu et Legeme tungt mod Jorden, og kort derefter et andet. Nogle af de udenfor Staaende

vare af den Mening, at man diebliffeligen skulde aabne Døren; men Fleertallet forkastede dette Forslag paa Grund af, at dersom Kampen endnu ikke var endt, kunde derved en af de Kæmpende let erholde en ubillig Fordeel over den anden. Saaledes ventede man endnu omtrent en halv Time; Intet lod sig høre, og nu blev Døren endeligen aabnet. Man fandt begge Modstanderne liggende paa Gulvet, og, til største Glæde for de Tilstedeværende, Obersten underst. Begge vare saa sanderrevne og mishandlede, at man ikke kunde berøre dem, uden tillige at berøre en Blesure. Obersten var død, den unge Læge aandede endnu. Man bar ham ned, vadskede hans Lindinger med Brændeviin, og gav ham under en Saarlæges Behandling. Efter en Maanedes Forløb var han igjen helbredet, og indheste mangfoldige Taksigelser fordi han havde befriet Landet fra dets Minotaurus. Angaaende Kampens Gang gav han følgende Beretning.

(Sluttes.)

Blandinger.

— En berygtet Stratenrøver i England blev fangen, og da allerede tidligere Anføreren for en anden Bande var fængslet, bleve begge confronterede, og Dommeren spurgte den Sidste: "Hører denne Karl ogsaa til eders Bande?" — "Ja," svarede den Adspurgte, "men saavidt jeg veed, var han kun Vresmedlem."

— En Mand havde mistet sin Kone. Ikke længe derefter meddeelte han en Ven sin Beslutning, at gifte sig igjen. Vennen, der just ikke var nogen Ynder af Dvindekjønnet, udraabte ganske bestyrtet: "Ven, kunde du virkeligt gjøre det, da fortjente du ikke, at have mistet din første Kone!"

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 11.

Løverdagen den 16de Marts 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 29de Marts d. A. Eftermiddag
Kl. 6 afholdes en Repræsentantsforsamling i Selskabet i Brandforsikringens Locale i Raads- og Domhuset, hvortil Dr Hrr. Repræsentanter indbydes.
Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 10de Marts 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

En Tvekamp i Mørket.

(Slutning.)

Da Døren havde lukket sig bagved os, befandt vi os i det dybeste Mørke. Jeg søgte at fjerne mig saa langt som muligt fra min Modstander, og det lykkedes mig endeligt, at bringe hele Bærelsets Brede imellem ham og mig. Nu besluttede jeg, at vente, uden at røre mig, indtil han gjorde en Bevægelse. Han syntes at følge samme System, og ingen af os vidste, hvor den anden befandt sig. Det være nu, at mit Syn vænnede sig til Mørket, eller at jeg paa en sølsom Maade skuffede mig selv, men paa eengang troede jeg, at see et Par Dine, liig Hvænenes, at glindse foran mig, og gav Jld. Ved Glimtet saae jeg min Modstander at trykke sig op mod Væggen. Han havde ligeledes ziebliffeligen bemærket mig, skjød, og Ruglen peeb mig forbi Dret. Vi berørte næsten hinanden, bortkastede nu de affkudte Pistoler, og han styrtede, da han bemærkede sit Feilskud, rasende ind paa mig, men naaede mig ikke, og forvildede sig paany. Vi lyttede nu atter efter hinanden, for at bemærke hinandens Standpunkt, og han maa have hørt en Bevægelse af mig, thi pludseligen sendte han mig sin anden

Kugle, der traf kun alt for godt. Imidlertid havde han nu kun Dolken, medens jeg tillige endnu havde min anden Pistol. Han styrtede løs paa mig; men jeg havde, uagtet mit Skudskaar, dog Besindelse nok til at forsvare mig med Dolken, og fra dette Dieblig af, kom vi ikke mere fra hinanden. Jeg bestræbte mig især for at forebygge, at han skulde faae mig fat, før jeg med muligste Sikkerhed havde kunnet betjene mig af min sidste Pistol. Jeg undveeg ham uophærligt, men kunde ikke længere vildlede ham, og saaledes kom vi, under rasende Stød, som Ingen kunde parere, omkring i hele Bærelset. Endeligen følede jeg mine Kræfter at svinde; jeg gav Ild, og Glimtet af Skuddet viste mig ham, rød som en Indianer. Jeg mærkede, at han vaskede, og styrtede mig nu med Voldsomhed ind paa ham; han kæmpede endnu en Tidlang, men hans Stød bleve stedse svagere, og omsider hørte jeg ham falde tungt paa Gulvet. Meer erindrer jeg ikke."

(Efter Le voleur.)

K a i m a n s p r ø v e n .

En, af et Bærf over Madagascar bekjendt Forfatter (Lequevel de Lacombe) har meddeelt

følgende Fortælling, der vel overgaaer Alt hvad man i Europa har kjendt af Vand- og Ildprøver. De Prøver, som Forbrydere paa den nævnte D maae underkaste sig, ere af meget forskjellige Slags, men den frygteligste er imidlertid den, hvorved man overlader Dommen over Skyld eller Uskyld til Kaimannerne, for at erfare, hvorvidt disse have Lyst til at sluge dem, som overgives til deres Raadighed. Efterstaaende er en Fortælling om en saadan Begivenhed.

Man ventede med Utaalmodighed paa Guldmaanen, og saasnart denne var indtraadt, tilfaldte Dommeren de paagjeldende Parter, og sendte Bud til den Høvding, der med sin Familie skulde overvære Forhandlingen. Nogle Timer senere, omtrent Kl. 10, forsamlede Alt sig i en sumpig Slette, i Nærheden af en bred Strøm, der var Opholdsstedet for mangfoldige Kaimanner. Det Bytte, som man denne Nat bestemte dem, var en sextenaarig Pige med et blidt Ansigt og en beskedn Unstand. Hun var, af en skinsyg Paarørende, bleven anklaget for at staae i Kjærlighedsforhold til en Slave, en affkyelig Forbrydelse, i Særdeleshed i den Kaste, hvortil den unge Pige hørte. Hendes, for nogle Aar siden afdøde Fader, havde været en mægtig Høvding, der ikke havde efterladt sig mandlige Efterkommere.

Høvdingen befalede Rakar — saaledes heed den unge Pige — at sætte sig midt i Kredsen, hvor hun taalmodigen herte paa Dommeren, der først talede om Landets gamle Sædvaner, som i den senere Tid saa ofte vare blevne krænkede, og derpaa aabnede Forhandlingerne med en Beretning om Forbrydelsen. Da han havde anført Vidnerne, og nævnt de Grunde, der havde foranlediget Klagen, besvor han Rakar, at tilstaae sin Forbrydelse; men hun svarede med fast Stemme, at Kaimannerne vilde demme over Forbrydelsen, og at man snart vilde erfare Sandheden. Hun blev nu ført ned til Floden.

Den unge Piges sørgelige Lod havde rørt mig, og gjerne havde jeg givet Alt, hvad jeg havde hos mig, for at frelse hende; jeg foreslog ogsaa Høvdingen dette, men han smilede, uden at værdige mig noget Svar. Da Rakar herte sin Ledsagers Besværgelser, hvorved Kaimannerne bleve opfordrede til at gribe og opsluge hende, hvis hun var skyldig, vendte hun sig til sine Legesøstre, der havde ledsaget hende til Flodbredden, takkede dem for dette Beviis paa deres Hengivenhed, og bad dem om et Baand, for dermed at binde sine Haar, der vilde have hindret hende i at svømme; derpaa klædede hun sig af og styrtede sig i Vandet. Jeg

bævede ved at see hende omringet af Raimannerne, hvis Hoveder ragede frem over Vandet, og som syntes at forfølge hende; alle Dine vare heftede paa hende, thi hendes Ungdom indtog alle Tilstedeværende til hendes Fordeel, og hendes Mod var Gienstanden for almindelig Beundring.

Maanen belyste den frygtelige Scene, og jeg kunde derfor følge alle hendes Bevægelser. Hun svømmede med en forbausende Hurtighed, og naaede snart en rørbegroet Ø, der tjente Raimannerne til Opholdssted, og hvilken var det til Preven bestemte Sted. Rakar frygtede ikke Preven, thi hun dukkede tre Gange under, før hun naaede den frygtelige Ø. Saa ofte hun forsvandt, troede jeg hende tabt; men hun havde den Lykke, at undgaae Raimannerne's frygtelige Tænder, og faa Minuter derefter, var hun midt iblandt os, og blev modtagen med Lykønskuinger af Mængden, der udstødte et Glædesffrig. Hendes Anklager domtes til, at betale hende en saa betydelig Skadesløsholdelse, at hans samtlige Hjorder ikke kunde strække til for at tilveiebringe Beløbet; men da den unge Pige besad et godt Hjerte, skjænkede hun ham Summen, og overlod ham til hans Samvittighedsnag. (Das Ausland.)

En Fruentimmerby.

Landøbyen Serada i Indien, beliggende i Nærheden af Goa, er udelukkende beboet af Fruentimmer, der udmærke sig ved deres, i hele Indien saa heitberømte Skjænhed, og navnlig ved deres overordentlig hvide Hud. Vel ere de Hinduer, men dog meget forffjellige fra disse. De tør ikke indgaae noget Ægteffab paa Livstid, og kun Præster have Tilladelse til, at opholde sig i deres By. Eiheller tør de ffjænke enhver Mand deres Hjerte, men kun en, der er hvid og smuk. Hvilken Lod, der bliver de mandlige Børn til Deel, er ubekjendt; man troer imidlertid, at de blive opdragne til Præster; af Pigebørnene pleier man kun at lade de smukkeste beholde Livet, thi alle Beboerinderne af denne virkelige Amazonby, ere unegteligen vidunderligt ffjenne.

Denne sælsomme Byes Oprindelse kjender man ikke; Sagnet lader Amazoncomunnen nedstamme fra et portugisisk Kloster, der langt tilbage i Tiden laa paa dette Eted. En Reifende, som vi ffylde Efterretningen om denne By, fortæller, at Amazonerne udmærke sig ved de ffjønneste Dine af Verden; de have mere majestætiske og fulde Former, end Hinduerne, bære en lys, viid

Klædedragt, der bliver holdt sammen med et Sølvsbælte, og i det simpelt flættede Haar med en Guldnaal i Baghaaret, have de en Guirlande af vilde Jasminer. Deres udmærkede Skjønhed bliver endnu forheiet ved et tugtigt Bæsen, og de ere undergivne en Matrones Opsigt. Byen, som de aldrig forlade, ligger overordentligt henrivende mellem Citronblomster og Palmer ved en klar Sø, bag hvilken de blaae Bjerge strække deres høie Toppe mod Himmelen.

(Allg. Moden-Zeitung.)

Blandinger.

— Professor N's Kone spurgte sin Mand, hvad der da egentligt forstodes ved et Oppositionspartie, hvorom der nu altid blev talet saa meget i Bladene. "Oppositionspartiet," svarede Gemalen, "er det samme i Staten, som en Kone er i Huset." — Det var ikke sag vel, at den gode Mand havde havt Ret.

— Til Ære for Tydskland fortjener det at bemærkes, at den første Censur i Constantinopel, hvor der, til Opbyggelse for hver Ben af aandelig Undertrykkelse, ogsaa hersker Censur, er en tydsk Renegat. Han skal have lært Konsten i sit Fædreland.

— En meget mager Mand vilde lade sig male. Maleren spurgte, om det skulde være i Vand- eller Oliefarve. "Jeg tænker i Olie," svarede den Magre, "paadet at jeg kan komme til at see lidt federe ud."

— En Rejsende kom ridende til et Bærtshuus, og spurgte: "Hvem er Herre her?" — "Det er jeg," svarede Berten, "thi min Kone er død for tre Dage siden."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 12.

Løverdagen den 23de Marts 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinste Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 29de Marts d. A. Eftermiddag Kl. 6 afholdes en Repræsentantsforsamling i Selskabet i Brandforsikkringens Locale i Raad- og Domhuset, i hvilket Møde der i Overensstemmelse med Lovens § 34 foretages Valg paa nye Repræsentanter m. v., hvortil D^r. Repræsentanter indbydes.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 10de Marts 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Dnsdagen den 13de Marts d. N. afholdt det forenede Understøttelses- Selskab en General- Forsamling der bivaandedes af 47 Repræsentanter, i hvilken følgende blev afhandlet og besluttet:

1. Revisionsforretningen af Regnskabet for Aaret 1842 fremlagdes, og oplæstes Revisorernes, Major v. Paludans og Auditeur Steensstrups endelige Erklæring af 12te Februar d. N. ifølge hvilket bemeldte Regnskab, som rigtig aflagt, kan dechageres og paa sædvanlig Maade qvitteres.

2. Administrationen meddeelte Forsamlingen følgende Udsigt over Selskabets Fremgang og Virksomhed i Aaret 1843:

a) Ved Udgangen af Aaret 1842 var Antallet af Selskabets Medlemmer 2257; i Aarets Løb vare 144 nye Medlemmer optagne i Selskabet; derimod vare i samme Tidsrum 69 Medlemmer udgaaede, deels ved Dødsfald, deels ved Udmeldelse, og 3 excluderede overeensstemmende med Lovens § 11, saa at Medlemmernes Antal den 31te December 1843 var 2329, nemlig 2209 Betalende, 115 Pensionister, 4 Bude og et Reservebud, altsaa i Aaret 1843 en Forøgelse af 72 Medlemmer.

- b) I Aaret 1843 er udbetalt i Pensioner og Livrente til 124 Medlemmer 4415 Rbd. 48 $\text{\textasciix}$, i Gratificationer til 266 Medlemmer 3625 Rbd. og i rentefri Laan til 37 Medlemmer 5250 Rbd. saaledes ialt understøttet 427 Medlemmer med 13290 Rbd. 48 $\text{\textasciix}$. Det bemærkedes at den anførte Sum til Laan igjen tilflyder Kassen ved den lovbefalede Tilbagebetaling af 2 pSt. maanedlig af hver enkelt Laans Beløb.
- c) Selskabets Fond er i Aaret 1843 foreget ved et Indkjøb af 200 £. af det dansk-engliske 3 pSt. Laan betalte til en Cours $84\frac{3}{4}$, à resp. $199\frac{3}{4}$ og $198\frac{1}{4}$ %, med ialt 1580 Rbd. 87 $\text{\textasciix}$, hvortil, overensstemmende med Generalforsamlingens Beslutning af 28de Februar 1842, tillige er anvendt det for Aaret 1842 ikke afbenyttede Overskud bestemt til Fondets Forsøgelse, da der nemlig for bemeldte Aar ikke havde været tilstrækkelige Midler til et større Indkjøb end af en Obligation paa 100 £ St.

3. Det meddeltes endvidere at det i Lovens § 48 foreskrevne Eftersyn af Selskabets Activer havde fundet Sted den 15de Januar d. A. af den dertil udnævnte Committee, Statsraad og Bankdirecteur Haagen, Capitain v. Ernst og Krigsassessor Nørregaard, ved hvilket Eftersyn

Alt var befunden i tilberlig Orden, hvorfor bemeldte Committee har meddeelt den fornødne Tilstaaelse i Administrationens Forhandlings-Protocol.

4. General-Extracten af Regnskabet for 1843 fremlagdes. (Den findes aftrykt med nærværende Nr. af Bladet).

5. Administrationen meddeelte dernæst den i Lovens § 15 bestemte Oversigt over det disponible Beløb for Selskabets Virksomhed for Aaret 1843, ved hvilken fremsattes det Resultat, efterat Indtægten og Udgiften, som nedenfor anført, er sammenstillet, uden at dertil, efter Beregningens Natur og Hensigt, kan henregnes de i Aaret 1843 bevilgede og udbetalte Gratificationer og Laan, at den til nye Laan, Gratificationer og Pensioner nu disponible Sum er med rundt Tal 8900 Rbd., foruden hvad der ved Pensionisters Dødsfald var indvundet til samme Anvendelse.

For Aaret 1843.

Indtægt.

Ugentlige Contingenter	2868.	40.
Halvårlige dito	4253.	50.
Kongehusets Gaver	120.	“
Overordentlige Medlemmer	57.	“
For Lovbøger	75.	80.
Afdrag paa rentefrie Laan	5093.	“
	<hr/>	12467. 44.
		Lateris Indtægt 12467. 44.

8. Som nye Pensionister optog Forsamlingen fra 1ste Januar d. N. følgende 21 Medlemmer, hver med 25 Rbd. aarlig:

Medlems-

Mar.

1790.	Grosserer N. Brock Hansens Enke	74	Mar.
1796.	Kammerraad Nellinges Datter	74	—
1800.	Foged Junges Enke	64	—
1804.	Bagermester Klockows Enke	77	—
—	Bødkermester G. P. Lund	72	—
1806.	Starmester Lohmanns Enke	73	—
1812.	Urtefrøemmer H. Holms Enke	63	—
1815.	— Capt. Meyers Enke	67	—
1816.	Grosserer N. Nielsens Enke	62	—
—	Bærtshuusholder Achilles	77	—
—	Inspecteur Alborgs Enke	51	—
1817.	Lieutenant Steenberges Enke	63	—
1818.	Smedemester Lützens Enke	63	—
1819.	Sadelmagermester Rohdes Enke	67	—
1821.	Assist. og Landml. Bangs Enke	52	—
1823.	Klædefabriq. R. Smidts Enke	60	--
1824.	Bataillonschirurg Florss Enke	63	—
1826.	Musikinspecteur N. Møllers Enke	73	—
1828.	Havnecontrolleur Staahls Enke	65	—
1830.	Snedkermester Nøjels Enke	68	—
1831.	Skomagermester G. F. Lassen	74	—

ialt med et Pensjonsbeleb af 525 Rbd.

Det bemærkes, at ovenanferte 21 nye Pensionister alle i flere Aar have erholdt Gratificationer af Selskabet.

9. Fra 22 af Selskabets Pensionister vare indkomne Ansøgninger om Forøgelse af deres Pension af Selskabet. Forsamlingen besluttede at følgende 24 Pensionister skulde fra 1ste April 1844 tildeles hver et aarligt Pensionstillæg af 5 Rbd.

Pensionist fra	Alder.	Pension hidtil.
1800. Skrædmest. Hostrups Enke	75 Aar	35 Rbd.
1817. Parykmager Krügers Enke	81 —	45 —
1824. Mægler d'Andrades Enke	76 —	35 —
1826. Sergeant Giebels Enke	82 —	45 —
1834. Handelsing. Hermes Enke	76 —	35 —
1835. Urtekr. S. D. Holms Enke	68 —	30 —
— Bogbinder Bergs Enke	77 —	30 —
1836. Malermester Olsens Enke	72 —	35 —
— Boghandl. Stadthagens Enke	69 —	35 —
— Guldsmed Foghts Enke	73 —	30 —
— Uhrmager M. R. Møller	80 —	40 —
1837. Skibscapitain Haberhies	78 —	25 —
— Torvemester Heggums Enke	72 —	30 —
— Brændvvsbr. Petersens Enke	75 —	25 —
— Bogbinder Bergmanns Enke	73 —	25 —
— Skrædder B. Ziegler	76 —	30 —

Pensionist fra		Ålder.	Pension hidtil.
1838.	Skrivelærer Oluffens Enke	66	25 Rbd.
—	Herkræmmer Olffens Enke	65	35 —
—	Smedemest. Glumsøes Enke	70	25 —
—	Pensionist Schmidts Enke	78	25 —
1839.	Tjener Diedicks Enke	79	25 —
1840.	Skomagm. J. Nielsens Enke	72	25 —
1841.	Urtekr. Schlichtkrulls Enke	65	25 —
—	Kobbersmed J. Petersen	76	25 —

incl. 120 Rbd. i aarligt Pensionstillæg.

10. Om rentefrit Laan vare indkommen 62 Ansøgninger, deraf bevilgede Forsamlingen de 36 med et Beløb af 5450 Rbd.; de Dørige kunde af forskjellige Grunde, for denne Gang, ikke komme i Betragtning.

11. Forsamlingen tildeelte derefter følgende 261 Medlemmer Understøttelse med Gratification:

Medlem fra		
1789.	Muurmester Gegerods Enke	10 Rbd.
1790.	Grovsmedmester Wahlgreen	10 —
—	Skomagm. Hoyers Enke	15 —
1793.	Forvalter Buchs Enke	10 —
1794.	Grovsferer Mangors Enke	10 —
1795.	Bandmester Hjorts Enke	10 —
1796.	Laqvai Schmidts Enke	10 —

Medlem
fra

1797.	Guldslager Faust's Enke.....	15	Rbd.
1801.	Lyssebeber Alminds Enke.....	15	—
1803.	Toldbetjent, Capitain Beck's Enke.	15	—
—	Chinacapitain Stages Enke.....	20	—
—	Skoletærer Bisbye.....	20	—
1804.	Brændeviinsbrænder Jversens Enke	10	—
1805.	Bankassistent Alberts Enke.....	10	—
—	Parykmager Dyhrings Enke.....	15	—
—	Fabrikmester Lorenzens Enke.....	15	—
—	Porcellainshandler Rothenborgs Enke	10	—
1806.	Urtekræmmer T. Jensens Enke...	15	—
—	Organist Bilsfeldts Enke.....	15	—
1807.	Viinhandler Frydenlunds Enke ...	20	—
1808.	Toldbetjent Schmidts Enke.....	10	—
—	Fuldmægtig Bays Enke.....	15	—
1809.	Uhrmager Rielsens Enke.....	10	—
—	Fuldmægtig Braschs Enke.....	20	—
—	Skræddermester Dahlbergs Enke ..	15	—
—	Birkeskriver Getjes Enke.....	20	—
1810.	Chinacapitain Orgaards Enke....	10	—
1811.	Skomagermester J. S. Møller ...	15	—
—	Skomagermester F. Meyer.....	10	—
1812.	Skibscapitain Bumanns Enke....	15	—
—	Toldbetjent, Capitain Nielsens Enke	15	—
—	Forvalter Poulsens Enke.....	10	—

Medlem

fra

1812.	Grosferer P. G. Beyers Enke	20	Rbd.
1813.	Justeermester Hostrups Enke	20	—
1814.	Kjebmand Cantors Enke	15	—
—	Ekomagermester Webers Enke	15	—
—	Ekomagermester Holbech	10	—
—	Blikkenslagermester Holms Enke	15	—
—	Snedkermester Snærdings Kone	15	—
1815.	Sergeant Holms Enke	20	—
—	Soldbetjent Kaastrups Enke	15	—
—	Garvermester Nyholms Enke	10	—
—	Ekomagermester Broen	10	—
—	Arbejdsmand D. H. Vasse	15	—
1816.	Blikkenslagersvend Rudolphi	10	—
—	Mechanikus Youngs Datter	10	—
—	Klædefræmmer Thunes Enke	20	—
—	Bankassistent Heyriis's Enke	10	—
—	Ekomagermester P. Holm	10	—
—	Controllleur Gindrups Enke	20	—
—	Undervalter Møller	15	—
—	Grosferer Nerregaards Enke	15	—
—	Kræmmer Rasmussen	15	—
—	Fyrbeder E. Nielsens Enke	15	—
—	Kandestøber Wahlstrøms Enke	15	—
—	Kobberstikker Sonnes Enke	15	—
—	Strempevæver Bøschens Enke	10	—
—	Bedemand Johansens Enke	10	—

Medlem
fra

1816.	Skolelærer Nchens Enke	10	Rbd.
—	Oberst v. Holcks Enke	20	—
—	Revisor Kjerbyes Enke	10	—
—	Skomager D. Rasmussens Enke	15	—
—	Controlleur Rocks Datter	10	—
—	Urtekræmmer Hjaltelins Enke	10	—
—	Ijenkræmmer Schietts Enke	15	—
1817.	Skomager E. Holm	15	--
—	Capitain de Planes Enke	15	—
—	Forvalter Albrechtsen	15	—
—	Capitain Grans Enke	15	—
—	Krigsassessor Jacobsens Enke	10	—
—	Urtekræmmer Friestrup	15	—
—	Bager Rasmussens Datter	15	—
—	Bandmester Sorensens Enke	10	—
—	Kjækkenmester Krygers Enke	10	—
1818.	Stadsbedemand Andersens Enke	10	—
—	Kurvemager Nagels Enke	10	—
—	Procurator Jacobs Enke	10	—
—	Skomager Mariboes Enke	10	—
—	Cancellierraad Eydens Enke	20	—
—	Bødker Iversens Enke	20	—
—	Skomager Lundmann	15	—
—	Secretair Laurikens Enke	15	—
1819.	Skomager H. Florin	15	—

Medlem

fra

1819.	Kammerraad Winthers Enke.....	15	Rbd.
—	Controlleur Wildenraths Enke ...	10	—
—	Rugbrødsbager N. Hansens Enke.	15	—
—	Tobaksfabriker Wenzels Enke....	15	—
—	Sadelmager J. G. Lunds Enke ..	15	—
1820.	Posthuusforvalter Schrøders Enke.	20	—
—	Profesør Rasmussens Enke.....	20	—
—	Santor Klingbergs Enke.....	10	—
—	Strædermester Peter Borch.....	10	—
—	Ophynsmand P. Lassen.....	10	—
—	Viinhandler P. E. R. Hansens Enke	10	—
—	Copiist Siersteds Enke.....	10	—
1821.	Kammerraad Hegelunds Datter ..	10	—
—	Capt. og Soldbet. H. Meyers Enke	15	—
—	Bogtrykker Christensens Enke	10	—
—	Skibscapitain Hammers Enke....	10	—
—	Skomager Weidemanns Enke	10	—
—	Capitainlieut. Havns Enke.....	20	—
—	Capitain G. Groves Enke.....	20	—
—	Skomager Eohebers Enke.....	15	—
—	Fuldmægtig Schrams Enke.....	15	—
—	Tæller i Banken Kleins Enke....	15	—
—	Soldbetjent Truellsens Enke.....	15	—
—	Soldbetjent Kjerrumgaard's Enke..	15	—
—	Høker Holsts Enke.....	15	—

Medlem
fra

1821.	Contorist Dischers Enke.....	15	Rbd.
—	Bærtshuusholder Holsts Enke....	10	—
—	Assistent Veders Enke.....	15	—
—	Brændeviinsbrænder Fodbyes Enke	10	—
1822.	Skomager N. Glasen.....	15	—
—	Bogholder Erharts Enke.....	10	—
—	Registrator Dyrhages Enke.....	15	—
—	Jomfrue Wold.....	15	—
—	Skolelærer Mortensens Enke.....	15	—
—	Justitsraad Didriksens Datter....	10	—
—	Havnefoged Møllers Enke.....	15	—
—	Varfkmager Hoppensachs Enke..	15	—
—	Cancelliraad Ræsteds Datter.....	10	—
—	Skomager Taberts Enke.....	10	—
—	Skomager E. Jacobsen.....	10	—
—	Controlleur Mariagers Enke.....	15	—
—	Urtekræmmer Gulstrups Enke....	15	—
—	Forvalter Hansens Hustrue.....	15	—
1823.	Justitsraad Schûts Enke.....	15	—
—	Fribager Klifoth.....	10	—
—	Skolelærer Mariboets Enke.....	10	—
—	Assesjor Ravnkildes Enke.....	15	—
—	Agent Kielers Enke.....	15	—
—	Kjebmand Hansteens Datter.....	10	—
—	Major Krohns Enke.....	15	—

Medlem

fra

1823.	Fuldmægtig Gluds Enke	20	Rbd.
—	Secretair og Inspect. Heibergs Enke	10	—
—	Soldbetjent Sommers Datter	10	—
—	Regimentschirurg Hushahns Enke	20	—
—	Collecteur Christensens Enke	10	—
1824.	Ritmester Foghs Enke	15	—
—	Guldsmed Jørgensen	10	—
—	Foged Arnkiels Datter	10	—
—	Klokker Jørgensens Enke	15	—
—	Lieut. Muurm. Segeerods Enke	15	—
—	Ekræddermester Marg	10	—
—	Landmaaler Stankes Datter	20	—
—	Ekrædder Valckes Enke	15	—
—	Friseur J. Seegaard	15	—
—	Overlærer Gendrups Enke	10	—
—	Krigsraad Borres Enke	20	—
—	Ekriverformand Carlsons Enke	15	—
1825.	Snedker L. Nielsens Enke	15	—
—	Meelhandler D. Schou	20	—
—	Ekrædder Wibergs Enke	10	—
—	Snedker W. J. Gwers	15	—
—	Guldsmed Malmbergs Hustru	20	—
—	Bærtshuusholder Neuendam	10	—
—	Underofficeer Widalin	10	—
—	Bogholder Liunges Enke	10	—

Medlem
fra

1825.	Boghandler Beekens Enke	15	Rbd.
—	Goffardiecapitain Lunds Enke	15	—
—	Cancelliesecretair Thannings Enke	15	—
—	Snedker Flygenrings Enke	10	—
—	Viinhandler Fischers Enke	15	—
—	Maler Seths Enke	15	—
1826.	Leietjener J. N. Schmidt	10	—
—	Divisionechirurg Krygers Datter	15	—
—	Klædehandler Bogilds Enke	15	—
—	Krigsassesfor le Maires Enke	10	—
—	Bærtshuusholder Jørgensens Enke	15	—
—	Maler Fædderholdts Enke	10	—
—	Bedker Tersløws Enke	15	—
—	Tracteur Helstrups Enke	15	—
—	Snedker Rohleders Enke	15	—
—	Handskemager R. Sørensen	10	—
—	Jomfrue N. Falck	10	—
—	Urtekræmmer Echjums Enke	15	—
—	Institutbestyrer Menstedts Enke	15	—
—	Destillateur Spendrups Enke	10	—
—	Guldsmed Foghts Hustru	20	—
—	Guldsmed Bestrups Enke	15	—
—	Bogholder Makens Enke	20	—
1827.	Skomager Weises Enke	10	—
—	Bedker S. Holms Enke	10	—

Medlem
fra

1827	Brændeviinsbrænder Sommersted ..	15	Rbd.
—	Garver Topps Datter	15	—
—	Rjobmand Godsche	10	—
—	Skomager F. C. Holm	10	—
—	Tobakfabriker Bagges Hustrue ..	15	—
—	Fuldmægtig Gjesfings Enke	10	—
—	Tomfrue Amalie Meyer	10	—
—	Bogbinder Lappes Enke	15	—
1828.	Grovsmed Bossins Enke	10	—
—	Fyrbøder Larsens Enke	10	—
—	Muurm. J. W. Schmidts Enke ..	10	—
—	Skolelærer Langstedts Datter	10	—
—	Institutbestyrer Birchs Enke	10	—
—	Havnecontrolleur Brodersens Enke	15	—
—	Skredder Dambergs Enke	15	—
—	Bødker, Toldbetjent Lunds Hustrue	10	—
1829.	Urtekræmmer H. S. Baches Enke	20	—
—	Skredder Lunds Hustrue	10	—
—	Amtschirurg Wappenhans Enke ..	10	—
—	Fuldmægtig Orlamundts Enke ...	20	—
—	Guldsmed Selins Enke	10	—
—	Tommermester Venckes Enke	10	—
—	Arrestforvarer Lauritzens Enke ...	10	—
—	Sprogslærer Bressendorffs Enke ...	20	—
—	Copiist Klyvers Enke	15	—

Med en
fra

1829.	Soldbetjent Møllers Enke	15	Rbd.
—	Soldbetjent Anthons Enke	10	—
1830.	Institutbestyrer Balsøes Enke	10	—
—	Smedemester Dillmers Datter	10	—
—	Skolelærer Petersens Enke	15	—
—	Guldmægtig Mørcks Enke	10	—
—	Provsts Bregendahls Enke	10	—
1831.	Grosserer Nagels Enke	15	—
—	Assistent Windings Enke	15	—
—	Soldbetjent Børners Hustru	10	—
—	Skipper Davidsens Enke	15	—
—	Skædder Albrecht	15	—
—	Procurator Seyers Enke	15	—
—	Porcellainsh. Christiansens Enke	10	—
—	Soldbetjent Hass's Enke	10	—
—	Hattemager N. C. Madsens Enke	10	—
—	Jomfrue G. Staal	10	—
—	Jomfrue N. Staal	10	—
—	Skædder Langberg	15	—
—	Skovrider Müllers Datter	10	—
1832.	Capt., Grosserer J. K. Schous Enke	15	—
—	Kammerraad Thorbjærnsens Enke	20	—
—	Skomager P. S. Hansens Enke	10	—
—	Urtekræmmer M. Møllers Enke	15	—
—	Dreiermester Hansens Enke	10	—

Medlem
fra

1832.	Madam Schmidt født Herzsprung	10	Abb.
—	Skibsbygmester Nepholtz's Enke	..20	—
—	Pastor Just's Datter	10	—
—	Forhenv. Goffardiecapit. Tauscher	..10	—
1833.	Foueralmager Sators Enke	10	—
—	Paukist Helsted's Enke	10	—
—	Sopiist Veith's Enke	15	—
—	Maler Sannes Datter	10	—
—	Mægler Friedlænders Enke	15	—
—	Uhrmager Anthons Enke	10	—
—	Forvalter Albrecht's Enke	10	—
—	Snedker Just	10	—
—	Figurant Jacobsens Enke	10	—
1834.	Goffardiecapitain Büßow's Enke	..10	—
—	Skolelærer Barfoeds Enke	15	—
—	Skibscapitain G. Möllers Enke	..10	—
—	Strædder J. Sandberg	10	—
—	Kjebmand Davidsens Enke	10	—
—	Strædder Riegelsens Enke	10	—
—	Smedemester Drlings Enke	10	—
1836.	Major v. Klenaus Enke	15	—
—	Skibscapitain Heyers Enke	10	—
—	Forgylde Irrogangs Enke	10	—
1837.	Smedem. J. G. G. Christensens Enke	10	—
—	Brændeviinsb. Tholbolls Datter	..15	—

Medlem
fra

1837. Bogholder Amdrup's Enke	15 Rbd.
— Madam G. Holst	15 —
— Institutbestyrer From	15 —

I Alt vare 319 Ansøgninger om Gratification indgivne.

12. Forsamlingen bevilgede, at den Selskabet's afdøde Pensionist S. E. Lund tilstaaede Pension af 40 Rbd., maatte for 1ste Kvartal 1844 udbetales hans efterladte Enke, som Gratification med 10 Rbd., ligesom at der til afg. Muurmester Bonckes Enkes 2de Døttre maatte udbetales 20 Rbd., hvilket var det Beløb, der i flere Aar var tilstaaet deres afdøde Moder, og hvorom denne havde indgivet en særdeles anbefalet Ansøgning.

13. Efter Ansøgning fra Selskabet's fire faste Bude, tilstodes disse et Gratiale af 35 Rbd. hver, ligesom de foregaaende Aar. Ligeledes bevilgedes, efter Ansøgning, Selskabet's forhenværende Bud Bastian, det sædvanlige Gratiale af 35 Rbd.

14. Det vedtoges, at det uerholdelige Contingentbeløb for 3 Medlemmer der saaledes blive at udslutte af Selskabet og for 3 afdøde Medlemmer maatte affrives i Bøgerne ialt med 27 Rbd. 8 Sk.

15. Endeligen optoges følgende nye Medlemmer
i Selskabet:

Hr. Graveur G. P. Schulz

— Musicus A. Rabe

— Skræddermester J. E. Mariager

— Malermester J. G. E. Baruel

— Guldmægtig G. J. Hansen

— Snedkermester P. G. Koford

— Porcellainshandler J. Thomsen

— Bærtshuusholder G. Galberg

— Skomagermester P. J. Palludan

— Kleinsmedmester N. Christophersen

— Thees og Porcellainshandler G. A. Merck

— Pensionist i Sø-Statens Wiegens

Jomfrue F. Larsen

Hr. Herkræmmer G. Kehlet

— Snedkersvend H. Blach

— Tobaksspindersvend S. S. G. Schies

— Politiebetjent G. W. Mosé

Jomfrue G. E. Falckenberg

— F. W. Reimann

— B. M. Carlsen

— G. S. Nielsen

— A. Korremann

— F. D. Etinck

Hr. P. J. Nim, Smedearbejder ved Holmen

Hr. Lieut. og Soldbetjent P. F. Munderspach

— Hørhegler F. G. Jacobsen

— Kleinsmedmester G. N. Gickhoff

— Skræddermester B. Lohmann

— Handflemagermester P. E. Lander

— Pinnedvævermester A. Tofte

— Jernhandler G. H. Lund

— Muursvend G. F. Andersen

— Magazinsforvalter F. M. Ryberg

— Skomagermester D. Salomon

Jomfrue H. S. Jensen

Hr. Vedkermester J. T. Lange

— Skræddermester L. W. N. Damberg

— Skræddermester J. G. Seerup

— Gartner H. G. Laßén

Jomfrue Juliane D. Lange

Hr. Urtekræmmer J. G. Bondrop.

Til Slutning meddeler Administrationen, ifølge den i en tidligere Repræsentantforsamling tagne Bestemmelse, Underretning om de Legater, som siden Selskabets Stiftelse ere det tildeelte og indbefattede i dets Fonds Beholdning, nemlig:

Åar 1805. Grosferer Niels Brock's Legat efter Testament af 19de Febr. 1786 og 24de Februar 1802. . . . 5062 Rb. 22ß. D. S.

Åar 1812. Student Grell's Legat 1000 Rb. —

Mar 1827. Enkefrue Charlotte Amalie Bon-
ches Legat, imod 5 pCt. Livrente,
2000 Rbd. S.

Mar 1829. Caroline Legatet, stiftet af en Deel
af Selskabets Medlemmer i Anledning
af Hendes Kongelige Høihed Kronprind-
sesse Carolines Formæling d. 1te
August samme Mar.... 2500 Rbd. S.

Mar 1839. Enkefrue, Statsraadinde Kosoeds Le-
gat..... 500 Rbd. S.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 16de Marts 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Kanekjørsel i Canada.

Næst efter Rusland er Canada det Land, hvor Kanerne ere mest i Brug. De talrige, store Søer og Floder lægge til om Vinteren, og Kanerne fare hen over den glatte Flade uagtet den Fare, som dermed er forbunden; thi Kaner, Heste og Mennesker synke ofte under, da Intet antyder de farlige Steder, før Hestene falde i, og drage Alt efter sig. Til Lykke ere de tynde Steder i Isen ikke af synderligt Omsang; saasnart Hestene synke, springe derfor de Rejsende ud af Kanerne over paa den faste Is, gribe de Strikker, som, forsynede med Slynger, for et saadant Tilfælde ere lagte om Hestenes Hals, trække i dem og givde saaledes Hestene, for at frelse deres Liv. Dette forholdes sig bogstaveligen saaledes, saa besynderligt det end lyder. Lader man Hesten arbejde og trætte sig, synker den stedse dybere; men saasnart Slingen drages til, og Dyret saaledes berøves Vandedrættet, bliver det ubevægelig, hæver sig op til Overfladen, og trækkes derpaa op paa den faste Is, hvor da Snoren løsnes efterhaanden og Vandedrættet begynder paany; Hesten reiser sig nu, og efter nogle Minuters Forløb, velbeholden farer atter hen over Isen, som om Intet var forefaldet.

Denne sælsomme og næsten utrolige Operation bliver stundom foretagen paa een Dag, paa een Tour, med een og samme Hest to til tre Gange, og Amerikanerne sige derfor, at Hestene ere, ligesom Irlænderne, i den Grad vant til at blive ombragte, at de aldeles ikke bekymre sig mere derom.

Endnu en anden Fare truer dem, som for-
 nøie sig med Kanekjersel paa de tilfrosne Søer
 og Floder, nemlig de store Revner i Isen, der
 undertiden strække sig fra den ene Side af Seen
 til den anden, og have indtil 6 Fods Brede.
 Naar der ikke findes noget Middell til at undgaae
 flige farlige Steder, saa lader man Hesten løbe
 til af alle Kræfter, for, med Kanen efter sig,
 og med Fare for, at styrte i Vandet, at sætte
 over saadanne faresulde Klefter.

(Allg. Moden-Zeitung.)

Blandinger.

— En Geistlig i Irland, der skulde holde en Liigtale,
 kunde, da han oplæste den foreskrevne Bøn, ved det Sted
 "denne vor Broder," ikke strax befinde sig, om det var
 Liget af en Mand, eller en Kvinde. Han vendte sig
 derfor til en af de Nærmeste i Følget, og spurgte sagte:
 "Er det en Broder, eller en Søster?" — "Ingen af
 Delene," svarede Irlanderen, som troede, at der var
 Spørgsmaal om hans Slægtsskab med den Afdøde, "kun
 Bekjendtskab, Hr. Pastor."

— Et Par Dage efterat Pariserne, den 10de August
 1792, havde stormet Tuilerierne, og Ludvig 16de med
 Familie var bleven arresteret. sendte Lady Sutherland,
 den engelske Gesandts Kone, Dronning Maria Antoinette,
 hvem Alt var blevet berøvet ved Slottets Plyndring,
 en Kurv med Linned. Dronningen sendte imidlertid
 Kurven med dens Indhold tilbage med den Bæst: "Jeg
 takker Lady Sutherland, men lader hende dog herved sige,
 at Englands Understøttelse nu kommer for sildigt."

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 13.

Løverdagen den 30te Marts 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Landet mellem Mississipp i og Sydhavet.

Den Reisende, der tilbagelægger Strækningen fra Mississipp i til Sydhavet, har flere meget forskjellige Streg at gjennevandre. Den første Region, noget over 100 Mile bred, omfatter Staterne Missouri og Arkansas, tilligemed det i Folketal stærkt tiltagende Gebeet Iowa, og bestaaer deels af Prairie, deels af Skov; den anden, endnu ligeledes til Colonisering stikkede Strækning er ligesaa bred, og bestaaer af mange, af Bjerger gjennevskaarne, Sletter; den ligner endnu den første Strækning, men er allerede mere tør og har færre Skovpartier. Denne Region har, for

nærværende Tid, en særegen Interesse, fordi her findes de store, halvciviliserede Tschaktaw-, Kriks- og Tcherokeser-Republiker, tilligemed flere Levninger af gamle, engang mægtige Stammer, som, paa den amerikanske Regierings Befaling, ere vandrede hertil. Vestlig derfor ligger Orken, endnu stedse en frugtbar Ork, men, med Undtagelse af nogle Strækninger ved Flodbredderne, formodentlig til evig Tid uskicket til faste Coloniseringer. Dette er den egentlige, store Prairie, der i Gjennemsnit har en Bredde af 230 til 300 Mile, og fra Syd til Nord udbreder sig fra den røde Flod (Red-River) til Winnipeg-Ø, d. e. fra 30° til 52° n. B. I den korte Foraars- og Sommertid er det et herligt Land, fuldt af Græs og Blomster, med klar Himmel og elastisk Luft, hist og her prydet med maleriske Skovpartier, der paa en behagelig Maade afbryde Sletternes Monotonie, og gennemstrømmes af de fire prægtige Floder: den røde Flod, Arkansas, Platte og Missouri. I Syden forvandler den brændende Sol Græsset tidligt til Støv, men i Norden varer Høsten længe. Men affeet derfra, er Klimatet temmelig eensformigt; Tørhed er dets fremherskende Character. Tidligt paa Sommeren hersker ofte frygteligt Uveir, som i faa Timer forvandler

Floderne til rivende Strømme, ja bringe endog de Strømme til at opsvulme, der have et Løb af flere hundrede Mile; men Faldet er igien ligesaa hurtigt, og man har f. Ex. ved den lille Arkansas bemærket, at den i 12 Timer faldt 15'. I Efter sommeren og Høsten regner det ikke, i det mindste ikke i Syden, og en kort Tid er tilstrækkelig til, at bedække den hele Region med Snee, der ligger i flere Maaneder, og under hvilken Vøflerne og Bjørnene maae sege deres Næring.

Denne Strækning er aldeles ubeboet; hist og her ere, af de af Handelscompagnerne oprettede Etablissementer ved Floderne, opdyrkede nogle Agre, og af entreprenante Amerikanere anlagte nogle Smaabyer, hvor de, gjennem Orken streifende Skarer, forsyne sig med Levnetsmidler; men i det Hele kan Landet siges at tilhøre de beredne Indianerstammer, hvilke, blandt alle Orkens Senner, ere Civilisationens frygteligste Fiender. Tusinder af Indianere, og deriblandt de bedste Ryttere og Skytter i Verden, gjennemstreife, fra de utroligste Afstande hidlokkede ved Udsigten til Rov, disse Egne. De hvide Amerikanere behøve deres hele Mod og Snildhed, for i dette farlige Land at beskytte deres Liv og deres Handel. Her og der seer man Sporene af Vestens

store Karavaner, navnlig af dem, der føre fra Arkansas til Santa Fé, den nordligste mexicanske Stad. Sporene slynge sig gjennem de grønne Sletter, og ere, paa Geværskuds Distance, med Omhyggelighed ferte udenom de adspredt liggende Skovpartier. Næstefter Sydafrika frembyde Prairierne de største Jagtrevierer i Verden: de udgiøre en Strækning saa stor som Spanien, Frankrige, Tydskland og Polen tilsammentagne; man kan gjennemreise dem fra den ene Ende til den anden, uden at støde paa andre Hindringer, end Floderne. Dette er Hjemmet for Bøflerne, Glødhirene, Antelopperne, de vilde Heste og Prairie-Ulven, hvilken sidste følger efter Flokkene af de andre Dyr, for at anfælde dem, der gaae enkeltviis bagefter. Bøflernes Vdelæggelse ved Jagten er uhyre, og truer, efter Gatlin og andre Veundrere af det indianske Liv, med fuldkommen Udryddelse; imidlertid taler endnu bestandigt enhver Reifende med Forbauselse om deres uhyre Mængde.

Jo længere man kommer mod Vest, jo mere forsvinde Træerne; Vandløbene blive sjeldnere, Græsset mindre rigeligt, og Atmosphærens Tørhed tiltagende. Prairierne forandre efterhaanden deres Caracteer, og gaae over til den store amerikanske Drk, der begynder 100 til 150 Mile fra Steen-

bjergene. Jordbunden bestaaer af en mørk, med Sand blandet Kiis. Kun paa enkelte Steder ved Vandløbene findes Prairiegræs, men ogsaa denne Art af Vegetation forsvinder efterhaanden, jo mere man nærmer sig Bjergene. De lavere Kjæder af Steenbjergene ere kun tyndt bedækkede med Gypreser og Egetræer; Mississippigebetets sidste Skovrand forsvinder; den befrugtende Lustning, der fra den mexicanske Bugt blæser opad Mississipi, har her tabt sin Kraft. Ufrugtbarheden er saa stor, at tre store Strømme, Arkansas, Plattefloden og Rio Granda, efter et Løb af 100 Mile og derover, om Sommeren aldeles udtørre i Sletterne, og kun efterlade staaende Pytter med mellemværende brede Sandrevler.

Desuagtet findes dog i Orken og blandt Bjergene i Nærheden nogle frugtbare Pletter, sande Oaser, hvilke allerede i Aarhundreder vare Tilflugtssteder for Bøflerne og Elsdyrene, naar Heden fordrev dem fra Sletterne, og Sommerjagten samt Indianerstammernes Kampe bortskræmmede dem. Disse eensomme Steder, der af de franske og engelske Jægere tillægges allehaande forunderlige Bencævnelser, have deres eiendommelige, romantiske Interesse; de indeholde skjønne Savanner mellem Skove af Gran-, Ege- og Espetræer,

saavel som Strækninger, der ere bedækkede med saa skjönt Græs, som vore kunstige Enge kunne frembringe, og med Bierghørrer, der med sine fine blaae Blomster bedækker Skraaningerne. I disse Oaser, hvoraf mange, efter Bøverfangernes og Jægerens Sigende, aldrig ere sete af noget civiliseret Menneske, ville maaskee i de kommende Tider fremblomstre store Stæder, Centralpunkter for Forbindelsen mellem begge Verdenshavene.

Her ligge ogsaa, paa beskyttede Stæder, de ridende Indianerstammes vigtigste Byer, nordligt fornemmeligen Siour'ernes, sydligt Kriks-, Somantsch- og Apatsch-Indianernes, der samtligen ere en Skræk for de nordamerikanske, saavel som for de amerikanske Handlende. Somantscherne tælle 10.000, ja Mange paa staae 20.000 Ryttere, og de ere for nærværende Tid maaskee Continentets mægtigste, hvorvel den mindst bekjendte, Stamme. Gatlin besøgte dem, og blev modtagen af dem med indtagende Aabenhed. „Deres uforlignelige Ridesfærdighed,“ siger han, „deres frygtelige Angreb og uovertrufne Hurtighed i at lade og fyre, i Forbindelse med deres usluffelige Had, gjøre disse Indianeres Fiendskab farligere, end nogen anden Indianerstammes.“ — De opholde sig ikke over en Dag paa et og samme Tid, men drage om

Sommeren Nord paa med Bøflerne, og, saasnart Vinteren kommer, vende de med dem tilbage til Sletterne vestligt for Texas. De føre deres, af smukt garvede Huder forfærdigede, conist dannede Telte med sig, og opslaae, hvor de giøre holdt, deres Leir i Skikkelse af en regelmæssig Stad med Gader og Pladse. Disse Prairiernes Tatarer forekomme Gatlin at være de fuldkomneste Ryttere, han har truffet paa sin Reise, og med særdeles Beundring omtaler han især det Konststykke, at de, strax efter at have skudt, kaste sig paa Siden af Hesten, idet de alene med Foden holde sig paa Ryggen af denne, og saaledes ved Dyrets Legeme ere dækkede mod de fiendtlige Vaaben. Til Fods ere de ubehjelpsomme og plumpe; men saasnart de lægge Haanden paa Hestens Ryg, blive de som andre Væsener: deres Mafsyn bliver muntert, og med Forbauselse seer den Fremmede Letheden og Ziirligheden i deres Bevægelser. Denne Strækning, som disse Indianere, samt de med dem forbundne Stammer, gjennemstreife, synes at udgiøre over 10 Grader fra Nord til Syd.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— I Nordamerika skal der være bygget en transportabel Kirke, der paa Jernbanen bringes fra den ene til til den anden af de isoleret liggende Byer, i hvilke der ingen Kirke findes. Kirken, hvorved en Præst er ansat, standser paa de bestemte Stationer, Menigheden indfinder sig, Gudstjenesten holdes, og Kirke med Præst drage derpaa videre.

— Rivarol har skildret Mirabeau, hiin berømte, adelige Revolutionsmand, med saa Ord saaledes: "Denne Mand vilde for Penge være istand til at fuldbringe Alt — selv en god Handling."

— Ved en Soirée i London irettesatte en Moder sin Datter, fordi hun havde danset en Contredands noget efterladet. "Men Moder," svarede Datteren, "jeg bør dog ikke, ved anstrengt Dansen, bringe min Frisur i Uorden for en gift Mand's Skyld." — "Ja det er en anden Sag," svarede Moderen.

— Efter Englands Exempel varer nu ogsaa i Frankrige Formiddagen til Kl. 6—7 om Aftenen. Forestillingerne i Theatrene kunne ikke mere begynde Kl. 8, fordi man først spiser til Middag Kl. 7. En aandrig Dame sagde i denne Anledning: "Dersom dette saaledes vedbliver, saa komme vi først til at spise til Middag den følgende Dag."

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 14.

Løverdagen den 6te April 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Landet mellem Mississipi og Sydhavet.

(Fortfættelse.)

Dette Orkenstreg naaer mod Syd indtil over Venedfredsen langs Mexico's store Centralplateau. Coloniseringerne i Nymexico's og Nyspaniens saakaldte „indre Provindser“ findes kun paa enkelte Strækninger, hvor man har iværksat Landets Blanding. De ere neppe nogensinde besøgte af dannede Reisende. Major Pike er nok omtrent den eneste, af hvem vi besidde en brugelig Beskrivelse af Sante Fe og Chihuahua, og dog have disse Distrikter i tre Aarhundreder været civiliserede. Befolkningen er, ved de opdyrkede Dele, meget tæt, og Agerbruget

bliver, ved Hjælp af Vaadingen, drevet med megen Omhu. For nærværende Tid lide de overordentligt ved Mexico's slette Regjering; med hvert Aar blive de vilde Stammers Indfald kjæffere, og strække sig længere mod Syd. I Nymexico have de næsten ganske tilintetgjort Avægavlen, og drevet Jordbrugerne tilbage indensfor de befæstede Punkter. I Chihuahua frygtede man, for nogle Aar siden, Ankomsten af bevæbnede Indianere saa lidet som i Newyorks Gader; nu vover intet Selskab sig ubevæbnet udenfor Stadens Porte.

Steenbjergene danne, saavidt man nu veed, en næsten fortløbende Muur fra Sletterne i de indre Provindser til Sydhavet, og ere endnu utroligt lidet bekjendte; thi Jægerne og Bæverfangerne i Syden, og Hudsonsbugts-Compagniets Reisende i Nord gjennemkrydse Kjeden kun paa fem eller sex Punkter. Bjergene naae i Syden, under 39° n. B., i en Kjede, som man har benævnt Sierra de Anahuac, en betydelig, men endnu ubekjendt, Høide, ligesom igjen under 53° og 56° n. B., hvor, efter Astronomen Thompson, skal findes Bjergtinder af meer end 26,000 Fods Høide. Mellem begge disse, meget høie Strøg af Bjergstrækningen, varierer Høiden betydeligt mellem enkelte, lave, tørre Kjeder og høie Spidser.

Bestligt for Steenbjergene strækker Orken sig igjen fra den mexicanske Grændse indtil Columbia. Bestens store Colorado skal, paa en Strækning af meer end hundrede Mile, flyde i en lodret, i den flade, tørre Ork, indskaaren Slugt. Dens Bredder egne sig ikke til Opdyrkning, og dens frygtelige Svirvler tilstede ingen Seilads. Tvende catholske Missionairer forsøgte engang, i en Baad at fare ned ad Strømmen, men man hørte aldrig noget fra dem. En Afdeling Bæverfangere gjorde det samme Forsøg, men maatte snart opgive Baaden, og reddede kun med megen Møie Livet. Nordvest for denne vilde Flod ligger den store Cutawb-Saltse, Nordamerikas døde Hav. Endnu har aldrig nogen civiliseret Reisende besøgt samme. Den skal ligge i en skjøn Egn, men dens Bredder derimod være aldeles golde, og bestaae af Sandbanker og brunt Leer, der netop har Fugtighed nok til at bære Malurt og Gyvel. Man troer, at den er 16 til 18 Mile bred, og 40 til 50 Mile lang; Vandet er i det Hele salt og tungt. Alle Forsøg paa at lære denne Sø at kjende nærmere, ere hidtil mislykkede paa Grund af den totale Mangel paa ferst Vand i dens Nærhed, med Undtagelse af det Punkt, hvor den, i den østlige Ende, modtager et Tilløb.

Endnu nordligere, og fra de samme Bjerge, som dem, hvorfra Colorado kommer, udflyder Captin eller Lewisfloden, den sydlige Arm af Columbia. Langs denne maa i Tiden Hovedveien gaae for den indre Handel mellem Continentets østlige og vestlige Kyst. Imidlertid lader der sig ikke tænke nogen vildere og edere Egn, end de to til trehundre Mile, som denne Flod gennemstrømmer. Dens Dal synes at være en Deel af det store, vulcanske Belte, som omslutter Sydhavet, og Flodsengen bestaaer af sort Lava, samt Sletter af Sand og mineraliske Ureenligheder, og med en Vegetation, der alene bestaaer af vild Malurt og Strandgræs.

Captinflodens Dal fører Vandrereren til den store Columbia, en vild, romantisk Strøm, der vælter sin uhyre Vandmasse igennem eet frygteligt Bjergpas efter det andet. Dens Dal danner Oregonbebetet, hvorom der i den sidste Tid har været saa megen Tale, og som er det, mellem England og Nordamerika omtvistede, Distrikt. Vi kunne ikke undlade, at tale noget nærmere om dette Land, der i Tiden maa blive saa vigtigt og interessant thi — saa paradox det end klinger — saa er det det sidste (?) Strøg af Verden, der passer sig til Domicilering for en europæisk Stamme. Naar Oregon er coloniseret, kan man ansee Verdens-

fortet som udfyldt. Den romantiske Tid, da enhver ny Eventyrer i den første grønne Bred, der hilste ham, saae Begyndelsen til et nyt Rige, som han kunde give sit Navn, er for bestandig forbi. Verden er i de sidste tre hundrede Aar bleven gammel, hurtigere end i de foregaaende tre tusinde. Kun over lidet Land kan der endnu disponeres. Af Australien kjende vi saa temmelig alt, hvad der nogentid vil blive en værdig Gjenstand for Opmærksomheden; og uagtet der er Rum nok endnu for stærk Forøgelse af Indvaanertallet, saa gives der dog ingen flere store og værdifulde Strækninger til Begrundelsen af nye Colonier. Af Sydhavets skjønne Øer have de yndigste allerede deres Herrer. Osten tilhører en anden Slægt. Sydamerika's uhyre, ubefolkede Strækninger have endnu Rum for store Foretagender, men Luften bringer de nordlige Colonister Døden. Det eneste, nogenlunde udstrakte Land med taaleligt Klima, og brugeligt til Bebyggelse, der endnu indbyder Sværme af Menneskeslægten's gamle Vistader, er Vestkysten af Amerika, mellem Mexicanernes og Russernes yderste Coloniseringer. Tidligere var denne Kyst næsten utilgængelig. Den ligger nedenfor Luftens vedholdende Øststrømninger; man kunde kun med Vanskelighed nærme sig den, og de Have, der beskylle

denne Kyst, vare Handelen ubekjendte. Nu kan man, ved Hjælp af Dampkraften, fra enhver Side komme til den. Mundingen af Columbia er kun 8 til 10 Dageisær fra Sandwichsøerne, nu ligesaa bekjendte, som Azorerne, og lige stærkt besøgte af europæiske og amerikanske Skibe. Naar dette Land først engang bliver befolket, vil det beherske Sydhavet; det vil staae i umiddelbar Forbindelse med China, Australien og Nyseeland; og skulde det lykkes, at gjennemstikke den dariske Landtunge, saa vil en Reise fra Europa dertil, kun modtage 40 til 50 Dage.

Oregon er i Almindelighed bjergig; Columbiastrømmen gjennemskjærer, i sit Løb fra Steensbjergene, tre eller fire forskjellige Kjeder, som løbe fra Nord mod Syd. En af disse, af Amerikanerne benævnt „Præsidentkjeden“, naaer paa nogle Steder, tildeels umiddelbart ved Columbia, en Høide af 15 til 16,000 Fod. Floden har, som Landets Caracteer allerede lader formode, en Mængde prægtige Hurtigstrømninger og Vandfald, maaskee prægtigere, end nogen anden americanst Flod. Naar Sneen i Juni smelter i Snebjergene, maae disse Vandfald indeholde større Vandmæsser, end Niagara. I Nærheden ere sorte, takkede Fjelde med kænpeagtige Granskove, over hvilke Gletscherne

og Sneetinderne hæve sig. Nord for Columbia er Landet en Labyrinth af Bjergkjeder, men gjenne-
 trukken af store Dale, og bevoret med mægtige
 Træer; Klimatet er temmelig mildt for denne Brede,
 men fugtigt og stormende. Syd for Columbia
 forandrer Landets Caracteer sig pludseligen aldeles;
 Skovene vige for et aabent, bølgefornigt Land;
 dog ere Bjergkjederne endnu bedækkede med prægtig
 Trævært. I det Indre ere Sletterne fuldkommen
 tørre, Jordbunden vulkansk, og Besselmøg det eneste
 Brændematerial. Men Strøget mellem den vest-
 lige Parallelkjede og Havet har mere Fugtighed,
 og frembringer Træer af en Størrelse, hvortil
 neppe findes Mage under Bændekredsene. Dette
 Strøg af Oregongebetet synes at være Indlings-
 strøget for Granernes vidtudbredte Slægt. Mange
 Arter, hvoraf kun faa have fundet Veien til Eu-
 ropa, vore her i rigeligste Fylde. Den skjenne
Pinus Douglasii voxer indtil 200 Fod fra Jor-
 den uden at skyde en eneste Green, og har ved Roden
 en Omkreds af 5, 6, endog 9 Favne. Skjenne
 Græspletter findes midt i Skovene. Klimatet er
 mildt, fugtigt og 6 Maaneder om Aaret regnag-
 tigt; men Regnen er selv da saa svag, at den ei
 engang kan nedsfylle den vegetabiliske Jord, som
 ligger paa de steile Bjerge, et Beviis paa, at Landet er

lidet udsat for heftige Uveir, en eiendommelig Omstændighed, naar der tages Hensyn til, at det er aabent mod Vesten.

Dette er da Oregongeberet, et Land fuldt af prægtige Landskaber og med et mildt Clima, vel ikke overalt tjenligt til Beboelse, men dog begavet med et tilstrækkelig Areal af frugtbar Jordsmon til at blive et nyt Folks Hjemstavn, fattigt paa Havne og seilbare Flodde, men ingenlunde utilgængeligt, og fortræffeligt beliggende for mercantile Foretagender. De her omvandrende Indianerstammer ere svage i Antal, og staae, i Henseende til Legemskraft og vild Enerגיע, langt tilbage for deres Brødre i Prairierne. De leve af Car og Rødder, have et mildt Sindelag, ere ærlige og usædvanligt tilgængelige for Missionairernes Lære; men Udryddelsen følger dem ogsaa allerede i Hælene.
(Slutningen følger.)

Blandinger.

— Franske Blade have, som bekjendt, gjort den Calembourg over Bairerne, i Anledning af den sidste store Statsbegivenhed i Grækenland, at disse — nemlig Kong Otto's bairiske ledsagere — ved deres Ankomst til Grækenland, raabte: *Hellas!* nu derimod: *Hélas!* (af!) "Dette" tilføier et tydsk Blad, "have de ærlige Bairere, der aldrig lære fransk vel ikke gjort; men derimod have de, ved den første Leilighed raabt "*Philhellenen!*" og nu "*Fi-Hellenen!*"

— En vis Fyrste, ledsaget af en Deel, med Orde ner smykkede Hoffolk, besøgte et astronomisk Observatorium. Profesoren, der modtog den høie Gæst, viste megen Forlegenhed, hvorover en af Hofherrerne yttrede sin Forundring for Prindsen. "Det er intet Under", svarede denne; "det overraster Profesoren, at see saa mange Stjerner paa urette Plads."

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 15.

Løverdagen den 13de April 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Fredagen den 29de Marts d. A. afholdt det forenede Understøttelses-Selskab en Generalforsamling som bivaanedes af 21 Repræsenter, og hvori følgende foretoges:

1. I Anledning af en Ansøgning fra Enken efter en afdød Pensionist i Selskabet om at hun, idet hun indtraadte i Mandens Ar., maatte fritages for at erlægge Contingent, vedtoges det: at det Ansøgte, for Følgernes Skyld, ikke kunde bevilges, hvorimod der tilstodes hende en midlertidig Understøttelse af 10 Rbd.

2. En Ansøgning fra et Medlem, hvis Begjæring om Gratification ved sidste Generalfors-

samling blev afflaaet paa Grund af vedkommende Repræsentantskabs Erklæring, om desuagtet for i Nar at komme i Betragtning til Understøttelse, blev af Forsamlingen afflaaet.

3. Forsamlingen bevilgede, at et ved sidste Generalforsamling, formedelst Contingentrestance udsløtted Medlem af Selskabet, igjen kan optages naar Restancen, efter Tilbud, indbetales inden Udgangen af April Maaned.

4. Foretoges Valg paa nye Repræsentanter i de afgaaendes Sted og bliver Afgangen efter Tour og Tilgangen esterat de nedenfor anførte Medlemmer velvilligen have modtaget Valget som følger:

Før første Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Statsraad P. Benzen.	Hr. Archivarius Blechinsberg.
— — Bentley, R.	— Justitsraad Pautrup.
— af D. og D. M.	— Conferentsraad Stellwagen, R. af D. og D. M.
— Statsraad Schram, R.	— Fuldm. Diechmann.
— af D. og D. M.	
— Cancellir. Delbanco.	

Før anden Klassefication.

Afgang.	Tilgang.
Hr. Professor N. G. Wolf.	Hr. Pastor Glahn.
— Pastor A. Smith.	— Lector Hummel.
— Professor Friedenreich.	— Organist Berggreen.
— Dr. phil., Professor Sibbern, R. af D. og D. M.	— Dr. med., Professor Dreier.

Før tredje Klassefication.**Afgang.**

- Hr. Opsynsmand Ipsen,
 D. M.
 — Krigsass. Nørregaard.
 — Major v. Borthig.
 — Dr. med., Overlæge
 Djørup.

Tilgang.

- Hr. Major J. F. v. Palu-
 dan.
 — Capit. C. C. v. Holm,
 R. af D.
 — Capitain J. P. F. v.
 Mourier, R. af D.
 — Dr. med., Overlæge
 Mansa, R. af D.

Før fjerde Klassefication.**Afgang.**

- Hr. Hørkr. St. L. Fog.
 — Fiskeh. E. J. Duus.
 — Isenkr. C. F. Møller.
 — Mægler B. J. Adler,
 død.

Tilgang.

- Hr. Major, Grosferer Gar-
 brecht, R. af D.
 — Major, Grosferer C. C.
 Knudsen.
 — Hørkr. M. Evermoes.
 — Mægler P. A. Halse.

Før femte Klassefication.**Afgang.**

- Hr. Apotheker J. Groth.
 — Lieutenant, Fabrikør
 Drieser.
 — Strømpesf. Warburg.
 — Sukkeraffinadeur He-
 demann, død.

Tilgang.

- Hr. Tobaksfabrikør Augu-
 stinus.
 — Brygger C. P. Søner.
 — Kattuntrykker og Far-
 ver Lercke.
 — Brygger J. A. Pandrup.

Før sjette Klassefication.**Afgang.**

- Hr. Pr. Lieut., Commer-
 mester Weber.
 — Sadelmagerm. Roth-
 mann.
 — Pr. Lieut., Hof=Stoe-
 magermester Trane.
 — Capit., Hof=Guldsmed-
 mester Schröder.

Tilgang.

- Hr. Capit., Muurmester
 Uagaard.
 — Jernstøber D. M. Bock.
 — Malermester D. Larsen.
 — Hofforgylde Damborg.

5. Slutteligen optoges følgende nye Medlemmer i Selskabet:

Hr. Kjøbmand Lauritz Busch.

— Skoemagermester J. F. Bechmann.

Hfr. M. G. Ruus.

— G. S. Ruus.

Hr. Bogholder P. Rohde.

— Krigsassessor N. G. Bech.

— Fabrikant Zahlmann.

— Sadelmagermester G. Kayser.

— Traadhandler H. P. Larsen.

— Dispacheur N. Wessely.

— Passkriver G. N. Black.

Madam J. M. Lundgreen Paulsen.

Hfr. Jacobine Nørager.

Hr. Bogbindersvend J. P. Jelling.

— Arbeidsmand G. N. Johansen.

— Stolemagermester Feddersen.

— Snekfersvend P. Thomsen.

Hfr. N. G. Mørch.

Hr. Vinhandler Dyrland.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 6te April 1844.

K. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Landet mellem Missisippi og Sydhavet.

(Slutning.)

De eneste fastboende Indbyggere i denne uhyre Udørk ere de, der henhøre til Hudsonsbugt=Compagniet i Fort Vancouver, samt nogle hundrede Englændere og Amerikanere, for det meste Mennesker, der ere kjede af den omvandrende Levemaade i Orken, og have nedsat sig som Agerdyrkere i Wallamut=Dalen ved Mundingen af Columbia. De have for Tiden ingen Regjering, ere hverken Undersatter af de forenede Stater eller af England, men skulle ønske at blive indlemmede i den store Republik. For nærværende Tid staae de under en Magt, der egentligen ikke er nogen Stat ansvarlig, men hvis Tilbøieligheder og Sædvaner ere engelske og antiamerikanske — under Hudsonsbugt=Compagniet.

Kun Gaa kjende de overordentlige Hjælpekilder og omfattende Planer af dette mærkværdige Selskab, som i denne Udørk følger en Politik, der i Virksomhed ikke engang staaer tilbage for det ostindiske Compagnies, og nu byder over en Niendedeel af Jordoverfladen. Dette Compagnies største Forretning er Peltshandelen, som det har monopoliseret i alle de, det herligste Peltsværk leverende

nordamerikanske Landskaber, med Undtagelse af de russiske Besiddelser. Dets Besiddelse af Oregon-gebetet er uafgjort paa Grund af Fordringerne saavel fra Englands som fra Nordamerika's Side. Actie-haverne ere Englændere, og Forretningerne blive i Nordamerika drevne af saakaldte Deelhavere, i Virkeligheden Agenter, der blive betalte i Forhold til Compagniets Nettoindtægt. De ere fordeelte paa forskjellige Poster over det hele Gebeet mellem Hudsonsbugten og Sydhavet. Generalgouverneuren boer i York Factory ved Hudsonsbugten. De ere for det meste Skotlændere, og mere Snuhed, Kjæfthed og Handelsvirksomhed findes neppe samlet noget Sted i samme Antal Hoveder. Før 1820 laa dette Compagnie i hidstige Kampe med Nordvestcompagniet; blodige Fægtninger mellem Indianerne og den blandede Befolkning, saavel som Afbrænden og Udelæggelse af begge Partiers Etablissementer, vare Følgerne af disse Stridigheder. Men i Maret 1821 forbandt begge Compagnierne sig med hinanden, fra hvilken Tid de da heller ikke have nogen engelsk Concurrent, og de opbyde tillige alt, for at undertrykke ethvert Medbeileri fra Amerikanernes Side, hvori de ogsaa synes at have været meget heldige. Amerikanernes Forsøg paa, at begrunde en egen Veltshandel, ere mislykkede i

den Grad, at deres egne Bæverfangere og Jægere foretrække Hudsonsbugt-Compagniets Torve. Compagniets Handlende forsyne Indianerne og de hvide Jægere paa den hele nordvestlige Strækning med europæiske Vare, thi de sælge 20 til 30 pr. St. billigere end Amerikanerne, og det synes ikke at være nogen Tvivl underkastet, at Hudsonsbugt-Compagniet vil trække den hele Handel paa det nordlige stille Hav til sig, ligesom det allerede har gjort dette, hvad Oregongebetet angaaer. Dette Selskab er saa mægtigt, at det indførte et Slags Jagtlov i et Gebeet, der er dobbelt saa stort som Europa, idet der bestemtes en Grændse for Bæverfangsten, som anvises visse Districter, saasnart Indkomsterne give et Resultat. Det holder Indianerne og de Hvide i Orden ved Trusel om, at unddrage dem Handelen; saaledes vægrede Compagniet sig i flere Aar ved at sælge en Amerikaner, med hvem det havde havt Strid, endog kun et eneste Klædningsstykke, og da der ikke gaves andre Handlende i Landet, saa maatte han i den hele Tid klæde sig i Huder.

Længe kan dette Land, der engang vil komme til at beherske Sydhavet, ikke forblive ubesat; Amerikanerne bestræbe sig af alle Kræfter for at være de første, der optræde i betydeligt Antal;

men en mægtig Hindring staaer dem i Veien: fra det østlige Amerika af kan Landet nemlig ikke godt blive coloniseret, thi en Ørk af 300 Miles Brede adskiller den vestlige, dyrkelige Deel af Prairien fra den dyrkelige Deel af Egnen ved Columbia. I sex Maaneder er denne Ørk hjem søgt af Sneesfog og Storme, i de andre sex Maaneder af Varet er den et Billede af forhaabningsløs Ufrugtbarhed, og paa de jævneren Strækninger gjennemsværmed den af et Rytteri, der i Vildhed og Udholdenhed overgaaer Scyterne. Paa saadanne Hindringer maae vel endog Amerikanernes Ænergie lammes.

B l a n d i n g e r.

— I Palermo udgives, af en Præst, et med ophoiede Bogstaver trykt Ugeskrift, som fører Titlen „de Blindes Trøst.“ Det er det første Tidsskrift af denne Art.

— „Herlig er en Søsters Kjærlighed og sødt hendes Kys!“ udraabte en Sværmer. „Na ja,“ svarede tørt et profaisk Menneske „men dersom du ikke har nogen Søster, saa forsøg det kun med en Cousine!“

— Sultanen af Tyrkiet er, kjøndt kun 20 Aar gammel, allerede Fader til 9 Børn. Han kan saaledes siges at være en meget faderligsin det Monark.

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 16.

Løverdagen den 20de April 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Mademoiselle Lenormand.

Tvende franske Blade, Gazette des Femmes og le Voleur give nogle Efterretninger om denne Sandfigerske, der er død i det vantroe Paris, efterladende sig den smukke Formue af en halv Million Francs. Hun var født i Maret 1772 i Mençon, og blev 71 Aar gammel. Gazette des Femmes gjør den meget rigtige Bemærkning, at Mademoiselle Lenormand's Memoirer, forudsat, at de virkeligen vare skrevne af hende selv, vilde være de mærkværdigste, man nogensinde kunde læse; thi i 50 Aar havde hun spaaet næsten alle fremragende Personer i Paris

af Haanden, eller paa anden Maade, og da hun var meget snu og kjendte sine Folk, saa lod hun dem skildre Nutiden for sig, før hun lod dem skue ind i Fremtiden. Allerede i en Alder af 7 Aar skal hun i sin Fødeby have aflagt den første Prøve, idet hun forudsagde en Superiorinde i et Kloster, at hun vilde blive affat, og efterfulgt af et rødhaaret Fruentimmer. Denne Spaadom, der ogsaa gik i Opfyldelse, skal endnu ofte blive fortalt i Mençon. Over det Tidsrum, der forløb fra hendes Barndom og indtil Revolutionen, hviler et Mørke. Da hun var 18 Aar gammel, boede hun allerede i Paris (Rue Tournon Nr. 5) i en Baaning, som hun aldrig forlod. I Aaret 1794 blev hun sidste Gang kastet i Fængsel under Robespierre, der imidlertid havde spurgt hende om Raad. Da man spurgte hende om hendes Mening om Robespierre, svarede hun: „Han var overordentlig overtroisk. Jeg bemærkede, idet han adspurgte mig, hvorledes han lukkede Dinene, da han berørte Kortene, og ved Synet af Spader ni bævede han.“ — Man veed hvor ofte Keiserinde Josephine adspurgte hende*), og hendes Spaa-

---

*) Over hende har hun i Aaret 1820 udgivet *Mémoires historiques et secrètes*, der indeholde mange interessante Ting.

domme om Napoleons Stigen og Falden ere ligeledes bekjendte. I Maret 1809 blev hun arresteret, og man paastaar, at denne Fængsling var, tilligemed de samme ledsagende Omstændigheder, optegnet i hendes Papirer, der ligeledes bleve borttagne. Sagen lod sig i ethvert Tilfælde forklare af den Omstændighed, at hun indlod sig i politiske Anliggender, og vel kunde vide, at saadant ikke længe kunde undgaae Fouché's aarvaagne Politie.

Mademoiselle Lenormand spaaede ogsaa Personer, der ikke vilde fremstille sig for hende, og da maatte Fødselsaar, Maaned og Dag, den meest afholdte Blomst og den Lugt, som man foretrak for alle andre, være angivne. Napoleon skal have underkastet sig disse Fordringer, og tilsendt hende Angivelserne ved en døvstum Bondedpige, der hverken kunde læse eller skrive. Hendes Svar, paastaar der, skal ganske have passet paa Napoleon og hans Skjebne.

Mademoiselle Lenormand kjendte vensynligt fuldkomment sit Publicum, der, uagtet al religiøs Vantro, var flygtigt og overtroisk. Hun undgik at synes gjøgleragtig, for desto meer at kunne være det. De Troende, som kom til hende, fandt intet Phantastisk i hendes Værelser. Gjennem

et beskedent Forværelse kom man ind i en Sal, der var prydet med fire Sæiler og fire Bûster. Ligeledes saaes flere Skilderier paa Væggene, og deriblandt i den sidste Tid Ludvig den 16des Afsted med sin Familie. Meublerne vare af Ahorn, og meget smukke; ogsaa bemærkede man nogle prægtige Baser og flere bizarre, men smagfulde Zirater. Hun selv var simpelt klædt: en Silketjole, med Peltsværk om Vinteren og Kniplinger om Sommeren, og uden alle cabalistiche Tegn; naar man undtager Toquen, som hun mest bar af Bane og ved Mindet om de gamle Moder, skulde man snarere have antaget hende for en elskværdig Verdensdame, end for en Sandsigeresse.

Efter hendes Død gik i Paris det Rygte, at hun havde blandt andet efterladt sig et Skrin, fuldt af Breve og Billetter fra høitstaaende Personer, ikke blot Franskmænd. Disse Brevskaber forlangtes nu tilbage, og der blev for dem tildeels tilbudet betydelige Summer.

Nationaltræf.

I en tydsk Journal fortælles Følgende. Der blev engang holdt en Folkecongres, bestaaende

af en Franskmand, en Englænder, en Tydsker og en Russer, hvilke, uden al Fuldmagt, traf sammen i et Bertshuus. Enhver berømmede sit Land og sin Nations Fordele: Englænderen sine Boxere, Morning-Chronicle, Gjeld, Porter, Ostindien o. s. v., Franskmanden sin Thiers, George Sand, Julirevolutionen, le National, de nye Parisermoder, Champagnen o. s. v., Tydskeren Pipin den Lille, Mölln, Leipziger Zeitung, Dr. Strauß, Zedlidz's Adelslexicon, Hermannsmonumentet, Gellert's Fabler o. s. v., Russerne den fortrinlige Caviar og det endnu fortrinligere Ruslæder.

Da Debatterne vare endte, reiste Franskmanden sig og sagde: „I Sandhed, var jeg ikke en Franskmand, saa vilde jeg nok være en Englænder.“ Det var fransk. Englænderen blev roligt siddende og sagde: „Dg naar jeg ikke var en Englænder, saa vilde jeg ønske at være det.“ Det var engelsk. Tydskeren tog ganske sagte sin Hat, og sukkede idet han gif bort: „Dg dersom jeg ingen Tydsker var, vilde jeg ei heller ønske at være det.“ Det var tydsk. Om Russeren sagde Noget, og hvad han da sagde, berettes der Intet. Maaskee sagde han omtrent det samme som Tydskeren.

En blind Forbryder.

De Blinde ere for det meste meget blide, og sjældent bliver der begaaet Forbrydelser af nogen af dem; saa meget mærkværdigere forekommer den følgende Tildragelse derfor at være.

Blandt de Ulykkelige i det store Blindehospital i Paris befandt sig 1805 en vis Beranger, der førte omkring i Staden, i en af Hunde trukken Vogn, spaaede Folk og udmærkede sig derhos ved megen Mandrighed. Murat, Bernadotte, Ney og andre berømte Personer søgte ikke sjældent hos den Blinde Oplysning om deres Skjebne. Hans Anseelse var saa stor, at Lotto-Directionen henvendte sig til ham med Utmodning om, at falbyde Vodsedler paa hans Vandring gjennem Staden. Speculationen lykkedes over Forventning, og den Blinde erhvervede sig derved en liden Formue.

Allerede længe havde hans Hu staaet til en Pige, der pleiede ham og ledsagede ham naar han førte ud i sin lille Vogn. Taknemmeligheden mod Pigen gik omsider over til den lidenskabeligste Kjærlighed, og med hver Morgen ventede han Louise med større Utaalmodighed. En Dag kom hun ikke, og de følgende lod hun ligeledes for-

gjæves vente paa sig. Senere indfandt hun sig rigtignok igjen, men ikke mere regelmæssigt. Beranger troede at bemærke en stor Forandring hos hende; Mistanken vakte hos ham, og efter nogen Tids Forløb erfarede han virkelig, at Louise stod i et Kjerlighedsforhold til en ung Haandværker. Den Blinde blev yderst bedrøvet, men skjulte sine Følelser, og besluttede, taalsmodigen at oppebie en Veilighed til at fuldføre sin Hævn. Veiligheden kom snart. En Tante af Louise pleiede ved Fastelavnstid at indbyde sine Venner. Dette gjorde hun ogsaa dette Aar, og Beranger var iblandt de Indbudne. Selskabet var meget muntert, indtil Louise, omtrent Kl. 9 om Aftenen, troede at burde lægge meer i Kaffelovnen. Et Stykke Træ forekom hende at være tungere, end de andre Stykker; hun lod det falde, og ud af det faldt Rugler og Krudt. Alle Tilstedeværende forskrækkedes, thi dersom Brændestykket var blevet lagt i Ilden, havde de alle været tabte. Tildragelsen blev anmeldt. Man erfarede, at Beranger hos en Snedker havde ladet et Stykke Brænde udhule, og at han selv havde senderflaaet sin lille Vogn, og havde lagt smaae Jernstykker, saavel som Søm, Rugler og Krudt i det hule Rum. Den Anklagede blev

heftet, og hans Proces gjorde den største Opsigt, da endnu aldrig en Blind havde staaet som Forbryder for Strankerne. Uagtet hans Defensors Anstrengelser, blev Beranger dømt til Døden. Deeltagende Medmennesker søgte at udvirke hans Venaadelse, men Tilfældet tilintetgjorde deres Bestræbelse. Man sendte Bønfristerne med den sædvanlige Post til Keiseren, der befandt sig i Italien. Men Skrivelserne naaede ikke deres Bestemmelsessted, og kom tilbage to Maaneder efter. Man troede nu, da der intet Svar kom fra Keiseren, at maatte skride til Henrettelsen. Den Ulykkelige fandt megen Trøst i Religionen; men da han ikke kunde see, var hans Angest endnu meget større, end det pleiede at være Tilfældet hos andre Dødsdømte. Da han blev ført til Skafottet, sagde han til den Geistlige, der ledsagede ham: „Dersom jeg kunde see, vilde jeg ikke frygte for Døden. Det skrækkeligste for mig er, at jeg ikke veed, hvor jeg er, at jeg ikke veed, hvad man gjør med mig eller hvorledes man vil berøve mig Livet.“ Et rystende Optrin fandt Sted paa selve Skafottet; thi kun med største Møie kunde man formaae den Blinde til, at stige opad Trinene; han frygtede aabenbart, at finde Dren ved hvert Skridt, og hans Jamren og Beeklagen ophørte først med hans Liv.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 17.

Løverdagen den 27de April 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

En Jagtfornøielse.

Hyænen gjelder, som bekjendt, med Rette for et af de grusomste og skrækkeligste Dordyr, som Mennesket har at befrygte. Imidlertid lader den sig undertiden let skræmme; Afghanerne f. Ex. flygte ikke for den, men forfølge den ind i dens Hule, og ansee denne Art Jagt, hvortil der udfordres særdeles megen Koldblodighed og Færdighed, for den største Fornøielse. De behøve dertil meget faa Apparater, og man kunde fristes til at holde hele Fortællingen derom for en Fabel, dersom den ikke blev stadfæstet af alle Reisende. De medtage

nemlig hverken Skydevaaben eller Dolk, men alene en liden Kappe samt en Strikke med to Slynger.

Har en Jæger nu opdaget Hønenes Hule, saa kryber han lige ind i den, holdende Kappen i den venstre, og Strikken med Slyngerne i den høire Haand. Hønen forskrækkes almindeligt over dette uventede Besøg, og viger tilbage til Enden af Hulen. Jægeren følger modigt efter, alene ledet ved Dyrets funklende Dine. Naar han er kommen nær nok til den, saa kaster han den Kappen over dens Hoved, og medens den stræber, at løsgjøre sig fra denne, kaster han den ene Slynge om begge Forbenene, og den anden om Halsen. Saaledes bliver Dyret, der ikke formaaer at forsvare sig, og neppe kan røre sig, af Jægeren udslæbt og bragt til den nærmeste Landsby, hvor den da bliver jaget, ligesom i England en Ræv. Man sender Hundene efter den, og dræber den endeligt med Rugler.

Frivillig Tortur.

Hvor raffinerede de tyrkiske og persiske Embedsmænd ere i Henseende til Pengeudpresninger, er noksom bekjendt; men Tyrkerne, Perserne og Jøderne ere, i Henseende til Midlerne til at føre deres Tyranner bag Lyset, ikke mindre snue. Følgende

Tilfælde, som en Rejsende beretter om en riig Kjøbmand er imidlertid det mærkeligste, af hvad vi hidtil have læst om saadanne Midler. Mirza Abdul Rezab fortalte den Rejsende, at han i en persisk Handelsstad ofte var bleven skrækket af det periodisk gjentagne Smertesraab af et Menneſte, der formodentligen hver Dag erholdt en Dragt Prygl, og derhos jammerligen skreg: „Naade, Naade! Jeg eier Intet, aldeles Intet! Himlen er mit Vidne at jeg Intet eier!“ — Perseren erkjendte sig endeligt nærmere om Skraaleren, og erfarede da, at det var en meget riig Kjøbmand, at den fyrstelige Statholder havde faaet Kundskab om Mandens Skatte, og med det Første agtede, at udbede sig en Portion af samme. Kjøbmanden, der vel vidste, at man vilde forsøge allehaande Pinsler for at udpresse Penge af ham, havde fattet den modige Beslutning, dagligt at øve sig i, at udholde slike Mishandlinger, for ei at forglemme sig under Smerten, og forraade sine Penge. Han tilstod Mirza, at han allerede havde bragt det saa vidt, at han var istand til at udholde adskillige hundrede Stokkeslag; og da han tillige havde øvet sig i, at lægge den sterste Udmattelse for Dagen, haabede han, at kunne byde Statholderens Stofke Trods, for saaledes at kunne beholde sine Penge.

Forening mod Dyrplageri.

I München herffer der blandt Slagterne megen Forbittrelse paa Grund af de, af Foreningen mod Dyrplagerier bevirkede, strenge Anordninger. Da der nyligt indfandt sig en Deel Medlemmer af denne Forening paa et Dvægmarked, kjøbte en Slagter en Kalv, lod hente en Kareth, førte Kalven, da det netop begyndte at regne, under en Parapluie til Bognen, læstede den op i samme, og fjørte saaledes, til megen Moro for Publicum, hjem med sin Kalv.

Paa en Tid da der dannes Foreninger af alle Arter og i alle Diemed, er det vel neppe usandsynligt, at der ogsaa hos os vil kunne fremstaae en Forening mod Dyrplageri, eller at man, paa hvilken som helst anden Maade, vil søge at modarbejde de Mishandlinger, som ikke saa sjældent udoes mod de, af Loven ubeskyttede, Skabninger, der tjene Menneskene saavel til Nytte som til Fornøielse. Den noksom bekjendte Maade — for blot at nævne eet Exempel — hvorpaa de saakaldte Kalvekudske transportere Kalvene, idet de lade Dyrenes Hoveder hænge ud over Bognens Kant, frembyder et Syn, der ikke kan andet, end vække den dybeste Medynk mod de mishandlede Medskabninger og Uffky mod deres Plagere.

L. M. Mullen.

G r o n t

af

første Kvartals Regnskab 1844,

for

det forenede Understøttelses-Selskab.

Indtægt.

	Rbb.	f.
Beholdning for forrige Aar, Res fancer iberegnet	4125	87
A. Almindelige Indtægter for Ugebladets 56 ^{te} Aargang Nr. 1 a 12.	693	52
B. Aaans Afbetaling i Iste Aartal ..		1218
C. Splaget Aaan i Nationalbanken ...	5000	
D. Rentier af de i Sparcasken indsatte Capitaller	15	372
E. For indberet R. Selvs, imod Eedler		3600
	Rbb.	f.
	9834	436231

Udgift.

	Rbb.	f.
1. Pensioner for første Aartal: Sif de løbvaadige Pensionister	1105	44
Pensionister for det Strodffe Regat Dio for Caroline-Regat	25	3460
2. Gratificationer til 261 Medlemmer Dio til Studene	140	60
3. Dito til Studene	60	
4. Trende tilfaade Saver		5350
5. Aaan rentefrie til 35 Medlemmer ..		
6. Rentier til Aanten for en Aaaned af det optagne Aaan fra 21 Aars til 21 April d. 2l.	16	64
7. Herholdelige Gontingenter affirene Ugebladets Trykning med Papir ..	27	8
8. Ugebladets Trykning med Papir ..	153	80
9. Almindelige Regninger	39	69
10. For indberlet 3600 Rbb. r. Selvs, imod Eedler	3600	
11. Genninger for Iste Aartal.	9	400
Refancer af ubfredte, ei endnu ind- frie Dvitteringer: <u> </u> <small>o. og r.</small> <u> </u> <small>r. Selvs.</small> for Aaan.... s Rb. s f. 412 Rb. s f. for Gontingent 90 — 64 — — — —	90	64
Selvs	1033	46
	Rbb.	f.
	9834	436231

Kjøbenhavn den 31te Mars 1844.

Doverensfremmende med den af Administrationen førte Gontrol.

C. G. Primon.

F. Clausen.

J. P. Sorgen.

J. C. Sund.

Carl Groth.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 18.

Løverdagen den 4de Mai 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Den O-Taïti*).

Den O-Taïti blev, efter al Sandsynlighed, besøgt for første Gang i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede af Quiros, og derefter bekjendt under Navnet Sagittaria; men først ved Wallis, som den 19de Juni 1767 ankom til den, blev den nærmere bekjendt. De Indsædte vilde forhindre hans Landgang; men uagtet den Modstand, som de først gjorde Englænderne, traadte de dog senere i venfskabeligt Forhold til dem.

---

*) Efter det i Juni 1843 udfomne interessante Skrift:
O-Taïti, histoire et enquête par Henri Lutteroth.
Paris chez Paulin. 1843.

Paa Grund af Fruentimmernes fordærvede Sæder fik Den Tilnavnet Ny=Cythera*), hvilket den kun alt for godt fortjente. Wallis kaldte den Georg den 3dies D. Cook vilde, da han i Maret 1769 ankam til Den, gjengive den dens gamle Navn; men paa Grund af en Bildfarelse, der vel var at tilgive Udlændingen, kaldte han den O=Caiti**), skjendt dens egentlige Navn er Taiti. Da imidlertid det Navn, som Cook saaledes gav den, er det almindeligen udbredte, saa beholde vi det ogsaa her.

Endskjendt Insulanerne ingen Idee havde om Compasset, saa havde de dog Bencøvneller for de fire Himmelegne. Traditionerne, betræffende deres Genealogie og Chronologie, synes de ikke at have bevaret saa tro som Beboerne af Sandwicherne, om de ogsaa hyppigt tælle efter Generationer. Deres Aar bestod af 12 eller 13 Maanemaaneder, hvis Længde dog vare forskjellige. Paafaldende er det, at de ikke, saaledes som Sandwich=Insulanerne og Mexicanerne, talte efter 40 Dage, men kjendte Decimalsystemet. En Million er deres høieste

---

*) Efter Bougainville.

L. M.

***) O=Caiti (d. e. Taiti) var Insulanernes Svar til de Fremmede paa disses Spørgsmaal om Dens Navn.

Tal. Deres Talsystems Nøiagtighed og store Udstrækning er saa meget mere paafaldende, som man ikke kunde begribe, hvilken Brug dette Folk havde gjort deraf, efterdi det ei engang kunde skrive Tal. Denne arithmetiske Færdighed synes at tale for den Formodning, at Beboerne paa disse Øer nedstammede fra en meget civiliseret Befolkning. Ved at tælle betjente de sig sædvanligen af en Green af Kokostræet; saa ofte de kom til 10, brede de et Stykke af, og lagde den hen for sig, og naar de kom til 100, saa afbrede de et større Stykke, for dermed at betegne det større Tal. Indtil denne Dag have de endnu en stor Forkjerlighed for Arithmetiken, og lære dens Elementer med største Ethed.

Disse Insulaneres Character forraadte, før Christendommens Indførelse, en sælsom Blanding af forskjelligartede Grundsætninger. Paa den ene Side bemærkede man Patriotisme og Omfarg for den offentlige Velvære, paa den anden Side stode deres Sæder og Skikke i stærkeste Modsetning til Familielivet; aldrig saae man hos dem, at en Fader og en Moder satte sig til et Maaltid i deres Berns Selskab. En Lov af Guderne Dro og Tane fordrede ei alene, at en Kone aldrig nød af den samme Spise, som hendes Mand, men

endog, at hun ikke maatte tilberede sit Maaltid ved det samme Ildsted. Dette Forbud var ingen Ægteffabøsbetingelse, men var paalagt det hele Rijen lige fra Fødselen til Deden. I hvilkensomhelst Stilling en Moder, en Ægtefælle, en Søster, eller en Datter end maatte befinde sig, saa kunde hun dog under ingen Betingelse dispenseres fra Efterlevelsen af denne Lov. Mændene, især de, der stundom havde Functioner i Templerne, bleve anseete for „ra“ eller hellige, medens Fruentimmerne bleve betragtede som „roa,“ det vil sige, henhørende til en underordnet Klasse. Mændene var det tilladt at spise Svinekjød, Hønskjød, alle Arter af Fisk, Kokosnødder og andre Frugter, som man offrede Guderne; men Fruentimmerne var det under Livsstraf forbudet, at nyde deraf. Samme Straf vilde have truffet det Fruentimmer, som havde vovet at betjene sig af Mændenes Brødkurv, eller at indtage sit Maaltid inde i Huset, hvor Mændene sædvanligen spiste; de maatte, i de flette Hytter, som i denne Hensigt vare opførte, indtage de daarlige Maaltider, der vare dem tilstaaede.

Tattoveringen var, før Christendommens Indførelse, en almindelig Skik. Man saae ikke to Indfødte, der vare tattooerede paa en og

samme Maade: de bare alle mulige, i det Uendelige varierende, Figurer, der med megen Konst og Regelmæssighed vare indtegnede paa Hud. Deres Rang kunde let opdages ved Antallet og Skikkelsen af disse Tegninger. De bleve indgravne af egne, dertil bestemte Kunstnere, der reiste fra det ene District til det andet, og lode sig rigeligen betale for deres Umage. I det 12te eller 13de Aars Alder fandt den første Tattovering Sted. Gen Gang var imidlertid ikke tilstrækkelig; paa de Paagjeldendes Mod og Standhaftighed beroede Antallet af Gjentagelserne. Naar Tegningen er vel udført, saa ligner den et fint Broderi. Bliver en Insulaner saaret i Krigen, eller paa nogen anden Maade, og Saaret igjen lægt, saa fremtræde Figurerne atter paa den nye Hud, der har dannet sig.

Arroy-Selskabet er en, i det stille Ocean eiendommelig, Indretning. Det vilde være umuligt, at gaae ind i Enkelthederne af dets gruelige Skikke, uden at tilfødesætte al Belansthændighed; dog er det ikke uden Interesse, at omtale nogle af disse Skikke.

Sverken paa Marqvesas eller Sandwichøerne synes Arroy'erne at have fæstet Bopæl; men Jesuitmissionairerne fandt paa Caroline og Tyves

gerne et lignende Selskab, de saakaldte Uretoy's. Fra hvilken Tid disse Selskabers Oprindelse daterer sig, lader sig ikke neiagtigt bestemme; men skulde man troe disse Folkeslags Sagn, saa har der existeret Arroy's næsten lige saa længe, som der har været Menneſker til. De fortælle, at Taaroa, den øverste Gud, har, understøttet af Ohina, skaffet Drotetefa og Urutetefa. De vare ikke hans Søner, thi Ordet oriori, hvoraf Insulanerne betjene sig, betyde blot at skaffe tilveie. Dog kaldte man dem Brødre til Dro, den store Guds Sø. Dro vilde ægte en Datter af Tanta, det første Menneſke. Han udsendte sine tvende Brødre for at de skulde udſege ham en Ægtemage. Efterat de forgjeves havde gjennevandret alle Verne, kom de endeligen til Borabora, hvor de i en dyb Dal fandt den unge Bairaumati. Da de ſaae hende, udraabte de ſtrar: „Sun ſkal være vor Brøders Ægtefælle!“ Da de igjen vare ankomne i Himlen, meddeelte de Dro deres Nyhed, og denne Gud udbredte nu en Regnbue over det Bjerg, ved hvis Fod hiin Dal befandt sig, og ſteg ad denne nye Bei ned i Dalen. Han ægtede Bairaumati, og avlede med hende en Sø, der blev en mægtig Fyrste. Da Dro hyppigt fjernede sig fra Himlen, ſaa ſøgte hans Brødre Drotetefa og Urutetefa

efter ham, idet de ligeledes nedstege paa Regnbuen, ankom paa Borabora, og fandt ham med sin Egtesfælle i deres jordiske Vaaning. Da de ikke vovede at fremtræde for Egteparret uden Foræringer, forvandlede den ene Broder sig til et Sviin og til en Hjelmbuff med røde Fjedre. Broderen, der ikke havde deeltaget i denne Metamorphose, tilbød Egteparret disse Foræringer, med hvilke det var særdeles tilfreds. Svinet og Hjelmbuffen bleve deres Eiendom, hvilket imidlertid ikke forhindrede, at Gudens Broder jo erholdt sin oprindelige Etikfælse igjen. Dro troede ikke bedre at kunne belønne sine Brødre for den Opmærksomhed, de havde vist ham, end ved at ophøje dem til Guder, og erklære dem for Arroy'er. „Bærer denne Verdens Arroy'er,“ sagde han til dem, „tager Deel i Herredømmet, og modtager herved Rettigheden dertil.“ Til Grindring om denne sælsomme Fortælling om Svinet og de røde Fjedre, pleiede Arroy'erne ved alle Ceremonier, at bære et ungt Sviin i Templet, dræbe det, og lægge det paa Alteret tilligemed en Fjerbuff; en besynderlig Mythologie, der begynder med bizarre Fabler, for at udgyde sig i Blodstrømme.

Brødrene, der bleve Konger for Arroy'erne, giftede sig ikke, og havde heller ingen Efter-

kommere. Uden netop at fordre Coelibatet af deres Tilbedere, forbøde de dem dog, at opdrage de Børn, de avlede. Barnemord var saaledes en af de vigtigste Love for det Selskab, de stiftede. De første Medlemmer af denne Orden bleve, ifølge Dro's Befaling, valgte af Urutetefa og Drotetefa selv, og bestode af Personer fra de forskjellige Der. Deres Navne bleve vedvarende baarne af de første Arroy'er paa Derne lige indtil den Epoche, da Indbyggerne ombyttede Afgudsdyrkelsen med Christendommen. Dro's Bredre overdroge til disse første Høvdinge den Magt, at optage i Ordenen alle dem, som forpligtede sig til, at ombringe deres Børn.

(Fortsættes.)

— Da en berømt Skuespiller, Döfenheimer, optraadte i Wien, og henrykkede sammes Publicum, udbrød en meget middelmaadig Skuespiller: „Ak, var jeg blot Halvdelen af hvad han er!“ — „Fat kun Haab“ svarede man ham, „den første Fjerdedeel kan de allerede tilegne dem.“

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 19.

Løverdagen den 11te Mai 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Den D = Taïti.

(Fortsættelse.)

Arroy'erne bleve efterhaanden en Bande ombra-
gende Comedianter, der reiste fra D til D, fra
District til District, gave Pantominer, og overalt
førte en udsævende, vellystig Levemaade. Der
fordredes store Forberedelser for Selskabet — ma-
reva — blev reiseferdigt. Man offrede Dro en
Mængde Sviin, og lagde en stor Deel Frugter
paa hans Alter. Flere Uger hengik med disse
Seremonier. Derpaa opsatte man paa Baadene
tvende Maraï eller bevægelige Templer til Dro-
tetefa's og hans Broders Dyrkelse. Cook for-

tæller, at han paa Guahine har været Vidne til Bortreisen af 70 saadanne Vaade, der alle vare fyldte med Urroy'er; man kan herfra slutte sig til deres store Antal. Ankom de til den Ø, til hvilken de agtede sig, saa bragte de først sammes Konge eller Overhoved en Gave (marotai), en anden henlagdes i Templet, og derpaa traf de deres Forberedelser til Dands og Lege. Deres Legemer vare sortfarvede med Kul, og Ansigterne overstrøgne med Purpurfarve; stundom bare de et Bælte af gule eller rødlige Blade, men i Regelen forsmaaede de denne Udmærkelse.

Undertiden satte de sig i en Kreds paa Jorden, og declamerede efter Tacten en Legende til Ære for deres Guder, eller en berømt Urroy. Høvdingen i Midten fremsagde en Art Prolog; derpaa istemmede de Øvrige deres Sang, først paa en langsom og rolig Maade, derpaa med stedse stærkere Stemme, indtil den gik over til en næsten usforstaaelig Skrigen. Sangen var ledsaget af Minespil, der ikke ophørte, før de vare aldeles udmattede. Til andre Tider opførte de ogsaa Comedier, i hvilke de gjorde sig lystige over Præsterne; disse Comedier vare riigholdige paa satiriske Betydninger paa offentlige Anliggender. Hyppigt dandsede de hele Natten efter Lyden af en Gleite

og en Tromme. Saa snart de da vare færdige med deres Forestillinger, drog de til et andet District.

Naar Arroy'erne ankam til et District, saa bleve de kosteligen beværtede af Høvdingerne paa den fattige Befolknings Bekostning. For bedre at kunne beværte dem, bleve de tilgrændsende Egne udplyndrede, saa at Landet ofte lignede en Ørk, naar de ubudne Gæster vare bortdragne. Desuden forærede man dem endnu 50 til 60 Sviin og adskillige Stykker Tei. De beholdt for sig selv kun saa meget, som de ansaae for nødvendigt under deres Ophold paa Den; Resten af Levnetemidlerne sendte de deres paa Nabøerne værende Kammerater, der imidlertid overlode sig til den mest skamløse Lediggang. Vi bemærkede allerede, at den tøileløseste Belyst var forbunden med deres Lege. Uden her at gaae ind paa Enkeltheder, bemærke vi alene, at de deri søgte at overtræffe hverandre. De benyttede sig af den Skræk, de allevegne vakte, til at udeve de uværdigste Udpresninger; bleve deres Forlangender afslagne, saa truede de med Forvisning eller Død, og disse Trusler bleve almindeligen udførte.

Arroy'erne deelte sig i syv Glasser, hvis ydre Adskillelsestegn bestode i Tegningen af deres Tatto-

veringer. Den fornemste Klasse kaldte sig „det maledede Been,“ fordi dens Medlemmer havde bemalet sig det ene Been. Den sidste Klasse indbefattede Novicerne, der maatte paatage sig de sværeste Arbejder ved Pantominerne og Dandsene. Desuden henhørte til Selskabet et vist Antal Personer af begge Kjøen, som Medhjelpere. Bencævnelsen Fanaunau, som de førte, betegnede, at de ikke, saaledes som Selskabets øvrige Medlemmer, behøvede at ombringe deres Børn*). Uagtet Arroy'erne førte et yderst yppigt Liv, vare de dog gifte, og deres Koner vare Medlemmer af Selskabet. I Henseende til disse vare de meget skinsyge, og hvo som ikke ærede sin Vens Kone, blev ikke sjeldent straffet med Døden. Stammernes Høvdinge hædrede særdeles dette Selskab; og uagtet Medlemmerne af den første Klasse ofte vare Uhyrer af alle Uretsfærdigheder, saa bleve de dog respecterede som høiere, overmenneskelige Væsener.

---

*) Saavidt vi mindes er det Cook, der fortæller, at naar hos et Fruentimmer af dette hæderlige Selskab, Modertjærligheden fik Overhaand i den Grad, at hun vægrede sig ved at ombringe sit Barn, saa blev hun udstødt af Selskabet, og tillagt Spotnavnet „Barneføderinden.“

Man troede, at de, der bleve Arroy'er, dertil vare blevne bestemte af Guderne. Ønskede Noget at blive optagen i denne Forening, saa begav han sig til en offentlig Forestilling, og anstillede sig, som om han var i en Tilstand af Delirium; pludseligen skaffede han sig Plads igjennem Mængden, blandede sig mellem de Dandsende, og søgte, saa godt han kunde, at efterabe disse. Efterat han nu i længere Tid havde udført sædvanlige Tjenestforretninger hos en af de fornemste Arroy'er, blev han forestillet en overordentlig Arroy-Forsamling. Man gav ham det Navn, han for Fremtiden skulde bære, og indprægede ham den Lovbestemmelse, at han skulde ombringe sine Børn. Nogle latterlige Ceremonier sluttede hans Optagelse i den syvende Klasse, fra hvilken det var meget vanskeligt, at oprykke i de høiere.

Naar et Medlem af Selskabet døde, var der almindelig Sorg i to eller tre Dage. Den Afdødes Venner og Slægtninge omgave i denne Tid Eget. Arroy'erne bare det derefter til det store Tempel, i hvilket Kongerne bleve begravne. Drottens Præst holdt en lang Bøn, og ved forskellige Ceremonier berøvede han Eget de Privilegier, der tidligere vare tilstaaede den Afdøde, siden hans Optagelse i Ordenen. Efterat Legemet saaledes var frataget

dets opheiede Egenskaber, blev det, ligesom Eiget af et sædvanligt Menneske, begravit, paa den, for Overhovederne bestemte, Plads.

Urroy'ernes Hjælpeskilder vare meget betydelige; man tog stedse sin Tilflugt til Præsten af Namatane, om hvem man troede, at han var i Besiddelse af Nøglen til det otahaitiske Paradis. Denne Præst, der fulgte efter Dro's ved Liigbegængelserne, rettede sine Venner til Urutaetae, der havde den Forretning, at ledsage den til de Saliges Paradis, for hvem Romatane-Præsten havde benfaldet. O-Taïternes Paradis lignede Mohammedanernes. Det skulde være beliggende paa Den Raïatea, i Nærheden af et Bjerg, men i de heiere Regioner, saa at det var unddraget de Dødeliges Blik. Man ned her alle de Glæder, hvortil Urroy'erne i dette Liv havde været vant. Kun dem og Overhovederne var dette Opholdssted forbeholdt; thi de Omkostninger, der vare forbundne med, at faae Adkomst dertil, vare saa uhyre, at de øvrige Indvaanere aldeles ikke kunde tænke paa, at tilkjøbe deres Paarørende Indgangen. Fremdeles troede man, at den samme Standsforskjellighed, som her paa Jorden adskilte Overhovederne fra Folket, ogsaa vedvarede i det tilkommende Liv, og at enhver Person af lavere Herkomst ikke ville komme til at omgaaes de Fornemmere.

Disse ere de vigtigste Efterretninger, som vi have kunnet erholde over denne skjændige Orden. Traditionerne betræffende Selskabets Oprindelse bleve meddeelte Missionairen Barff af Mahine, Kongen paa Huahine.

Vende vi udelukkende tilbage til O-Taïti, saa maa det bemærkes, at den Skif, at ombringe

Børnene, her var udbredt ogsaa uden for Arroysordenen. I de sidste 50 Aar før Afgudsdyrkelsens Ophør synes denne gamle Skik, at have fordret de fleste Offere. Missionairerne forsikre, at Antallet af de Børne, som omkom i Krigen, eller bleve myrdede, eller offrede til Guderne, laangt fra ikke var saa stort, som Mængden af de Smaa, der bleve Offere for hiin umenneskelige Skik. De Forældre, der besluttede sig til, at dræbe Børnene før Fødselen, fuldbragte denne Forbrydelse uden Afsky eller Samvittighedsscrupel; Missionairerne kunde besværges dem saa meget de vilde, saa erholdt de dog intet andet Svar, end at man maatte rette sig efter Landets Skikke. Antalsforholdet af de Børn, der bleve dræbte, til dem, man lod beholde Livet, er gruopvækkende. De første Missionairer erklærede, at være overbeviste om, at over de to Trediedele af nyfødte Børn bleve dræbte af deres Forældre. Denne Paastand blev stadfæstet ved andre Undersøgelser. Man dræbte i en Familie almindeligen de tre førstefødte Børn; bragtes Tvillinger til Verden, saa var det yderst sjældent, at begge beholdt Livet. Det herte til de største Sjældenheder, at man lod to eller tre Børn blive ilive, saa stærkt de Dræbtes Antal end tiltog. Indvaanerne af O-Taïti synes ikke, saaledes som dem paa Sandwicherne, at have havt den Skik, at begrave deres Børn levende: de dræbte dem under, eller strax efter Fødselen. Disse myrdede Børn gaves forskjellige Navne, alt eftersom man havde ihjelskuffet dem med en spids Stav, eller qvalt dem, eller sendertraadt dem med Fødderne. Disse Insulanere havde ogsaa andre Midler til at befrie sig fra deres Børn; men de ere for barsk

bariske til, at vi kunne fortælle dem. Faderen, Moderen, eller undertiden en af de nærmeste Paarende, fuldførte Norddaaden. Fandt denne ikke Sted strax efter Fødselen, saa var Barnet frelst.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— Strax efter en Fredslutning blev der i et vist Land offentlig bekjendtgjort, at Regjeringen vilde bestræbe sig for, at læge de Saar, som Krigen havde foraarsaget. Saa Uger derefter blev en ny Skat paalagt. En Bonde, der gav sin Harme herover Lust i drøie Udtryk, blev af en anden trøstet med følgende Ord: "De maac jo dog først aflæde os, for at de kunne komme til Saarene, som skulle læges."

— I en Samtale, som en engelsk Læge havde med Keiseren af China, spurgte den Sidste, hvorledes man i England betalte Lægerne. Da Engländeren havde forklaret, hvorledes Bruagen var, sagde Keiseren spøgende: "Man kan umuligt befinde sig vel i England. Jeg har det paa en anden Maade med mine Læger: jeg har fire, og giver dem ugentligen et meget anseeligt Salaire; men naar jeg bliver syg, saa ophører Betalingen indtil jeg igjen er restitueret. Jeg behøver ikke at sige Dem, at mine Sygdomme paa denne Maade almindeligen ere af kort Varighed."

— Man spurgte en Irslænder, om det var en Dreng, eller en Pige, hvormed hans Søster var bleven forløst. "Min Tro," svarede den Adspurgte, "jeg veed selv endnu ikke rigtigt, om det er Oncle, eller Tante, jeg er bleven."

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 20.

Løverdagen den 18de Mai 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinste Officin.

Den D = T a i t i.

(Fortættelse.)

Man forklarer paa forskjellige Maader Oprindelsen til Barmordene, der aabenbart ere en af Grundlovene for Arroysordenen. En anden Grund er Slapheden i Familieforholdene. Egtteskabet bliver opløst, saasnart en af Parterne ønsker Skilsmisse; de fornemme Overhoveders Egtteskaber gjelde vel for uopløselige, men Manden tager desuagtet andre Koner, Konen andre Mænd, hvilke sædvanligen vælges i de lavere Classer. De Børn, der avledes i saadanne Egtteskaber, bleve næsten uden Undtagelse ombragte. De lavere

Slasfer optog denne Sædvane, og en ubeskrivelig Lædhed gjorde dem samme endnu velkomnere. Jordbunden paa O-Taïti giver et saa rigeligt Udbytte, at der udfordres liden Møie til at forskaffe sig Livets Ophold, og dog er dette ringe Arbeide dem for besværligt. En Fader, der har tre til fire Børn, gjelder for meget overlæst af Næringsforger, og en stor Deel af disse stakkels smaae Skabninger bleve ene og alene ombragte fordi deres Forældre vilde undgaae den Besvær, som Børnene i den spæde Barndom forarsagede dem. Hyppigt afgjorde Børnets Kjon Spørgsmaalet om Liv og Død; var det en Dreng, saa kunde han faae Lov at beholde Livet, men en Pige skyndte man sig at rydde af Veien, og spurgte man Forældrene, hvad der bestemte dem til denne Grusomhed, saa svarede de, at de kun opdroge deres Børn til Fiskefangst, Tempeltjeneste og Krig, og til disse forskjellige Forretninger vare Piger ubrugelige. Derfra stammer det Misforhold mellem begge Kjon, som de første Missionairer forefandt, saa at der neppe var eet Fruentimmer paa fem Mandfolk. Med Ophævelsen af Børnemord er nu Forholdet mellem begge Kjon ogsaa bragt i Egeværkt.

Sydhavets Insulanere synes, indtil Christendommens Indførelse, at have levet i næsten uaf-

brudte Krige med hverandre. Rott, der tilbragte 15 Aar iblandt dem, medens de endnu vare Hedninger, forsikkrer, at Den D-Taiti i dette Tidrum førte ti Krige. Oro var den store Krigs-gud, og D-Taitierne troede, at jo større det Blodbad var, de anrettede, jo mere tilfreds var Oro med dem. I det Dieblit, de rykkede i Slaget, bragtes ham et Menneskeoffer, og ved forskjellige Leiligheder gjentoges dette Offer, f. Ex. naar Oro begeistrede en af sine Propheter og lod forkynde en Seir.

Almindeligen deiderede Kongen, Præsterne og Overhovederne over Krig og Fred; dog undertiden lod det hele Folk sig henrive af det Indtryk, som Folketalerne havde frembragt i den suldstændige Nationalsforsamling. Disse Mænd udmærkede sig sædvanligt ved en henrivende, ildfuld Betsalenhed og dristige Metaphorer. De troede, at der blandt Guderne, som paa begge Sider ledede Krigen, herskede den samme Rivalitet, som iblandt dem selv, og denne Overbeviisning, der var indflettet i deres Taler, gav hyppigt disse Characteren af hiin antique Storhed, som findes hos Homers Helte.

Naar Krigen var besluttet, saa sendte man vea eller Bud fra Kongen til alle Punkter af

Den, for at kalde Befolkningen under Baaben og bestemme den Samlingspladsen. Overhovederne i hvert District sammenkaldte deres Krigere; disse ilede med at bringe deres Baaben, der omhyggeligen vare ophængte i Husenes Indre, i Orden; Haandgrebene bleve gnedne med Harpir for at Baabene skulde kunne holdes fastere; og naar deres Bevæbning ikke var fuldstændig, sædiede de unge Socostær, for deraf at forsærdige Landser. Før Solens Nedgang var Troppen rustet, og afmarcherede til sit Bestemmelsested. Præsterne, der skulde gjere Krigserklæringen, havde endnu et andet vigtigt Hverv at udføre, før Fiendtlighederne toge deres Begyndelse. Forskjellige Ceremonier maatte iforveien finde Sted; een havde saaledes til Formaal, at bringe Guderne til at forlade Fiendens Sag; naar denne Ceremonie var til Ende, troede man, at Guderne sluttede sig til det Partie, der havde anraabt dem, og sikrede det Seiren. For at belønne Præsterne den store Tjeneste, de saaledes havde beviist Folket, gjorde man dem store Foræringer i Hærens Navn, og en Taler overdroges det Hverv, at bringe dem offentlig Taksigelse. Tvende andre Ceremonier havde til Hensigt, at opfordre Præsterne til, at vedblive med deres Benner til Guderne. Havde man her

paa endnu bragt et Menneskeoffer, saa op slog man et Slags Telt, hvor man antog, at Dro og de øvrige Guddomme opholdt sig under Krigen, og hvorhen Præsterne begave sig, for at forebringe deres Bønner. Kun een Dag maatte anvendes til Opstillingen af dette Telt, og paa denne Dag var det Krigerne strengt forbudet, at antænde Ild, nyde nogen Næring, eller at roe ud paa Havet. Endeligen opsatte man ogsaa smaa Telte paa de hellige Baade, og henlagde her røde Fjedre, tilberedede et Gjestemaal tid for Præsterne, og skred derpaa til Krigen's Begyndelse.

Insulanernes Armeer vare undertiden meget talrige. Sjældent anvendte de Baghold; men ofte overraskede de Fienden ved uventede Angreb. I Slaget førtes Gudernes Faner; en larmende Musik opflammede Krigernes Mod. Naar de tvende Armeer stode over for hinanden, saa fremtraadte to eller tre af de stærkeste Krigere, satte sig ned paa Jorden, og udfordrede til Evkamp. De angav deres Navne saavel som deres Forfædres Navne og Heltegjerninger, opregnede deres egne Seirvindinger, og besang den Hæder, som de haabede at indhæste, idet de tillige overdrevede Missetallet paa dem, de havde nedlagt. Saaledes udæffede de til Kamp, hvorhos de ironisk tilføiede,

at de ilede med, at faste Fienderne i Armene paa deres Guder, der allerede længe ventede paa det dem tilkommende Offer. Mogle Krigere af Modpartiet bede dem Spidsen; de svarede med lignende Lovpriisninger, og en Tvekamp begyndte saalides ikke sjeldent i begge Hæres Paasyn. Faldt en af de Kæmpende, saa traadte en anden strax i hans Sted, indtil endeligen Tilskuerne kom for stærkt i Affect, og Kampen blev almindelig.

Slagtalerne — rautis — blandede sig i Kampstummelen. Disse vare prøvede Helte af hei Bert; de bare kun et Bladbelte, havde i den venstre Haand en let Landse, i den høire en Bust af grønne Blade, i hvis Midte deres Hovedvaaben, der var forsærdiget af et Fiskebeen, og som de forstode at bruge med megen Færdighed, var skjult. Slagtalerne ansporede Krigernes Mod, idet de mindede dem om Forsædrencs Heltegjeringer, Deus Hæder, Skytsgudernes Magt, den høie Vigtighed af den Sag, for hvilken der kæmpedes, og lagde dem tillige paa Hjerte, hvor store Forhaabninger, Fædrelandet satte til dem.

Man troede, at Guderne vare dem imod, der først mistede en Krieger. Naar derfor denne faldt, saa udstedte hans Partie et Forsærdelsesffrig, hvilket af Modpartiet blev besvaret med et Scirs-

raab. Fienden søgte at sætte sig i Besiddelse af Eiget, drog Rustningen af det, og overgav det til Præsterne, paadet at det efter Slaget kunde blive offret til Guderne. Erfkedes det at komme i Besiddelse af den først faldne, fiendtlige Kriger, før han endnu var død, saa bar man ham paa Landserne gennem Hærens Rækker. Dros Præst gif ved Siden af den Fagnæ, og iagttog den Døendes uvilkaarlige Bevægelser. Faldt en Saare ned fra Rinden, saa sagdes der, at han begræd sit Fædrelands Lod; knyttede han Haanden, saa var det et Tegns til, at Modstanden vilde blive haardnakket, og Seiren uvis.

Undertiden gav det ene Partie sig Mine af, at ville vige tilbage, men pludseligt gjorde det holdt, Slyngekasterne opstillede sig foran Fronten, og benyttede den Plads, som adskilte Hærene, til at kaste Stene paa Fienderne. De dueligste Slyngekastere stode i stor Anseelse paa Den; man frygtede dem saa meget, at der strax led et Forstrækkelsesfråg fra det fiendtlige Partie, saasnart dette saae, at en af Slyngekasterne beredede sig til Kamp. „Ufveien,“ raabte man, „thi denne Mand har en Steen, som rammer.“ Blev Stekene kastede noget høit, saa var det ikke saa vanskeligt, at undvige dem; men bleve de kastede

i en Høide af kun 4 til 5 Fod over Jorden, saa saae man dem ikke let isorveien, og næsten altid traf de den, paa hvem der var sigtet.

(Slutningen følger.)

Blandinger.

— I Aaret 1840 døde i Rusland følgende Antal af Mennesker, der alle vare over 105 Aar, nemlig 2 i det 145de Aar, 4 i en Alder af 130, 25 paa 125, 45 paa 120, 59 paa 115, 108 paa 110, og 208 paa 105 Aar. De høieste Levealdere ere opnaaede i den sydlige Deel af Riget, hvorefter de nordlige Provindsfer give et slet Resultat.

— I Comitatus Agram er i dette Foraar død en Dame i sit 123de Aar; hun skal i de sidste 20 Aar, ikke have nydt anden Næring, end Kaffe. Hun kunde saaledes med Rette kaldes en gammel Kaffesøster.

— I et Lykspil havde en Stuespillerinde et Drengens Drenge til en af Stuespillerne, og gav ham det for tidligt. Det var endnu ikke Tiden, hvistede han sagte til hende. "Jeg beder om Forladelse," svarede hun ligeledes hvistende, "De skal faae eet endnu."

— "Enhver Ting i Verden har sin skønne Side," sagde en Fangevogter til en stakkels Fange, der allerede i lang Tid havde hensiddet i Fængsel. "Det kan vel være," svarede den Fange, "men saameget veed jeg, at den skønne Side af et Fængsel aldrig er den indvendige."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 21.

Løverdagen den 25de Mai 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Den D = Taïti.

(Fortsættelse.)

Blev en Armee slagen, saa flygtede de Beseirede i største Jil paa deres Vaade, eller de tyede til deres Smuthuller i Bjergene. Seierherrerne forfulgte dem, og anrettede ofte et stort Blodbad; undertiden var endog Krigens Diemed den fuldstændige Tilintetgjørelse af Fienden og Udslæggelsen af hans D, og da myrdede man uden Medlidenhed alle Besboerne, omhuggede Bredfrugttræerne og berøvede Cocos træerne deres Krone, og dog vare Marsagerne til disse Krige heist ubetydelige.

Da Krigene bleve førte med sliq en Grusomhed, er det ikke at undres over, at man foretrak den mest vancærende Flugt for Fangenskab. De Overvundne flygtede til det Indre af Bjergegnene, og saaledes dannede der sig en Glasse af vilde Mennesker, der opholde sig paa de utilgængeligste Bjergspidser, og som man stundom seer, naar de paa deres Streiferier have forvildet sig, og ere komne i Nærheden af det beboede Land.

De Fængne bleve sædvanligt nedhuggede paa Balpladsen, naar man ikke skaanede deres Liv for at gjøre dem til Slaver. Med al mulig Foragt behandlede man de Overvundnes Liig. Dagen efter Slaget udstillede man dem for Gudens Dro, for ligesom dermed at betegne, at Seiren skyldtes ham. Derpaa bleve de henslængte ubegravne, og tjente saaledes Hundene til Føde. Seierherrerne opbevarede omhyggeligen Kindbenene, og undertiden Arms og Beenkloglerne af de fornemste Stridsmænd, som de havde nedlagt, og med disse Trophæer prydede de sig gjerne.

Naar et af de krigførende Partier ønskede at slutte Fred, saa sendtes en Deputation til den fiendtlige Armees Overhoveder. Disse forsamlede sig da i en Skov, eller ved Havbredden for at modtage de Udsendte, og blev man enig om Be-

tingelserne, saa flettede man Fredskronen af grønne Blade, af hvilken hvert Partie fik adskillige Exemplarer; de vare et Symbol paa Forsoning. Derpaa gav man hinanden gjensidigen et Par Hunde, og bragte et Stykke Tei, der var halvt hvidt og halvt rødt, hvilket begge Partier i Forsening lagde sammen, og tilligemed Kronen bragte Guderne, idet de ønskede Himmelsens Straf over den, der vovede, at oplese Fletningen, eller forstyrre Klædets Sammenlægning*). Guderne og Overhovederne bragtes Gaver. Kongen indbød de Krigere, der i Særdeleshed havde udmærket sig, til et stort Gjestebud; man overlod sig til alle Arter af Dandse og Lege, hvorefter Enhver vendte tilbage til sin Hjemstavn, og ophang sine Vaaben i Husenes Indre, indtil en ny Krig atter krævede deres Brug.

Sydhavs-Insulanernes Caracteer frembyder interessant Træk. Efter det, vi have sagt om Grusomheden i deres Krige, vil det vække Forbauselse (?) at høre, at deres Gjestfrihed er uden Grændser. Naar en fattig Mand modtager

---

*) Det vil formodentlig sige: den, som først brød Freden — en ligesaa kraftig og betegnende Fredsforsikring, som en europæisk "evig" Fred, eller hellig Alliance.

Besøg af en fjerntboende Ven, saa holder han det for sin Pligt, at give ham et Fæstmaal tid; men denne Sædvane hidrører snarere fra Vane, end fra Gjæstfrihed, thi efter dette første Maaltid bekymrer Verten sig ikke i ringeste Maade om sin Ven*).

Beboerne af D-Taïti ere muntre og vittige; de ynde det selskabelige Liv, men undgaae saa meget som mnligt, at falde hverandre besværlig. Deres fordærvede Sæder have ikke sjældent svækket deres physiske Kraft. Overhovedet besidde de mere Foretagelsesbaand, end Udholdenhed.

Saaledes vare disse Insulaneres Skikke indtil der, med Christendommens Inførelse, foregik en heel Forandring med dette Folk. Vi indskrænke os til nogle af de vigtigste Facta i denne nye Epoche.

Indtil Aaret 1797 havde Insulanerne intet andet lært af Europæerne, end Ildvaabenets Brug; man havde hyppigt givet dem gamle Gesværer og Krudt i Bytte mod Landets Produkter, og de indbyrdes Krige vare derved kun blevne saa meget hyppigere og blodigere. Den 4de Marts

---

*) Gjæstfriheden havde dog altsaa sine Grændser.

1797 landede et engelsk Skib, der var affendt fra det i 1795 stiftede Missionselskab, med tredive Missionairer til Sydhavssøerne. Paa O-Taïti regjerede dengang Kong Otu med sin Gemalinde Tatura. Otu var fulgt sin Fader, Pomare I. paa Tronen, den Dag han blev født, ifølge den, paa denne Ø herskende, besynderlige Skik, at Kongen nedlægger Regjeringen til Fordeel for sin Søn, saasnart denne er født. Insulanerne yttrede megen Glæde over det Besøg, de Fremmede aflagde dem, og bleve endnu mere fornøiede, da man tilkjendegav dem, og nogle af disse vilde bosætte sig paa Øen. Da tidligere Capitain Bligh havde besøgt dem, gav han dem det Løfte, at komme igjen, og i dette Haab havde de opført ham en Baaning ved Matavai-Bugten, paadet han kunde have det saa meget bekvemmere. Man anviste nu Missionairerne ikke alene denne Baaning, men den hele Matavai-Bugt.

Missionairerne begyndte strax deres Virksomhed; de erkjendte, at det var nødvendigt, at de maatte lægge sig efter Landets Sprog, og bestjæftige sig med mechaniske Arbejder for at fængsle Beboernes Opmærksomhed; tillige følede de Nødvendigheden af, at maatte bibringe disse den fornødne Kundskab om Siemedet af deres Ophold paa Øen, og de havde

desaarsag en offentlig Raadslagning med Pomare, Otu og Overhovederne, ved hvilken Heilighed de erklærede disse, at Hensigten med deres Domicilering paa O-Taïti var at undervise Beboerne i at læse og skrive, og føre dem til Erkjendelsen af den sande Gud. Overhovederne hørte paa denne Erklæring med Forbauselse. Pomare svarede, at allerede Capt. Cook havde sagt at formaae dem til at ophøre med Varnemord, og han lovede i Landets Overhoveders Navn, at man vilde affkaffe denne frygtelige Brug. Dog dette var kun tomme Løfter, thi han selv dræbte de Børn, der senere bragtes ham til Verden. Missionairernes Bestræbelser syntes i lang Tid ikke at ville bære Frugter, og kun Udbredelsen af almindelig Cultur gav Haab om at kunne omstemme Insulanernes ligegyldige Gemytter. Saaledes udkastede de da 1805 et otahaitisk Alphabet; Kong Pomare II. var den første, der med stor Zver lod sig undervise af Missionairerne i at læse og skrive, og ved den Færdighed, han snart erhvervede sig deri, indgjød han sine Undersaatter Mod. Missionairerne oprettede en Skole og forfattede for samme en Læsebog, der blev trykt i England.

Men neppe havde en regelmæssig Underviisning saaledes taget sin Begyndelse, før der udbrod en Revolution, der tvang Kong Pomare til Flugt, og selv Missionairerne vare ikke i Sikkerhed, men maatte dele Exil med Kongen. I denne Tid fandt den nye Lære et villigere Øre hos Kongen; han overtjede sig meer og meer om hans Gunders Intethed, og om Nødvendigheden for hans Land i at blive oplyst i saa Henseende. Da han derfor igjen var kommen paa Tronen, var det hans

første Omsorg, at opbygge Missionairerne deres
 edelagte Vaaning, og Insulanerne vare, over de
 mange forskjellige Beviser paa Foragt, som han
 lagde for Dagen mod Landets Guder, høist for-
 bausede. Virkeligen varede det heller ikke længe,
 før Pomare aabenlyst erklærede sin Omgang
 til Christendommen og lod sig døbe; han drog
 sig med Missionairerne tilbage til Den Gimeo,
 hvor han lod opbygge et Capel. Med rivende Hur-
 tighed fandt Christendommen fra nu af Ind-
 gang paa Den; Afgudstemplerne bleve edelagte,
 og i Aaret 1816 blev endog Arroy'sordenen op-
 hævet. Da Pomare døde i October 1821 var
 Christendommen allerede indført paa alle Der,
 og der havde dannet sig Missionsforeninger, hvis
 Virksomhed ivrigt udstrækker sig til Naboserne.
 Disse Missionairer paa Sydhavets Der vare
 allerede Gjenstanden for de forskjelligste Domme.
 Imidlertid bevidne alle Reisende med een Stemme,
 at med Christendommens Indførelse begyndte en
 ny Epoche, og at denne Religion har havt en fuld-
 kommen Omvæltning i disse Insulaneres Sæder
 og Stikke til Følge; blodige Religionskrige, som
 nogle Reisesendes Phantasie har skabt, fandt aldrig
 Sted; Christendommen tog ved Sandhedens Magt
 Den i Besiddelse; og jo bedre Missionairerne
 vidste at afholde sig fra alle nationale og politiske
 Interesser, desto mere syntes ogsaa Christendom-
 men at fremtræde under nye Foruer, saaledes
 som de mest tiltalede Landets og Folkets Character.
 Denne hurtige Besiddelsestagen af Den af de pro-
 testantiske Missionairer vakte imidlertid ængstelige
 Betyrninger i Rom; at Forsøg, som Catholicis-
 men gjorde paa Den Hawaï i 1826, mislykkedes;

men en ny Bemyndigelse fra Pave Leo XII. i Maret 1833, overgav Huset Picpus den kæmpe-mæssige Opgave, at vinde alle Verne i det stille Hav for Chatholicismen.

(Slutningen følger i næste Nr.)

Blandinger.

— Alexander Dumas bærer i sit Ydre, i de tykke Læber, den korte Næse og det krusede, uldagtige Haar, umiskjendelige Spor af sin Nedstamning fra hvide og farvede Forældre. Hvo som nærmere kjenner Dumas, forsikre, at den saa aandrige Skribent er meget ømfindtlig mod enhver Hentydning paa hine ydre Kjendetegn. For kort Tid siden spurgte en Person, der just ikke var meget brillant aandeligen udstyret, Digteren: "Af hvilken Farve var Deres Hr. Fader?" — "Han var en Mulat", svarede Dumas. — "Dg Deres Bedstefader?" — "Neger!" — "Dg deres Oldfader?" — "Abe", svarede Dumas; "min Genealogie begynder netop der, hvor De for nærværende Tid er med Deres."

— Ved Kongen af Sverigs Død er Marschal Soult den eneste Overlevende af de 18 første, ved Keiserkroningen udnævnte, Rigsmarschaller.

— Napoleon anbefalede ved sin Tronbestigelse enhver af sine fornemste Embedsmænd at vælge sig et Livree for sit Tjenerpersonale. Bernadotte (den afdøde Konge af Sverig) valgte tilfældigviis guult og blaat, de svenske Nationalfarver.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 22.

Løverdagen den 1ste Juni 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Den D = Taïti.

(Slutning.)

Picpus-Selskabet blev stiftet af den, for nogle Aar siden afdøde, Abbé Coudrin. Det begyndte sin Virksomhed i den første Tid efter Restaurationen, i Juli 1814, og beskæftiger sig, ligesom de tre andre franske Congregationer, med Troens Udbredelse. De Bidrag, som de i dette Niemed affordre de Rettroende, bestaae i Almisser, der indsamles 52 Gange om Aaret, idet enhver egentligen erholder en Sous. Efterat de catholske Missionairer havde fæstet Bopæl paa Gambiers-

Derne, gif deres Hovedbestræbelse ud paa, ikke alene at udrydde Hedenskabet, men ogsaa det protestantiske Kjetteri paa Nabøerne; og da allerede længe den pavelige Stol havde havt D=Taïti i Sigte, kunde det ikke feile, at Huset Picpus's Mission fremfor alt var rettet mod denne Ø. Men Dens Overhoveder vægrede sig ved at modtage de Ufsendte med deres polemiske Tendenser; den Æneste, hos hvem de nøde en gunstig Modtagelse, var Meerenhout, en Belgier, men forgjæves: de maatte igjen drage bort, og Huset Picpus vendte sig med Klager til den franske Regering, der ikke gjerne vilde være Propagandens Agent, men gav Admiral du Petit-Thouars i Valparaiso det Hverv, at fordre Satisfaction hos Dronning Pomare for de, tvende Missionairer tilføiede, Fornærmelser.

En republicanst Audienz.

I de nordamerikanske Fristater gives der, som bekjendt, ingen Adels, ingen Ordener og ingen Jagtlove, og dog bestaaer Staten og udvikler i sin simple republicanst Forfatning med forbausende Hurtighed meer og meer sine colossale Kræfter,

uden Frygt for Sammenstød af fiendtlige Elementer, hvilket allerede til Overskud fremgaaer af den Omstændighed, at med et Indvaanerantal af 18 Millioner, behøves neppe 9000 Soldater for at opretholde den indre Orden. De simple, frie Former, der tjene det hele Statsliv ligesom til Dække, gaae ogsaa op i de høieste Kredse, og som et Exempel paa denne Eigefremhed meddele vi følgende Beretning om den nye engelske Minister Richard Pakenham's Tilgangsaudiens og den forrige Gesandt, Sir Charles Fox's Afskedsaudiens hos Præsidenten.

Denne sad, klædt i en simpel sort Frak, omgivet af Ministrene, ligeledes i samme Slags Dragt, og Redacturen af Madisonian, med Sen. De britiske Ministre, deres Legationssecretaerer og Attachés vare forberedte paa denne Scene, og indfandt sig ligeledes i sorte Frakker, alene med deres Ordener paa Brystet. Den fratrædende Minister, Charles Fox, talde i halvandet Minut, og Præsidentens Svar var endt i 16 Secunder. (Begge Taler optage omtrent en halv Spalte i den sædvanlige Bladformat). Derpaa talde Sir Pakenham i 18 Secunder, og Præsidenten i 12. Den hele Afskeds- og Tilgangs-Ceremonie var endt i 5 Minuter; en halv Time derefter var hele Sagen meddeelt i

Trykken, men blev neppe omtalt. En simplere, og alligevel Diemedet fuldkommen fyldestgjørende, Afskeds- og Tiltrædelsesaudiens, kan man ikke let tænke sig.

Indianisk Blodhævn.

I Slutningen af forrige Aar pantsatte Nogisqua, en Indianer af Potawatamy-Stammen (ved Michigan Søen, paa Grændsen af de forenede Stater), nogle af sine Klæder til en amerikansk Kjøbmand for Brændeviin. Ikke lang Tid efter tilbød Kjøbmanden Nogisqua Tilbageleveringen af hans Giendele, og endnu dertil en Portion Spirituosa, naar han vilde give ham en liden kaffebrun Hest, der tilhørte Nogisqua's Kone, Kiselda, en Datter af Stamhøvdingen Vaubich. Nogisqua antog Forslaget, berøvede sin Kone Kiselda (d. v. s. „den hvide Due“) Hesten, og overleverede den til Kjøbmanden. Derover geraadede „den hvide Due“ i heftigste Bredde, saa meget mere som hun saae Nogisqua komme tilbage til Leiren i beruset Tilstand. Hun truede med at dræbe ham. „Nu, saa dræb mig da!“ sagde Nogisqua koldblodigt, idet han rakte hende Skalpeerkniven. „Den hvide

„Due“ lod sig ikke sige dette to Gange: hun borede Kniven i sin Mand's Bryst lige indtil Hestet, og strakte ham død for sine Fødder. Baubich, den unge Indianerindes Fader, besøgte sig paa den Tid 4 til 6 Mile borte; man sendte strax Bud efter ham, hvorpaa han uopholdeligen indsendte sig for at opfylde en sorgelig Pligt. Ifølge Stammens Love havde han Raadighed over sin Datters — en af Stammens skønneste Fruentimmers — Liv og Død. I denne skrækelige Forsatning anraabte han den store Mand, og troede at høre de Ord: „Baubich, efter dine Forsædres Love er du øverste Dommer; døm med Retfærdighed!“ Denne Vision afgjorde Miselda's Skæbne, og Baubich lod hende udlevere til Jones, hendes myrdede Ægtefælles Broder. Da denne erfarede, at han kunde udeve sin Hævn uden Hindring, forrettede han først sine Bønner og visse religiøse Øvelser, som Missionairerne havde lært ham. Derpaa fleg han sin Skalpeerkniv, og begav sig midt ind i Leiren, hvor „den hvide Due“ knælede blandt sine grædende og jamrende kvindelige Paarørende. Jones greb den ulykkelige Miselda i hendes lange, flyvende Haar, gjorde et forsdannet Indsnit paa hendes Pande, og stødte hende derpaa Kniven i Brystet, ligesom hun havde gjort ved Mogisqua. Evem-

mende i sit Blod styrtebe den ulykkelige „hvide Due“ ned for sin Væddel, og nu bleve Mand og Kone viste den sidste Ære, idet de begge begravedes i Sandet ved Søens Bred.

Et Bugtaler Kunststykke.

Bugtaleren Schreiber blev, paa en Reise fra Salzburg til München, opfordret til i en liden By paa den bairersk-østerrigske Grændse, at give en Forestilling. Blandt andet fortalte man ham, at Gieren af den derværende Gjestgivergaard var i høieste Grad overtroisk, at han havde havt en Broder, der var omkommen i det russiske Felttog, og at Berten havde arvet 600 Gylden efter ham, med hvilke Penge han drev Mager. — Disse Notiser benyttede Bugtaleren til følgende Speg. Forestillingen fandt Sted i en Have. Efter en kort Indledning antog Bugtaleren en dyb Mandestemme, og tilfældigviis kom Bertens Gsel ud af Stalden. Schreiber nærmede sig det, og spurgte, hvo det var. — „Jeg er denne Mand's Broder, der fandt Døden langt herfra, og jeg vandrer her i et Gsels Skikkelse; min ubarmhertige Broder giver mig ikke andet at æde, end Hø, uagtet jeg har rigeligen betænkt ham i

mit Testament. Vee over ham og over mig!" — Berten sad rørt og beskæmmet, og troede fast, at have hørt sin afdøde Broders Røst. For at drive Sagen videre, begav sig, den følgende Dag, Dommeren i Staden, ledsaget af Bugtaleren, til Berten. Man tænke sig Ideres Forbauselse, da de fandt Eslet i Bertens Bærelse, hvor han havde fremsat Steg og Viin i Overflødighed for det. „Seer de, mine Herrer," raabte han dem imøde, „allerede i fire Timer har jeg nu talet til min Broder, uden at kunne faae et eneste Ord ud af ham; heller ikke har han rørt noget af Maden, og alligevel beklagede han sig igaar over den Behandling, han nød; men saa egenstindig var han allerede i levende Live." — „Hvorfor taler De ikke?" spurgte Bugtaleren Eslet, og svarede derpaa med forandret Stemme: „Fordi min Broder er endnu en større Esel, end jeg." — Berten kunde ikke længere beherske sin Brede; han vilde bortfjerne sig, men de Fremmede holdt ham tilbage, og spurgte Eslet: „Hvad skal da Deres Broder gjøre for Dem?" — „Han skal aarligt skjænke 100 Gylden til Stadens Fattige; da først vil min Sjel kunne faae Fred." Berten gif strax bort, hentede Summen, og overgav den til Dommeren i det angivne Diemod.

Hans Forbauselse var imidlertid overordentlig, da han senere erfarede, at dette nye Dplag af Historien om Bileams Esel, hidrørte fra Bugtaleren Schreiber.

Blandinger.

— En Wiener vandrede med nogle Venner en Aftenstund, da det netop var Fuldmaane, beffæntet til sin Bopæl. Han stirrede op mod Maanen, og udbød derpaa tilfreds: "Nu, du behøver ikke at gjøre dig saa tyk; du er kun fuld een Gang om Maanedens, men jeg er det hver Dag."

— En riig Generalforpagter, Bourell, gav Ludvig 15de en kostbar, pragtfuld Fest, ved hvilken Madame Pompadour naturligviis var tilstede. Ved Afskeden sagde hun: "Min kjære Bourell, jeg har altid været meget nysgjerrig; vil De vel sige mig, hvad denne pragtfulde Fest har kostet Dem?" — "Tre Millioner, Madame," svarede Bourell med et dybt Bukt, "en Ubetydelighed i Sammenligning med den store Ere, der er bleven mig til Deel." — Det var en god Undersaat.

— I en liden Stad i Tydskland har der dannet sig en Forening, saa kaldes "ein Früh-nach-Hause-Kommens-Berein". Man siger, den fornemmeligen vil komme til at bestaae af Mænd, hvis Koner have confisteret Gade-dørsnøglerne.

— Forældre og Opdragere, der ønske at udvikle Underbørn, kunne anbefales et, af en Wiener Kunstner opfundet Instrument. Denne Mand fabricerer nemlig, for at afhjælpe "einem schreienden Bedürfnis," Klaverer for Børn under fire Aar. Der indløbe allerede saa mange Bestillinger, at Fabriqueuren har ifinde, at anvende fire Dampmaskiner med 80 Hestes Kraft.

E. M. Müllen

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 23.

Løverdagen den 8de Juni 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

Mr. Moffat, som af det engelske Missionselskab meget ung blev sendt til det gode Haabs Fjorbjerg, har tilbragt næsten hele sit Liv i Orkener, blandt Folkeslagene i det sydlige Afrika, og for ikke længe siden udgivet et Skrift, i hvilket han skildrer Hovedbegivenhederne af sit mærkværdige Liv saavel som de Folkestammers Sæder, som han havde neie Leilighed til at lære at kjende, og man kan vel sige, at der aldrig er blevet udkastet en mere gribende Skildring af dette vilde Liv.

Der er allerede foretaget over et Aarhundrede siden Herruhuteren Schmidt af sine Troesforvandre

fik det Hverv at forkynde Evangeliet for Hottentotterne; men i lang Tid kom de protestantiske Missionairer ikke ud over Buskmændenes Land. Først i Maret 1806 kom Brødrene Albrecht over Draniensfloden og arbejdede paa at omvende Namaqua'erne, Coranna'erne, Griqua'erne og Beschuanerne.

En vild, reversk Høvding, kaldet „Afrikaner“, hvis Navn blev Missionsvennerne dyrebart, var paa denne Tid en Skræk for Landet, navnlig for de hollandske Bønder, som havde nedsat sig paa Grændsen af Colonien. Denne ædle Afrikaners Historie er i hei Grad romantisk. Da Missionairerne, som vare blevne modløse ved mange Uheld og satte i Skræk ved denne forfærdelige Reversyrstes Nærhed, stode i Begreb med at opgive deres Foretagende, indfandt Afrikaner sig en Dag hos dem og sagde:

„Da I ere sendte af Englænderne, saa byder jeg Eder velkommen i Landet. Jeg hader Hollænderne, mine forhenværende Undertrykkere, men elsker Englænderne, fordi jeg altid har hørt, at de vare de stakkels Cortes Bønder.“

„Jæger,“ denne selsomme Mand's ældste Søn, havde ved sin Tapperhed og Klogskab erhvervet sig den Ære at blive valgt til sin Stammes

Høvding. I lang Tid havde han og hans Bredre ubindrede kunnet streife om i deres Vjerge, som ligge i det høieste hundrede engelske Mile fra Capstaden. De græssede deres egne Hjorde og vandede dem i deres egne Floder. Men de hollandske Bønder formerede sig og saae sig nedte til at udbrede sig over de omkringliggende Landstrækninger. Hottentotterne vare ikke i Stand til at byde dem Spidsen og maatte trække sig tilbage eller træde i de Fremmedes Tjeneste. Afrikaner saae sig med sit Folk Dag for Dag trængt længere bort fra sine Forfædres Land, indtil han endelig maatte tage Tjeneste hos en hollandsk Bønde. I flere Aar levede han med sin Stamme, der var smeltet meget sammen, paa sin nye Herres Besiddelser. Han var for Hollænderen en tro og usorfærdet Hyrde. Det Mod, hvormed han uaf-ladelig forsvarede de ham betroede Hjorde, foregedede hans Vigtighed, medens han bidrog til sin Herres Velstand. Havde denne behandlet sine nye Under-givne med Mildhed, saa vilde han uden Tvivl med Ære have naaet sit Livs Ende. Men han glemte hvad han var Afrikaner skyldig; han krænkede hans Stolthed og bedrog ham, saa at han snart drev den pirrelige Afrikaner til det Yderste.

En Nat bleve Hollænderen og hans Familie ubarmhjertig myrdede. Efterat Hevnen var lykkedes ham, plyndrede den vilde Høvding saa hurtig som muligt sin Herres Plantage, samlede Levningsgerne af sin Stamme, og drog med sine Hjarde til Oranienfloden. Nu var han sikker for at blive forfulgt af Colonisterne, som boede isolerede og ikke hurtig nok kunde samle sig. Han nedsatte sig ved Bredden af hiin Flod, og efterat en Høvding havde aftraadt ham sine Rettigheder til de store Namaqua'ers Gebeet, blev han retmæssig Souverain over det Land, han hidtil blot havde besiddet ved Vaabenmagt.

Denne dristige Vandits overordentlige Handlinger og mærkværdige Eventyr sætter Phantasten tilbage til Robin Hoods fabelagtige Historie. Blandt de meest forbausende Træk i hans Liv herer det Angreb, han gjorde paa Namaqua-Missionerne under det Paaskud, at en Colonist paa en uretfærdig Maade havde berevet ham et Stykke Dvæg. Et Brev, som John Campbell sendte ham, skal have gjort et dybt Indtryk paa hans af Naturen ædle og opheiede Aand. Den berømte Reisendes Forestillinger og forsonende Ord maa man i Særdeleshed tilskrive Afrikaners Omvendelse. To af hans Bredre bleve døde 1817,

fort før Moffats Afreise til den Landsby, hvor han residerede, og snart fulgte han deres Exempel.

Ifølge hans Ønske, at see en Evangelists Lærer blandt sit Folk, bestemte Moffat sig til at forlade Capstaden og begive sig til de Wilde.

„Jo nærmere jeg kom Coloniens Grændse — siger han — jo mere søgte man at rokke min Beslutning. Bønderne, der, som det følger af sig selv, kun havde høist usordeelagtige Beretninger om Afrikaner, troede ikke paa hans Omvendelse og spaaede mig uden Omsvøb den visse Død. Nogle forsikkrede mig, at han vilde lade mig binde til et Træ, forat hans Børn kunde skyde tilmaals efter mig, eller lade mig levende flaae, for af min Hud at gjere en Tromme, som de kunde bruge til deres krigerste Dands. Andre, som ikke vare saa skrækkelige i deres Spaadomme, tvivlede ikke om at han jo vilde bruge min Hjerneskal til et Drikkekar ved sine Gilder.“

„Alle disse forfærdelige Ekildringer gjorde mindre Indtryk paa mig, end hvad en gammel Dame ved Afskeden sagde mig med Saarer i Di-nene: „Naar De dog i det mindste var ældre, saa vilde Ulykken ikke være saa stor, da De i saa Tilfælde kun vilde dee noget tidligere; men De er saa ung!... Jeg kan ikke give mig tilfreds

over at De skal blive et Bytte for dette Umen-
neske.““

Moffat havde næsten naaet Afrikaners Dis-
strict, til hvilket han var kaldet, da Beboerne af
en anden Kraal yttrede det Ønske at beholde ham
hos sig, ja endog brugte Magt, for at opfylde
det; men en lille Skare, som Afrikaner havde
affendt og som commanderedes af hans tre Bredre,
gjorde snart Ende paa Missionnairens Forlegenhed.
Den Modtagelse, han fandt i Landsbyen, var
temmelig kold, og hans Collega, Ebner, som
havde deit Afrikanerne, skildrede ham hele Folke-
stammen som grusom, mistænkelig og farlig. Det
varede saa længe, førend Høvdingen lod sig see,
at Moffat ikke kunde undertrykke mørke Aelser;
men Afrikaner adspredte snart denne Uro ved den
Sjertelighed, hvormed han tilbød Missionnairen sit
Venskab. „Du er ung,“ sagde han, „og vi kunne
altsaa haabe at beholde dig længe hos os.“ Der-
paa opbed han strax Eastdyr og de fattige Qvinder,
for at lade bygge en Hytte til Missionnairen.

Der blev da strax trukket en Kreds, og Fruen-
timmerne, som kjendelig vare glade ved denne For-
retning, skaf Stænger ned i Jorden, boiede dem
sammen foroven og dannede saaledes et halvrundt

Buur, som de behængte med Maatter. I mindre end en halv Time var Hytten færdig og beboelig.

„Jeg tilbragte næsten sex Maaneder — fortæller Moffat — i denne Hytte, som enhver Storm rystede saaledes, at store Udbedringer vare fornødne. Naar Solen skinnede, var Heden i den saa stærk, at jeg maatte gaae udenfor. Regnen drev mig igien under Tag, og naar Vinden blot var noget heftig, maatte jeg igien flye, for ikke at blive qvalt af Støv. Foruden disse Ubehageligheder, krøb ofte den første den bedste Hund ind under Væggene af min Bolig og frastjal mig de Levnetsmidler, jeg havde gjemt til næste Dag; de Slinger, jeg flere Gange traf under mit Leie, vil jeg ikke engang omtale.“

Missionnairens Collega, Ebner, troede at maatte forlade Landsbyen ifølge en Misforstaaelse imellem ham og en af Afrikaners Bredre, og Moffat saae sig nu alene blandt et lidenskabeligt og ustadigt Folk, hvis Hestighed og Bildhed kunde vækkes ved den ringeste Uforsigtighed.

Høvdingens Venfkab fornegtede sig imidlertid ikke et eneste Dieblif; han gav tvertimod Moffat hver Dag nye Beviser paa Oprigtigheden af hans Omvendelse. Han bivaanede altid Gudstjenesten og Underviisningen, sad hele Timer i Skyggen

af en Klippe og læste i Bibelen eller tænkte over Skabningens Vidundere.

„Mangengang — siger Moffat — naar han havde gjort mig Spørgsmaal om den heieste Forstand og Skaberkraft, som regjere Verden, svarede han, idet han rask stod op og foer med Haanden over Panden: „„Det er nok! tal ikke mere om disse store Ting; jeg maa næsten troe, at mit Hoved er for lidet til at rumme alle dine Ord.““ Saa længe jeg har været hos ham, har jeg aldrig havt Anledning til at beklage mig over ham. En Dag besøgte han mig just som jeg vilde spise; han fandt mit Maaltid altfor simpelt, og sendte mig næste Dag to Keer, hvis Mælk meer end een Gang var Alt, hvad jeg havde at stille min Hunger ved.“

(Fortsattes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 24.

Løverdagen den 15de Juni 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

Litus, en af Høvdingens Bredre, var den eneste Mand af Betydning i Landsbyen, der havde to Koner. Da jeg var bange for at dette Exempel skulde indvirke skadelig paa Andre, slog jeg ofte derpaa, og forestillede ham selv, at han satte sin Lykke paa Spil derved. Skjøndt han var dey for mine Formaninger, tilstod han mig dog med Oprigtighed, at en Mand, der havde to Koner, ingenlunde var at misunde. „Man har hyppig Storm“, sagde han, „og naar der opstaaer Klams-

merier, saa veed Manden ikke, hvilken Kone han skal give Ret.“

Efter et langt Ophold iblandt Beschuanerne besluttede Moffat at tilbringe nogle Maaneder i Capstaden, og yttrede det Ønske, at Afrikaner vilde ledsage ham. Da han gjorde ham dette Forslag, sagde Høvdingen, at han ikke havde anseet sin Ven for at være i Stand til at udlevere ham til Regjeringen, forat han kunde blive hængt. Moffat overbeviste ham imidlertid let om, at det var langt fra ham at begaae et saadant Forræderie, og beroligede hans Mistanke. Man bred op; alle Landsbyens Beboere, alle Afrikaners Undersaatter ledsagede ham til Floden og skiltes grædende fra ham. Endskjendt han var uindskrænket Overhoved for sit Folk, havde han dog intet kongeligt Smykke at lægge fra sig. Jeg gav ham — fortæller Moffat — den ene af de to Skjorter, jeg endnu havde tilbage; desuden bar han et Par korte Læderbuxer, en luslidt Dreie og en Hat, hvis Farve det ikke var godt at bestemme. Min Paaklædning var ikke elegantere. Vi vare blevene enige om at jeg i Nedstilsælde skulde udgive ham for min Tjener.“

Blandt de hollandske Bønder, som man havde fortalt, at jeg for længe siden var bleven myrdet,

vakte min Tilbagekomst en stor Forundring, og Ingen vilde troe, at jeg var bleven saa godt modtaget og behandlet af Afrikaner. En Bønde, hvem jeg fortalte, hvilken Forandring der var foregaaet med Høvdingens Charakter, svarede mig med en vantro Mine, idet han rystede paa Hovedet: „Der gives syv Underværker; det vilde være det ottende.“

Derpaa begyndte han at opregne de Reverier, Tyverier og Grusomheder, Afrikaner havde begaaet. Høvdingen sad imidlertid ved vore Fædder og smaaloe. Paa eengang sagde jeg: „Nu, dette saa frygtede og grusomme Menneske, dette Uhyre, som De har svoret et saa bittert Had, befunder sig her ved Siden af Dem.“

Bonden foer tilbage og stammede med zittrende Stemme: „Er I virkelig Afrikaner?“

„Ja“, svarede den Sorte, idet han tog sin Hat af og bukkede for ham.

Hollænderen stod som lynslagen.

Lord Charles Sommerset, der paa den Tid var Gouverneur paa Cap, skyndte sig at gjøre Bekjendtskab med Ex-Løven fra Drakenen, og hele Staden kom i Røre ved Synet af denne saa frygtede Høvding, hvis Foretagender paa en vis Maade hørte til Fabelriget.

Kort efter forlod Moffat Capstaden igjen, for paany at begynde sine Vandringer i Orkenen. Vi ville nu følge med ham til Griquaerne og Beschuanerne.

„Disse Stammer — beretter han — have ikke den ringeste Idee om et høieste Bøesens Tilværelse og Sjælens Udødelighed. En Høvding, der lænet paa sin Landse, med Opmærksomhed havde hørt paa mig, var meget forundret over at et tilsyneladende fornuftigt Menneſke kunde udgive saa fabelagtige Ting for Sandhed. Han kaldte derefter paa en Snees Stykker af sine Undersaatter og sagde, idet han pegede paa mig: „Denne Ra-Mary (Marias Fader) paastaer, at Himlen og Jorden ere blevne skabte af en Begyndende, som han kalder Morimo. Have I nogensinde hørt noget saa Selsomt? Han paastaer endvidere, at Morimo befaler Solen at staae op og gaae ned, at han sender Vinteren efter Sommeren, og lader Regnen falde og Græsset groe.“ Derpaa beskrev han med sin Arm store Kredse om sig og vedblev: „Ra Mary siger, at Gud giver Alt Liv og regjerer Alt, hvad I see; have I nogensinde hørt flige Ord?“ Da hans Undersaatter vare nær ved at bryde i Latter, vedblev han: „Venter blot et Dieblif, jeg har endnu ikke sagt

Alt . . . Na Mary siger, at vi have Nander i os, der ikke dee, og at vore Legemer, om de endog blive begravne, skulle staae op, for at leve paany. Sukker nu Ederes Dren op; have I nogensinde hørt saadanne taabelige Gventyr?""

Da jeg en Dag gjorde mig Umage for at beskrive dem Dommedag, ærgrede jeg dem meget ved at sige, at deres Hjorde og deres kjæreste Pynt da vilde blive tilintetgjorte. De tænke ikke over Deden, som de ganske ligesrem ansee for en Ophøren af Livet. Deres heieste Lykke bestaaer i rigeligt Forraad af Levnetsmidler. Da jeg spurgte en Mand, der syntes at have bedre Forstand end de Andre, hvad der i hans Dine var det behageligste, svarede han strax: ""En stor Ild med Kjedgryder omkring; thi Intet er saa hæsligt, som et Ildsted, hvor Intet koges.""

""De betragte — som Campbell udtrykker sig — Himlen med en Dres Dine." Alt hvad man sagde dem, fandt de smukt og godt, saasuart man blot gav dem noget Tobak eller en eller anden Bagatel for den Tid, de anvendte paa at here til; omsonst forstode de Intet. Mange af dem havde deres Leier af at gaae til Missionnaireerne og fortælle dem, hvorledes Gud, rørt ved deres Benner, havde drevet Bildtet lige i

deres Vaaben, eller hjulpet dem til at finde en Ro, som de længe havde søgt efter. Af Speculation fulgte de saaledes de Svar, man forlangte af dem, og naar de ved deres løgnagtige Hæslighed troede at have hævet sig i vor Agtelse, lode de imellem sig selv længe over Ra Mary's Genfoldighed og Lettroenhed.

Naunamits, en af de Forstandigste blandt Griquarerne og en ivrig Tilhænger af Missionerne, efterat han havde ledsaget Campbell paa hans Reiser, sagde kort før sin Død: „Ra Mary, Eders Cædvaner kunne være ret gode for Eder; men jeg indseer ikke, at man kan blive mæt deraf. Jeg havde nok Lyst til at leve hos Eder, fordi I er god og giver mig Medicin, naar jeg er syg; men Eders smukke Ord forstaaer jeg ikke. Jeg er en af de Gamle blandt Folket, og endstjendt jeg endnu er ung — han var dengang 70 Aar —, er min Aand dog ikke mere saa levende som forhen. Maaskee ville Børnene bedre kunne erindre sig Eders mekua (Skikke) end jeg.“

Endstjendt de ikke vilde erkjende, at vore Sæder og Skikke vare behageligere for Rjodet og Blodet end deres, indrømmede de dog beskedent, at vi overgik dem i Klogskab. De syntes at tænke neie over Marsagen til denne Overlegenhed,

og for at forklare sig den, maatte de erkjende det for sandt, hvad vi sagde dem om Menneskets Skabelse ved et stort Væsen. En duelig „Regnmager,“ Landshyens Drakel, sagde en Dag til mig, efterat han havde hørt mig tale om Skabelsen:

„Naar I virkelig troer, at dette Væsen har skabt alle Mennesker, saa tvinger den sunde Forstand Eder ogsaa til at erkjende, at han har gjort sit Værk fuldkomment, da han skabte de Hvide. Først prøvede han sine Svænders Færdighed paa Bussmændene; men han mærkede snart, at de ikke behagede ham, fordi de vare altfor hæslige og talede et Sprog som Frøerne. Da tog han igien fat paa Værket og skabte Hottentotterne. Men heller ikke disse behagede ham, og han samlede nu hele sin Magt og al sin Aand, for at skabe Beschuanerne, hvilket allerede var et stort Fremstridt; men derved blev han ikke staaende, og til sidst skabte han de Hvide. Af denne Grund — vedblev Troldmanden, stolt af at have løst Gaaden — „ere de Hvide dueligere end vi, bygge Huse, som løbe (Vogne), lære Orerne at flæbe dem over Bjerger og gjennem Dale, og vænne dem til at dyrke deres Haver, istedetfor at lade dette forrette af deres Qvinder, saaledes som Beschuanerne gjøre.“

Sele den forsamlde Mængde tilflappede ham Bifald og betragtede deres „Regnmager“ som et Orakel.

I et Land, hvor den største Tørke er den største Nød, ere disse „Regnmagere“ naturligtvis meget vigtige Personer, og de kunne, naar de besidde nogen Aand, drage stor Fordeel af deres Kunster. Den Kunst at fremkalde Regnen bliver hos disse Folkeslag drevet med omtrent de samme Grimasser som iblandt Indianerne ved den øvre Missouri; vi skulle senere komme til at tale om denne Gjenstand.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 25.

Løverdagen den 22de Juni 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

De fleste af Civilisationens Grobringere forekomme Beschuanerne i høieste Grad latterlige, istedetfor at sætte dem i Forundring. En Skribent har sammenlignet Verden med et Sygehuus, i hvilket de Syge gjensidig erklære hverandre for gale; jeg har meer end eengang erkjendt Rigtigheden af dette Epigram ved de Vildes spottende Bemærkninger. De kunne ikke forklare sig vor Manie, at ville stifte vore Been og Arme i Sække, og efter deres Mening maae vi have mistet For-

standen, fordi vi fastgjøre Bandager om Livet paa os med Knapper, der vilde have gjort langt mere Effect, naar vi havde trukket dem paa en Snor og baaret dem om Halsen eller smykket vort Haar med dem. Den Skik, at vaske sig, istedetfor at besmøre sig med Fedt og rød Jord, forekom dem meget væmmelig; de vare uudtommelige i Spot over den smaalige Reenlighed i vort Køkken, vore Senge, vore Huse. Da jeg en Dag saae, at en Indsødt, som skulde stege et Stykke Zebrakjød til mig, vendte det om paa Kullene med sine smudsige Hænder, som han hvergang afsterrede paa sit Legeme, for ikke at spille en Draabe af Fedtet, tog jeg mig den Frihed at sige ham, at det vilde være mere passende, om han, naar han vendte det, betjente sig af en lille Trægaffel. Istedetfor at svare, loe han høit, og da han var færdig, gif han hen til sine Kammerater, for at fortælle dem min besynderlige Bemærkning.

Polygamie staaer i høi Gunst hos disse Folkstammer, og Intet vilde kunne formaae dem til at opgive de Fordele, som de drage af deres Koners passive Lydighed. Man truer deres huuslige Velstand, naar man vover at tale om at de skulde formindske Antallet af deres Slavinder.

Mændene drage i Krig, gaae paa Jagt, vogte Hjorden, malke Køerne og tilberede Skindene til deres Kapper. Fruentimmerne er den besværligste Lod tilfalden; de maae dyrke Marken, bygge Høstterne, opreise Pallisaderne, sørge for Brændsel, ikke at tale om at de maae opamme og opdrage Børnene. Disse besværlige Arbeider levne dem ingen Hvile; i Saaetiden og Høsten see de ganske forandrede ud; asmagrede ved utilstrækkelig og slet Kost, gaae de nedbøiede mod Jorden, og maae desuden hyppig have et Barn ved Brystet. Man indseer let, at Mændene af Egenskærlighed holde af Polygamiet; men vanskelig lader det sig forklare, at en Kone i denne Egn vilde betragte Enhver med Foragt, som vilde forsøge paa at ophøie det ugifte Liv eller Enkestanden over en Kones Stilling, eller med andre Ord en Concubines eller Piges hos en hovmodig Herre, der pleier at sove i Skyggen, medens Fruentimmerne maae arbejde for ham i den brændende Solhede.

Jeg bivaanede en Dag Opførelsen af et Huus, som ikkun Fruentimmerne vædede med deres Sved, og da jeg saa en af de første Hørdingers Kone arbejde, saa at Fingrene blødte paa hende, for ad en knudret Green at komme op paa Taget, vovede jeg at yttre til denne Ulykkelige, at det undrede

mig meget, at hun ikke lod sin Mand besørge dette
 svære Arbeide. Hun loe af min Bemærkning, og
 da Dronning Mahuto og flere Indfødte vare
 komne til, for at spørge om Aarsagen til hendes
 Eystighed, udsatte Gjentagelsen af mit latterlige
 Forslag mig for hele Forsamlingens Spot. Ma-
 huto, der i det Hele var en meget forstandig Kone,
 var den Gæste, som ikke loe. Hun fandt, at vore
 Sæder og Skikke vare bedre end deres, men an-
 saae mit Forslag for uudsørligt, endskjendt det
 behagede hende ret godt. „Det var ganske for-
 nuftigt,“ sagde hun, „hvis Fruentimmerne blot
 sysselsatte sig med deres huuslige Anliggender,
 og Mændene brugte de Kræfter, de rose sig af.“
 Derpaa tilføiede hun: „Du skulde give vore Mænd
 noget af din Medicin, forat de kunde lære at
 arbeide.“

Regjeringen hos Beschuanerne saavel som hos
 alle hine Folkelag, der ere blevne saa langt til-
 bage paa Civilisationens Vei, er paa een og samme
 Tid baade patriarkalsk og monarkisk og væsentlig
 populair. Den store Høvding eller Kongens Magt
 er indskrænket ved de mindre Høvdingers. Det
 skeer undertiden, at en veltalende Høvding i en
 offentlig Forsamling ligefrem angriber sin Lehn-
 herre og indtager Pluraliteten af de Tilstedeværende

for ham. Jeg hørte saaledes en af disse Tribuner bebreide den store Høvding, at han havde valgt Qvinder til Senatorer og gjort sin Kone til sin Minister; derpaa pegede han med Fingeren paa sin Konges tykke Krop og sagde til de Forsamlede: „Siger mig, er han ikke altfor tyk og fed, tll at han længere kan beholde sin Værdighed? Er denne Forhed ikke et tilstrækkeligt Beviis paa, at han ikke bryder sig synderligt om sit Folks Interesse?“ Souverainen aabner for det meste Debatterne med en kort Tale og sparer sin Veltalenshed og Klogskab til en sammentrængt Gjentagen og Analyseren af de Taler, som blive holdte. I det han opfylder den sidste Opgave, forfeiler han iøvrigt sjelden at gjøre de Kjeffe nogle heftige Bebreidelser, fordi de tillade sig at kræve ham til Regnskab for hans Feil og, som han sædvanligviis udtrykker sig, „skride frem over hans Legeme og sætte Foden paa hans Nakke.“ Alt dette bliver ikke ilde optaget, og naar Forsamlingen opløser sig, hilses den udmattede Monark fra alle Sider af høie Jubelraab. Dette Slags Parlament holder Egeværgeften imellem den høieste Magt og Høvdingerne's Forrettigheder. Man sammenkalder dem kun i overordentlige Tilfælde, f. Ex. naar det kom-

mer an paa at bedømme to rivaliserende Stammers Fordringer, eller raadslaae om en stort Røvertog.

Bliver en Høvding syg, saa sætter man ham paa en Tyr, hvis Been man har snæret sammen og som man derpaa qvæler, idet man holder dens Hoved ned i et Kar med varmt Vand. En Trolde- mand eller en Regnmager kan, under Paaskud af at han ellers ikke vilde være i Stand til at komme paa Spor efter Sygdommens Sæde, forlange, at hans Patient skal lade slagte en Tyr, forat han kan komme sin Viden til Hjælp, idet han foretager tusinde selsomme Ting med det døde Tyr, som han derefter forstaaer at tilegne sig. Eignende Cere- monier foretages, for at udfinde en Forbryder. En anden Læge befaler maaskee, at man skal bringe ham en Geed, og han slagter den paa selve den Syges Legeme, saa at Blodet tilføler ham fra øverst til nederst. Gedefedt spiller en stor Rolle blandt disse Lægers Medicamenter; men som oftest erklærer Trolde- manden, at det, man bringer ham, er blevet harst, saa at man maa slagte en anden Geed, der da ligeledes vandrer til Charlatanens Køkken. Værdien af det Tyr, som skal slagtes, staaer i Forhold til den Syges Rigdom. Medens en fed Tyr neppe slaaer til, for at curere en Høv- dings Snue, er en ung Geed tilstrækkelig for en

Feber hos en Fattig, af hvem Troldmanden ikke kan forlange mere.

Enhver Tractat og enhver Handel bliver sanctioneret ved lignende Offere, hvorpaa følger et Festmaal tid.

Medens jeg opholdt mig blandt disse Folkeslag, anvendte jeg stor Glid paa at lære deres Sprog, hvilket dog faldt mig temmelig svært, da man forsaetlig lod mig begaae de største Bommerter, forat man bagefter kunde lee paa min Befostning.

Disse Folkeslag ansee ingenlunde Syverie for noget Banaerende; de synes overhovedet ikke at have noget Begreb om personlig Eiendom. Efter at vi, trods Klimaets forsaerdelige Hede, havde opdyrket et lille Stykke Land, hstede de Indsodte for det meste hvad vi havde saaet. Med megen Umage var det lykkedes os at lede Vandet fra en naerliggende Bæk til vor Have; men aldrig saa snart havde Vinderne bemærket de fordeelagtige Resultater af vor Vandingsmaade, ferend de bortledede Vandet fra os, for at vande deres egne Marker. Da vi gjorde dem Vebreidelser derfor, bleve de saa forbittrede, at de aldeles ødelagde vort Arbeide.

Vor Hytte, som stod aaben for Enhver, var bestandig opfyldt af paatrængende Nysgjerrige, der ikke lode os have Plads til at bevæge os frit og gjorde alt det, de guede sig op ad, ganske rodt. Nogle talede, andre laae i en Krog, for at sove, flere betragtede os med stor Nysgjerrighed, og alle kappedes i Behændighed og Uforskammenhed, for at stjæle selv de ubetydeligste Bagateller fra os, saasnart det var dem muligt. Da de ikke vare vantede til at benytte sig af europæiske Stole, krøbe de paa deres Biis sammen paa Bænkene og loe, arbeidede eller snorkede den hele Tid. Det var ikke saa sjældent, at de, som man kaldte deres Adelige, vare sysselsatte med Jagten efter visse Smaadyr, som jeg ikke gider nævne.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 26.

Løverdagen den 29de Juni 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

Saa længe vi havde Tobaſk at give dem og kunde forsyne deres Syge med Medicin, yttrede de stor Kjærlighed til os; men ſaaſnart diſſe Forceringer ophørte, indſandt deres onde Lune ſig igjen, og Intet kunde beſkytte os for Felgerne af deres forblindede Vrede.

Hvor ubehagelige og byrdefulde diſſe uopherlige Plagerier endog vare, havde vi dog endnu ikke havt Grund til at frygte for vort Liv; da foranledigede en uſædvanlig Tørke Stammen til at

lade en Regnmager hente, der, uagtet han boede langt fra os, dog stod i stor Anseelse i vor Egn. Førend jeg omtaler det Uveir, som skulde bryde løs over os, maa jeg bemærke, at disse Troldmænd ere Missionairernes bitterste Fiender, da de ansee dem for Concurrerter, som søge at unddrage dem deres Kunder. Da jeg hyppig havde havt Leilighed til at iagttage og lære at kjende disse Bedragere, maa jeg tilstaae, at jeg virkelig har fundet en overlegen Forstand hos dem. Den, der ankom, gav os snart uimodsigelige Beviser paa sine heie Landsevner. Ansporet af Gjerrighedens Dæmon udspeculerede han uophørlig de forunderligste Fabler og Skildringer. Høvdingerne og de Fornemme vare stumme af Forbauselse og Beundring, og troede, da de hørte ham tale, at de allerede saae Sæden reise sig under en frisk Regn, og Hjordene om Middagen forlade Engene mættede og tilfredse. Vilde man troe ham, saa havde han sat de Byer, som tilhørte hans Folks Fiender, i Sorg derved, at han havde udstrakt sin Haand og befalet Skyerne at udese sine Storme over dem. En mægtig Hær var paa Marschen bleven standset af en Storm, som han pludselig havde ladet komme ned fra Himlen. Alle disse Mirakler og mange andre bleve troede som Sandheder, og fra alle

omkringliggende Steder ilede Stammehøvdingerne herhen, for at bringe Regnmageren deres Hyldest. I Førstningen kunde vi af hans Holdning ikke slutte os til, om han bragte os Krig eller Fred. Da han var bleven gammel i den Kunst at studere sine Medmennesker, havde han nøie tænkt efter, var bestandig paa sin Post, og beregnede den mindste Gebærde. Hans gjennemtrængende Die syntes at ville udforske de hemmeligste Tanker, medens han fremturede i sin Alvorlighed, gennem hvilken Stoltheden lyste frem.

Hans Kunstgreb vare imidlertid meget plumpe. Naar der viste sig en Sky paa Himlen, forbød han Dvinderne at saae og plante, forat de ikke skulde forfrække den og drive den paa Flugt. Han gav endvidere alle Arbeidere Befaling at gaae omkring i Omegnen og opsege visse Rødder og Planter, som han betegnede dem, og bar de grønne Bundter, som bleve nedlagte for hans Fødder, op paa Toppen af Bjergene, for at antænde magist Gld, hvis Røg hele Stammen betragtede syngende. Han valgte altid Nymaane til sine Ceremonier, fordi han ret godt vidste, at der da sædvanligviis foregaaer en Forandring i Atmosfæren. Jeg tvivlede ikke om, at han jo, ligesom hans Kunstbrødre, ret godt vidste, at han var en Charlatan.

Medens jeg opholdt mig hos Barolongerne, sagde en Regnmager, som jeg havde helbredet for en svær Sygdom, og som havde fattet et opoffrende Venfkab for mig, en Dag til mig, da jeg gjorde ham nogle Spørgsmaal: „Kun kloge Folk kunne være Regnmagere, thi der hører megen Klogskab til at skuffe Enhver, det veed du lige saa godt som jeg.“

Ligesom mange Afgudstjenere blive vrede paa deres Guder, naar deres Ønsker ikke bønhøres, saaledes dræbe Folkestammerne i denne Deel af Afrika ikke sjelden deres Regnmagere, naar de ikke hurtig nok opfyldte deres Ønske, eller de straffe dem i det mindste, idet de fratage dem deres Koner og give dem til Andre. Da Tørken endnu bestandig vedvarede, og Solen stadig glimrede paa den mørkeblaae Himmel, begyndte vor Trolldmand, der ret godt vidste, hvilken Skjebne der truede ham, at blive urolig og yttrede i sin Fortvivlelse, at vor Nærværelse maatte have gjort Skyerne ufølsomme og udtørret Himlens Kilder. Folket kom derover i heftig Bevægelse og overøste os med Trusler og Forbandelser. „Eders Capelklokke,“ sagde de, „skræmmer Regnen bort.“ En Høvding traadte forbitret hen til mig og forbed mig at knæle i mit Huus og hviste Jorden Trolldomsformularer i

Drene. Man' sammenkaldte en stor Raadsforsamling, i hvilken der blev besluttet, at man noie skulde passe paa os. Da vi fik at vide, hvad de forlangte af os, svarede vi, at man havde givet os en bestemt Tilladelse til at grunde Missionen, og vægrede os ved at adlyde denne tyranniske Bestemmelse.

Regnmageren undlod at anklage os offentlig, maaskee til Tak fordi jeg havde aareladt hans Kone, hvilket havde havt den gavnligste Virkning. Regnmageren kunde ikke trække sig ud af denne Forlegenhed, da det paa ingen Maade vilde regne, uden ved at erklære, at Skyerne flygtede for Hamiltons og Moffats, Missionairernes, Blik. Roserne i Særdeleshed forraadte derpaa tydelig deres Forbittrelse mod de Fremmede, og de fornemste Høvdinger befalede dem usfortøvet at begive sig bort, hvis de ikke vilde have, at man skulde bruge Magt imod dem.

Moffat og hans Collega lode sig imidlertid ikke skræmme og erklærede modig, at de hellere vilde lade sig myrde end vige af Pletten. Endskjøndt denne Fasthed nu rigtignok gjorde Indtryk paa Folket, var det dog en Lykke for Missionairerne, at det kort efter begyndte at regne. Men uagtet denne gunstige Omstændighed, betragtede

man dem dog bestandig med Mistro og forbandede i Strikhed deres Tilstedevæeren. Smidlertid nærmede der sig en Kristis, hvilken Moffat forstod at benytte med saa megen Rjæthed og Klogskab, at hele Nationen maatte erkjende, at han havde saavel god Villie som Kraft til at være dem til Nytte. Skildringen af de Begivenheder, som erhvervede ham Alles Agtelse og Tillid, frembyder det fuldstændigste Malerie af Kampene imellem hine vilde Stammer, som almindeligviis drives til den ved Hunger.

Allerede i længere Tid end et Aar havde Jægere og Handelsmænd, naar de kom tilbage til Landsbyen, udbredt saa selsomme Krigsbrygter, at Missionairerne ikke kunde fæste Lid til dem. Man fortalte, at en mægtig Dronning, *Mantatie*, i Spidsen for en Hær, der var saa talrig som en Græshoppesværme, rykkede frem imod det Indre af Landet og brændte og myrdede overalt. Denne vidunderlige Qvinde skulde, som Nyttet sagde, nære alle sine Krigere med sin Melk og sende en Sværm Humlebier foran sig.

Moffat indsaae tilsidst, at der maatte ligge noget Sandt til Grund for disse Fabler, og tvivlede ikke om, at Jægernes overdrevne Fortællinger jo maatte være det fjerne Ekko af Schakas, Zo-

luernes Konges, ulykkelige Krige. Uagtet Skuepladsen for denne Krigers Bedrifter var altfor langt borte, til at man behøvede at være bange for et Jndfald, besluttede dog Missionnairen, for at overbevise sig om hvorledes Sagerne stode hos Nabostammerne, at besøge Bawangfets'ernes store Høvding Makaba, for om muligt at overtage en Fredsmægler's Rolle imellem de fiendtlige Folkeslag. Makaba blev anseet for en raa Morder, og efter Alt, hvad man fortalte om ham, vilde man, saa at sige, springe lige i Levens Gab, saasnart man betraadte hans Land. Men desuagtet forblev Moffat urokkelig ved sit Forsæt og brød op. Han var endnu ikke kommen langt, før end han fik at vide, at den krigerske Stamme Mantatie, som var symboliseret i den kæmpestore Dronnings Person, virkelig havde overfaldet flere Nabofolk og bemægtiget sig deres Byer. Grobrerne havde, ligesom de gamle Barbarers Horder, deres Roner, Børn, Hiorde og Hunde med paa disse Tog, og Intet havde endnu formaaet at standse denne Strøm. Moffat og hans ledsagere fortsatte deres Reise til Høvdingen Makaba, men det varede ikke længe, før end vore Reisendes Klogskab og Mod blev sat paa en haard Prøve. „Skjøndt vi kun vare 15 (engelske) Mile borte fra det Sted,

der skulde være besat af Fienden, udsurgte vi dog forgjeves alle de Indsødte, vi mødte; Ingen kunde give os den mindste Efterretning om de Angribende. Endelig bemærkede vi paa en Høi i lang Afstand fra os nogle Mænd, der syntes at iagttage os, og da de ikke nærmede sig vore Bøgne, formodede vi, at det maatte være Mantatier eller i det mindste Fremmede, som vare komne langveis fra; thi Omegnens hungrige Beboere kjendte vi altfor godt, til at vi kunde have tiltroet dem en saadan Beskedenhed. Der forløb to Dage; om Morgenen paa den tredie, just som vi vilde bryde op, for at betræde Bawangketfiernes Land, meldte to Baralonger, som mødte os, at Mantatierne virkelig vare i Besiddelse af Staden, hvorfra vi blot vare skilte ved en Række Heie.

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 27.

Løverdagen den 6te Juli 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

Da den ene af dem havde bivaanet den sidste Kamp og paa sit Legeme havde flere Saar, der stadfæstede Sandheden, saa maatte vi vel troe dem, og følte nu, hvor nødvendigt det var at vende om, da Fienden, efter hvad flere undvegne Fanger berettede, var i Færd med at rykke mod Lithaks. Vi vendte derfor strax tilbage til Noskaneng, hvor vi traf flere Indfødte, hvis Beretninger stemmede overeens med mine, og som overbeviste de mange Bantroe om at Faren var nær.

Aldrig saa snart var jeg kommen tilbage til vor Mission og havde fortalt hvad jeg vidste, førend Marmen i en Hast udbredte sig blandt hele Folket. Der blev sammenkaldt en offentlig Forsamling, og de fornemste Høvdinger bade mig om at give dem nøiagtig Underretning om Grobrerne, deres Seire og deres Bevægelser. Jeg svarede dem, at den fiendtlige Hær var meget talrig, at den havde ødelagt flere af Bakornes Stæder, myrdet en stor Deel af Indvaanerne og aldeles slaget Baralongerne; jeg omtalte tillige, at Mantatierne bleve ansete for Menneſkeædere. En mørk Fortvivlelse afmalede sig paa alle Ansigter, og da jeg var færdig, forløb der flere Minuter, førend Noget brød Tausheden. Endelig reiste Molhiki sig og svarede i Forsamlingens Navn, at den lykønskede sig til at jeg havde været saa haardnakked, og takkede mig, fordi jeg, uagtet deres Advarsler, var forbleven ved mine Rejseplaner.

Paa den Mistro, jeg hidindtil havde vaakt, fulgte nu paa eengang almindelige Betsignelser. Jeg raadete til, at hele Stammen skulde flygte til Coloniens Territorium eller kalde Griquaerne til Hjælp, da Beschuanerne ikke kunde modstaae en saa talrig Magt som Mantatiernes. Jeg tilbød mig ogsaa at ville reise til vore Naboer, for

at faae Forstærkning. Mine Bestræbelser bleve kronede med det bedste Resultat; man sammenskabte et stort Raad, og Nationens meest ansete Mænd bleve efter hverandre opfordrede til at sige deres Mening. Jeg vil blot anføre en gammel Høvding's Tale:

„Bern af Molehabank, J vide nu nok, for at indsee, at det er Eders Pligt at marschere imod Mantatierne, der ikke have anden Hensigt end at reve og myrde. Bern af Molehabank, J have idag handlet viselig, thi det er klogt først at holde Raad og derpaa at berede sig til Kamp. Missionnairen har opdaget vor Fare, ligesom den opgaaende Sol efter en mørk Nat; i den klare Morgen seer Mennesket den Fare, han var udsat for medens Mørket lukkede hans Dine.“

Griquaernes Hjelpetropper brede op, og deres Missionnair, Melville, vilde ledsage dem. Høvdingerne havde fastsat, at Kampen skulde finde Sted saa langt som muligt fra Staden. Vi forenede os med Beschuanerne, og jeg troede, at Mantatierne snarere vilde lade sig bevæge til Fred, naar hundrede af vore Ryttere rykkede frem. Men min Forventning opfyldtes ikke. Aldrig saa snart havde vore Fiender faaet Die paa vor Skare, saa opløstede de deres Krigsfrig og svin-

gede truende deres Kæller og Kastespyd. Deres sorte Hud, deres vilde Forbittrelse, deres raae, vældige Stemmer havde selv for de Modigste noget Skrækkeligt. Ved deres første Fremtrængen traf Griquaerne sig klogelig tilbage til Hovedcorpsen af deres Hær. Det varede ikke længe forend Kampen begyndte. Foran droge Beschuanerne, som sendte Fienden en Masse forgiftede Pile; men de bleve hurtig drevne tilbage; en halv Snees Mantatier vare nok til at slaae dem. Efter halvtredie Times Kamp fordoblede Griquaerne, hvis Munitioen hurtig tog af, deres Iver, og styrtede som Rasende ind paa deres Modstandere, der nu vege og flygtede imod Osten; men da Rytteriet havde affaaet dem Tilbagetoget, syntes de at være bestemte paa ikke at tage den Veie, ad hvilken de vare komne, og vendte sig imod en Bjergkæft, som de lykkelig kom igjennem. Men denne Manøver reddede dem ikke, thi vore Ryttere havde snart indhentet dem og gjorde sig særdige til paany at spærre dem Veien. Da gjorde de Holdt, vendte sig om, som forfulgte Lever, og kæmpede som Fortvivlede; men de bleve alligevel aldeles slagne. Uordenen havde naaet den høieste Grad. Det stenige og ujevne Terrain var til Hinder for Rytterne, og blandt Godfolkene var

der opstaaet en saadan Forvirring, at man neppe kunde adskille de Flygtende fra Seierherrerne. Fra denne Folkemasse, der bevægede sig som et oprørt Hav, hvirvlede der store Støvstyer i Veiret, saa at Himlen fordunkledes. Med Tyrenes Brælen og Krigernes Raab blandede sig de Døendes Stennen og Enernes og Børnenes Jammerstrig, Den flygtende Fiende vendte sig mod den Stad, som en Stamme af Nationen var i Besiddelse af, og hvor der paany opstod en rasende Kamp. De Overvundne stak Husene i Brand og syntes at ville kvæle deres Fiender i Regen af den Brand, som dækkede deres Tilbagetog. De bleve imidlertid drevne ud, og hele Nationen forlod de rygende Ruiner.“

Beschuanerne begyndte derpaa at plyndre de forladte Huse, at ihjelslaae de Saarede og med Drebuk at myrde de tilbageblevne Koner og Børn, for at fratage dem nogle usle Ringe, eller for at kunne sige, at de havde fældet Mantatier. Oprørt over denne Grusomhed galoperede jeg derhen, og det lykkedes mig at frarive Bedlerne nogle Offere. Det Syn, der frembød sig for mine Øine, var forfærdeligt. Tiig af Mænd og Qvinder laae paa Jorden; Mødre, som af Fortvivlelse vare blevne vanvittige, holdt deres Børn fast i deres

Arme eller svømmede i deres Blod, medens et diende Barn endnu hang ved deres Bryst. Ved min Indskriden hørte Fruentimmerne lidt efter lidt op at flye og overgave sig til Seierherrerne. Mange af dem satte sig ned, blottede deres Bryst og raabte: „Jeg er et Fruentimmer, jeg er et Fruentimmer!“ Mændene kunde ikke beslutte sig til Overgivelse. Saarede, der vare omringede af mere end halvhundrede Beschuanere, saae man kæmpe til det sidste Dieblif, hellere end de vilde overgive sig.

Mantatierne ere store, stærke Folk, og ligne i Ansigtddannelse Beschuanerne. Deres Dragt bestaaer af garvede Drexhuder, som de kaste over Skuldrene. I Kampen vare Mændene næsten nøgne, og havde paa Hovedet en Socarde af sorte Strudssjedere.

Som Prydelse bære de Kobberringe om Hals, Arme og Been, saavelsom Drenringe af samme Metal. Deres Baaben ere Drex og Keller af forskjellig Form. Kellerne ere undertiden paa Enden forsynede med en Klinge, der er krum som en Lee og skarp. Deres Sprog er en Dialect af Beschuanernes. De synes at være mere raae og vilde end de Stammer, blandt hvilke jeg levede, en Følge af deres Krigslyst. De maatte have

udstaaet meget af Hunger, thi jeg saae flere midt under den hidstgste Kamp fortære raat Kjød. Efter vor Seier faldt det os vanskeligt at faae de Qvinder, vi havde taget i Beskyttelse, til at marschere, ikke fordi de prøvede paa at flygte, men fordi de, saasnart de fik Die paa Noget, som kunde spises, kæmpede rasende derom.

Om Aftenen leirede vi os paa en Slette, og om Natten døde en Griquaers Hest af et Slangebid. Aldrig saa snart havde de fangne Qvinder seet det opsvulmede Cadaver, som allerede var begyndt at gaae i Forraadnelse, saa styrte de over det som hungrige Ulve og rev det i Stykker. Efter en halv Times Forløb var der ikke Spor tilbage af det; Kjød, Hud, Indvolde, selv Knoklerne forsvandt.

Da Mantatierne ikke før havde seet Ryttere, saa troede de, at Hest og Rytter hørte sammen; alligevel havde de ikke ladet sig skræmme. — Efterat de havde rømmet Landet, deelte de sig i to Hobe, af hvilke den ene drog til Bakonernes Land, medens den anden vendte tilbage til Basuto. Da de, som alle Hyrdefolk, aldrig havde kjendt andre Rigdomme end deres Hjorde, og nu havde mistet dem, maatte de enten omkomme af Hunger eller plyndre andre Folkelag.

Da Roligheden igjen var tilveiebragt, udførte Moffat sin Reiseplan og begav sig til den store Høvding Makaba's Stad. Ved sin Ankomst blev Missionnairen modtaget af den afrikanske Fyrstes Søn og en Afdeling Krigere. Vi ville lade ham selv tale.

„Da vi brøde op den næste Dag, saae vi Gendebud ankomme fra Makaba, og de fortalte os, at deres Herre ikke havde funnet sove om Natten af lutter Glæde over vor Ankomst. Saa snart de Fruentimmer, der arbejdede paa Markerne, saae os komme, kastede de deres Redskaber fra sig, ilede til, trængte sig om vore Vogne, raabte med udstrakte Hænder: Rumela! Rumela! — deres Hilsen — og ledsagede dette Raab med en saadan Skrigen og Skraalen, at vore Orer bleve forskrækkede.

(Fortfættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 28.

Løverdagen den 13de Juli 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

Vi kom da endelig til Makabas Bolig; han stod i Døren til sit Huus og bød os velkommen med de sædvanlige Ceremonier. Han lagde strax Mærke til at vi ingen Vaaben havde, syntes meget forundret over dette Beviiis paa Tillid, og sagde med et skalkagtigt Smil, at han ikke kunde begribe, hvorledes Fremmede kunde være saa usorgsigtige at vove sig ind til et saadant Umeneske, som han. Nogle Minuter efter vare vi omringede af en Mængde Nysgjerrige, der bogstavelig træbe

over hverandre, for at see de Hvide og deres Heste. Makaba, der var gaaet ind i een af sine Hytter, sendte os strax efter en uhyre Kruffe Ol og Salebaßer, der vare formede som Skeer. Da vi vare meget tørstige, drak vi strax Ollet, der ikke syntes at indeholde meget berusende Stof.

Ved det første Blik erkjendte vi, at Bawangketsernes Hovedstad var meget folkerig, og derfor ventede vi næste Dag at blive bedøvede af flere tusinde Stemmer. Denne Forventning skuffedes heller ikke; i Dagbrækningen, og længe førend vi havde forladt vort Leie, samlede der sig en saadan Folkemængde, at det var vanskeligt at komme fra den ene Bogn til den anden. Vi bestege Høien, for at oversee Egnen, og vi bleve fulgte af mange Nysgjerrige, der syntes at beundre den allermindste af vore Bevægelser; værre blev det, da jeg tog et Compas frem, for at maale nogle Steder; de troede, at dette Instrument hørte til en Troldmands Apparater.

Klokken 10 indfandt den store Høvding sig og satte sig ned foran min Bogn. Da trak Mængden sig tilbage, og som ved et Tryllerie fulgte der nu paa den almindelige Skrigen og Skraalen en dyb Stilhed. Jeg meddeler her næsten ordret Høvdingens Tale.

„Fremmede! jeg er fuldkommen lykkelig; mit Hjerte er hvidere end Melk, fordi J have tænkt paa mig. Nu er jeg en stor Mand. Menneskene ville sige: Makaba er de Hvides Bundsforvandt. Jeg veed, at alle Tunger tale Ondt om mig. Man søger at skade mig, fordi man ikke kan overvinde mig, fordi man hader mig. Naar man angriber mig, maa man bøde derfor. Folk ere ligesom Bern, der trættes med hverandre; hvad Kraften ikke formaaer, det skal Forhaanelsen erstatte. J ere komne for at besøge den „skjændige“ Makaba; J ere komne, som Badlapierne sige, for at døe for min Haand. J have givet et Beviis paa Eders Klogskab og Mod, da J vilde see med Eders egne Dine, og J ville lee over mine Fienders Tale.“

Der fulgte nu en lang Samtale om Landets Tilstand og Mantatiernes Indfald. Høvdingen fortalte med megen Livlighed om de Midler, han havde anvendt for at lokke de Angribende i Baghold; derpaa udstrakte han sine muskuløse Arme mod Balpladsen og raabte: „Der ligge de blegede Been af de Fiender, der ligesom Græshopper kastede sig over vore Bjerge. Hvo kan sammenlignes med Makaba, Melekas Søn, Erobringens Mand!“

Mængden optog dette Udraab med et uhyre Bifald. Saa snart det igjen var blevet roligt, fortalte jeg Makaba Hensigten med min Reise og sagde Negerkongen, at vi ønskede for Fremtiden at kunne betragte ham som Ven og Bundsforvandt.

Makaba havde mange Koner; Hytterne eller Hyttegrupperne i hans Hovedstad vare langt bedre byggede og langt reenligere, end hos de Stammer, jeg hidindtil havde besøgt. I det Makaba hyppig hentydede paa sine sydlige Naboers barbariske Skikke, spurgte han mig med en triumpherende Mine, om Badlapierne nogensinde havde vasket en Træstee, eller om de havde givet mig Noget at spise, uden at Karret havde været saa ureent som en Hunds Tunge.“

For Negerkonge tilbragte for det meste Formiddagen med at tilstære de Skind, der skulde syes til Kapper. Om Eftermiddagen var han sædvanligviis beruset af et Slags stærkt *Ol*, som blev brygget for hans Mund alene. Han syntes at være temmelig tillaars, skjøndt hans Moder endnu levede. Han var høi af Væxt, og hans Legeme var stærkt og sundt. Efter Formen af hans Ansigt skulde man have antaget ham for en Sottentot; forresten røbede han megen Sne-

dighed og Skarpsindighed. Af de Samtaler, jeg havde med ham, saae jeg, at han var meget bevandret i den afrikanske Politik. Han var ikke bange for nogen af Nabostammerne; men for Masuaerne (de civiliserede Folk) havde han en stor Skræk. Da jeg engang, i hans Selskab, havde bestegget en anseelig Døi, talte jeg fjorten betydelige Landsbyer, af hvilke den fjerneste ikke laae mere end halvanden Miil derfra. Han havde imidlertid, sagde han, endnu nogle andre, som jeg ikke kunde see.

Hvor megen Forstand han end besad, var det mig dog umuligt at fængsle hans Opmærksomhed til vigtige Gjenstande, om hvilke jeg især ønskede at tale med ham. Hans Nysgjerrighed var umættelig, og han plagede mig uophørlig med at jeg skulde fortælle ham Nyheder, hvorunder han forstod Skildringer af Slag og Bedrifter, der svarede til hans Krigslyst; men saasnart jeg begyndte at tale om Gud, hvis Navn han, som han sagde, aldrig havde hørt nævne, tog han sit Schakalskind og sin Kniv, og begyndte at fløite en eller anden Nationalsang. En Mand af hans Følge udbrod pludselig, da han med den største Forbauselse havde hørt Fortællingen om

Frelserens Mirakler: „Han maa have været en stor Læge, siden han kunde gjøre de Døde levende igjen.“

Da Makaba herte Ordet Opstandelse, vendte han sig om og spurgte:

„Hvad skulle disse Ord betyde? De Døde? Skulle de Døde engang staae op igjen?“

„Ja,“ svarede jeg, „alle Døde skulle staae op igjen.“

„Min Fader skal ogsaa staae op igjen?“
vedblev Høvdingen.

„Ganske vist.“

„Og alle de, som ere faldne i Slaget, skulle igjen blive levende?“

„Ja.“

„Og de, som ere blevne slugte af Løver, Tigre og Krokodiller, skulle ogsaa vende tilbage til Livet?“

„Ja, de skulle staae op igjen, for at blive demte.“

„Og de, hvis Liig ligge i Orkenen, for at raadne der, de, hvis Levninger Vindene have adspredt, skulle ligeledes vise sig igjen og gaae?“

„Ja, alle Mennesker, uden nogen Undtagelse, blive igjen kaldte tillive.“

Efterat han en Stund havde betragtet mig uden at sige et Ord, vedblev han med en Tor= denstemme:

„I Alle her omkring mig, I Alle, som have levet længe, I Bise blandt bortdøde Generationer, kunne I troe Gders Dren?“

Derpaa vendte han sig til mig, lagde sin Haand paa mit Bryst og sagde:

„Min Fader, jeg elsker dig meget, dit Besøg har gjort mit Hjerte hvidt som Melk, din Munds Ord ere søde som Honning, men Ordene om Op= standelsen ere for store, til at man skulde kunne forstaae dem. Tal ikke mere om de Døde, som vende tilbage til Livet; de Døde kunne ikke blive levende igjen, de Døde maae ikke blive levende igjen.“

„Hvorfor ikke?“ svarede jeg, „hvi vender en saa stor Mand Wiisdommen Ryggen? Af hvilke Grunde skal jeg ikke mere tale om Opstandelsen?“

Makaba stod op, blottede sin Arm, som havde været mægtig i Slaget, rystede Haanden, som om han havde slynget et Kastespyd, og svarede mig:

„Jeg har ombragt Tusinder; vover du at sige, at de engang skulle staae op?“

En endnu mere beremt Høvding, Moselekatse, Konge over Matabelerne, en Folkestamme blandt Zooluerne, havde hørt tale om de kloge Hvide, og sendte to Mænd til Missionsanstalten forat de skulde studere deres Skikke og søge Raad hos deres Erfarenhed. De to Befuldmægtigede sluttede sig til nogle Beschuaner-Handelsmænd, naaede lykkelig Maalet for deres Reise, og bleve af Moffat modtagne med al den Opmærksomhed, Klogskaben foretrak, skjendt de især vare komne herhen i Haab om at erholde Underviisning i Krigskunsten, og af Missionnairene at blive gjorte bekjendte med nye Vdelæggelsesmidler.

Vore Boliger — siger Forfatteren — Murene om vore Haver, vore Bandleddinger, vor Smedie vakte den stærste Forundring hos dem, som de ikke yttrede ved vilde Gæbærder, men tvertimod ved et alvorligt Væsen, der vilde have været en Philosoph fuldkommen værdigt. „I ere Mænd,“ sagde en af dem, „og vi ere kun Børn. Moselekatse skulde lære alt dette.“

(Fortsættes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 29.

Løverdagen den 20de Juli 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Fortsættelse.)

Efterat begge Høvdingerne havde tilfredsstillet deres Nysgjerrighed, taledede de om at vende tilbage til deres Fyrste, for at berette ham Resultaterne af deres Sendelse. Da de skulde drage igjennem flere fiendtlige, ved Moselekatses Grusomheder og Plyndringer heist forbittede Folkeslags Territorier, frygtede jeg for at de paa deres Tilbagereise kunde blive udsatte for disses Havn, hvilket kunde have de fordærveligste Følger for Beschuanerne, saavel som overhovedet for de afrikanske Missioner. Jeg

besluttede derfor at ledsage dem til Bahurutstjernes Land, hvor enhver Fare for dem ophørte.

„Da vi vare ankomne til Masega, Residentens for denne Stammes Høvding, overleverede jeg ham heitidelig begge mine Gjester og bad ham at træde i mit Sted hos dem, og i det mindste under god Bedækning at lade dem bringe til Grændsen af deres Fyrstes Land. Gesandterne, som vare blevne meget ængstelige ved mine Ytringer, bade mig paa det indstændigste om at ledsage dem til Matabelernes Forposter. Efterat jeg havde viist dem saa megen Godhed — sagde de — kunde jeg ikke undslaae mig for at modtage deres Konges Tak, og han vilde vistnok straffe dem med Døden, hvis de lode mig afreise og berøvede ham den Fornøielse at see mig. Mokhatla, Bahurutstjernes Konge, understøttede Gesandternes Bønner og forsikrede mig, at han, hvis jeg ikke opfyldte denne Bøn, vilde see sig nødt til at flygte, for at undgaae sin mægrige Naboes Bredde. Jeg undskyldte mig forgjeves med mine talrige Pligter og med Nødvendigheden af min Tilstedeværelse paa Stationen Kulruman, og jeg maatte tilsidst bekvemme mig til at følge med den frygtelige Moselektates Gesandter.

„Paa den anden Side af Masega fik Eggen pludselig et andet Udseende; Landet blev bjergfuldt og skovrigt, og da Regnen overalt vedligeholdte en yppig Vegetation, saa troede jeg at være bleven forflyttet til Skotland. Alle Slags grønne Træer voksede i stor Mængde i Dalene, der vandedes af talrige Floder, som strømmede til Havet; paa Toppen af maleriske og undertiden steile Bjerge belggede tætte Skove; paa Skraaningene af Høiene laae forfaldne Byer, der forhen havde været oplivede af en talrig Folkemængde, men nu blot vare Tilflugtssteder for de vilde Dyr, som efter Montatiernes og Matabelernes Indfald forbleve de eneste Herrer i Landet. Meer end een Gang bragte Ekkoet os Levernes Brølen, meer end een Gang bleve vore Orer ansporede til vild Flugt ved Synet af en Bøffel eller en Rhinoceros.“

Fem Dage efter vor Afreise fra Masega naaede vi Matabelernes Forposter. Medens vor Karavane holdt stille ved Bredden af en yndig Flod, vakte min Opmærksomhed ved Synet af et kæmpestort Træ, som stod i Midten af en Defilé, der førte til en stor, skovbegroet Kæft imellem to høie Bjergkjæder. Jeg troede under det tætte Løvtag at kunne opdage flere Regler, ligesom Dage af Huse i Miniature, og jeg nærmede mig,

for at komme paa det Rene med hvad det var. Mine Dine havde ikke bedraget mig; jeg mærkede snart, at Træet virkelig var beboet af flere Familier af Bakonerne eller de Indfødte i den Egn. Det forstaaer sig selv, at jeg strax steeg op ad de i Stammen indhuggede Trin, og til min store Forundring befandt jeg mig nu, da jeg kom derop, midt imellem sytten luftige Boliger. Den høieste Hytte er omtrent 30 Fod fra Jorden; jeg traadte ind og satte mig ned. Indboet bestod blot af et Tæppe af Hø, et Kastespyd, en Stee og en Sallerken med Græshopper. Da jeg ikke havde nydt Noget hele Dagen, og ikke saa snart igjen vilde stige ned, bad jeg en Kone, som sad i Døren og gav sit Barn Die, om Tilladelse til at maatte nyde noget af hendes Forraad. Hun tillod det og bragte endog flere Græshopper. Det varede ikke længe, førend jeg saae en halv Snees Fruentimmer klattre fra Green til Green; de flokkedes omkring mig og betragtede og mynstrede mig fra Top til Taa med lige saa stor Nysgjerrighed og Forundring, som jeg selv havde følt ved Synet af denne selsomme By. Jeg besøgte alle disse Bure, det ene efter det andet; paa enhver Hovedgreen var der eet. Disse Huse ere byggede paa en meget simpel Maade; paa et Fundament af Stænger, som ere lagte overkors og holde ni Alen i Længden og syv i Bredden, er Huset reist, som man dækker med Græstørv. Kun een Person kan staae opreist i det. En lille aaben Terrasse uden for Hytten letter Udgangen til den.

(Sluttes.)

J. Chr. Riise.

G r a e t

af

andet Svartals Regnskab 1844,

for

det forenede Underrettessees = Selskab.

Indtægt.

	Rtbl.	R.
Beholdning for forrige Qvartal, Refrancer iberegnet.....	1605	14
A. Algentlige Indtægter for Ugebladets 56 ^{de} Kjargang Nr. 13 à 26 incl.	862	42
B. Eaans Afbetaling i 2det Qvartal b. 2l....	1430	—
C. Gøutningent for 1ste og 2det Qvartal b. 2l.	2128	6
D. Søndes Majestæt Gæste-Dronningens Gæste for 1ste og 2det Qvartal b. 2l.	20	—
E. De overordentlige Medlemmets Gøutningent for b. 2l.	57	—
F. En afff. Gøutningent=Refiance indbetalt med	6	48
G. Gænter af Selskabets Capitaler:		
1) af Rtbl. 100000 i Gøngl. 2 ^{de} ligationer til 11. Juni b. 2l. for 9/m ..... Rtbl. 2000	2541	51
2) af £ 4000 i Danfængl. 2 ^{de} blis gationer til 1. 2lpr. b. 2l. f. 9/m 541 51	2541	51
	Rtbl. 8650	65

Sjæbenhavn den 30te Juni 1844.

Overensfremmende med den af Administrationen fæste Gøntrol.

E. Clausen.

J. Børgen.

J. Lund.

Carl Groth.

Udgift.

	Rtbl.	R.
1. Pensioner for andet Qvartal: Til de sædvanlige Pensionister.....	1040	—
Pensionister for det Brodffe Legat	44	—
Tilso for Caroline-Legatet	25	—
2. Eib = Gænte	50	—
3. Alrdio = Gæte	30	—
4. Søndenes Succesations = Calair for 1843.	243	83
5. Et rentefrit Eaan til et Medlem	100	—
6. 2lfrøag paa bet i Rationalbanen øyrtigne Eaan	3900	—
7. Gænter til Banen af dette Eaan	20	18
8. 2lndviffe 2lregninger	18	—
9. Ugebladets 2lrykning med 2lprint	143	—
10. 2lenninger for 2det Qvartal.....	400	—
Refiancer af udfrædre, ei endnu indfrædre 2lvtirninger: for Eaan	474	62
for Gøutningent.....	264	62
Ealbo	1897	94
	Rtbl. 8650	65

C. G. Primon.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 30.

Løverdagen den 27de Juli 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

De vilde Folkestammer i Sydafrika.

(Sluttet.)

Dagen i Forveien havde jeg paa min Reise seet flere, ikke mindre mærkværdige Landsbyer, der vare opførte 7 til 8 Fod over Jorden paa et rundt Stillads, som hvilede paa Pæle. De indeholdt 20 til 40 Huse og man kunde blot komme op til dem ad en knudret Green, der tjente som Stige. I Midten af Kredsen vare Benene af det Vildt opstablede, som Beboerne havde sældet. Saadanne Boliger havde nu de ulykkelige Indbyggere, som Moselekatses Indfald havde berøvet Hjorde og Huse

og som nu maatte leve af Græshopper, Rødder og hvad Jagten kunde fæste af sig.

„Beboerne af dette Slags Biestader, som jeg besøgte, havde, ligesom de i de selsomme Landsbyer, valgt denne luftige Bygningsmaade blot for at være i Sikkerhed for Løverne, som ere meget talrige i denne Egn. Om Dagen steg Familierne ned paa Jorden, for at lave deres Mad i Skyggen af det store Træ. Naar Befolkningens Tilvæxt bragte en af Hytterne i Fare, støttede man den Green, som bar den, med en lang Stang; saasnart disse Stænger ikke længere vare fornødne, bleve de tagne bort og brugte til Brænde.

„Da vi havde naaet Matabelernes Grændse, troede jeg mig løst fra min Forpligtelse, og beredte mig til at vende tilbage til Missionsstationen; men aldrig saa snart havde jeg udtalt dette Forsæt, førend Um b a t e, den ene af de to Gesandter, lagde sin høire Haand paa min Skulder og sin venstre paa sit Bryst og sagde til mig med en venlig Stemme:

„Fader, du har været vor Beskytter, og vi ere Dine; du elsker os og vilde forlade os?“ Derefter pegede han paa de blaae Bjerger ved Horizonten og vedblev: „Hist henne boer den store Mosekatse; hvorledes kunde vi fremstille os for

ham, naar vi ikke havde dig hos os? Har du endnu noget Benskab for os, saa frels os; thi naar vi fortælle om dig, vilde han spørge, hvorfor vi havde opført os saa slet imod dig, at du havde fundet dig bevæget til at vende om. Førend Solen var gaaet ned paa den Dag, vi igjen havde seet hans Ansigt, vilde vi være demte fra Livet, fordi du havde forladt os.““

„Hvorledes kunde jeg have modstaaet saadanne Benner? Det var som om et Riges Skjebne var afhængig af min Beslutning. Jeg frygtede for at paadrage de ulykkelige Gesandter deres ubarmhjertige Konges Brede, og gav anden Gang efter for deres Benner. Vi vendte os mod OSD. mod en Række af Høie, og droge igjennem et af de yppigste Lande; men ved ethvert Skridt saaredes vort Dø af edelagte Byer og Muurstykker, som endnu ragede 7 til 8 Fod op over Jorden, endskiendt man til deres Opførelse hverken havde brugt Kalk eller Hammer eller Vatterpas. Enhver saadan Ruinhob havde en cirkelrund Form, saavel Bæggene af de enkelte Huse, som Murene omkring Staden. Jeg saae ogsaa flere Huse, som vare blevne skaarne af Flammerne og Grobrerne og endnu stode ganske hele. De vare store, og vidnede om at de, som havde bygget dem, maatte besidde

langt mere Civilisation, end der fandtes hos de andre Stammer i Sydafrika. Murene, der for det meste bestode af Leer, som var blandet med Kogjødning, vare paa den indvendige Side overtrukne med fin Jord, blandt hvilken der fandtes Grtskorn, og der var saa glattet, at den saae ud, som om den var overtrukken med en Fernis. Gesimser og Architraver prydede Dorene, og paa de Piller eller Pilastre, som sprang frem fra Murene og bare Taget, saae man Spor af Tegninger, der robede en temmelig dannet Smag. Kort sagt, Bakonerne havde aabenbart været et langt mere civiliseret Folk end deres Overvindere.

Da der var Metabeler i mit Følge, saa faldt det mig vanskeligt at erfare Noget om Stedets Historie af de ulykkelige Overvundne, som jeg Tid efter anden mødte; allerede Tilstedeværelsen af een af deres Herrer gjorde dem stumme og fik dem til at zittre som Slaver, der vare vante til at blive tugtede med Jernriis. Jeg bemærkede snart, at Usurpatorerne gjorde sig Umage for at de Udelæggelser, som deres Plyndringer havde bevirket, ikke skulde blive mig bekjendte. Saasnart jeg talede med en af de gamle Indbyggere, kom der altid strax nogle Matabeler hen til os, for at lytte. Men da jeg talede Landets Eprog meget

flydende, kunde jeg dog gjøre deres Lytten unyttig. En af de tre Tjenere, som havde ledsaget Gesandterne, var født i det District, vi reiste igjennem, og talede gjerne med mig i Beschuanersproget. En Søndag Morgen steg jeg op paa en Høi, ved hvis Fod vi havde gjort Holdt; den floge Bakoner listede sig bag efter mig. Paa min høire Side saae jeg en stor Slette, som overalt var bedækket med Ruiner, og jeg spurgte, hvad der var blevet af Beboerne. Bakoneren udstrakte sin Haand mod Ruinerne og sagde: „Jeg har seet det med mine egne Øine. Her levede den store Fyrste over saa Mange; han herskede blandt dem som en Konge. Han var Herre over de blaafarvede Hjorde; hele Sletten var bedækket af dem. Hans Hjorde af Hornqvæg og Faar vare som den tætte Saage, der indhyller Bjergenes Top. Han troede, at Antallet af hans Krigere vilde skrække Fienden. Hans Undersaatter vare stolte af deres Landser, og loe over de Feige, som flygtede langt fra Stæderne. „„Jeg vil dræbe dem og ophænge deres Skjolde paa mine Bjerge; vort Folk er et Folk af Krigere. Hvo har nogensinde overvundet vore Fædre? De vare mægtige i Slagene; vi besidde endnu alle vore gamle Trophæer. Gribbene ville fortæere vore Fienders Liig.““ Saaledes sang de

og dandsede, indtil de paa Høiene dernede saae Fiendens Hær rykke frem. Da hendøde deres Sange i en dyb Nat, og deres Hjerter bleve matte. De saae Skyer reise sig paa Sletten, det var Røgen af deres brændende Landsbhyer. Mændene grebe til Vaaben, og ilede derhen, som til en Antilopejagt; Angrebet var som Lynets Stemme, og Spydene bevægede sig lig Grenene i Skoven i en Efteraarstorm. Vor Stamme flygtede til den Bjergtop hist henne; Eigene bedækkede Sletten. Matabelerne styrtede som brølende Løver ind i Staden, plyndrede de antændte Huse, myrdede Mødrene og kastede Børnene i Flammerne. Solen gik ned, men Seierherrerne traadte ud af den Reg, som oversvømmede Sletten, fortsatte deres Tog og omringede det Bjerg, hvor vore Folk vare flygtede hen. De slagtede Hjordene, de dandsede og sang til det blev Dag; derpaa stege de op og myrdede, indtil deres Hænder vare trætte og deres Spyd ikke kunde holde længere.““ Mudselig bukkede Bakonerne sig ned, tog lidt Støv op, blæste det bort og viste paa Haanden, som var tom: „„Det er Alt, hvad der er blevet tilbage af den store Fyrste over de blaasarvede Hjorde.““

Windstille.*)

Stormen havde lagt sig, de sidste truende Ekyer vare trukne bort, en mørkeblaa Himmel lystede ned paa Dækket, Semanden aandede igjen frit.

Men Havet var endnu i en stærk og vældig Bevægelse; det atlantiske Havs Belger, som engang vare oprorte af den rasende Orkan, kom kun langsomt i Rolighed igjen, og kastede Skibet som en Voldt fra den ene til den anden Side; thi da Vinden ganske havde lagt sig, kunde det ikke støtte sig ved Seilene.

Dønningen hører næsten aldrig op, den hæver sig til den største Heide, men lægger sig kun lidt efter lidt og gaaer over til en neppe mærkelig Synken og Stigen; aldeles ubevægelig er Havet aldrig.

Efter langvarige Anstrengelser i Storm og Uveir faaer Mandskabet paa en engelsk Brig, som drives midt paa Oceanet, endelig nogen Rolighed. Halvdelen af Mandskabet hviler i Koierne, de Bagthavende slentre ubeskæftigede omkring. Nogle have strakt sig hen paa Dækket, og Manden ved Roret lader Ratlinen skjodesløst gaae igjennem Haanden, thi Skibet holder ingen Cours.

---

*) Magazin für Literatur des Auslandes.

Den vagthavende Officeer sidder med Armene overfors ved Nathuset, hans Hoved er sunket ned paa Brystet, og det er vanskeligt at sige, om han vaager eller drømmer. Himlen er reen og klar, ikke en Sky er at see saa langt Diet kan naae, og der er ikke saa megen Lust, at den kan bevæge en Fjeder, som netop falder ned paa Dækket fra Duehuset. Det er et Still-Lebens-Stykke tilføes.

Der skal nu skaffes, og Alle ere i Bevægelse. Hele Mandskabet er paa Dækket. Capitainen holder Frokost med sine Officerer paa Campanen, og paa Eugen retter Koffen an for de ventende Matroser. Skibsdrengen har taget Plads paa Kahytstrappen, hvor han med Velbehag fortærer hvad han har kunnet stikke tilside af Capitainens Frokost, og gaaer saa ganske rolig op paa Dækket, for at give Duerne Væde. Han kjæler for dem, kaster Væde til dem, og idet han fylder deres Vand-skaal, siger han i en kjærlig Tone: „Jeg vilde hellere selv tørste, end at I skulde lide Nød!“

Det mener du ikke med, Dreng!

(Fortsattes.)

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 31.

Løverdagen den 3de August 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinſke Officin.

Bind stille.

(Fortſættelse.)

Deſe Dage ere forløbne, Intet har forandret ſig, Luften er lige rolig, Havet lige ſtille. Capitainen er bleven gnaven over denne Standſning af hans Reife; der er traadt ham en Fiende imøde, ſom han ikke formaaer at kæmpe med; Officererne ere bleven ſmittede af hans onde Lune og ſkjende paa Mandſkabet; Matroserne kjede ſig og ſleite, for at faae Wind. Ratten er tilviſſe lang, naar man ikke har noget at beſtille; men Dagen, ſom man tilbringer med Seemandſarbejder eller med at

flette Maatter, bliver ved denne kjedsommelige Beskæftigelse endnu længer. Ratten frembyder dog nogen Afværting; snart tindrer en Stjerne svagere, snart stærkere, eller der springer en flyvende Fisk op af Vandet, forfulgt af en Delphin, eller En af Mandskabet kaster et Stykke Træ eller en Ende Loug overbord, og Søen funkler som Perler og Diamanter. Men Dagen er saa eensformig, saa død; intet Andet end en uendelig blaa Flade for oven og for neden, intet Andet end et skærende Sollys og en utaalelig Hede.

Der er atter forløbet otte Dage. Stemningen imellem Kahytten og Bakken bliver meer og mere ubehagelig; om Harmonie er der ikke længere Tale; man gaaer hinanden stum forbi og værler kun haarde, fornærmende Ord. Det maa snart komme til et Udbrud. Alle ere ubeskæftigede og lade; kun i den tidligste Morgenstund, naar Skamfilingsgasterne entre tilveirs, er der noget tilsyneladende Liv ombord. Dertil kommer den utaalelige Hede, som saaer Beget til at smelte imellem Plankerne, og den meer og mere tiltagende Tørst. Først for en halv Time siden blev den store Kande fyldt med Vand; man tog det af det Fad, som ligger paa Styrbordsiden ved Campanen, og Capitainen har selv seet det.

En fiffig Krabat tager Randen og gaaer ganske rolig hen til Fadet, for at fylde den. Capitainen viser ham tilbage.

„Ak, Herre, de slemme Knegte have druffet det altsammen og ikke levnet det mindste til mig. Jeg har ikke faaet en eneste Draabe.“

„Saa drik her i mit Paasyn, men ikke meer end dette Maal fuldt. Der kommer ikke meer Vand hen paa Bakken; den, der vil drikke, skal komme herhen.“

Matrosen adlyder, han drikker, tørrer de blinsende Draaber af sit Skjæg, og slentrer hen til Bakken. Der sætter han ganske rolig Randen ned og siger: „Der vanke ikke Vand iaften.“

Der opstaaer en lydelig Knurren, som kan høres paa Skandsen. Capitainen springer op og raaber: „Stille der paa Bakken!“

De ere vantte til at lystre denne Stemme.

Der ere forløbet tre Uger siden den sidste Storm, og Skibet ligger endnu næsten paa den samme Plet, hvor den sidste Sø kastede det hen; Capitainens Observationer stadfæste det.

„Havde vi i den Tid blot havt Halvdelen af den Vind, som blæste for tre Uger siden, saa havde vi nu havt Landsend i Sigte, og vilde snart kunne have hørt Porterfanden flappre i en eller anden

Skjenkestue. Gud velsigne Gammel England! Imorgen kan jeg ikke mere raabe det, mine Læber ere fortørrede. Havde jeg Miss Betsy's Mæsfad for Munden, saa slap jeg det ikke, om det saa skulde løbe tre Dage i Rad."

Disse Ord komme fra en skjægget Karl, der ørkesløs vælter sig fra den ene til den anden Side. Hans Nabo giver ham et drøit Puf. „Satan i Bold med din Sludder! Hvad behøver du at væve der om Me og Porter. Jeg er saa pilter, at Tænderne ikke mere som ellers kunne løbe i Vand paa mig, naar jeg tænker derpaa. Jeg troer jeg saaer Feber, og saa tilkommer mig en dobbelt Ration Vand; det staaer i Doctorbogen!"

„Vi have allesammen Feber!" brøle de Dvrige; „Capitainen skal undersøge os og rykke ud med de dobbelte Rationer."

„Han skal gjere endnu Mere! Han skal tage Laasen fra Vandfadet."

„Gjør han det ikke, saa brække vi den selv fra."

„Officererne drikke saa meget de lyste, vi derimod maae vansmægte. Men saadan skal det ikke blive! Vi gjøre Oprør!"

„Jeg slaaer Altting i tusinde Stykker, naar

jeg ikke faaer noget at drikke. Jeg vil være for-
dømt, om jeg ikke gjør det!”

„Vi med!”

De reise sig med et tordenlignende Brøl og styrte til Skandsen. Capitainen træder dem med Mod og Bestemthed imøde; han har en Pistol i hver Haand. „Ikke et Skridt videre, eller to af Eder ligge paa Eders Gjerninger!” Matroserne vige for et Dieblif tilbage. Capitainen vedbliver: „Herrens Haand hviler tungt paa os! Maaskee har en Udaad af En eller Anden bragt denne Ulykke over os. Følger Eders Officerers Exempel og bærer Eders Skjebne med Hengivelse! Men drive I Eders Forbrydelse til det Yderste, saa skulle I finde Eders Mand! Bæk med Haandspigerne! Kaster Knivene fra Eder, og tilbage paa Baffen!”

Men Oprøret var ikke saa let at dæmpe; den glødende Hede havde angrebet de Ulykkeliges Hjerne, og de lignede mere Dyr end Mennesker. Der hørtos en vild Brølen, haandfaste Næver svang de Baaben, man i en Hast havde grebet til, og et Merlespiger susede tæt forbi Capitainens Hoved. „Det koster dig dit Liv, D'Brien!” raabte Capitainen, og trykkede af. Irlænderen og hans Nabo styrtede haardt faarede om paa Dækket. Begge

Styrmændene traadte hen ved Siden af Capitainen.

Et Dieblif vare de forvovne Rebeller skræmmede tilbage og stode tause og tvivlraadige. Men de Saaredes dybe Stønnen gav dem deres Samling igjen. Hylende af Raserie kastede de sig over de tre Officerer, som de mishandlede paa det skrækkeligste; derpaa bandt de Hænder og Fødder paa dem og slængte dem ned i Easten.

„Nu have vi Commandoen!“ raabte den skjæggede Formand og styrtede med en svær Jernstang hen til Vandfadet. Han sprængte Laasen, satte Hæverten i og drak Alt hvad han kunde. En Anden stødte ham tilside, for at føle sine brændende Læber; derpaa kom en Tredie, en Fjerde. Da Alle havde vederqvæget sig, begyndte de en ny Dmgang; tilsidst var da den brændende Tørst slukket, men Fadet var ogsaa tomt til den sidste Draabe.

Gen for een listede Matroserne sig fra Fadet; de tale ikke med hverandre, de see ikke paa hverandre; nu, da deres Begjerlighed er tilfredsstillt, vender Bevidstheden tilbage; de føle, hvilken svær Forbrydelse de have begaaet; Subordinationsloven er overtraadt. Gen efter een strække de sig hen paa Dækket og sove eller synes at sove; de staf-

kels Bundne tænker Ingen paa. Maanen skin-
ner fuld og klar ned paa det skjændede Dæk.
Eigene svømme i deres Blod. Alle ere med stille
Frygt gaaede af Veien for dem; ingen Haand har
berørt dem.

Det er Morgen. Skibsdrengen sidder igjen
paa Kahytstrappen, men denne Gang gjør han
sig ikke tilgode med Capitainens Frokost. Hans
Gane er fortørret, hans Læber visne; han har
segt hele Kahytten igjennem, uden at finde en
Draabe Vand, og græder nu sine bittre Taarer.
Pludselig farer han op: „Mine Duer! O Gud,
mine Duer!“ Han reiser sig og raver hen til
Spillet. Tre af de nydelige Dyr vare tørstede
ihjel; den sidste holder endnu Hovedet opreist, og
da den seer Drengen, bevæger den med sine Binger.
„Du skal ikke pines længere, stakkels Dyr!“ siger
han grædende og griber den. Han skærer Hove-
det af den og indsuger med vild Begjerlighed de
frempiblende Bloddraaber.

„Men alt det er jo ingen Ting,“ hulker han
„Skal jeg da tørste ihjel saa ung? Naar blot
Haien ikke var der uden for, saa sprang jeg over-
bord. Og Capitaenen er der heller ikke. Hvor
mon de have gjort af ham?“

Da kommer Drengen til sin Samling igjen, og han erindrer sig nu hvad der er skeet Dagen i Forveien. En Straale af Haab giver ham for et Dieblif hans Kræfter igjen. Han lister sig ned i Kahytten, trænger derfra ind i Lasten og staaer for de Bundne.

Efter et Quarteers Tid har Scenen forandret sig paa dette Jammerens Sted. Drengen har løst sin Herres Baand, Capitainen har frigjort sine Officerer, men alle ere overordentlig matte og næsten uden Kræfter.

„Vi maae serge for vort Livs Opholdelse, thi kun derved blive vi i Stand til at redde Skibet,“ hviskede Capitainen til Styrmandene. „Lader os gaae til Vandforraadet.“

Der er endnu kun to Fade Vand tilbage; de aabne det ene og drikke. Nytt Liv strømmer igjen nem deres Narer.

(Sluttes.)

Borger-Nennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 32.

Løverdagen den 10de August 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Bindstille.

(Sluttet.)

De tre Mænd, som vare givne tilbage til Livet, handle nu i største Snighed, og den raske og suilde Dreng lister sig hen i alle Retninger, for at advare dem mod Overfald. Det ene af Bandfabene lade de blive liggende; det andet skaffe de ind i Kahytten. Derpaa begive de sig ned i Proviantrummene og kaste af den Spiritus, som endnu er tilbage, ud igjennem Kahytvinduerne, forat Rebellerne ikke skulle beruse sig. Paa Kahytsgangen samle de alle de Vaaben, som fandtes,

Pistolerne og Geværerne blive ladede og Huggertter stillede paa rede Haand. Derpaa oppebie de rolig hvad Rebellerne videre ville foretage sig.

Solen var allerede heit paa Himlen; Mand-
skabet kan ikke længere holde ud at ligge paa det
glohede Dæk. Som paa et givet Signal springe
de op, for gjensidig at bevogte hverandre; thi med
det første Skridt paa Forbrydelsens Bane optræder
Mistroen som Vundsforvandt.

Det Første, som stirrer dem imøde, ere Eigene;
de ligge i stærknet Blod med opspilede Dine. En
Gysen bemægtiger sig Alle, men de have intet
Valg. Ogsaa uden Ord forstaae Syndens Kam-
merater hverandre og træde hen til de Døde.

Jungen har staaet Vagt ved deres Liig og
bedækket deres Legemer med Flaget. Jungen om-
hyggelig Haand ifører dem Liigklædet og fæster den
svære Bægt til deres Fødder, forat de kunne
fare ned i Havets Dyb; intet Flag stryges paa
halv Stang, intet Sørgeskud ruller hen over Havets
Overflade. Med en dump Pladsken falde Eigene
i Vandet, og graadig omfredser Haien sit Bytte.

Eige saa hurtig, som de Døde forsvinde, øse
de Strømme af Søvand over Dækket og holde
ikke op, førend det sidste Spor af Blodet er for-

svundet. Derpaa træde de sammen, for at holde Raad.

„Det Bedste er,“ siger Formanden, „at vi bilde os ind, vi ere i Søspejelsets Bold og ikke kunne slippe ud af den; vi ville derfor gjøre en saa lystig Ende paa det Hele, som det er muligt. Lader os da for det Første faae et nyt Fad op paa Dækket, og saa see efter, hvordan det staaer sig med Rummen, forat vi kunne faae Tid at styrke os paa.“

Med lydeligt Bifald bliver dette Forslag antaget, og kort derpaa heises Bandsfadet op igjennem Eugen. Det er det sidste. Men det bryde Rebellerne sig ikke om, de have tilfredsstillet Diesblikkets Fornedenhed. Hæverten er sat i, Randen stillet ved Siden, og man venter blot paa Den, der er sendt ned efter Rum, for at kunne begynde at blande Groggen. Men han kommer forbitret tilbage og melder, at al Rum og Genever er forsvunden til den sidste Draabe. Matroserne udstøde en dyrrisk Hylen, og deres Anfører raaber snysende af Harm: „Det er Forræderie imod os! Pas paa, vi have snøret Armene for løse paa Kahytten, og nu have de spillet os denne Streg.“ Oprøreren brugte Udtrykket „Kahytten“; han havde ikke Mod til at sige: „Bore Officerer.“

De storme nu ned ad Trappen til det Sted, hvor de havde slængt deres Offere hen, men de finde dem ikke. De trænge videre frem, og Instinctet fører dem til Kahytsgangen. Den Forvovneste af dem er i Spidsen og faaer Die paa de blinkende Vaaben.

„Tilbage!“ raaber Capitainen med en Tordeuhest, og Bøsserne ere rettede imod Oprøerne.

„Vi ville have vore Rum-Rationer!“ skraaler Rebellen, „og I, som har myrdet vore Kammerater, bør ikke negte os det; giv os Rum!“

„Rum! Rum!“ skraale de Andre og trænge sig saa nær til Kahyttens Forskandsninger, at de med et Spring kunde være derinde.

„Rum eller Døden!“ raaber Anføreren og strækker Armen ud.

„Døden da!“ svarede Capitainen og gav Ild. Anføreren blev truffen lige i Hjertet og sank om i Armene paa sine Kammerater.

Rebellerne trak sig tilbage med den Døde.

„Den Skjebne venter Eder alle,“ raabte Capitainen, „den eller Galgen!“ — Dagen gik rolig hen.

Da det blev Aften, forandrede Scenen paa Havet. Ræmpestore Skymasser stege paa alle Sider op fra Havets Skjød og tiltog med hver

Secund. Det blaae Himmeldække blev mindre og mindre, indtil det tilsidst lignede et Vindue, hvorigjennem der faldt nogle Eysstraaler ind i den merke Hvelving, som havde reist sig rundt omkring det lumsk slumrende Hav. Til sidst smeltede Nattesfhyerne sammen i Get, en vedholdende Torden rullede igjennem Luften, og Lyn adsplittede for et Dieblif de tykke Skyer.

Tordenen bragte Skibet til at zittre og skrækkede Alle, baade i Kabinen og paa Dækket. Som paa et givet Signal ilede Alle frem paa Dækket, Officererne med Pistoler og Saggerter, Matroserne med Haandspigre og Drer. Natten var allerede saa bælmerk, at man ikke kunde see Noget i en halv Rabbellængdes Afstand, og de optaar-nede Skymasser bleve tættere og tættere; Lynene flammede og hvistlede, Tordenen rullede nærmere og nærmere. En af Matroserne indfandt sig ved Skandsen, i en ydmyg Stilling, med Hatten i Haanden. Overstyrmanden traadte ham imøde med spændt Pistol. „Tag kun Pistolen til Dem, Herre, jeg har en tom Haand,“ sagde Matrosen. „Vi saae et Uveir, og Alles Liv stikker imellem disse Planker. Lader os sørge for at bjerge Skibet og slutte Waabenstilstand for inat.“

„Vaabensstilstand!“ raabte Alle.

Styrmanden betænkte sig et Dieblif, derpaa traadte han, idet han saae sig tilbage og med spændt Hane, hen til Roret, hvor han raadsforte sig med sine Venner, medens Tordenen rullede over deres Hoveder, saa at Skibet zittrede lige fra Mastetoppen til Kjelen.

Capitainen reiste sig, han sagde hverken, at han tog imod Vaabensstilstanden eller forkastede den, men raabte i en befalende Tone: „Gietoug løs, op med Bramseilet! Stryg Mersseilet og Fokken!“

Hurtig blev denne Commando efterkommet, og nogle Dieblif derefter vare alle Seilene beslaaede, og Briggen laae klar til at tage imod Orkanen; men den kom ikke, Luften forblev rolig, men Tordenen og Lynilden toge til, og en tropisk Regn øste ned som med Spande.

Der hertes et Glædesraab, og et Quarteers Tid stode Alle zittrende af Fryd i dette vederqvægende Bad; men da grebe de instinctmæssig til alle Slags Kar, for at opfange det nedstemmende Vand. Alle de tomme Fade bleve fyldte. Arbeidet gik rask fra Haanden, og de, som for nogle Vanddraabers Skyld bleve Oprørere og Mordere, havde nu Overflødighed og saae med

Eigegyldighed den vederqvægende Regn løbe ud i det salte Hav.

Nu reiser Vinden sig, Mersejlet fyldes, Skibet bevæger sig fra den ene til den anden Side, og for første Gang efter flere Ugers Forløb skyder det Fart. Overstyrmanden griber Roret og udbryder med den største Glæde: „Det lystrer!“

„Hurra! Hurra! Hurra!“ raabe Matroserne, ikke tænkende paa, at denne Kuling fører dem for Domstolen.

Vinden blev staaende, det ene Seil sat til efter det andet, og Skibet løb 10 Knob. Manden ved Roret passede det med den største Opmærksomhed; Grindringen om det nylig Passerede syntes at være udslettet af Enhvers Grindring.

Men Glæden varede kun kort. I Dagbrækningen løiede det af lige saa hurtig, som der var kommet Vind, og Seilene hang ganske døde paa Masterne.

Det første Indtryk var forbi, Overraskelsen ophørt, Matroserne vare sig deres Stilling bevidste og stak Hovederne sammen. Officererne havde ogsaa ladet sig henrive af Begivenhederne og forsoemt den fornødne Forsigtighed, de forvovne Rebeller trængte frem og luffede Kahytten i Laas. Capitainen og hans to Styr mænd vare blevne

trængte hen til Stormasten og havde Manden ved Roret i Ryggen.

Da blev det Dag! Som ved et Trylleslag adspittedes Skysløret af en let Morgentuling, og Solen steg gledende rød op af Havets Skjed. Man havde en aaben Udsigt til alle Sider, men Matroserne stode blege, med rystende Knæ; i halv Kanonskuds Distance fra Briggen laae en kongelig Fregat paa 40 Kanoner.

Matroserne kastede sig ned paa Dækket og bønfuldt jamrende om Naade. Capitainen vinkede med Haanden, og anden Styrmand heisede Flaget, slynget i en halv Knude — et Rødsignal for alle Verdens Mariner.

J. Chr. Riise.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 33.

Løverdagen den 17de August 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

S. Nilsson, Bidrag til Menneffeslægtens Udviklingshistorie.

(Foredrag holdt i de skandinaviske Naturforskeres Møde i Stockholm 1842.)

Med Selskabets Tilladelse vil jeg forelægge „nogle Bidrag til Menneffeslægtens Udviklingshistorie, ved Hjælp af en Sammenligning med andre Folkestammer, som staae paa et lignende Dannelsespunct.“

Jeg har nemlig forsøgt at oplede Sporene af Skandinaviens ældste Indbyggere og at forsøge disse Spor, for at see, om de ikke muligen

kunde lede til nogen sikker Kundskab om disse ældste Indvaaneres Levemaade og Idrætter og den Grad af Dannelse, som de besade.

Der er dybt indplantet i den menneskelige Sjæl en Attraa efter at lære at kjende vor egen Slægts Skjebne og ved Granskning at gaae saa langt, som muligt, tilbage til dens første Oprindelse. Menneskeslægtens første Oprindelse kan dog aldrig, af let begribelige Grunde, blive Gjenstand for en egentlig Undersøgelse, enten historisk eller naturhistorisk. Den kan ei trænge længere frem end til den Tid, da Menneskeslægten først var udbredt over Jorden, og kun derfra kan den følge dens Udvikling til den nærværende Tid. Men jeg har forestillet mig, at denne Kundskab om Menneskeslægtens fremskridende Udvikling fra dens første Tilstand til den nærværende, ikke vel kan opnaaes ad den historiske Vej, af den simple Grund, at Historien hos ethvert Folk først begynder sine Arbejder, naar Dannelsen allerede har naaet en vis høiere Udviklingsgrad, og selv da omtaler den i Begyndelsen ikkun de Storme, som saa ofte have udbredet Vdelæggelse; men det stille Hverdagsliv nævner den ikke. Og Sagnet begynder ikke at fortælle sine Eventyr eller at lade dem gaae i Arv til Børn og Efterkommere,

førend de første raae Fornødenheder ere tilfreds-
 stillede og de adspredte Individier udgjøre et samlet
 Folk. Vi kunne saaledes ikke, hverken gjennem
 Historien eller Sagnet, komme til Kundskab om
 den første Tilstand af Tjudyggerne i vort skan-
 dinaviske Norden. Men muligt kunde det dog være
 at strække Undersøgelsen længere tilbage, end baade
 Historien og Sagnet. Har Naturforskningen for-
 maaet ud af Jorden at fremdrage Levninger af
 en langt før Mennekeslægtes Fremkomst for-
 svunden Dyrverden, og, ved at sammenligne den
 med de nulevende Organismer, fremstille denne
 for os næsten, kunde man sige, lyslevende, maatte
 ogsaa samme Videnskab, benyttende denne sam-
 menlignende Methode, kunne samle Levningerne
 af forsvundne Stammer af Mennekes og deres
 efterladte Bærker, stille dem ved Siden af lignende,
 som endnu andre Steder paa Jorden udføres, og
 derved lede sig frem til Kundskab om Forholde,
 som have været, ved at sammenligne dem med
 Forholde, som ere. Det er dette, som vi her, i
 en enkelt kort Stund, skulle foretage os. Noget
 af hvad, jeg her agter at fremsætte, er allerede
 bekjendtgjort; men, da under Arbeidets Frem-
 skriden, nye Materialier ere komne til, og derved
 nye Anskuelser fra flere Sider ere opstaaede, ud-

beder jeg mig Tilladelse til at give en kort Oversigt over det Hele.

Det er bekjendt, at man hos os ofte træffer paa Steensager fra Fortiden, hvilke man maa antage ere huggede og tildannede af Menneſkehaand til et bestemt Formaal, og stundom træffes de paa saadanne Steder, hvor de uforstyrret maae have ligget i Kartusinder. Saaledes træffe vi dem under Tørvelag, paa hvilke store Gruus- og Steenmasſer have leiret sig, af saa høi Alder, at hverken vor Historie eller vore Sagn omtale den Katastrophe, som har opkastet dem. Angaaende disse Steensagers høie Alder skal jeg længere hen anføre noget mere. Betragte vi dem nærmere, finde vi, at de ligne flere Arter Værktøi. Vi gjenkjende Meislen, Huulmeislen, Øren, Skareren, Huulboret, Landsen, Filen, Kniven m. fl. (her fremviistes disse), og de ere saa lige dem, der nu bruges, at Ingen kan tage fejl af dem; den største Forskjel bestaaer virkelig deri, at de ere af Steen, medens de nu brugelige ere af Jern. Spørge vi nu, om deslige Redskaber af Steen endnu bruges, saa erfare vi, at de nu omstunder ere ingensteds i Skandinavien, ei engang i Europa i Brug; men at alle vilde Folk, inden de have lært Bruget af smæltede og smed-

dede Metaller, have anvendt disse. Men tillige erfare vi, af paalidelige Reisebeskrivers Bidnesbyrd, at, saasnart den Vilde kan forskaffe sig Værktoi og Vaaben af Metal, bortkaster han sine Steenredskaber.

Dette skal være os en Anledning til først at anstille en Sammenligning mellem vilde Folkeslags Redskaber og de hos os i Jorden fundne Værktoi af Steen og af Been.

Her forviistes:

Sele Pile, med Flintesteenspidser, fra Californien, og lignende Pilespidser fundne i Jorden i Sverrig; andre Skikkelser af Pile foreviistes og forklaredes;

Steenøre med Skafst fra Ildlandet og adskillige lignende Dreblade af Steen fra Sverrig. Den skjæve Eg viistes og forklaredes;

Lyværøre (Skarøre) med Skafst fra Nyzeeland, lignende Dreblad fra Skaane; endvidere fra Pitcairns=Den og Skaane, fra Otahiti og Skaane;

Smal Retmeisel med Skafst (i Tegning) fra Nyzeeland og lignende fra det sydlige Sverrig;

En Flintesteenslandse med Skafst

(Tegning) fra Barrow-Point og et Par aldeles lignende Landsespidsler fra Skaane;

En Harpun af Been fra Nootka, en anden fra Grønland og en lignende funden i Fuglie-Tervemose i det sydlige Skaane;

Medekroge af Muslingeskaller fra Ny-Zeeland, af Been fra Owayhy og af Flintesteen fra Skaane;

Medesænke fra Pensylvanien i Omegnen af Delawarefloden og lignende fundne i Jorden hos os;

Lyfter af Been fra Vestkysten af Nord-america og et lignende fra en skaansk Tervemose;

Kniv (Haandkniv, Dolk) af en jaspisagtig Steen fra Otahiti og lignende af Flintesteen fra svensk Jordbund m. fl.

Saaledes udgjere disse af Menneskehaand tilhuggede og stundom tillige slebne Stene virkelige Redskaber, anvendte til dagligt Brug. Saadanne Redskaber ere endnu i Brug hos alle vilde Folkeskærd, men ogsaa kun hos dem; thi, som vi allerede have bemærket, saasnart den Vilde har til lært sig Bruget af Metaller, bortkaster han hine Been-Værktøi. Denne Erfaringsfætning er almindelig og aldeles fast. Og, overbevis vi os først om dens Paalidelighed, saa kunne vi, uden

at befrygte at feile, slutte, at ogsaa disse i Jorden hos os fundne Steenredskaber have tilhørt en her boende raa Folkestamme, som har staaet paa samme Culturgrad, som Australiens og de americanske Polarlandes Bilde stode, da Europæerne gjorde deres første Bekjendtskab.

Spørge vi nu: Hvilken Levemaade have disse Bilde her ført? saa vil den hele Samling af de af dem benyttede og efterladte Værktøi, sammenlignede med de nuværende Bildes lignende Redskaber, hvis Brug man kjender, derom kunne give os en bestemt og sikker Underretning.

Saaledes:

1) De have drevet Jagt med Piiil og Bue. Pilene fra Californien og lignende fra Sverrig ere brugte til at skyde Fugle og mindre Dyr. Til Stridsvaaben have disse ikke duet. Med de større Pile have de Bilde fældet større Dyr; og maaskee endog, naar de bleve uenige, vendt dem mod hinanden. Flintesteenspile ere hos os ikke sjeldne; de her boende Bilde have brugt dem i stort Antal. Tacitus's Fenni (Lapperne) gave deres Jagtpile en Beenspid's. Pilespidser af Been findes ogsaa i Jorden hos os.

2) De have drevet Jagt med Lands'er. Saadanne anvendes af alle vilde Folk. Kaste-

pilen eller Kastespydet var en Landse, som slyngedes frit ud af Haanden. At de Vilde her brugte dem og kunde kaste dem med fortrinlig Styrke, er vist; jeg skal siden vise to Been, som i Fortiden ere blevne gjennemborede af saadanne Kastevaaben.

3) De have drevet Jagt med Harpun. Dette Jagtvaaben kan ene anvendes paa Vandet og mod Spækdyr: Sælhunde, Marsviin, Tumlere og andre Hvaler.

4) Den omhandlede vilde Folkestamme har ogsaa drevet Fiskeri, deels med Medekrog og Sænke (Bundsnøre), deels med Lyster. Her viistes, at den større Medekrog af Flintesteen, funden ved Kysten af Drefund, er bleven brugt til Torstefiskeri, den mindre, funden ved Kranke-søen, er bleven anvendt til at mede Abborrer og Mal, Fiskearter, som endnu forekomme i den nævnte Indse.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 34.

Løverdagen den 24de August 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Dfficin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes om, at Ansøgninger modtages fra den 14de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9 til 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maae være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men og

faa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anserte Schema kan forinden, ligeledes hver Segnedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klassers Repræsentanter til Betænkningss Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller fejlagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidsesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14de August 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

S. Nilsson, Bidrag til Menneske- flægtens Udviklingshistorie.

(Fortsættelse.)

Saaledes følger af Betragtningen af disse Redskaber, hvoraf vi hos os finde en stor Mængde, uimodsigeligt, at de omhandlede Vilde her have drevet Jagt og Fiskeri og derved erhvervet sig Livets Ophold. Men, for at drive Fiskeri med Medefrog og Bundsnøre, men, fremfor Alt, for at drive Jagt med Harpun, maatte de Vilde have Baad. Baaden maa antages ligesaa nødvendig for Harpunen, som Buen for Pilen, og man kan ligesaa lidet bruge Harpun uden Baad, som Piiil uden Bue. De Vilde her have saaledes bestemt havt Baad. Denne er sandsynligviis bleven forfærdiget af en udhulet Træstamme. Saadanne Baade have de Vilde paa alle Steder, hvor tykke Træstammer findes, — og saadanne Baade har man ogsaa allerede funden hist og her paa Bunden af gamle Tørvemoser. En saadan af betydelig Størrelse er funden paa Bunden af en Tørvemose og staaer ved Indgangen til det brittiske Museum i London. Man skal stundom have fundet Steenredskaber liggende i dem.

Saadanne udhulede Baade ere vel ikke blevne opsporede hos os; men at vort Lands første Indbyggere have havt udhulede Baade, kan uden tvivl sluttes af deres Værktøi. Brede Huulmeisler (som her foreviistes og hvis Brug forklaredes) have sandsynligviis været anvendte til at udhule; men hvad skulde dermed udhules, naar ikke just saadanne Baade! Desuden have vi af dem endnu en Levning i Egen, udhulet af en heel Bul, som hist og her endnu bruges.

Efterat vi nu have betragtet de skandinaviske Vildes Steenredskaber og Baaben, opstaaer det Spørgsmaal: med hvilke Værktøi have de funnet tilदानe saadanne Værktøi, da de ikke engang have eiet en Hammer af Jern? Dette skulle vi undersøge.

Undersøge vi nu hvilket som helst af disse Redskaber, saa see vi, at det først er blevet slaaet af. De simpleste af disse ere de med et eneste Slag tilvirkede Flintesteensskærve — lange, smalle, med hvis Eg, hvilke upaatvivleligen vare de allercældste Knive. Disse Flintesteensskærve ere sandsynligviis, som omtalt, blevne affløvede med et eneste Slag. (Her foreviistes de Steenværktøi, hvormed disse Flintesteensskærve ere blevne huggede, ligesom de Flintesten, hvorfra de

ere blevne ligesom affskallede). Af disse Flintesteensskærve dannede man Pile m. m. (Ogsaa viistes, hvorledes Ører og Meisler ere blevne tilhuggede og derpaa slebne. Slibestenen foreviistes. Endvidere hvorledes de have tilspikket eller skærpet deres Landser m. m. og derefter jævnet Eggen).

Men ikke nok, at den Bilde har forfærdiget sig saadanne Jagtvaaben; han maatte ogsaa have havt et Middel til at kunne skærpe dem, naar de sløvedes ved Bruget paa Jagten. I denne Henseende maatte han fere med sig portative Hvæssestene. Dem bar han i en Rem eller en Lomme ved Bæltet, hvilke han, ligesom alle Bilde, havde om Livet. Med dem tilskærpede han, ved Piskning, Eggen, og, for at faae den jævn, streg han den paa Siden af Hvæssestenen, hvorved der opkom en Eg paa langs (en Skære); men denne er stedse mere eller mindre skjens efter Remmens Længde. Denne Skære staaer derfor altid skjens fra Benstre til Høre, regnet forfra, aldrig modsat.

Men ei blot af Steen, ogsaa af Been, Hjortetakker og andre Materier forfærdigede Nordens Bilde, ligesom Australiens, hine Redskaber. Hvor Flintesteen kunde faaes, er den dog meest bleven anvendt til alle spidse og Eg-Bærktøi, da den

lettest bearbejdes, giver skarpest Eg og staaer sig bedst. Men i de af Landets Egne, hvor Flintestene ikke findes, har den Vilde anvendt andre Steenarter i samme Hensigt. Saaledes forekomme disse Værktøi i det sydlige Skaane og i Danmark for det Meste af Flint, i det nordøstlige Skaane meest af Diorit, i Østergötland af Skiffer, i Västergötland af Trap og paa Öland af Övergångskalk. Men ved Tuffhandel ere Flintesteensredskaber, som de skarpeste og varigste, komne, skjøndt i mindre Antal, til alle Landets Egne.

Det maatte synes, at denne første Folkestamme har været adspredt vidt om i Skandinavien, saafremt man antager, at kun en eneste Stamme har havt Steenredskaber; thi saadanne finder man i alle Landskaber fra Skaane til Nordland og selv i Norge. At de i Skaane og Danmark ere langt talrigere, end høiere oppe i Sverrig, kan deels komme deraf, at Fortidens Redskaber i de nordligere Landskaber ere blevne forsærdigede af ringere Steensorter, hvilke ei saa godt, som Flintestenen, have modstaaet Tidens Paavirkning. Imidlertid findes de dog, som omtalt, i alle Landskaber.

Spørges nu, hvilke Dyr have de jaget med deres Steenvaaben, saa have vi ogsaa begyndt at samle Materialer til Svar paa dette Spørgs-

maal. De have i det sydlige Sverrig, hvor jeg bedst kjender Forholdene, jaget Bildsvinet; thi Been af dette Dyr har man fundet blandt Steenvaaben i en Gravhøi; de have jaget Hjorten, thi dette Dyrs Taffer have de brugt til Hamre, Harpuner m. m. det vilde Rensdyr; thi af detses Horn findes Pilspsidser, en Kile til et Skaft m. m. Elsdyret; der er en Sække af Elsdyrshorn. De have jaget Uroren; her viistes en Lithographi af et fuldstændigt Skelet af dette uhyre Dyr, der er fundet paa Bunden af en Tørvemose i det sydlige Skaane, og som har Hul efter et Pileskud i processus spinosi af et Par af Lændehvirvlerne.

Men de Bilde i Skandinavien maae ogsaa have havt Huse, i hvilke de, i det Mindste om Vinteren, have kunnet søge Ly mod Kulden. Henvende vi Opmærksomheden paa de Steder, der have samme Klima som Sverrig, hvor vilde Folkestammer endnu findes, eller ere fundne i den historiske Tid, saa erfare vi, at, ihvorvel de om Sommeren streife om paa Jagt, have de dog en Art faste Huse eller Kuler, i hvilke de beskytte sig mod Vinterkulden. Adskillige Reisebeskrivelser omtale saadanne Huse i Nordamerica og i Grønland. I Capitain Graahs Reise

forekommer en Tegning af et Eskimoer-Vinterhuus*). Det udføres i en langagtig Firkant, med en lang smal Gang, som udgaaer fra Midten af den ene Langside i Syd eller Vst. Væggene ere opførte af Steen og Lerv, og Taget, som er fladt, bestaaer af Dribømmer med Guebærtræ og Mos, hvorpaa stundom lægges Græsterv. Gangen er stedse lavere end selve Stuen, saa at, naar Eskimoen skal derind, maa han krybe, som et Dyr, ind i sin Kule. Saa-danne Eskimoer-Stuer omtaler ogsaa Scoresby den Yngre som forekommende paa Jameson's Land, under 71 Gr. N. Br. paa Grønlands Vstkyst. De ligge altid i Grupper, ere stundom bedækkede af megen Jord og Græsterv, hvorved de ligne grønne Bakker; oftest ligge de nær Vandet og stundom ved en Brink, saa at Nabningen til Indgangen ligger i Brinken, og Gangen gaaer under Jorden.

*) W. A. Graah's undersøgelses-Reise af Vstkysten af Grønland. Kbh. 1832. S. 49 og Pladen S. 119.

(Fortsættes.)

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 35.

Løverdagen den 31te August 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seibelinste Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes om, at Ansøgninger modtages fra den 14de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9 til 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maae være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men ogs

faa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Søndag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klasse's Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilside sættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14de August 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

S. Nilsson, Bidrag til Menneſkeſlægtens Udviklingshiſtorie.

(Fortsættelse.)

Saadanne Høie, i hvilke Landets vilde Indbyggere (Eskællinger) krøbe ind og forsvandt, ſaaes allerede af de Iſlændere, ſom i det 10de Aarhundreder gjorde Reiſer til Vinland, Oſtkysten af de forenede nordamericaniſke Stater ved 40 Gr. N. Br. Eignende Eſkimoerhuſe omtales ogſaa af Capitain John Roſs i hans anden Opdagelsesreiſe til Nordpolegnene. I de allernordligſte Dele af Nordamerica, hvor alle andre Bygningsmaterialer fattes, opføres diſſe Huſe af froſſen Sne, og ſom Vinduer anvendes Iſ. Selve Stuen gjøres der rund af 10 Fods Gjenemsnit, naar den ſkal rumme een Familie, eller oval af 15 Fods Længde og 10 Fods Brede, naar den ſkal rumme to. Men den lange ſmale Gang ſavnes aldrig; enten Huſene ere runde, ovale eller firkantede, og enten Murene ere opførte af Steen, Jordtørv eller Sne.

Det vil ved første Diekaſt forekomme høiſt beſynderligt, at vi virkelig hos os finde Ruiner af ſaadanne Bygninger, udførte af grove Stene og nøiagtigt af ſamme Conſtruction, ſom de, hvilke

de Bilde nu bruge i Nordamerica. Endnu mere: vi finde saadanne af alle tre Former, runde, ovale og firkantede — og ikke blot af samme Construction, som de nu beboede, men ofte af samme Dimensioner i Længde, Bredde og Høide og stedse med den samme smalle Gang rettet mod Solsiden — i Sønder eller Øst. Exempler ere: et langagtigt firkantet Fortidsmonument paa Arvalla Hede, et ovalt ved Glimmersløf og et rundt ved Nvistofta. Men disse Steenbygninger fra Fortiden ere hos os af to Slags: deels bestaae de af grove Sidestene og over dem ligger een eller flere grove Steenplader, deels bestaae de af mindre grove Sidestene og over dem ligger aldrig nogle Steenplader; disse sidste ere altid aabne med Undtagelse af den Jord, som er faldet ned i dem. I begge Slags forekomme stedse Redskaber af Steen, dog kun saadanne, aldrig af Metal. De have saaledes begge tilhørt Landets ældste oprindelige Beboere; men i dem, som ere bedækkede med Steenplader, findes Menneskeskeletter, i de andre aldrig. Det er saaledes antageligt, at hine ere Begravelseshuse, Gravkamre, for de Afdøde, og ligesaa tydeligt, at disse have været Baaningshuse for de Levende. I disse sidste findes Huusgeraad, hele eller ituslagne Leerkar, ofte sodede

paa Bunden, hvoraf sees, at der er blevet kogt i dem, Flintesteensknive, Ører, Naale=Slibestene, Prydelser; i den ene Fløi træffes Kul og Aske, der har altsaa Ildstedet været, og derover har vel ogsaa været et Hul i Taget for Regen. — Taget, som har været af Træstokke med paalagte Riis og Jord, er opraadnet, og Jorden er falden ned i Husene; saaledes staae de nu paa mangfoldige Steder. De ligge virkelig i Grupper, ligesom de nordamerikanske Eskimoerhuse, og, efterseer man dem neiere, finder man, at de stedse have ligget nær eet eller andet Vandløb. De have ofte været tildækkede med Grensvær, saa at de maae have lignet en Høi. Heraf kunne vi forklare os adskillige Beretninger i vore gamle Folkesagn, om Trolde og Puslinger, som have boet i Høie.

Ved første Blik maas det synes saa langt mere besynderligt, at Husene fra Oldtiden her i Landet have saa aldeles lignet de nuværende Eskimoerhuse i Grønland og Nordamerica, som de ikke have være beboede af samme Folkestamme. De Skeletter, vi finde i vore ældste Gravkamre, ere ikke Eskimo=Skeletter. Men disse Mennekehuse eller rettere Mennekehuler (thi de tilhøre Menneftet kun i dets laveste raaeste Tilstand) forekomme ei blot i Sverrig, Danmark og Nord-

america, men ogsaa i Tydskland, hvor de kaldes Hünenbetten; ja de træffes stundom endog i Frankrig — og, seer man nøie til, saa turde Spor af dem forekomme i alle Lande med et mindre varmt Klimat, hvor man finder Steenredskaber.

I det franske Tidsskrift *l'Institut* omtales for tre Aar siden, at man i Frankrig har truffet paa en Fortidsgrav af en besynderlig Form; den bestod af Stene, satte i en Rundkreds og derover laae en stor flad Steen. I dette Gravkammer laae en Mængde Menneskebeen saaledes, at man tydeligt seer, at Eigene have været, ligesom i Arvalla-Graven, indsatte i en siddende Stilling. Under det øverste fandtes endnu et mindre Lag Been, ligesom i Aasa-Høien i Nvístofsta. Blandt Benene findes Flintesteens-Drer (*casse-têtes*), Pilespidser med skarp Odde og tandede Kanter m. m., en Dolk af Bilsvinetand med Skaft af Been o. s. v. I denne Beskrivelse finder man strax en forbausende Liighed baade i Form og Indhold med Aasa-Høien ved Nvístofsta, beskrevet i Tidsskriftet *Jduna* 9de Hefte.

I et andet Tidsskrift „*das Ausland*“ for Marts 1840, omtales et lignende Fund i en anden Egn af Frankrig. Den smalle Gang, som førte til Gravkammeret, kaldes i Beskrivelsen

Galleri og bestaaer af 9 opretstaaende Stene, bedækkede med en Steenplade. I det Indre fandtes en Deel Menneſke-Skeletter, Leerurner, Ører og Knive af Steen, to Halsbaand, eet af Muslingeskaller, det andet af brændt Leer, Been af en Hund m. m. Tilsvarende Stykker ere hos os ikke sjeldne.

Men disse Oldtidsminder, skjøndt de forekomme i de fleste Lande, have hidtil været altfor meget misforstaaede. I Frankrig kalder man dem celtiske, i Tydskland tillægger man Sunnerne dem, og i Sverrig have de faaet Navnet Jettegrave, hvilket skal betegne, at de have tilhørt Gotterne. Det vil med andre Ord sige, at overalt, i alle Lande, ere de tillagte den Folkestamme, fra hvilken de nuværende Indbyggere have erobret Landet, uden at man har overveiet, hvorvidt flere Folkestammer i en endnu tidligere Periode have beboet samme Land. At disse Grave og Huse tilligemed Steenredskaber have tilhørt de allercældste Stammer, som have beboet hvert enkelt Land, skal jeg søge at godtgjøre. Dog først ville vi anmærke Følgende:

Kaste vi et Blik paa den hele Samling af disse Bærktei, Vaaben, Boliger og Gravsteder m. m., tilhørende Beboerne i Oldtiden, saa frem-

byder sig for os et temmeligen fuldstændigt Billede af hele deres Maade at leve og virke. De have boet samlede, i Grupper (thi saaledes ligge Ruinerne af deres Huse), i Skovene langs Indsøer og Floder, i hvilket de have jaget og fisket. De have kjendt Bruget af Ild (man finder stedse brændte Trækul og Aske i deres Boliger), de have ogsaa haft brændte Leerkar; de have medet Torff i Havet og Aborrer og Aal m. m. i Søerne. De have jaget med Bue og Piiil mindre Dyr og sandsynligviis Fugle; thi for saadanne ere deres Smaapile skikkede. De have jaget større Dyr med Kastepilen, Landsen, Harpunen. De have jaget Hjorten, Elsdhyret, Rensdyret, Bisonoren, Uroren, Bildsvinet i Skovene, Sælhundene og andre Spækdyr paa Vandet.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 36.

Løverdagen den 7de September 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes om, at Ansøgninger modtages fra den 14de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9 til 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maae være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men og

faa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Sægnedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Foreviisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klasse's Repræsentanter til Betænkning's Afgivelse og endelig Afgjørelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Undragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab, den 14de August 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

S. Nilsson, Bidrag til Menneskeflægtens Udviklingshistorie.

(Fortsættelse.)

Men de have ikke kjendt Ugerbrug; de have ikke havt Hesten, Koen eller noget andet tamt Dyr; thi de Been, man finder mellem deres Efterterladenskaber, have alle tilhørt vilde Dyr. Det eneste ramme Dyr, de have eiet, og hvoraf Skeletter findes i deres Gravstuer, er **Hunden** — denne Menneskets troe Ledfager, hvorsomhelst han fremtræder paa Jorden. Den findes hos de raæste Folkesærd, saavel som hos de meest dannede; i de brændende Equatoriallande, ligesom i de iisfulde Polaregne. Den synes at være bleven (saaledes forekommer det mig) skabt til Menneskets Bistand i dets hjælpelese Tilstand, hvorfor den ogsaa intet Sted er funden oprindeligen vild, og hvorfor den ogsaa blandt alle Dyr er Mennesket inderligst hengiven. At de omhandlede oprindelige Indbyggere, ligesom Grønlænderne og Kamtschadaler, havde Hundeslæden, er rimeligt, forsaavidt man finder ældgamle Conturer, udhugne med Steenværktøi, paa vore Bjerger, hvor Menneskene endog sees flædte i deres laplandske Pelse. At de have flædt sig i Huder er vist, og at disse have været

tilfskaarne og kunde knappes og have været syede omtrent som Eskimoens eller Laplænderens Pels, kan man slutte deraf, at de have eiet Knapper og Beenaaale, samt smaa Slibestene, paa hvilke de have skærpet dem. De have ikke havt noget Slags Skrift, enten Runer eller Hieroglypher (Billedskrift). Hvilke Religionsbegreber de have havt, veed man ikke; thi man finder ikke noget Slags Afgudsbilleder blandt deres Efterladenskaber; men, at de have havt et dunkelt og uklart Begreb om Sjælens Udødelighed, eller om at den Døde skulde fortsætte sin Virksomhed i Graven, kan med høieste Sandsynlighed sluttet deraf, at de have bygget for deres Døde samme Slags Bosliger, som for de Levende, og at de have sat dem, sandsynligviis iførte Klæder, i samme Stilling i Graven, som de i deres Levetid have havt i Stuen, og hos dem lagt de af dem dagligen brugte Redskaber og Jagtvaaben. De have aldrig brændt deres Liig, som den følgende Stamme.

Uf mange Grunde nødes vi til at antage, at denne vilde raee Stamme har været den, med Hensyn til Tiden, første i Skandinavien. Men ikke nok dermed; ved nærmere Opperveielse ville vi ogsaa finde, at disse Steenredskaber maae have været, man kan næsten sige, samtidige med de første Ind-

byggere, som her forekom. Hvis vi forestille os hele Skandinavien i vild Tilstand, skjult af Skove, Floder, Søer og Bjerger, og saaledes maa den have været, inden den modtog Opdyrkning af Mennesker, og hvis vi forestille os vilde Naturmennesker af een eller anden Marsag optrædende i disse Skove og ved Bredderne af disse Floder og Søer, hvor Marken en stor Deel af Aaret er sneebedækt og iiskold, og hvor Frugter og Bær ikke findes, da maae vi nødvendigviis tænke os dem som Jægere og Fiskere. Af Olden og Redder kunde de ei længe have Livets Ophold. De behøvede Kjød til Føde og Huder til Klæder. Det var saaledes for den Wilde et Naturkrav saa snart, som muligt, at forskaffe sig Vaaben — og Naturen har stedse selv sørget for at fyldestgjøre hvad, der kræves for at opretholde dens Værker. Saa at siige instinctmæssigt, eller som Følge af en Naturnødvendighed dannede den Wilde sig sine Jagtvaaben og Fiskeredskaber og gav dem den til Bruget meest passende Form. Kun paa denne Maade synes det, man kan forklare sig et Phænomen, som jeg strax skal fremlægge, og hvoraf følger, at hvor som helst det raae Naturmenneske fremstaaer paa Jorden, der viser det sig netop med samme Redskaber og

Baaben. Pilen f. Gr., skjøndt et temmeligen sammensat Rastebaaben, findes hos alle, selv de raæste Vilde. Men ikke nok dermed, at Baabnet Piiil findes; det findes just af samme Form, hvilket en Række af lignende Steenpile fra Idlandet, Irland, Mexico, Sverrig, Pensylvanien, Grønland vise. Saadanne har man ogsaa fra Japan og fra mange andre Lande paa Jorden. Endvidere tjener en trekantet Piiil fra Pensylvanien til Sammenligning med en anden lignende fra Skaane; en neiagtigere Sammenligning lader sig anstille mellem en Sværere af mindre sædvanlig Form fra Ny-Zeeland og en aldeles lignende, funden i Jorden i Skaane, ligeledes mellem en fra Otaheiti og en fra det sydlige Sverrig, mellem Meister fra Sydhavsøerne og fra Skandinavien m. m. Men hvad, som synes mig meest slaaende, er Følgende: Her er en Pilespids fra Skaane og her en fra Idlandet (begge foreviistes); den ene er af Flintesteen, den anden af Obsidian; den ene er lidet større end den anden; men i Skikkelse og Arbeide, endogsaa i den mindste Detaille, nøie betragtede med Forstørrelsesglas, hinanden saa fuldkomment lige, som om de vare tilhuggede samme Dag og af samme Haand, og dog ligger mellem dem en saadan Afstand paa Jorden, som er

mellem Sverrig og Jldlandet — en Afstand i Tid — den ene forfærdiget for 10 Aar siden, den anden i det Mindste for 2000 Aar siden! Det er vel næppe muligt at forklare denne Liighed i Redskaber hos Jordens meest adskilte Folk, uden at antage, at de alle, af et Slags Naturnedvendighed, dannede dem. Jeg seer heri Sporene af en høiere Wiisdom, som tildeelte ogsaa Menneffene naturlige Vaaben, men saaledes, at de med stigende Cultur kunde bortkaste dem. Løven fik af Naturen sine skarpe Kløer, der lade sig trække ind; Bjørnen sine stærke Labber, og Ulven sine knusende Kovtønder; men de fik dem fastvorede og uadskillelige fra Individet; de kunne ikke opnaae høiere Fuldkommenhed. Hver Løve er nu i sit Anlæg og sin Fremgangsmaade aldeles liig den Løve, hvorfra den for Martusinder siden udledede sin Oprindelse. Blot Menneftet har Perfectibilitet, han kan ene bortkaste sine første raae Vaaben og forandre dem efter sin stigende Cultur og forædlede Virksomhed.

Fra dette Synspunct, men ogsaa kun fra dette, kunne vi forklare os den Liighed, som finder Sted mellem ulige raae Stammers Huse i de meest adskilte Egne af Jorden fra Pol til Pol; Menneftet fik ingen naturlige Klæder; men en indre

Drift lærte ham at bygge sig Huse, for deri at beskytte sig mod Kuldens Paavirkning. Disse det raae Naturmenneskes Huse ere saaledes egentligen Huler, tilhørende Arten Menneske; og derfor maatte de være lignende i alle Jordens Egne, hvor raae Naturmennesker have boet, og hvor Kulden har vaft Fornødenheden til Huus.

Dog jeg ber ei udsætte mig for den Vebredelse at uddrage Slutninger af enkelte Facta. Jeg har blot herpaa villet henlede Naturforskeres Opmærksomhed, med Anmodning om, at strække deres sammenlignende Undersøgelser i denne Retning til alt flere og flere Lande, og først, naar dette er skeet, naar mange Lande ere blevne ogsaa i denne Henseende nøie undersøgte, kan man haabe at erholde et i alle Henseender aldeles tilforladeligt Resultat.

(Fortsættes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 37.

Løverdagen den 14de September 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

De af det forenede Understøttelses-Selskabs Medlemmer, som i indeværende Aar agte at anholde om Laan, Gratification eller Pension, underrettes om, at Ansøgninger modtages fra den 14de til den 30te September, alle Søndage fra Kl. 9 til 12 Formiddag, af Selskabets Bogholder, Capitain G. S. Groth, ved Nørrevold Nr. 166, første Sal.

Enhver saadan Ansøgning maae være bilagt, ikke alene med den Ansøgendes Lovbog, men og

faa med et udfyldt og behørig attesteret Schema, der indeholder de Oplysninger, som ansees fornødne for at Ansøgningen kan komme i Betragtning.

Det anførte Schema kan forinden, ligeledes hver Sognedag til ovenmeldte Tid, imod Lovbogens Forevisning, afhentes hos Bogholderen.

Det bringes derhos i Erindring, at ligesom ingen af Selskabets Pensionister kan vente at blive tillagt Gratification, saaledes ville samtlige for indværende Aar indkomne Ansøgninger, ifølge Lovens § 17, blive undersøgte af vedkommende Klases Repræsentanter til Betænkningss Afgivelse og endelig Afgjorelse i en Generalforsamling, og ville vedkommende Ansøgende selv kunne tilregne sig det, hvis urigtige Angivelser eller feilagtige og ufuldstændige Oplysninger ved deres Ansøgninger, maatte, overensstemmende med Lovens § 16, bevirke Tilfidesættelse af deres Andragende.

Administrationen for det forenede Understøttelses-
Selskab, den 14de August 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

S. Nilsson, Bidrag til Menneſke- flægtens Udviklingshiſtorie.

(Fortsættelſe.)

Inden jeg ſlutter, bør jeg ikke undlade at henvende Opmærkſomheden paa et andet herhen hørende Factum. At Wilde og ikkun Wilde have til dagligt Brug benyttet Steenredſkaber, derom ere vel Alle enige. Men nu findes, ſaavidt jeg veed, intet Land, hvor dannede Menneſker ere trængte frem og hvor ei Steenredſkaber enten for nærværende Tid ere i Brug eller findes i Jorden efter forſvundne Menneſkeſtammer. Jeg eier eller har i det Mindſte havt Wildes Steenredſkaber fra alle Egne af Sverrig, fra Derne i Øſtersøen og Baſhuslehn, fra Norge, Danmark, Tydſkland, England og dets Der, Ruſland, Frankrig, Grækenland, Egypten, Japan, flere Egne af Afrika, hele America, ſamt Australien og dets Der. Saaledes synes det, at vi ledes til den Slutning, at der findes maaffee intet Land paa Jorden, hvor ikke enten nu leve, eller i Tidernes Løb have levet vilde Menneſkeſtammer. Naar vi nu lægge denne Erfaringsſætning til den forhen nævnte, at Menneſket overalt paa Jorden viſer ſig i ſin raae Eſikkelfe med eensartede Vaaben og

og Redskaber, kunde dette give Anledning til alvorlige Betragtninger over vor Slægts Tilstand under dens første Udbredelse paa Jorden.

Jeg har saaledes her givet et lidet Bidrag til Menneskeslægten's Naturhistorie. Sammenligne vi nu denne usle, raae Tilstand, hvori Europas Folk have befundet sig i den Tid, vi her have skildret, med den nuværende Tilstand af Dannelse og Lys, som mere og mere udbreder sig over denne Verdensdeel, saa kunne vi ikke nok glæde os over Dannelsens og Lysets Seier over Raaheden og Mørket.

Endnu nogle Ord bør jeg tillægge: De Hovedskaller, vi finde i disse Billedes Grave, vise, at de rimeligviis ikke have tilhørt samme Menneskerace, som Landets nuværende Indbyggere. Saa mange, som jeg har seet, ere mere runde end ovale, med korte, næsten afhuggede Nakker, lignende Cappesolkets.

Næstefter denne første raæste Folkestamme, som har havt Baaben af Steen og af Been af vilde Dyr, Grave og Baaningshuse, lige Gfimoernes, er hos os optraadt en anden Folkestamme, som har staaet paa et langt høiere Dannelsesstrin end denne første. Man har troet, at denne Folkestamme bestod af Cimbrerne, som

ansees at have været en Green af de vidt udbredte Selter. Der findes ingen Overgang mellem denne og den foregaaende. De have tilhørt reent forskjellige Racer, og de ere aldrig blevene blandede. Denne sidste Hovedskaller ligner mere vore med udstaaende Nakke, men man seer, at de have været mere langagtige. Deres Vaaben og Redskaber ere stedse og ikkun af Malm; Steen brugte de ikke dertil, og Jern havde de beviisligent ikke; thi, havde de havt det, maatte det træffes mellem deres mangfoldige Knive og andre Egredskaber; men dette er ikke Tilfældet. Vel seer man samme Grundformer i disse Bronzevaaben og de Foregaaendes Steenvaaben; men dette beviser ikke, at de have tilhørt samme Grundstamme; thi alle, selv de meest adskilte Stammers Redskaber, ere, som vi forhen have viist, fremkomne af lige Grundformer.

Hos disse træffe vi Land sen, Pilen, Øren, Kniven, Meiselen m. m. Men vi træffe ogsaa andre Vaaben, som den forrige Stamme ikke eiede; vi træffe Sværdet og Skjoldet og adskillige andre, som siden skulle nævnes. Denne Folkestamme har begravet sine Liig paa en aldeles anden Maade, end den forrige. Denne havde Gravstuer, hvori en Mængde Liig indsattes;

saadanne træffes aldrig hos hiin. Her enten omgives hvert Liig med en aflang Fiirkant af store Steenplader eller af mindre Kullesteen; i det første Tilfælde er Gravene dækket med en Steensflise, i det sidste ikke. Eller ogsaa brændtes Liget, og Asken og Beenstumperne samlede og lagdes i en Urne eller i en Hule i Gruset, uden Urne. Disse to Begravelsesmaader ere til samme Tid og paa samme Sted anvendte af samme Folk. Men, om blot det ene Kjen brændtes, det andet jordes, eller Brænde-Seremonien tilkom blot en vis Værdighed, vide vi ikke. Men saavel paa Asken i Urnen, som paa Bryttet af det jordede Legeme lagdes en Metalstump, helst en Kniv eller et andet Egtsøi, for det Meste afflidt og itubrukket, ofte blot en afbrukken Knivspids. *) Det Hele bedækkedes med en stor Jordhøi.

---

*) Naar vi erindre, at det var de Rige og Fornemme, som lagdes i Høie, saa bliver det indlysende, at den ubetydelige Metalstump, som aldrig savnes, lagdes der som en Amulet. Det er det samme Metal, som det man da brugte til Krigsvaabnet, til Sværdet. Sandsynligviis var denne Skik, som aldrig undlodes, en religiøs Cultus.

Det er i historisk Henseende mærkværdigt, at samme Brug endnu iagttages af Almuen i det sydlige Sverrig. Der lægges nu paa Liget, vel ei Bronze, men Staal, d. e. samme Metal, hvoraf Vaaben nu gøres; men dette borttages, naar Liget jordes.

Denne Stamme havde ogsaa Prydelser af Bronze og af Guld. Ogsaa forstod den at sætte Forgyltning paa Bronze. Sølvet er senere kommen ind i Norden end Guldet. De Mænd, som havde en høiere Værdighed, bære en stor Ring af Guld eller Bronze omkring Halsen; og Kvinde-
derne bære Spiralringe af Guld og Bronze om Armene og Diadem paa Hovedet.

Da denne Stamme først indvandrede hos os, førte den blodige Kamp med Landets oprindelige, vilde Indbyggere, hvilke, ligesom alle Vilde, stræbte lumst at overfalde deres Fiende, naar han sov, og sjældent vovede sig frem i aaben Feide. Saaledes førte de Vilde endnu Krig.

Naagtet mere end to Martusinder ere forsvundne, siden disse Hændelser have tildraget sig, er jeg dog tilfældigviis i Stand til ogsaa herom at fremlægge et talende Vidnesbyrd.

Paa Marken en halv Fjerdingvei fra Byen Tygelsjø i Skaane, er en flad Slette, hvor man i over 20 Aar har hentet Gruus til Veifylt. Man har der truffet hele Menneskeskeletter og til Dato har man udgravet omtrent 50. Hvert Skelet ligger omgivet af Rader af Steen, som danne en aflang Firkant af $3\frac{1}{2}$ Alens Længde og $1\frac{1}{4}$ Alens Brede, hvilken Art Begravelse ikkun findes

hos det Folkefærd, som har brugt Naaben af Bronze, aldrig hos det, som har brugt Steenredskaber. Og, som yderligere Beviis, at disse Skeletter have tilhørt den Folkestamme, vi ansee for cimbrisk, er at man en Gang har fundet et Skelet med Spiralringe af halvrundt Bronce traad om Armpiberne. Men paa eet af Skeletterne fandtes Hovedet gjennemboret af en der fastsiddende Rastepiil af Been, forsærdiget af et Gledyrhorn og saaledes aldeles bestemt hørende hen til den vilde oprindelige Stammes Naaben. Retningen af Pilen, som har truffet Jøsen, synes at antyde, at Manden, som dermed er bleven dræbt, har besundet sig i en liggende Stilling, da han anfaldtes. For at kunne trænge igjennem, maatte Beenspidisen (af omtrent 8 Tommers Længde) have været forsynet med et tungt Skaf, sandsynligviis langt og af Eg. Jeg har endog et Par Flintesteensblandser, hvoraf een er afbrudt, som ere fundne blandt Skeletterne og hvilke vistnok have været brugte i samme Feide.

(Sluttes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 38.

Løverdagen den 21de September 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

S. Nilsson, Bidrag til Menneſke-
ſlægtenſ Udviklingshiſtorie.

(Sluttet.)

Dette Phænomen synes tydeligt at viſe, at de
Vilde have ſneget ſig til og overfaldt et lidet
Samfund af de indvandrede Cimbrer og ihjelſlaget
baade Mænd og Qvinder; thi blandt Skeletterne
findes ogſaa Qvinderydelſer; men at, efter at de
have øvet denne Voldsøgjerning, have de trukket
ſig tilbage og ladet Cimbrerne i Ro begrave
deres Døde, efter deres egen Skik.

Jeg omtalte, at dette Folk har staaet paa et langt høiere Dannelsesstrin end Landets ældste Indbyggere. Som Homers Helte brugte de Vaaben af Kobber eller rettere Bronze, og gave baade disse og de øvrige Værktøi en skjøn Form og prydede dem med zirlige Figurer.

De kjendte Algerbrug; man har i deres Grave fundet Bronze-Segler, hvormed de affkare Sæden. De have eiet Heste (et Hesteskælet er fundet i en Gravhøi med Broncesager ved Fjellestad); desuden har man fundet Bidsler, Sporer, Hesteskoe af Bronze. De have havt tamt Hornqvæg; Haandfanget paa deres Dolke er stundom af Kohorn. De have havt Stridskøller (Morgensstjerner), runde Skjolde, korte Sværd, alt af Bronze.

Det fortjener at bemærkes, at, uagtet denne Folkstamme har forholdsviis været i Besiddelse af en særdeles høi Dannelse og har levet her i Landet efter den forrige og saaledes sandsynligviis er kommen i Berøring med den historiske Sveastamme, er den dog forbleven aldeles ukjendt af Historien. Hverken Historien, ei engang Sagnene anføre nu et eneste Ord om noget Folk her i Sverrig, som har brugt Vaaben af Kobber. Alle Vaaben, som omtales, ere betegnede med saadanne

Lillæggsord, at man tydeligen seer de have været af Jern: „Sværd, indlagte med Guld og Sølv, forgyldte Hjelme og Rustninger, skinnende som Jis“ omtales i vore Sagn fra den ældste historiske Tid. Og ligesaa lidet, som vore ældste Sagaer omtale dette Materiale for Vaabnene, omtale de denne Form (Pareer-Skjoldet og det korte Sværd). Lange Slagsværd, indrettede til at føres med begge Hænder, Hjelm og Harnisk og store Skjolde, det er den Krigsrustning, som omtales i vore ældste historiske Documenter. Kæmperne huggede paa hinanden i Tvekampen med store tunge Sværd, og den Gne kløvede stundom den Anden ned til Navlen, og i den samlede Skare gif de frem med store Hug og meiede Krigere til Høire og Venstre. Saadanne Krigsrustninger og saadan Stridsmaade omtales i vore Oldsagn, tilhørende Sveafolkets Forfædre — den sagnfortællende Folkestamme. Men saadanne Vaaben tilhøre aldeles ikke den Folkestamme, hvorom her er Tale. Et kort Sværd (et Stedvaaben og ikke et Huggevaaben) og et lidet rundt Pareer-Skjold, gjort til at føres i venstre Haand, udgjorde deres Rustning.

Saaledes have vi her fremstillet to aldeles forskellige Folk, som begge, især det første, have

været vidt udbredte i Skandinavien, hvor de længe have boet. Og desuagtet finde vi om dem ikke det Mindste i vor Historie. De have saaledes begge levet og virket og ere forsvundne, inden Historien begyndte at optegne i vort Nord sine Skrifter. Mindet om dem vilde altsaa aldeles være udsløttet, havde ei Jorden gjemt en Deel af deres Efterladenskab.

Kjøbenhavns Omnibusser.

For 5 til 6 Aar siden hørtes her i Kjøbenhavn stundom omtales, at man i Paris havde en Art Vogne for Alle (Omnibus). Men, sagde Noget da, at saadanne skulde vi ogsaa have, da hørtes strax: „Nei! i Paris er det noget gandske Andet!“ Enkelte fortalte vel, at der ogsaa vare Omnibusser i Hamburg og Stockholm, men tilføiede, at de ikke havde stort at betyde, og som afgjort ansaae man det, at dette var ikke Noget for os. Nu vide vi, at Omnibusser findes hos os, og vi erkjende vistnok ogsaa, at de ere Noget for os.

Man har kaldet Penge Tingenes Drivesjeder her i Verden (nervus rerum gerendarum); men, hvad der er kostbarere end Penge, er Tid. Den, der vel veed at gjøre Brug af sin Tid, er snart kommet efter, at han bruger over 3 Qvarter for at komme fra Kongens Nytorv til Frederiksberg, skal han hvile sig, efter denne Tour, gaaer let en Time med; men, tilbagelægger han denne Vej i 25—30 Minuter i en Omnibus, kan denne halve Time nok være ham 12 Skilling værd.

Men vi vinde ei blot i Tid, vi vinde i Rum. Gre mine Forretninger saadanne, at jeg kun kan være fjernet fra disse saa langt, at jeg inden et Qvarter bør kunne naae samme, vil jeg ikke kunne boe længere derfra end høiest 2000 Al. Jeg nedes saaledes til at boe maaskee i en snever Gade, ubeqvemt og usundt. Kan jeg derimod kjøre for billig Priis, og dette er Tilfældet med en Omnibus, kan jeg søge min Bolig i en dobbelt saa stor Afstand. Jeg har altsaa Valget over et firedobbelt saa stort Rum, kan boe f. Ex. i en Forstad, hvor jeg kan nyde den Behagelighed at have ved mit Huus en Have o. s. v.

Her er overhovedet Anledning til en almindelig Betragtning over Samlivet i de store Stæder. Hvor engang en større Stad er, vil denne ved

den overhovedet her paa Jorden stigende Folkesmængde faae et foreget Antal Indvaanere, naar ikke Staden er i Tilbagegang, eller særdeles Uheld indtræffe, deels ved et større Antal Fødte end Døde, deels ved Indvandring. Kjøbenhavns Antal af Indbyggere er saaledes i dette Aarhundrede foreget næsten 20 $\frac{0}{0}$, omtrent $\frac{1}{5}$, uagtet Staden har lidt under Bombardementet 1807 og dens Handel og Søfart væsentligen ere aftagne. Men, skulle disse 20000 Mennesker, som nu leve flere i Kjøbenhavn, end ved dette Aarhundredes Begyndelse, faae Plads, maae enten Boligerne indskrænktes, aabne Pladser inde i Staden bygges, hvilket altsammen vil bidrage til at gjøre en saadan By til et usundere Levested, ja kan, som var Tilfældet i enkelte ældre Stæder, hvor man var mindre omhyggelig for Reenlighed, gjøre dem til en pestbefængt Kloak, eller ogsaa maae disse 20000 Mennesker søge Bolig i Forstæder; dog, hvis disse ikke skulle leve adskilte fra Staden og altsaa kun have en ringe Fordeel af Samlivet i denne, maae der være lette Befordringsmidler for at bringe Forstædernes Indvaanere til Stadens Midte, og et saadant ere Omnibusserne.

London med sine næsten 2 Millioner Mennesker føler sig saaledes ikke besværet ved at

Staden tilligemed dens Forstæder er over $1\frac{1}{2}$ Miil i Længden, næsten $\frac{3}{4}$ Miil i Bredden; thi i alle Retninger gjennemfares den af Stationsvogne (stage coaches) Omnibusser o. s. v.

Om vi endog ikke ville karakterisere Kjøbenhavn aldeles, som Holberg karakteriserede sin Fødeby Bergen, som han i 11 Maaneder tillagde Slud, i den 12te ustadigt Veir, have disse sidst afvigte Sommermaaneder, uden Sommer, viist os, at Regn og sølede Gader og Veie dog saa temmeligen let kunne blive vor Lod; men en Omnibus er bedækket, og man holder i samme sine Fødder tørre. Damerne især ville have fundet, at en Udgift af 8—12 Ek. er en Besparelse for deres Toilet.

Damer behøve om Aftenen Ledfagelse; det er ikke saa let at have Gen, der kan f. Ex. ledsage Kone og Døttre fra Skuespilhuset om Aftenen til deres Hjem. Men her er atter en Omnibus; den holder ved Skuespillets Ophør paa Kongens Nytorv og fører Damen til sit Hjem paa Vesterbrogade eller Frederiksbergby.

Den samme Omnibus, som gjør om Aftenen denne Riddertjeneste, ledsager vore Børn om Morgen i Skole, følger dem om Eftermiddagen fra Skolen. Den er en god og nøiagtig Barnepige

eller Tjenestefarl; den vænner vore Smaa til at være præcise; thi, er Man ikke tilstede, naar Trompeten falder, maae man smukt gaae paa sin Fod.

Disse Fordele og mange flere, som lettere erfares, end de kunne opregnes, have Omnibusserne viist, at de have; men en have de endnu, som ligger mindre for Dagen; men som maastee er af en endnu større Betydning.

Vi Kjøbenhavnere kunne aldeles ikke holde os frie for Noget, man kalde det Sippéri, eller om man vil bruge et meget pænt Navn, overdreven Pænhed, skjøndt haardere Benværelser vel vare mere betegnende. Dette Sippéri bestaaer i, at vi ikke kunne være vore Medmennesker nær, om deres Udfærd endogsaa er nok saa anstændig, deres Klæbedragt og hele Ydre vel saa pynteligt og reenligt, som vort, med mindre vi vide, at de ere nogenlunde Standspersoner.

(Sluttes.)

G. F. Urfin.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 39.

Løverdagen den 28de September 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Kjøbenhavns Omnibusser.

(Sluttet.)

Vi have forbedret os en Deel i de senere Aar i denne Henseende. Elegante Damer kunne nu være bekjendte at gaae paa Kjøbenhavns Gader, ja endog til Charlottenlund, medens vore Mormødre lode sig bære i Portechaises og ikke kunde komme uden Porten uden i Carosse. Altsaa man kan dog trække Veir i samme Gade, hvori Stadens øvrige Indvaanere bevæge sig; men den Opgave er først bleven løst i vor Tid, at afbenytte Befordringsmiddel med Andre, der kunne være af ringere

Stand, end den, vi indbilde os have. Jeg troer, det er Dampstribene der have lært os dette; overhovedet Seen er et fortræffeligt Element til at ophæve alle unyttige Complimenter; thi den gjør ingen selv. Dernæst kom Dagvognene; det var allerede noget vanskeligere; med et skjævt Die til mig og et Par solide Landbrugere have for en Deel Nar siden nogle Damer, som vare barnsfødte i Kjøbenhavn og talte langt bedre Dansk end Engelsk, i dette fremmede Sprog, som det jo er rarere at tale end sit Modersmaal, rost Dagvognen, hvis midterste Sæde de havde indtaget, dog med den Forbeholdenhed, „at man ikke vidste hvem man var i Selskab med.“ Ogsaa Diligencerne medføre sine Betæneligheder for pøene Folk, skjøndt det er en Fordeel ved disse, at Beføstningen er temmeligen høi, saa at man dog tør antage, at det er ikke simple Folk, man man kjører med. Men nu have vi Omnibusserne; det kan virkeligen arrivere, at, medens vore Mormedre skaffede sig et aparte Lustrum i en Portechaise og Carosse og saaledes levede i deres egen Desmeratmosphære, ere vi saa uheldige i Atmosphæren af en Omnibus at drage Veir, ikke med en Kammerjunker eller en Anden, der betaler høi Rangskat, men med den Haandværker,

der arbeider for os, maaskee med vort eget Lyende eller vor Naboes. Dog, da disse Personer stedse iagttage et anstændigt Væsen, naar de ere i Selskab med de saakaldte høiere Stænder, er Ulykken aldeles ingen; jeg har desuden endnu aldrig seet Rangskat opført mellem de eudiotriske eller Luftforbedrings-Midlerne.

Men Mangen paastaar vel, at trods alle de anpriiste Dyder ved Omnibusserne ere de dog en ugentlg Udgift, og de Penge, man giver ud for at kjøre i Omnibusser, skulde man hellere give til Stoddere og gaae selv; men hertil har jeg kun Henrichs Replik i Maskeraden om de lade Stoddere og de arbeidsomme Stoddere. Jeg kalder dog ikke derfor Leiekudskene Stoddere; tværtimod, de have ret net udrustet deres Omnibusser, smukkere end i de fleste andre Steder; men jeg ønsker dem til Lykke med deres nye Næringsvei, som vil bringe dem selv og et stort Antal Personer et passende Erhverv, medens de gjøre dem af Publicum, der benytte deres Bogne, en væsentlig Tjeneste.

Kjøbenhavns Dampskibsfart.

Det er nu over 25 Aar siden, at vi her saae det første Dampskib *Saledonia*, som kjøbtes i England af Auditeur Bille; en Deel Aar derpaa kjøbte nu afdøde Gouverneur Capitainlieutenant Christensen af Søetaten i England Dampskibet *Dania* og satte dette i Fart paa Jylland. Norge anløb med et fortrinligt Dampskib, Prinds Carl, Kjøbenhavn som Hovedstation, og saaledes vare allerede for 15—20 Aar siden flere Hoved-Dampskibsrouter betegnede, for hvilke Kjøbenhavn blev Hovedpunktet. Nu omstunder udgaae Dampskibe Nord paa dagligen til Helsingør, til Gothenborg og derfra til Christiania, i Vester til Aalborg, Aarhus, Glensborg, Kiel og Lübeck, i Syd til Stettin; langs Sjællands Østkyst gaaer Dampskib til Bordingborg, Falster og Lolland, for derfra at fortsætte den nævnte Reise til Glensborg; i Øst gaae to Dampskibe til Malmø. Kjøbenhavn er endvidere en vigtig Mellemstation for Englands og Frankrigs Dampskibe, der gaae til St. Petersborg. Om vi ogsaa savne et Dampskib til Bornholm og antage, at hyppigere Reiser kunne finde Sted til nogle af de nævnte Stæder og andre nærliggende, og

især maae beklage, at ingen af de nævnte Router, med Undtagelse af det leiede Postdampskibs, Frederik den Sjettes til Stettin, besørges af Dampskibe, hjemmehørende i Kjøbenhavn, bliver dog Hovedstadens Dampskibsart af stor Betydning, og vi kunne vel nævne her nogle Resultater af samme.

Ogsaa Dampskibene spare os Tid og spare os Rum. I samme Tid, som vi forhen brugte for at gennemreise Sjælland, naae Korsør eller Kallundborg, ere vi, endog langt beqvemmere, i Jylland; en Reise til Kiel, ja nu ved Jernbanens Hjælp selv til Hamborg, varer ikke stort længere, end forhen en Reise til Bordingborg. Utsaa ere Rigets Grændser flyttede ligesom til den halve Afstand fra Hovedstaden, og Skilsmisfen ved Hav mellem os og Slægtninge i Jylland og og Holsteen, der for Mange blev uoverstigelig i hele deres Levetid, er ophørt. Ved den Concurrence, som tildeels er indtraadt, og ved flere Dampskibe endnu mere vil indtræde, kan man vente, at Reiserne blive billige. Første Plads paa Dampskibene koster kun Fjerde- eller Femteparten mod hvad Extrapost vilde koste, er endog langt billigere end den fordom saa ubeqvemme og langsomme Pakkepost; anden Plads og Dækspladsen

er ligesaa lav, som Betalingen med Seilskib, ja endog ringere, saa at Reiserne, i det de have vundet i Hurtighed og Bestemthed, tillige væsentligen have vundet i billig Priis.

Resultatet af alt Dette, hvortil rigtignok kommer det øvrige Befordringsvæsens betydelige Forbedring, hvilken maaskee dog ogsaa for en stor Deel skyldes det Exempel, Dampskibene gave, er, at der reises langt mere, end forhen. Ansattes Børn eller Slægtninge forhen i Jylland, da var Afskeden tung og Skilsmisfen langvarig; thi det Høieste man turde gjere sig Haab om, var med store Anstrængelser een Gang i sit Liv atter at samles. Nu seer man hinanden hvert Aar. Vi holde os her blot til et eneste Exempel: naar for 30 Aar siden et ungt Menneſke sendtes til Kjøbenhavn's Universitet, da, naar han i sine Studenteraar blot een Gang kunde komme tilbage til sit Hjem, prisede han sig lykkelig; men Reisen var saa lang, besværlig og kostbar, at den næppe fortoges, naar han ikke kunde opholde sig et halvt Aar borte fra Universitetet. Nu ere de fleste Studerende, hvor langt fjernet deres Hjem end er fra Universitetet, aarligen, ja stundom endog i flere af Aarets Ferier hos deres Forældre.

Men Hovedstaden har Interesse for dem, der boe i Provindserne; i den er nødvendigviis en høiere Civilisation; Meget er der samlet, som de øvrige Kjøbstæder, enten aldeles savne, eller have kun ufuldkomment, Kunstsamlinger, Skuespil o. s. v. Betydningen af Hovedstaden for en høiere Dannelse vil man ikke mis kjende. Her i Kjøbenhavn er Kongens Residens, her ere Regjerings-Collegierne samlede; Meget, som afhandlede slæbende, langsomt og ufuldstændigen med Pennen, gjøres nu til Gjenstand for den mundtlige Samtale, fordi den lettere Befordring, Dampskibet yder, bringer mange Rejsende did, var det tilsyneladende end kun for Fornøielse, bringer Embedsmanden, i det han besøger Slægtninge, i Berøring med sine Foresatte.

Ogsaa vi Kjøbenhavnere trænge til at lære vort Fædreland at kjende. Mangen var Jylland fordum et ubekjendt Land; om Forestillingen om dette ikke var aldeles saa fuul, som om Sibirien, meente man dog, at der havde man Intet at bestille, der var Intet at see; Norge og Sverrig vare os ligeledes ukjendte Lande, som Ingen besøgte, uden i Forretninger. Gjorde man Reiser, var det snarere til Hamborg, det sachsiske Schweiz o. s. v. Jeg kan forsikke (thi Dampskibene have

ført mig didhen), at man for langt billigere Priis, end naar man reiser mod Syd, kan see i Jylland en høist mærkelig Natur, der har sine eiendommelige Skjønheder, kan see, enten man drager til Naborigets skjøne Hovedstad, eller ikkun over Gothenborg naaer Trolhättan, ligesaa smukke, ja langt mere frappante Naturscener, end Tydsklands Bjerge og Rhinegne, ja selve Schweiz's Vandfald; at det sachsiske, ja selv det virkelige Schweiz staaer tilbage for Norges havomkrandsste Klipper. Og vi træffe i Jylland kjære Landsmænd, i Sverrig og Norge Naboer og Nordboer, der gjæstfrit række os Haanden, medens i Syden alt er beregnet paa at leve af den Reisende, og Naturens Skjønheder der bydes tilfals.

At her ogsaa vil gjøres den Indvending, at man nuomstunder sætter mange Penge til paa Reiser, vide vi vel; men en statsøkonomisk Discussion om Pengenes Circulation i Statslegemet, ligesom Blodets i den dyriske Organisme &c. &c. ville vi ikke føre.

G. F. Ursin.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 40.

Løverdagen den 5te October 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Roeskildſke Fred.*)

Efter den med Danmark ſaa hæderlig førte Krig (1657—58) blev Carl den Tiende overalt i Sverrig modtagen med jublende Udtryk af Beundring og Taknemmelighed. Den Misfornoielse, den temmelig alvorlige Modſtand, ſom havde viiſt ſig ved nogle af Landdagene 1657, forſvandt eller i det mindſte forſtummede ved de ærefulde, de overordentlige Bedrifter. Et Felttog, ſaa vidunder-

---

*) Fryxell: Berättelser ur Svenska Historien.

ligt og i en saa kort Tid afgjørende, havde Sverrig ingensinde ført; en Fred, saa ærefuld og tillige saa nyttig, havde Sverrig ingensinde tidligere sluttet. Begivenhederne fulgte saa hurtigt paa hinanden, at Fædrelandet, at hele Europa kun fik Tid til at høre, forbauses og beundre; og Fortællingen om Toget over Beltet, om den nye, den uimodstaaelige Helt i Norden fløi fra Mund til Mund blandt de forbausede og beundrende Folkelag. Utvivlsomt stod Carl den Tiende ved denne Tid paa den høieste Spidse af Magt, Lykke og Anseelse.

Men paa samme Tid grebes han ogsaa af Overmodets og Vergierrighedens Svimmel, den sædvanlige Frister paa Hoidens Tinder, og en Frister, der især var farlig for Carl den Tiendes urolige og ærgierrige Siel. Ikke fornøiet med hvad han hidtil havde vundet, og uden Hensyn til den stille og ubemærkede Ære, han kunde vinde ved at ordne sit Riges indre Anliggender, begyndte han nu igien at drømme om nye Seire, om Grobringer af mere udstrakte Landskaber, om det store nordiske Monarchie o. s. v.

Dette Sindelag, disse Drømmebilleder vare de indre og egentligste Marsager til Carl den Tiendes Beslutning paany at styrte sig i Krigen

Lummel. Vanskeligere er det at afgjøre, naar og af hvilke ydre Anledninger han besluttede i denne Henseende at vende sig mod Danmark. Mogle sige, at han under sit Ophold paa Sicelland, og i Særdeleshed paa Frederiksborg, og fremfor Alt under en to Timers private Samtale med Kong Frederik den Tredie, troede at være kommen til den Overbevisning, at det danske Rige var saa svagt, værgeløst og uenigt, at det med Lethed kunde erobres; og at han derfor allerede paa Veien til Gothenborg fattede denne mærkværdige Beslutning. For os synes dog Forholdet at have været følgende. Den 28de Februar sluttedes Freden. Den 2den Marts finder man Kong Carl allerede sysselsat med Planer om Preussens Erobring, og det synes som denne i de nærmeste tre eller fire Uger, i det mindste for det Første, har været Maalet for hans Ønsker. Desaaarsag og for ved en saadan Erobring ikke at blive hindret af Sømagterne, søgte han at overtale Danmark til, i Forening med Sverrig, at affpærre Sundet for enhver fremmed Flaade. Men Danmark kunde paa ingen Maade overtales til en saadan Overenskomst. Da indsaac Carl den Tiende tydeligt, hvorledes et udelukkede Herredømme over Sundet var en uomgængelig Betingelse for Udførelsen af hans øvrige

Planer. Dertil kom Overbevisningen om, at blandt alle Grobringer af Lande, var Danmark den for Sverrig meest nyttige og velbeliggende at erholde, for Carl den letteste at giere og desuden det bedste Støttepunkt for alle kommende deslige Foretagender. Af disse Grunde og paa denne Maaade fattedes den mærkelige Beslutning.

Det første, der kunde ligne et Forsøg paa at rokke den indgangne Fred, forekommer allerede i Slutningen af Marts. I Følge denne Fred skulde man i Kiøbenhavn under svensk Mægling bilægge Tvistighederne imellem Holsten og Danmark. Carl den Tiende foreslog sit Rigsraad, at man ved denne Leilighed burde skaffe Holsten Svinesund, Hald og Bardoehuus Amt, hvilke Holsten senere skulde sælge til Sverrig. Til dette Forslag fandtes ikke ringeste Grund i den Roeskildske Fred. Det var enten et af Carl den Tiendes sædvanlige let og hurtigt opførte Lustflotte, eller snarere et Forsøg paa ved nye Fordringer og Forviklinger at berede sig en Skingrund til en ny Krig.

Den 12te April feiredes i Gothenborgs Kirker en høitidelig Takkefest for den vundne, ærefulde Fred. Carl den Tiende og hans Dronning vare selv nærværende, og Folket glædte sig til de roligere

og lykkeligere Dage, som ventede Fædrelandet, efterat den sidste og farligste Krig nu var bilagt og en sikkrere Rigsgrændse vundet. Men just paa samme Tid havde Carl den Tiende hos sig selv fattet den Beslutning paaany at angribe Danmark; og han havde derom underrettet Per Brahe (sin høit betroede Mand, der havde den øverste Ledning af Forsvarsvæsenet hjemme i Sverrig) og Secretairen Ehrensteen. Vi vide ikke, om disse Herrer bestyrkede ham i denne Beslutning eller ikke.

Den 1ste Mai skulde imidlertid Rigs-Admiral Wrangel, overeensstemmende med Fredsbetingelserne, føre de svenske Tropper ud af Danmark. Men i Følge den nye Beslutning ønskede Carl den Tiende, at disse Tropper maatte blive tilbage, saa vel for midlertidigen at sædes paa Danmarks Befostning som ogsaa for allerede i Forveien, ved den nye Krigs Udbrud, at have Landet inde. Det blev derfor nødvendigt at underrette Wrangel om alt dette, forinden denne efter den tidligere Ordre førte Regimenterne bort til Tydskland. Til Overbringer af dette Budskab valgtes Crif Dahlberg. Som Belønning for allerede giorte Tjenester og som Haandpenge og Løkkemad til det hemmelighedsfulde Hverv, der forehavdes, gav Kongen ham den 16de April nogle svenske Hemman, og

da Dahlberg den 17de April aflagde sin Tak-
sigelse derfor, lovede Kongen desuden, og uop-
fordret, at ophøie ham i Adelsstanden. Efterat
Kongen ved disse Gunstbevisninger forud havde
søgt at forsikre sig om Dahlbergs Beredvillighed,
lod han ham endelig Dagen derpaa, eller den
18de April, kalde til sig. Han tilkiendegav ham
nu sin Hensigt at angribe Danmark paany; og
Dahlberg paalagdes iilsomst at reise til Wrangel
med Underretning herom og tillige med den Be-
faling: „at, hvis Wrangel endnu havde saa
mange svenske Tropper igjen paa Siælland, at
han dermed troede at kunne modstaae den i Kis-
benhavn værende danske Styrke, skulde han, under
hvilkenfomhelst Forevending og uagtet alle Ind-
sigelser fra de Danskes Side, blive tilbage paa
Siælland; men i modsat Tilfælde, saa vidt som
muligt, forsikre sig Fyen og Jylland.“

Kongen vovede ikke at betro denne vigtige
Hemmelighed til Papiret, men overgav Dahlberg
et Brev til Wrangel, hvori denne blot paalagdes
at fæste Lid til de Underretninger og snarest mu-
ligt iværksætte de Befalinger, som Kongen mundt-
lig havde affendt giennem Dahlberg. *) Denne

---

*) Paa Bagsiden af Kongens Pas for Dahlberg har
denne egenhændig antegnet Følgende: „Hs. K. Maj:s

fik 500 blanke Rigsdaler i Reispeng, og tog den 19de April fra Gothenborg. Han traf Wrangel ved Korsøer, hvor denne just var i Begreb med at overskibe Tropperne til Fyen, for siden baade at føre dem derfra og fra Jylland. Wrangel blev i høi Grad bestyrtset over Kongens Beslutning, men maatte dog tage sig samme til Efterretning. Imidlertid havde han allerede før Dahlbergs Ankomst overskibet alle de svenske Tropper til Fyen, med Undtagelse af to Esquadroner finske Ryttere, hvilke dog ogsaa vare tagne ombord for at føres over. Nu at drage samme Tropper tilbage til Siælland igien maatte naturligviis vække altfor megen Opsigt og Mistanke. Wrangel indstræn-

---

Reisepas, da jeg blev sendt fra Gothenborg til Hs. Excell. Rigs-Admir. Wrangel paa Siælland, for i største Hemmelighed og secreto at berette ham, at S. K. Maj. intentionerede og havde i Sinde de novo at føre Krig mod Danmark og at Hs. Exc. sig derefter skulde rette, med den Ordre, at saafremt Hs. Exc. ikke aldeles havde qvitteret Siælland, skulde han søge at maintainere det og tergiversere Evacuationerne. Især skulde han beholde Fyen og vel besætte Halskandse i Benschusel og det i største Hemmelighed, hvilket alt tilsammen jeg mundtlig forebragte Hs. Exc. i Korsøer, idet Hs. Maj. ikke turde betroe saadant til Pennen, efter mit Creditivs Lydende, som jeg havde med mig fra Hs. Maj.

kede sig derfor til at besætte Fyen og afventede i denne Stilling, hvad Kongen yderligere agtede at foretage.

Carl den Tiende vilde, at Anfaldet paa Danmark skulde opsættes til hen paa Sommeren. Marsagerne hertil vare flere: deels at Sæden og Høet maatte modnes til Hærens Underholdning; deels ved langtrukne og indviklede Underhandlinger at skaffe sig nogen Forevending til Fredsbruddet, deels, under Foregivendet af den russiske, polske og preussiske Krig, at overtale de svenske Stænder til at bevilge det Krigsstyr og de Udskrivninger, som behøvedes for det paatænkte Angreb paa Danmark. Det Falske i denne Stilling tvang imidlertid Kongen til et dobbelt Spil, saavel mod Danmark som mod sine egne Stænder. Vi ville i begge Henseender henvende Opmærksomheden paa den Maade, hvorpaa han blandede og uddelte Kortene.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 41.

Løverdagen den 12te October 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl de Tiendes fornnyede Angreb paa
Danmark efter den Koeskildske Fred.

(Fortsættelse.)

Med Hensyn til Kongens Forhold til Stænderne var det ikke en ordentlig Rigsdag, som han lod sammenkalde til Gothenborg, men blot et Udskud af de tre høiere Stænder; Medlemmerne valgte han selv. Den første Sammenkomst afholdtes den 8de April. I en smuk Tale hilsende Kongen Stænderne og takkede dem for Deres udviste Trofskab og gjorde Opoffrelser; især Per Brahe for den

Iver, han forrige Aar havde lagt for Dagen ved den søndre Rigsgrændses Forsvar. Derpaa oplæstes den Roeskildske Fredstractat, samt af Ehrensteen en Beretning om Forholdet til de udenrigske Magter. Deri klagedes især over Østerrig og Brandenburg som de Stater, der ved hemmelige Rænker eller aaben Krig mere end alle andre vare Sverrig til Hinder og Skade. Efterat Secretairen havde endt, traf Carl den Tiende Stolen nærmere til Stænderne og begyndte selv at tale om de udenrigske Forhold: hvorledes han første Gang havde begyndt Krigen for at hindre Polen i at oprette en Flaade i Østersøen, og for at hindre Rusland i at erobre hele Polen; hvorledes det rimeligviis vilde have lykkedes ham at kue sidstnævnte Land, saafremt han ikke var bleven afbrudt ved den danske Krig; hvorledes Fienderne af al Magt søgte Sverrigs Fordærvelse; hvorledes i Særdeleshed Østerrig selv havde anfaldet Svenskerne med Krig og overgivet Bremen til Danmark, Pommeren til Brandenburg og Lifland til Polen og saaledes ophidset disse Magter og desuden Rusland imod Sverrig. Men Kongen haabede, at Svenskerne ikke skulde lade sig skræmme og ikke afstaae en eneste af deres Erobring; men tværtimod saavel selv

opretholde som ogsaa hos deres Børn indpræge den uroffelig Standhaftighed, som stedse havde udmærket deres Forfædre o. s. v. Derpaa oplæste Secretairen Forslaget, hvilket indeholdt Forespørgsler om, hvad Stænderne syntes Kongen burde giøre, siden alle hans Fredsforslag til Østerrig vare mislykkede? hvorvidt man længere burde taale og fordeie saadanne Forurettelser? samt hvor og paa hvad Maade Krigshæren skulde underholdes? — Baade Raadet og Stænderne yttrede en fredelig Tænkemaade, og i Anledning heraf bleve Forskrifter, som skulde lette Fredsflutningen, udfærdigede til de svenske Gesandter i Rusland, Brandenburg og Østerrig.

Disse Budskaber skikkedes den 12te April. Den 18de samme Maaned yttrede Kongen for Dahlberg sin hemmelige Hensigt at angribe Danmark og gav giennem ham Wrangel den Befaling at blive staaende med Tropperne i Fyen. Dette sidste var tvært imod Roeskilderfreden og maatte saaledes nødvendigviis foranledige Dadel, ogsaa i Sverrig, for saa vidt Kongen nemlig ene og uden Raadets Bifald fattede en Plan, der saa aabenbart ledede til en ny Krig. For at vinde dette Bifald og saaledes lægge en Deel af Ansvarligheden paa Raadet, lod Carl den Tiende

Raadherrerne sammentalde den 20de April, eller Dagen efter Dahlbergs Afreise. Uden at nævne et Ord om sin egen hemmelige Krigsplan, begyndte han vidtløftig at tale om Danmark, dets Modstand ved Fredens Tilendebbringelse, dets fiendtlige Hensigter mod Everrig o. s. v. Men Raadet opfordrede desuagtet til Fred. Carl den Tiende gientog sin forrige Tale og spurgte endelig, om man ikke i det mindste som Sikkerhedspant burde beholde Gyn, indtil Danmark havde afflediget sine Krigsfolk og opfyldt alle Fredsvilkaarene. Nu gav Raadet sit Bifald, og Underretningen om denne Beslutning sendtes til Wrangel. Det var omtrent samme Befaling, som Kongen Dagen i Forveien paa egen Haand havde udfærdiget giennem Dahlberg.

I midlertid havde Stænderudskuddene overveiet Kongens Forslag og deres eget Svar. De Glesstes Ønsker vare for Freden. I en Raadsforsamling, hvor Kongen var nærværende, yttrede Carl Mørner, at man ikke for den uvisse Erobring af Best-Preussen burde stille sig blot for en langvarig Krig, og i Præstes og Borgerstanden var Tænkemaaden ingenlunde gunstig for den omtalte østerrigske Krig. Den eneste formelige Yttring, vi have fundet herom, er Udkastet til

Præsternes Svar paa den kongelige Proposition. Indholdet er følgende: „Præsterne erkiende Bægten af de Grunde, som ere blevne anførte for Krig mod Østerrig. De ønske dog, at Kongen vilde søge Fred, thi for det første befaler Gud at holde Fred med alle Menneſker, ſaa meget muligt er; for det andet har Sverrig allerede i Forveien mange Fiender og er ſelv udblottet for Mandſkab og Penge, ſaa at det kun kan give lidet heraf; for det tredie kan ingen Hielp ventes af de tydſke Stater. Kong Guſtav Adolph var diſſe velkommen ſom en Befrier fra Øſterrigs Undertrykkelſer. For nærværende Tid derimod leve de i Fred og Ro, og den, ſom nu, om ogſaa i en retfærdig Sag, fører Krigen derhen, vil blive betragtet ſom en Fredsforſtyrret, mod hvilken de i Maſſe ſkulle reiſe ſig, villige til at underſtøtte det allerede forud ved ſin enevældige Regiering og ſine mange Bundsforvante mægtige Øſterrig. Derfor anſaae Præſteſtanden det i alle Henſeender for bedre at foretrække Fred, end med en æventyrlig Krig fortsætte og hævne lidte Forurettelſer; ogſaa i den Henſigt, at Kongen maa kunne blive hjemme og afhielpe Manglerne i Rigets indre Etyrelſe — „Men,“ ſige de til Slutningen „kan Fred ei vindes, ſaa bede vi Gud,

at vor Konge snart maa komme tilbage med Hilsen, Seier og den ædle og dyrebare Fred, saa at Sverrigs Indvaanere med Venherelse maae kunne synge: Herre giv Fred i dine Lande, Lykke og Salighed til hver en Stand!"

Den 21de April skulde Stænderne afgive formeligt Svar paa det kongelige Forslag. Det synes som Carl den Tiende ikke har villet modtage dette Svar skriftlig; thi han begjærede, at Stænderne paa Stedet og mundtlig skulde overlægge og tage en Beslutning med ham og Raader. Saa skete ogsaa. I Forveien havde han især drevet paa Nødvendigheden af en Krig mod Østerrig; men nu talte han i dets Sted mod Brandenburg og oplæste en Mængde Breve og Skrifter for at bevise dette Lands fiendtlige og skadelige Intriguer mod Sverrig. Biskop Gnan-der paa Præsternes og Borgermester Pryk paa Borgerkabets Begne yttrede desuagtet fredelige Tanker; men Carl den Tiende bibeholdt og forsvarede sine Anskuelser, og Slutningen blev, at alle tre Stænder fandt det rigtigt, at Kongen med Vaaben i Haanden burde forsvare sit Riges Fordele mod Brandenburg. Dog haabede Stænderne, at Hs. Majestæt, overeensstemmende med sit Løfte, i Forveien ved alle gjørlige Midler

søger at vedligeholde Freden og undvige Krigen med alle dens Blodsudgydelser og Glendigheder.“ Kongen takkede for deres Samtykke og lovede at efterkomme deres Ønsker, samt at han, i Tilfælde af Krig, vilde skaffe den svenske Hær Underholdning i det brandenburgske Land o. s. v.

Saaledes havde Carl den Tiende faaet et Paaskud til sine mod Danmark sigtende Rustninger. Han vedligeholdt længe og med Snuhed dette Skjul, talte i Raadet om Planen for Felttoget mod Brandenburg, samt indlod sig i hemmelige Rænker med det mod samme Stat oprørske Magdeborg.

Disse Planer vare dog maaskee ei ganske og aldeles forstille. Hvis Danmark hastig havde indrømmet alle Carl den Tiendes høitspændte Forbringere, havde han maaskee af Mangel paa en sandsynlig Krigsanledning ladet dette Rige uanstastet og i dets Sted vendt sine Vaaben mod det truede Brandenburg.

Vi ville nu omtale det Hovedsageligste af Carl den Tiendes Underhandlinger med Danmark. Til at drive disse havde han udseet Sten Bjelke og Gorstz Ulfeldt. Frederik den Tredie vilde høist ugierne underkaste sig den Fornedrelse at raadslaae med Ulfeldt, hans personlige Fiende

paa Liv og Død, der kunde tage Leiligheden iagt for at trodse sin nu i Ulykke værende Konge. Paa det franske Hof's Befaling bad Terlon, at den danske Konge maatte forstaaes for denne Ubehagelighed. Carl den Tiende samtykkede og udnævnte i Ulfeldts Sted Peter Julius Coyet, hvilken Person blev af megen Indflydelse paa disse Sagers Gang. Den nu aabnede Underhandling tilsigtede i Begyndelsen et nærmere Forbund mellem Sverrig og Danmark, og det var Carl den Tiendes Mening ved de deri indførte Bilkkaar at spærre Øresund for enhver fremmed Flaade, som kunde hindre hans Planer mod Danzig og Preussen. Allerede den Roeskildske Fred antydede noget lignende; thi efter dens Ord's Lydende lovede Sverrig og Danmark ikke at tillade nogen fremmed fiendtlig Flaade at komme ind i Østersøen. Det var den engelske Fredsmægler Meadowe, som mod Svenskernes Ønske udvirkede, at Ordet fiendtlig blev tilsat; thi ellers kunde alle andre Nationers og ligeledes Engellændernes Skibe have været udelukkede. Nu paastod Sverrig, at Ordene fremmed og fiendtlig vare paa dette Sted eensbetydende; at Ordet fremmed derfor burde bortkastes; og at begge Stater lovede hinanden med al Magt at holde enhver anden Skibsflaade end deres egen borte fra Østersøen.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredshindstyvende Aargang.

Nr. 42.

Løverdagen den 19de October 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinſke Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa Danmark efter den Koeskildſke Fred.

(Fortsættes.)

Den ovenfor omtalte Overeenskomst var en svær Anstedssteen. Danmark vilde ikke ved en saadan berøve sig selv enhver Understøttelse mod det for nærværende Tid stærkere Sverrig, eller støde Hollænderne, hvilke kun med største Misforneielſe ſkulde ſee ſig udelukkede fra Østersøen. Kong Frederik vægrede ſig ſaaledes ved at indgaae paa det nævnte Forſlag, og det tilſigtede nærmere Forbund kunde juſt af

af denne Grund ikke bringes i Stand. Imidlertid havde Hertugen af Holsten, ved de Svenskes Mægling, vel endog ved deres Trudsler, beholdt en rig Stadeserstatning; og de fleste danske Fæstninger og Landskaber vare overeensstemmende med Fredsbetingelserne overleverede til Everrig. Da saaledes intet Punkt af Vigtighed mere stod tilbage, agtede Wrangel, ifølge Fredsvilkaarene, at drage de svenske Tropper ud af Danmark.

Men midt i April fattede Carl den Tiende, som allerede omtalt, sin afgjørende Beslutning: ikke, efter den første Bestemmelse, at føre Tropperne mod Brandenburg, men derimod atter mod Danmark. Denne Forandring af selve Planen fordrede ogsaa en fuldkommen Forandring af Underhandlingerne. Den 23de April opsatte Kongen derfor en Instruction for sine i Kiebenhavn værende Gesandter. Disse beholdt den Befaling: nu at lægge det tilsigtede Forbund til Side, og i det Sted fordre af de Danske en Biforflaring over adskillige Punkter, der sagdes at være mindre tydeligt bestemte i den Roeskildske Fred. Det var i denne Biforflaring at de Anstedsstene indlagdes, der skulde give Anledning til det nye Fredsbrud. De Danske vilde ikke vide noget at sige om en saadan Forflaring, men paastode, at Ordseiningen

i Koeskilderfreden var tilstrækkelig bestemt. Men Sverrig stod fast ved sin Paastand og truede med ikke at ville føre Tropperne bort, førend den omtalte Biforklaring var bleven opgiort. Kong Frederik blev saaledes tvungen til at indlade sig paa den begierte Overlægning.

De vigtigste Punkter, som derved fremdroges, vare: at Den Hven, som hørende til Skaane, og Romsdalen, som hørende til Trondhiems Stift, skulde afsta aes til Sverrig; at Sundet skulde spærres for alle Flaader, undtagen Sverrigs og Danmarks, at Danmark skulde til Sverrigs Tieneste overlade et vist Antal Ryttere, samt give særskilt Erstatning for nogle før Krigserklæringen bortkaprede Skibe m. m. Herom begyndtes en vidtløftig og meget ubehagelig Underhandling. Sverrigs Paa-stande vare ubillige, nogle endog stridende mod Koeskilderfreden. De Danske vægrede sig haardt nakket og flagede høit over Haardhed og Uretfærdighed. De Svenske stode dog urokkelig fast ved deres Fordringer. Ved enhver truede man, at saalænge den ikke blev indvilget, skulde ikke heller de svenske Tropper blive førte bort fra Danmark. Naar nu Kong Frederik bevilgede nogle af diése Punkter og siden drev paa Troppernes Afmarsch, da kom Svenskerne frem med nye Fordringer,

tildeels endnu ubilligere end de forrige, og desuagtet understøttede med samme Trudsel. Hverken de engelske eller franske Fredsmæglere skulde deres Uvillie over denne Fremgangsmaade.

Bebreidelsen træffer dog ikke lige meget begge de svenske Underhandlere. Forholdet minder om den vestphalske Fred. Ligesom dengang Lykkeridderen Salvius, saaledes havde ogsaa ved denne Leilighed Goyet Regentens største Fortrolighed; og de Stridigheder, som fordem forefaldt imellem Johan Drenstjerna og Salvius, gientog sig ogsaa her, skændt i det Smaa; thi Tiden var kortere og Bjelkes Sindelag mindre lidenskabeligt og roligere end Johan Drenstjernas. Ligesom i fordem's Dage Salvius med Drenstjerna, søgte ogsaa nu Goyet at nedsætte Bjelke hos Carl den Tiende; ligesom tilforn Salvius smigrede Christinas prælende Bængsel efter Fred, saaledes understøttede nu Goyet Carl den Tiendes heit drevne Fordringer; og man troede, at samme Goyet med Forestillinger om det danske Riges Svaghed end mere styrkede Kongens Beslutning: paany at angribe denne Stat.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Extract

af

trede Quartals Regnskab 1844.

for

det forenede Understøttelses-Cassab.

Indtægt.

	Rbb.	B.
Beholdning for forrige Quartal, Refsancer iberegnet.....	2636	60
A. Ugentlige Indtægter for Ugebladets 56 ^{te} Aargang Nr. 27 a 39 incl.	789	64
B. Eaans Udbring i 3die Quartal	1270	—
	Rbb. 4696	B. 28

Udgift.

	Rbb.	B.
1. Personer for tredje Quartal: Sif de sædvanlige Personer 1010 Rbb. Personer for det brodfæ Regat 44 — Sind for Caroline-Regat..... 25 —	1079	—
2. Rønniger for tredje Quartal.....	400	—
3. Generelle Omkostninger.....	16	—
4. Uffrensne Refsancer for Contingenter....	11	4
5. Ugebladets Trykning med Papir.....	157	—
6. Subfriet Eaant i Stational-Santen.....	1100	—
7. Rentor af dette Eaan til bito.....	7	18
Refsancer af udfrædt, ei endnu indfrædt Switringor: for Eaan..... Rbb. 446 for Contingent..... 185 22	631	22
Ealbo	1294	80
	Rbb. 4696	B. 28

Riebenhavn den 30te September 1844.

Overensfæmmende med den af Administrationen fætte Control.

E. Clausen.   J. C. Lund.

Carl G. Groth.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 43.

Løverdagen den 26de October 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Koeskildske Fred.

(Fortfættelse.)

At Goyet allerede tidlig er bleven betroet denne hemmelige Beslutning, var Samtidens almindelige Overbevisning, og den er, skienbt ikke bevislig, dog i høi Grad sandsynlig; især naar man betragter, med hvilken uroffkelig Haardnakkethed han forsvarede ubetydelige, stundom ogsaa ubillige Smaating, og derved uden Nødvendighed forhalede Underhandlingerne. Dette

gif saa vidt, at Bjelke selv nu og da yttrede sit Mieshag, endog i de fremmede Ministres Nær-
 værelse. Skadelig over den langvarige og, som
 ham syntes, unødvendige Strid, erklærede han
 endelig den 8de Juni uforbeholdent, at han
 agtede paa egen Haand og uagtet Coyets Mod-
 sigelser at afslutte Biforklaringen, og det med Til-
 sidesættelse af de Punkter, hvorom Coyet saa heftig
 tvistede; Bjelke vilde selv hos Kongen paatage sig
 Ansvaret for denne Handling. Nogle Timer efter
 denne Erklæring erholdt Fredsgefandterne Kongens
 strenge Befaling ingenlunde at lade Coyets An-
 mærkninger falde. Underrettet om Bjelkes Anskuelse
 og Hensigter tilskrev Kongen ham den 16de Juni
 et Brev af følgende Indhold: „Jeg seer med For-
 undring, at I og Coyet, tvertimod skyldig Pligt
 og Eydighed, have understaaet Eder til efter eget
 Godtbefindende at nedsætte mine Fordringer, og
 at I have sat en Tillid til Danmarks Løfter,
 som ikke passer sig for en ærlig Svensk. Saa-
 fremt I ikke forandrer en saadan Opførsel, vil
 jeg hermed befrie Eder fra det anbetroede Hverv,
 samt dertil anordne andre Personer, indtil hvis
 Ankomst Coyet kan blive ene tilbage. I skulle
 rette Eder efter mig, og jeg ikke efter Eder! og
 de Danske skal erlægge hvad jeg har begieret; de

maae nu tage det hvor Ganden de vil, o. s. v.“
 Hvad Bjelke har svaret, vide vi ikke; men da de Svenske fra dette Dieblif af førte et langt bestemtere Sprog, maatte ogsaa det værgeløse Danmark give efter og samtykke i flere af de fremsatte Fordringer.

Ifølge viist Eftergivenhed haabede nu Danmark, at Underhandlingerne skulde endes og de svenske Tropper bortføres; men forgieves. Carl den Tiende kom frem med en ny Fordring: nemlig at Danmark skulde bestemt erklære, med hvor mange Orlogsskibe det agtede at bidrage til Udelukkelsen af fremmede Flaader. Frederik den Tredie vilde ei paalægge sig nogen saadan Forpligtelse, ogsaa af den Grund, at der ikke var forekommet noget derom i den Roeskildske Fred. Medens nu Underhandlingerne forhalede saavel ved dette som ved nogle andre tilbagestaaende Punkter, fremstod et nyt Stridsspørgsmaal, hvorved Overlægningerne endnu mere vanskeliggjordes.

I det af Ludvig de Geer oprettede africanste Compagnie havde en Mand, ved Navn Henrik Carloff, været Deeltager, men var bleven udelukket deraf formedelst en udøvet ulovlig Handel. Han flyttede da til Ost-Friisland og tog, da Krigen begyndte, dansk Kaperbrev, udrustede et

Fartoi, seilede til Guineakysten og erobrede i Slutningen af Januar 1658 Compagniets derværende Fæstning Cabo Corso, dets Varer, Handelscontoir samt et i Havnen liggende Skib. Paa Fæstningen heisedes dansk Flag, og Carloff vendte tilbage baade med Skibet og et rigt Bytte. I Begyndelsen af Mai ankom han paa Elben udenfor Glückstadt. Efter Bestemmelserne i den Roeskildske Fred havde Sverrig Rettighed til at faae Landskabet, Fæstningen og Skibet tilbage, men ingenting mere. Istedetfor fordredes ogsaa alle Varerne, Erstatning for Skaden og Carloffs Person selv. De Danske vægrede sig; en saadan Erstatning var ikke omtalt i Roeskilderfreden; ikke heller betinget for de Svenskes Plyndringer i de danske Landskaber. Si heller kunde Carloffs Udlevering med Grund forlanges, da det var i Egenskab som Danmarks lovlige Krieger, at han havde erobret Cabo Corso. Men Sverrig vedblev sin Paastand og opskruede Erstatningssummen gradeviis fra 200— til 300— og endelig til 400,000 Rigsdaler, samt truede med ikke at ville bortdrage sine Tropper, førend ogsaa denne Fordring var bevilget. Kong Frederik bestormedes af sine Undersaatters Klagemaal over den svenske Hær, og af deres Venner om at blive befriede fra denne trykkende Landeplage.

Kort herover samt uden tilstrækkelig Magt til at giere Modstand, nedsagedes han endeligen til at love Udbetalingen ogsaa af disse 400,000 Rigsdaler. Da erklærede Carl den Tiende, at han til Sikkerhed for Opfyldelsen fordrede et eller andet Landskab i Pant eller ogsaa en Caution's Stillelse af nogle Rieb mænd fra Hamborg. Dette Vilkaar ansaae Kong Frederik for at være altfor ydmygende, og affendte Dve Juel for personligen at udvirke nogen Gstergivenhed heri.

Imidlertid nærmede den Tid sig, da Carl den Tiende agtede at bryde løs. Den ene Gang efter den anden formanede han sine Fredsgefandter ikke at haste med Underhandlingernes Afslutning; og Soyet lovede ham, at han nok, hvis behøvedes, skulde optænke flere Anledninger til deres Udtværing. Paa Anmodning undslog han sig ogsaa for at fremsætte alle Sverrigs Fordringer paa een Gang; thi om de Danske da havde indrømmet dem alle paa een Gang, havde man ikke længere havt nogen Forevending til Opsættelse. Imidlertid gif de Svenskes Rustninger frem og Dahlberg sendtes af Kongen til Kiebenhavn for i Hemmelighed at bese og aftegne Fæstningsværkerne, hvilket ogsaa skete i Smug og med megen Fare, midt under

Venskabssbevidnelser samt de Gicæstebud, som de Danske anstillede for den listige Fremmede.

Under alt dette klagede de svenske Gesandter over, hvad de kaldte de Dankes Ubillighed, samt taledede høit om deres egen og om Carl den Tiendes Rieærlighed til Freden. For saa meget mere at forvirre Gemytterne antog den nævnte Konge i sin Tieneste Grev Gyldenløve, Kong Frederiks Søn paa Sidelinien.

Henved tre og en halv Maaned vare nu forløbne, siden Carl den Tiende fattede den afgjørende Beslutning, paany at angribe Danmark, og flere Personer vare under Lebet af denne Tid deeltagiggjorte deri. Desuagtet holdtes Sagen saa hemmelig, at ikke et eneste Ord derom trængte til Fiendernes Øren; saadan var endnu Aanden blandt de svenske Herrer. Men for mere skarpsynede Dine forraadte Sagen sig selv. Med Hensyn til de svenske Gesandters, især Coyet's Opførsel begyndte En og Anden at giette Carl den Tiendes skjulte Tanker. Saadanne mere langsynede Herrer vare Hollænderen Benningen, Polakken Morstein, Franskmænden Terlon og nogle blandt de Danske selv. De fremsatte deres Mistanke for Kong Frederik; og Terlon raadte ham til paa een Gang at samtykke i alle Carl den

Tiendes Fordringer, for derved at bortrydde enhver Grund til at bryde Freden. Frederik den Tredie var tvivlraadig og lod Eagen have sin Gang. Deels vilde han saa længe som muligt forsvare hvert Punkt, som burde og kunde forsvares; deels vilde han ikke troe, hvad man sagde om den svenske Konges hemmelige Hensigter.

Da Dve Juel kom tilbage fra Carl den Tiende, havde han ikke kunnet udvirke noget betydelig Afslag. Kong Frederik maatte saaledes paany og yderligere rette sig efter Everrigs Fordringer. Efterat nu Alt paa det nærmeste var blevet bevilget og afgjort, tiltraadte Coyet, ifølge hemmelig Befaling, en Reise til Carl den Tiende i Holsten, for, som han sagde, at indhente dennes endelige Afgielse. Ved Afskeden viste han en meget fredelig og venstkabelig Tænkemaade, mod det danske Hof, samt tilbød sig at mæggle en Egtteskabsforbindelse mellem den danske Kronprinds og en holstenst Prindsesse.

Omtrent en Uge efter Coyet's Afreise steg Carl den Tiende i Land med de svenske Tropper ved Corsøer og faldt ind i Siælland. Udenfor Kiebenhavn viste sig just til samme Tid den svenske Flaade som Tiende, og paa denne Coyet,

den forrige Underhandler. Hans Collega, Sten Bjelke, havde, ifølge Kongens Befaling, maattet blive i Kiøbenhavn, for saa længe som muligt at skiule Hensigten, og blev nu, i Anledning af det uformodede Fredsbrud, Gienstand for de Danskes bittre Had. Han udbad sig derfor Carl den Tiendes Beskyttelse, og sluttede i Anledning af dennes sidste Foretagende sit Ønske, at Gud maatte lede Hs. Majestæts Raadslagninger og Gierninger saaledes, at de tiende til Guds Ære, Fædrenelandets Bedste og Hs. Majestæts egen Fremtids Berømmelse.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredsendstyvende Aargang.

Nr. 44.

Løverdagen den 2^{den} November 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Roeskildske Fred.

(Fortsættelse.)

Tanken paa det forestaaende Lovespil sysselsatte uophørlig Carl den Tiendes Siel og lod ham ingen Ro eller Hvile. Allerede under Mødet i Gothenborg længtes han heftigt efter Skuepladsen for sine forhaabede Seire og Grobringere, og det i Forhold til som Tiden nærmede sig til hans forehavende store Optræden. Han skulde fra

Göthenborg gaae Søveien til Holsten, men Modvind forsinkede Afreisen.

Som oftest hørte man ham under Bentedagene med Utaalmodighed at spørge efter Vindens Retning, og tidligt om Morgenen saaes han den ene Gang efter den anden at staae ud af Sengen og gaae til Vinduet for selv at undersøge Forholdet.

Endelig var alt i Orden, og Kongen affeilede med sin Dronning fra Göthenborg og landede i Flensborg midt i Juni. I Kiel samledes nu efterhaanden henved 9000 Mand og saa mange Fartøier, som kunde skaffes tilveie. Overalt udspreddes, at Toget gjaldt Kurfyrsten af Brandenburg. Fra denne Herre ankof ogfaa Sendebud for at mæggle Fred, men Carl den Tiende negtede dem Audients. Brandenborgerne ilede forbittede hjem. Kongen drog efter dem sydpaa i Holsten og reiste endog lige til Bismar, alt i den Hensigt at aflede de Danskes Mistanke.

Carl den Tiende vilde imidlertid ikke uden at have hørt Raadet begynde paa dette alvorfulde Foretagende. Den 7de Juli sammekaldtes derfor alle i Gottorp tilstedeværende Raadsherrer, blandt hvilke mærkes Wrangel, Klas Tott og Schlippenbach. Efter nogle Klager over Danmark spurgte Kongen, hvorvidt man ikke atter burde vende sine

Baaben mod nævnte Land. Wrangel yttrede nogle Betænkkeligheder, men til Slutningen antoges Forslaget og som Følge deraf besluttedes, at saafremt Biforflaringen ikke allerede var endt, skulde den heller ikke endes, men forhales, og de svenske Fredsgesandter i Kiøbenhavn underrettes derom*). En anden og vigtigere Overveielse over samme Gienstand holdt Kongen i Bismar den 23de Juli i Rærværrelse af 8 svenske Rigsraader, deriblandt Tott, Schlippenbach, Jacob Kasimir de la Gardie, Lewenhaupt o. fl. Kongen begyndte med vidtseftig at klage over, at Danmark unddrog sig for at opfylde Sverrigs retmæssige Fordringer og de Roeskildske Fredsbetingelser. Han bevidnede paa sin Samvittighed, at han aldrig forinden havde tænkt paa at angribe Danmark, men først paa denne Reise fattet en saadan Beslutning, drevet dertil af de Danskes egen Modvillighed. Dette Foretagende kunde dog geraade Sverrig til stor Nytte. Man kunde nemlig af Danmark erholde 2000 Ryttere og 7000 Fodfolk, for at anvendes mod Kurfyrsten af Brandenburg, hvem det siden burde gielde o. s. v. De vigtigste Grunde for et

---

*) Puffendorf siger, at Beslutningen havde været at fordre Skadeserstatning af Danmark, saafremt dette ei paaafsyndte Freden.

Anfald paa Danmark vare, foruden de anførte
 Klagemaal, følgende: for det første, at Gorfiz
 Ulfeld havde berettet, at de Danske agtede at
 overrumple og myrde de paa Fyen værende Svenske;
 for det andet og fornemmelig, at alle Fyrster og
 Stater i Tydskland vare saa lidet venfskabelig
 sindede imod Sverrig, at om Kongen førte sine
 Vaaben derhen, skulde han ei finde en eneste
 Bundsforvandt, tværtimod, hvor retfærdig endog
 hans Sag var, blive behandlet af Alle som en
 forhadt Fredsforstyrrer; hvorfor man ei heller
 havde at vente nogen Fremgang af et Krigstog
 paa denne Kant. For det tredie: Inden man var
 bleven ganske tryk og sikker fra den danske Side,
 kunde ei heller nogen betydeligere Fremgang ventes
 mod andre Fiender. Paa disse Grunde besluttede
 man snarest muligt at angribe Danmark, og med
 al Iver at vedblive den Paastand, at dette An-
 fald ikke var en ny Krig, men kun en Fort-
 sættelse af den, som Danmark selv havde begyndt
 i Maret 1657. Man vilde ved denne sidste Paa-
 stand søge at kaste det Hadefulde ved et Freds-
 brud paa Fienden og tilegne sig selv det velklin-
 gende Navn af en uskyldig angreben Part, samt
 paa Grund deraf og ifølge den vestphalske Fred
 kunne begiære Hielp af de tydske Stænder. Af

denne Beskaffenhed var den mærkværdige Beslutning. Flere af Raadsherrerne talede for den; vi have ikke fundet, at en Gnefte talede imod den.

Men der savnedes alligevel ikke Personer, som advarede Carl den Tiende mod det Bovelige, det Uretfærdige i hans Foretagende. Man finder Spor til, at Wrangel har misbilliget det. Kongens egen Svigerfader, Hertugen af Holsten-Gottorp var, skøndt Carl den Tiende ved denne Veilighed agtede at give ham baade hele Holsten og Slesvig, dog meget urolig og bekymret. Han erklærede sig aldeles tilfreds med de Fordele, som han allerede ved Roeskilder-Freden havde vundet, og at han ikke ønskede nogle større. Et Par Dage før Fredsbruddet sagde han med Taarer i Øinene til Terlon: „jeg forudseer snart indtræffende Begivenheder, som ville foraarsage mig den største Sorg.“ Nysnævnte Terlon, adspurgt af Kongen, yttrede: „at Nogle vistnok anede, at Sverrig agtede paany at angribe Danmark, men at han umuligt kunde sætte Lid dertil; thi han vidste, at Sverrigs Konge var altfor ædelsindet og ordholdende til, uden gyldig Grund, at skride til en slig Yderlighed, og saadanne Grunde troede han ikke forefandtes.“ „Desuden,“ tilføiede han, „turde det vel blive Tilfældet, at et saadant Un-

greb kunde blive lige saa farligt for Sverrig som for Danmark.“

Men disse og andre Advarsler, som muligviis bleve givne, vare ganske og aldeles spildte. Ligesom beruset af det sidste Mars overordentlige Lykke, svævede Carl den Tiende i en Svimmel af den frigeriske Uergierigheds heitflyvende Drømme og Forhaabninger. Under nyansførte Raadsførelse i Bismar fremsatte Kongen sine derom i Forveien lagte Planer. „Jeg agter,“ sagde han, „at forvandle Danmark til et svensk Landskab; Siølland, Laaland og Falster skulle tilsammen udgiøre eet Lehn, Fyen eet og Jylland eet. Gen Hofret skal oprettes paa Siølland, en anden i Jylland og den tredie i Norge; Universitetet skal flyttes fra Kiebenhavn til Gothenborg; Hylningen skeer i Skaane, og paa den Maade, at den danske Krone staaer paa et Bord nedensfor, og jeg tager blot den svenske paa Hovedet; Titelen bliver Sverrigs, Gothers, Danmarks, Norges og Benders Konge, og Love og Regieringsform lempes efter Sverrigs. Danmarks ufrie Stand vil sandsynligviis understøtte Sagen; thi den kommer saaledes til Nydelsen af den høiere Frihed, som Sverrigs ufrie Stand nu besidder. Den danske Adel derimod bliver os aldrig tro; thi den mister sine nu indehavende

sterre Representations-Rettigheder og nedsettes til Lighed med den svenske Adels mindre Magt og Anseelse. Derfor skulle vi ei heller give den nogensomhelst vigtig Plads, men saavel derved som ved forskjellige besværlige Indretninger tvinge dem til at udflytte, helst til Ingermanland o. s. v.“ Ved en anden Leilighed omtalte han sin Plan: i Kiøbenhavn ene at have en Fæstning til Havnens og Flaadens Forsvar, men at nedrive den øvrige Stad og flytte dens Indvaanere til Malmø eller Landskrone og selv tage dette Sted til Hovedstad.

Carl den Tiendes ærgierrige Dromme indskrænkede sig ikke til Danmarks Underkuelse. Han haabede snart at fuldføre dette sit første Foretagende og derpaa af det saaledes forenede Norden at kunne opstille en Krigshær af 80,000 Mand til Fods, 40,000 til Hest og en Flaade paa 100 Orlogsskibe. „Da,“ sagde han, „da skal Ingen mere vove et Forsøg paa atter at hjælpe den danske Konge paa hans Trone. Jeg bliver Herre over Indgangen til Østersøen, og alle Nationer nødes til, for Handelens Skyld, at søge mit Vennskab, og Ingen skal mere vove at lægge Hindringer i Veien for mine Planer.“ Disse Planer vare, ifølge baade Kongens og Schlippenbach's Ord, at gjøre sig til Herre over

hele Norden. Efter Danmark's Erobring skulde det først gielde Kurfyrsten af Brandenburg. Kort før Fredsbruddet raadede Terlon Carl den Tiende at søge et alvorligt Forlig med denne Fyrste. „Nei!“ sagde Kongen med Stolthed — „Man maa i Tide sætte Grændser for denne Herres ærgierrige Planer, hvilke Ingen kiender saa godt som jeg. Desuden, da jeg sandsynligviis kommer til at føre en langvarig Krig, ønsker jeg just med Glid at have Kurfyrsten til Fiende, for i hans Stater uhindret at kunne indkvartere og forpleie mine Tropper, hvilket jeg ikke skulde kunne giøre, naar han var min Ven og Vundsforvandt.“

Det var just i disse Dage og i denne høit-
 svævende Sindstemning, at Carl den Tiende be-
 falede Robert Douglas at overrumple den ufor-
 beredte Hertug af Gurland og tage ham til Fange;
 en Gierning, som stod i Forbindelse med Planen
 om Gneherdømmet i Østersøen, om hvilke vi nu
 nærmere skulle tale.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 45.

Løverdagen den 9de November 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Roeskildske Fred.

(Fortsættelse.)

Det var især Indlingen Schlippenbach, hvis forvovne Mand deelte og understøttede disse Carl den Tiendes Forhaabninger og dristige Planer. Man hørte stundom snart En, snart en Anden paa den Tid at tale om, hvorledes Kongen, efter at have undertvunget Norden, vilde som en ny Marik giøre et Tog til Italien, og endnu engang lægge Rom under Gothernes Herredemme.

Med saadanne Tanker seilede Carl den Tiende tilbage fra Bismar til Kiel, i den Hensigt derfra at foretage Angrebet paa Danmark.

Ved Kongens Ankomst til Kiel vare alle Tropper og Skibe allerede samlede; de første udgjorde 4000 Mand til Fods og 1200 til Hest. Dertil kom maaskee nogle Tusinde Mand paa Hyen og i Frederiksbodde. Saa ringe af Tal var den Styrke, hvormed han agtede at erobre Danmark; saa meget gialdt i hans Dine enhver svensk Kriger.

Den 4de August indskibedes Tropperne. Ingen vidste med Sikkerhed, hvorhen det truende Uveir vilde vende sig, og alle tilgrændsende Fyrster og Folk svævede i ængstelig Frygt for at blive Maalet for dets Lynstraaler. De fleste troede, at det gialdt Brandenburg: en Formodning, som Carl den Tiende gav Næring. Sin egentlige Hensigt søgte han med fortsat Forstillelse at skiule. Hændelsesviis var den danske Kammerjunker Gabel kommen til Kiel, for over Hamborg at vende tilbage til Kiøbenhavn. Ved Afskeden, een eller to Dage før sin Indskibning, sendte Karl den Tiende med ham til Kong Frederik varme Forsikringer om sit Venstab og Hengivenhed.

Den 5te August Klokken tre Qvarter til sex om Morgenen steg Kongen ombord paa Wrangels Admiralskib, hvorpaa hele Flaaden lagde ud af Havnen. Just i samme Dieblif affendtes fornyede og hemmelige Befalinger; til Robert Douglas om at overraske og tage Hertugen af Kurland til Fange; og til Pfalsgreven af Sultzbach om at overrumple Fæstningen Rensborg og de i Rabelauget værende danske Regimenter med de i Holsten efterladte svenske Tropper. Desuden havde Carl den Tiende ladet den franske Gesandt Terlon kalde til sig og modtog ham nu ombord i sit eget Skib, som man troer, for at indbilde den store Hob, at Toget skete med Frankrigs Vidende og Bisald. „Hvor troer I Reisen gielder?“ spurgte Carl den Tiende, saasnart Skibet var kommet i den aabne Sø. „Jeg veed det ei,“ svarede Terlon. „Man taler om Preussen, men for en saa lang Seilads har Eders Majestæt medtaget alt for lidet Proviant; og efter en saa fordeelagtig Fred, som den sidste, kan jeg heller ikke troe, at Hensigten er mod Danmark.“ — „Men saaledes er det dog alligevel,“ sagde Kongen; og det vil jeg betro Eder, Gesandten fra den Fyrste, som jeg anseer for at være min bedste Ven.“ — Terlon yttrede nogen Forbauselse. — „Hvad!“ gientog Carl den

Tiende, troer I, at Eders Herre vil tage det ilde op?" Terlon svarede: „Kongen, min Herre, vil uden Tvivl gierne see Eders Majestæts Fremskridt; men imedens Sverrig just under min Konges Mægling har affluttet en saa yderst fordeelagtig Fred, saa synes idetmindste jeg for min Person, at Eders Majestæt burde have underrettet mit Hof om Marsagen til et saa hurtigt Brud paa den nylig indgaaede Overeenskomst.“ Carl den Tiende begyndte nu undskyldende og vidtseftig at opregne flere Grunde, og i Særdeleshed den, at Danmark agtede selv, med Hollands Hielp, ved første Leilighed at angribe de Svenske, et Foregivende, hvis Sandhed Terlon i høi Grad betvivlede.

Der var opstaaet Spørgsmaal om det Punkt, hvorimod Anfaldet skulde rettes. Kongen selv vilde seile lige mod Kiøbenhavn, gaae i Land i Havnen og erobre Staden, forinden de Danske fik Tid til at besinde sig og tænke paa Modstand; men Generalerne ansaae det for altfor voveligt, og at Landgangen under Vinene paa en talrigere om ogsaa uordnet, Fiende, let kunde mislykkes. Kongen gav efter, og man styrede mod Corsøer, hvor ingen danske Tropper vare tilstede og til Hinder. Seiladsen gik lykkelig. Man syntes at finde, at Kongens eget Skib begunstigedes mere

af Vinden end de andre, og at et Skin af usædvanlig Klarhed før Solens Dypgang bebudede Foretagendets Lykke. Kongen selv var ved godt Mod. „Jeg haaber“, sagde han, „at Gud skal hielpe mig til at tugte Sverrigs trolose Naboer.“ Derpaa vendte han sig mod Osten og istemte med egen Røst Psalmen: „Paa dig jeg stoler, o Herre fiær.“

Den 7de August ankom Flaaden til Corsøer; den 8de var Landgangen endt og den 9de kom Carl den Tiende til Slagelse, den 10de til Ringsted. For saa længe som muligt at skuffe de Danske og afholde dem fra Modstand, lod han udsprede, at de Svenske vare komne, ikke i nogen fiendtlig Hensigt, men ene for at hielpe Kong Frederik mod hans oprørske Adel. Klas Tott, som skiffedes med Rytteriet, lykkedes det i Byerne at overraske og tage til Fange flere Hundrede i dansk Sold staaende Ryttere, af hvilke ogsaa de fleste gik over til Sverrigs Faner.

Carl den Tiende havde valgt sin Tid meget beleiligt. Høsten var nylig begyndt og kun lidet Korn bragt ind til Kiøbenhavn; ikke heller de Fedevarer og det Brændsel, som kort Tid efter pleiede at komme fra Jylland, Norge og andre Steder. Boldene vare saa forfaldne og Gravene saa ud-

tørrede, at man flere Steder kunde fiøre over dem. Pallisader og Batterier savnedes; kun sex Kanoner, og disse uden Lavetter, laae paa Brystværnet, og hele Besætningen udgjorde 400 nylig udfrevne Soldater. Saaledes var Tilstanden i Kiebenhavn, da flygtende Landsfolk den 8de August bragte Underretning om Svenskernes Indfald; og samme Dag kom ogsaa deres Orlogsflaade og lagde sig truende udenfor Havnen. Forstyrrelsen og Skrækken, som herved opstod, var overordentlig. Mange, maaskee endog i Begyndelsen de Fleste fortvivlede om Redning og troede, at intet andet Middell stod tilbage end ved en hurtig og godvillig Underkastelse at vinde Seierherrens Naade; og flere Andre begyndte at nedpakke deres Kostbarheder, for enten at føre dem bort eller giemme dem. Hos Alle herskede dog en saa stor Forbitrelse over Sverrigs Opførsel, at man endog under den første Forvirring og Nedslagenhed her og der hørte saadanne Udraab: „vi ville heller stride og døe, end underkaste os en saa troles Fiende.“ Saaledes tænkte og Kong Frederik selv. Samtidig med den svenske Landgang fik han en anonym Skrivelse af følgende Indhold: „Magtet jeg staaer i Tieneste hos Eders Majestæts Fiende, onsker jeg dog Eders Redning. Jeg veed med Sikkerhed, at

den svenske Konge agter at tage Sicelland og Danmarks Krone. Jeg beder derfor Eders Majestæt med Gemalinde og Børn at søge Sikkerhed i Norge, eller paa et andet Sted, indtil Stormen er gaaet over, og en lykkeligere Stjerne fører Eders Majestæt tilbage til Eders Rige." Dette Raad ansaaes allerede da som forræderisk, og for Efterverdenen viser dette sig som et Forsøg paa at lokke Frederik til Fortvivlelse og Flugt og derved endog i Fangenskab; thi just idet Carl den Tiende regnede paa en saadan overilet Flugt, havde han, for at opsnappe ham, udstillet forskielige Bagtskibe i Farvandene baade ved Norge og ved Lübeck: de tvende Steder, hvorhen man troede, at han snarest vilde styre Raasen. Ogsaa nogle blandt de forskrækkede danske Hoffolk meente, at deres Konge burde for sin egen Person og sin nærmeste Omgivelse søge Sikkerhed ved at flygte til Norge. „Nei," sagde Frederik, „den ædle Fugl forsvarer ved Fiendens Ankomst sin Rede og dør hellere, end den i Farens Stund overgiver sine. Saaledes vil ogsaa jeg gøre." Samme Tænkemaade vistes af Dronning Sophia Amalia, og det Exempel paa Mod, som de og nogle af Statens høieste Mænd gave, opmuntrede til Efterligning. Uden at tabe et Dieblif vedtoges alle

nødvendige og iværksættelige Forholdsbregler. For om muligt at opnaae Fred og Forlig, sendtes Rigsraaderne Mogens Høgh og Christen Scheel til Carl den Tiende; dernæst, for at forsvare sig, indkaldtes alle omkring Staden værende Tropper, saa at Besætningen snart foregedes til 1200 Krigere. Det besluttedes, at man strax skulde paa-begynde Boldenes Istandsættelse, og, hvis et Forlig affloges, afbrænde Forstæderne. Til Berlin afsendtes paa staaende Fod Dve Juel for at begiære Kurfyrstens Understøttelse. Conrad van Beuningen opmuntrede til tapper Modstand, forstikrede, at en hollandst Flaade skulde snart komme til Hielp, samt afreiste selv allerede samme Dag til Amsterdam, for personligen at drive paa Guldbyrdeksen af dette sit Lofte.

(Fortsættes.)

M a n s a.

Borger-Vennen.

Ses og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 46.

Løverdagen den 16de November 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Roeskildske Fred.

(Fortsættelse.)

Dagen derpaa, eller den 9de August, kaldtes Borgerne op paa Slottet. Saasnart de vare forsamlede, spurgte Borgemeesteren, hvilken Beslutning de agtede at tage. En Garver var det, som først hævede sin Stemme til Svar. Han sagde: „Det vilde være en stor Skam, om vi overgave vor Konge og vor Stad blot paa Svenskernes Trudsel og uden først at have prøvet en Dyst med dem.“ Derpaa begyndte hele Hoben at raabe, den ene

høiere end den anden: at de vilde forsvare sig saa længe som muligt; at kun den yderste Nød skulde bringe dem til at bede om Naade o. s. v. Nu traadte Kongen ind i Salen, fulgt af Rigsraaderne. Frederik den Tredie var saa rørt, at Saarerne stode ham i Dinene og han selv ikke var istand til at føre sin Tale frem. Den oplæstes da af Secretairen, og indeholdt, foruden en Fremstilling af den overhængende Fare og af Kongens Beslutning at vove Alt for at afværge den, til sidst ogsaa en Forespørgsel, hvorvidt Borgerne hertil vilde række ham en trofast og hjælpsom Haand. Borgemeesteren svarede: „vi have hørt sige, at den sidste ulykkelige Fred paasthyndedes derved, at man ei troede at kunne stole paa Kiøbenhavn's Borgerskab. Men nu skal samme Borgerskab vise, hvad Hierte det har. Jeg kan nemlig forstikke Eders Majestæt om dette Borgerskabs urokkelige Troskab, og at det har besluttet at ofre Liv og Blod for sin Konge og sit Fædreland.“ Rygtet om denne mandige Beslutning udbredte sig som en Løbeild omkring i Staden og opflammede alle Gemytter. Studenterne gave et ligesaa behiørt Svar og lode sig optegne til et Antal af 600 Mand; ligesledes Kræmmerstvende og Haandværkere. Enhver Huuseier anskaffede en vaad Orehud og et Kar

fuldt af Vand, for strax at slukke de Ildsvaader, som Svenskerne's Ildflugler kunde foraarsage; Alt, hvad der kunde flyttes, bragtes ind i Byen fra Forstæderne, paa det at disse kunde være særdige til at afbrændes, naarsomhelst man vilde, saa at Fienden ikke skulde finde Beskyttelse og Qvarter i dem. Saaledes søgte man at ruste sig mod Faren. Denne syntes dog truende og frygtelig, og Kongen befalede, at Enhver skulde indfinde sig til Aftenben „og af trofast Hjerte bede Gud, at de udsendte Gesandter maatte komme tilbage med Fredens glade Budskab.“

Den 10de August udfærdigede Frederik den Tredie en Kundgiørelse, som gav Kiøbenhavns Borgere langt større Friheder og Rettigheder end forhen. Folket mønstredes og begyndte at grave paa Forstkandsningerne samt løftede Kanoner og Slanger op paa Voldene; og allerede nu saae man Fruentimmer ivrigt at deeltage i Arbeidet. De udsendte Fredsmøglere vare ved Dagens Slutning endnu ikke komne tilbage. De ventedes med Ængstelse, men alligevel ikke uden Haab om et gunstigt Udfald. Endelig, Natten imellem den 10de og 11te, kom de tilbage og medbragte det Svar, „at — dog, vi ville udførligere omtale Udfaldet af deres Sendelse.

Den 9de August om Aftenen havde de ovenfor nævnte Herrer mødt Carl den Tiende. I Begyndelsen vilde han ikke give dem Audientis; dog bleve de tidligt paa Morgen den 10de August modtagne. De spurgte klagende om Aarsagen til det nu skete Overfald, forsikkrede, at Kong Frederik vilde gjøre Alt for at bevare Freden og begiærede at aabne Underhandlinger i denne Hensigt. Carl den Tiende svarede selv i en Tale, der varede en heel Time, og hvori han opregnede en Mængde Klagepunkter allerede fra den forrige Krig, dens Aarsager, Begyndelse og Udfald, samt fra de senere i Kiøbenhavn pleiede Underhandlinger. Hovedgrunden var, at Carl den Tiende blev tvungen til at forekomme det Anfald, som han vidste, at Danmark havde i Sinde mod ham. De Danske indvendte, at hvad der før og under sidste Krig var blevet forbrudt, var ogsaa ved den sidste Fred blevet forsonet; og at ubeviste Gissninger om fremtidige Hensigter var ingen gyldig Anledning til Krig. De bade derfor atter om, at en Underhandling maatte aabnes, for snarest muligt at slukke den Flamme, der ellers skulde udbrede sig til en vidt edelæggende Vaadesild. Herved stode Taarerne dem i Øinene. Carl den Tiende svarede dem ved atter at opregne sine

forrige Klagepunkter og henviste endelig de Fremmede til Rigsraadet. De Danske svarede: „Vi ønske dog heller at underhandle med Eders Majestæt selv.“ „Maaskee,“ sagde Kongen forskende, „maaskee ville I for Eders egne Personer søge min Beskyttelse? — „Nei,“ svarede de Danske. „Om vort eget Vel er der ikke Spørgsmaal. Vi ønske ene at underhandle om Krigsflammes Slutning.“ „Derpaa have I allerede faaet Bessked,“ svarede Carl den Tiende. „Men,“ indvendte de Danske, „tænk paa vor ulykkelige og uskyldige Konge, samt hans Gemalinde og Børn!“ — Carl den Tiende svarede: „Det er mig, som er ulykkelig; thi jeg har i Eders Konge at gjøre med en Mand, som hverken holder Ord eller Løfter.“ De Danske spurgte atter: „hvad bliver det endelige Svar, som vi skulde bringe med os til Rigsbenhavn?“ — „Veret,“ svarede den svenske Konge, „Alt hvad I her have hørt og seet!“ — Endnu engang bade de Danske om at maatte aabne Fredsunderhandlingerne. Carl den Tiende svarede: „I have allerede faaet Bessked derpaa.“ „Velan,“ sagde de danske Sendebud, „i Himlen findes der en retfærdig Gud, og til hans Dom og i hans Naand anbefale vi os og vort Fædreneland.“

Efterat de danske Sendebud vare komne tilbage i deres Bærelse, traadte Schlippenbach og Rigmarschallen Gabriel Drenstjerna ind til dem, hvilke Kongen havde udnævnt for at føre de Underhandlinger, hvorom der kunde være Spørgsmaal. Efter en kort Ordverling af samme Indhold, som den sidst anførte, brøde endelig Schlippenbachs inderste Tanker løs. „I Danske,“ sagde han, „have ved Eders uretfærdige Angreb tvunget vor Konge til at opgive sine i Polen vundne Fordele og at bryde sit til Fyrst Ragozci*) givne Løfte, og de faldne 30,000 Siebenbürgeres Død ligger paa Eders Samvittighed. I skulle ogsaa have Ansvar for al den Glendighed, alt det uskyldige Blod, som er blevet udgydt over Eisland, Estland og Finland; thi det er Eder, som have bragt Zaren til denne Krig. Nu have I sammensvoret Eder med vore Fiender og derved forhalet Underhandlingerne, saa at vi ere gaaede tabte af

---

*) Ragozci, Fyrste af Siebenbürgen, havde i Haab om at vinde en Deel af det ved indvortes Partistridigheder og udvortes Fiender sønderslidte Polen, forenet sine Baaben med Carl den Tiendes, men forladt af denne ved den danske Krigs Udbrud, blev han slagen af de til Polakernes Hielp fremrykkende Tartarer, og den største Deel af hans Armee opreven.

den bedste Nærstid til andetsteds at føre vore Vaaben. Dog vi skulle let overtyde Verden om Retfærdigheden af dette vort Angreb, naar vi først have erobret hele Eders Rige, hvilket jeg haaber snart skal være giort. I kunne klarligen see Eders Undergang for Dinene. Gud er den, som tager og giver Magten, og nu er Danmarks sidste Tid kommet. Jeg raader Eder til med Undergivenhed at søge Seierherrens Raade og Beskyttelse; thi det var Skade, om en Stad, som Kiøbenhavn, skulde forstyrres og svemme i sit eget Blod. Det kan jo ogsaa være Eder ganske det samme, enten Eders Konge hedder Frederik eller Carl Gustav, naar I blot redder Eder selv fra Undergang" o. s. v. Efter disse aabenhierlige Ytringer kunde de Danske ei længere fortsætte Underhandlingerne. Inden de afreiste, bleve de dog opsøgte af Terlon, der erklærede sin Misfornøielse over de Svenskes Angreb og raadede dem til med Klogskab og Kraft at forsvare Kiøbenhavn; thi herpaa beroede nu deres hele Rige og dets Fremtid.

Natten imellem den 10de og 11te August kom de danske Sendebud tilbage til Kiøbenhavn, og snart udbredtes Nygtet om den Raade, hvorpaa, og de Ord, hvormed de vare blevne af-

færdigede. Den allerede iforveien heftige For-
 bittrelse foregedes endnu mere, og Enhver, saavel
 høi som lav, besluttede at vove det Yderste for
 Fædrelandets Redning. Kong Frederik den Tredie
 flyttede fra Slottet og indquarterede sig Dag og
 Nat i et paa Volden opslaget Telt, for stedse ved
 sin Nærværelse at kunne lede og opmuntre Arbeidet
 og Forsvaret; og man saae ham der uforsærdet
 gaae omkrig blandt de hvinende Rugler. Hans
 Exempel, hans Kiærlighed til Fædrelandet, hans
 Forbittrelse over det uretfærdige Angreb opflam-
 mede Alle til Efterligning, og Enhver, som kunde
 føre Spade eller Sværd, ilede til Forstændsnin-
 gerne. Man saae der Personer af alle Stænder
 villige, ja med brændende Iver at arbeide paa de
 Voldes Gienoprettelse, som skulde beskytte deres
 Hovedstad, deres Huse, deres Koner og Børn.
 Paa Gaderne i Byens Indre var det seldent at
 see nogen Mandsperson mere; paa Voldene deri-
 mod ofte nok Fruentimmer, som skuffede Jord og
 trillede Hiulbøren. Saaledes bleve med utrolig
 Hurtighed de værste Mangler ved Voldene afhiulpne,
 og allerede ved den første Underretning om Svens-
 kernes afflaaende Svar fattede man en afgjørende
 Beslutning og antændte Forstæderne.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 47.

Løverdagen den 23de November 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Koeskildske Fred.

(Fortsættelse.)

Paa een Dag havde Carl den Tiende funnet marschere fra Korsør til Kiøbenhavn og allerede den 9de eller senest den 10de August anfalde den endnu aldeles uforberedte Stad. I dets Sted bortgik tre Dage. Hvad var Ursagen til denne Langsomhed hos den ellers saa lynsnare Hærfører? Sandsynligviis Haabet om, at de Danske, ligesom Polakkerne, egennyttige og forsagte skulde overgive

Fædrelandets Sag for ved en hastig Underkastelse at redde deres egne Personer og Eiendomme; Haabet om, at Kong Frederik, ligesom Kong Eastmir, forskrækket og fortvivlet skulde flygte fra sit Land og sin Hovedstad; saaledes Haabet om med ringe Møie og maaske uden Sværdslag at kunne erobre Kiøbenhavn, ligesom tidligere Warschau og Krakau. Men ingen af disse Forhaabninger gif i Opfyldelse. Den 11te August rykkede den svenske Armee frem mod Balby Bakke (nu kaldet Frederiksberg Bakke), hvor den første Udsigt aabner sig over Kiøbenhavn. Omgiven af Herrer og Høvdinger, red Kongen op paa Måsen for at tage det ventede Bytte i Diesyn. Da han var kommen op paa Høiden, saae han i dets Sted alle Kiøbenhavns Forstæder staae i lys Lue. Ved dette Syn holdt han sin Hest tilbage og blev en Stund siddende bestyrret og stum, og ingen af de omgivende Herrer vovede at sige et eneste Ord. Endelig udbød Kongen: „Bed Gud! nu seer jeg, at Kiøbenhavn agter at forsvare sig, og at vi skulle møde en alvorlig Modstand.“

Ifølge disse Omstændigheder opstod det Spørgsmaal, om man enten formelig burde beleire Staden, eller storme den. Dahlberg raadede til det

Sidste. „Hvis Kongen,“ sagde han, „holder fast ved sin første Beslutning og lader Hæren strax løbe Storm, vil jeg indestaae for et lykkeligt Udfald; thi Kiøbenhavnerne ere endnu uøvede og raadvilde, og Fæstningsværkerne forfaldne. Ja jeg paatager mig, i Spidsen for de Stormløbende, med Heste og Vogne at føre baade over Grave og Volde lige ind i Staden.“ Paa den anden Side troede Generalerne, at Storm mod en mange Gange stærkere og til den høieste Forbittrelse oprirret Befolkning var altfor vovelig, og at den, hvis den mislykkedes, let kunde tilintetgjøre hele Foretagendet. Carl den Tiende selv, som havde hørt tale om de store Friheder, Frederik den Tredie havde givet Kiøbenhavns Borgere, sagde: „det er nu mere vist, at Indvaanerne ville gjøre os tapper Modstand for at forsvare saadanne nysvundne Fordele. Mislykkedes Stormen, vare vi uden Støtte og aldeles fortabte; vi maae derfor opsætte den og afvente flere Folk“. I denne Beslutning bestyrkedes han af Terlon og af den nylig til Fange tagne Dansker, Hannibal Sehested, baade under Skin af venkabelige Raad, og, som man troer, for i selve Gierningen at skaffe Kiøbenhavn Tid til yderligere Forsvarsanstalter; thi de Danske sigte selv, at, hvis Carl den Tiende allerede

den 11te havde stormet Staden, vilde den sandsynligviis være bleven erobret.

Den 11te August begyndte Carl den Tiende derimod formeligen at beleire Staden. Paa flere Steder, især ved Vesterport, opkastedes Batterier. Paa den anden Side arbejdede de Danske ved Forsskandsningerne og lagde desuden paa de grunde Farvande udenfor Øster- og Vesterport stærkt armerede Pramme, som skøde de svenske Skandseværker i Siden, og kunde efter Behag flyttes frem og tilbage. Disse gjorde megen Skade, og de Svenske, der foruroligedes og fortrædigedes ved dem, kaldte den mod Nord beliggende Pram for den stumphalede Hund, og den mere sydlig beliggende og endnu fordærveligere for Svinetruget.

Zmidlertid fattede de Danske Mod og gjorde den 13de August et Udfald med to Esquadroner Ryttere og 200 Mand til Fods: de sidste bevæbnede ene med Ører, Leer og Morgenstærner. Det lykkedes. De Svenske bleve overrumplede, 60 til 70 nedfalede, 9 tagne til Fange, deres Løbegrave fyldte, og med et Tab kun af 4 Mand kom de Danske tilbage til Staden.

„Det første udfald lykkedes brav,
Og Svensken faldt i sin egen Grav,“

rime i Glæden derover en Dagbogsforfatter i

Staden. Denne Fremgang mod de ellers saa frygtede og seierrige Svenske foregede Haabet og Begeistringen. Hele den mandlige Befolkning flyttede til Boldene og boede i der opførte Hytter, Jordkuler eller Telte, Dag og Nat selskabet med Arbeidet eller Forsvaret; og det ikke blot Studenter, Haandværkere, Arbeidskarle og Kræmmer-svende, men ogsaa Herrer fra Hoffet, ældre Borgere og Præster, ja endog Rigsraader; og hvert Dieblif saae man deres Koner komme og gaae, bærende til deres Mænd, Bredre og Sønner ikke blot Forfriskninger, men ogsaa Pæle, Brædder, Steen, Grus, Jord og hvad Andet, som kunde behøves. Inden saa Dage vare ikke blot de værste Mangler afhjulpne, men endog hele Fæstningsværket sat i en taalelig Forsvarsstand. Saa kraftig, saa begeistrende viste Kiærligheden til Fædrelandet sig. Endnu hundrede Aar derefter sang en dansk Digter *) til Minde om disse Dage følgende Ord:

D Kongestad! Dit Seiersminde
 Til Dancks sidste Slægt skal staae.
 Det Land, som Gustav **) vilde vinde,
 Bag dine svage Bolde laae.

*) Thomas Thaarup.

**) Carl Gustav eller Carl den Tiende.

Men Borgerkærligheden vinder
 Og Gustav skielver for sit Navn.
 Hans Haab og Helte Gravsted finder
 Omkring det frelste Kiøbenhavn.

Men i Seiren udenfor Kiøbenhavn kaldte Carl den Tiende sine Helte og Raadgivere sammen til en Overlægning, og det af et alvorligere Slags. Mange af hans lyse Forhaabninger vare faldne, og i Stedet for en hurtig og glimrende Seier saae han for sig en langvarig og besværlig Beleiring, maaskee endog Forløberen til endnu haardere Kampe. Hvad var at giøre i nærværende Tilfælde? Nogle raadede til med den hele, udeelte svenske Styrke at paaskynde Kiøbenhavns Beleiring, for at denne jo før jo hellere maatte bringes til den forønskede Ende; „dette,“ meente de, „var Hovedsagen.“ Efter Andres Mening var det næsten umuligt at tage Kiøbenhavn, saa længe man havde bag sig det baade stærkt befæstede og bemandede Kronborg Slot. Sidstnævnte Fæstning kunde ogsaa imidlertid let faae Forstærkning fra Hollænderne, ja vel endog falde i deres Bold, til Sverrigs ubodelige Skade. Ved Grobringens af Kronborg var derimod Carl den Tiende Herre over Sundet, og Kiøbenhavn fuldkommen affpærret. Dette Raad gaves af Terlon

og Sehestedt med samme Beregning som forrige Gang. Ogsaa Wrangel førte et lignende Sprog og det med megen Iver, man sagde, lokket dertil af Sehestedt ved Beskrivelser over det store Bytte, som var at vinde paa Slottet. Men ogsaa de andre Generaler talede for Toget mod Kronborg. Nogle have troet, at adskillige blandt de svenske Adelsmænd ønskede, at Erobringen baade af Kiøbenhavn og af hele Danmark maatte mislykkes; thi de frygtede, at det forenede nordiske Riges Hovedstad og vigtigste Liv og Kærlse skulde drages fra deres Hiemstavn, det koldere Sverrig, ned til Danmark med dets mildere Luft og rigere Marker. Hvad end Aarsagen var til dette Raad, Carl den Tiende tog det for godt; Toget mod Kronborg besluttedes, og en mindre Styrke skulde imidlertid bevogte Kiøbenhavn. Denne Stad var for tredie Gang reddet fra den overhængende Fare og fik for tredie Gang Tid til yderligere at ordne sit Forsvar.

Den 13de August drog Wrangel med en betydelig Styrke mod Kronborg til dets Beleiring. Slottet var rigeligt forsynet med alle Fornødenheder og forsvaredes i Begyndelsen tappert nok. Men snart yttrede sig Vankelmod og Uenighed. Penge fandtes; men Borghøvdingerne udbetalte

ikke rigtig Sold til Soldaterne, hvilket vakte deres Misfornøielse. Til Slottet var flygtet en Hob Fruentimmer, der ved Drønet af Kanonerne's Af-
 fyering og af Muurværkets Nedstyrtning jamrende
 raabte om Fred. Wrangel benyttede disse Om-
 stændigheder. Han lod i Hemmelighed Soldaterne
 og Underofficererne friste og lokke ved Løfter om
 bedre Vilkaar og Lykke, hvis de gik over i
 Sverrigs Tjeneste. Baade dem, Fruentimmerne
 og de Commanderende skræmmede han ved falsk
 Underretning om, at Kiøbenhavn allerede var
 taget, og som en Bekræftelse herpaa løsnede
 han sine Kanoner til saakaldte Blædesalver. Det
 lykkedes. Soldaterne knurrede, Fruentimmerne
 jamrede sig, og de danske Høvdinge opgave Slottet
 efter ikke fuldt tre Ugers Beleiring. De Svenske
 fik et stort Bytte: 77 Kanoner eller Slanger, 860
 Sentner Krudt, 6700 Rugler, 140 Tønder Rug,
 180 Tønder Malt, 180 Tønder tør Fisk m. m.
 De let skræmmede Officerer bleve siden i Kiø-
 benhavn demte til Døden; af de oprørske Soldater
 var den største Deel allerede gaaet over til Sverrigs
 Faner.

(Fortsættes.)

M a n f a.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 48.

Løverdagen den 30te November 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Carl den Tiendes fornyede Angreb paa
Danmark efter den Roeskildske Fred.

(Fortfættelse.)

Carl den Tiende var neppe affæilet fra Kiel, førend Pfalzgreven af Sulzbach med alle i Holsteen efterladte svenske Tropper uden Krigserklæring kastede sig over de uforberedte Danske, med hvilke man dog Dagen forud havde levet paa en meget venstabelig og fortrolig Fod. Flere mindre Fæstninger erobredes og en betydelig Mængde Soldater toges til Fange. Man agtede paa samme Maade at bortsnappe Hovedfæstningen Rendsborg; men det mislykkedes.

Just paa samme Tid, da Carl den Tiende gjorde Landgang paa Sicelland, vare flere danske Orlogsfartøier affeilede til Havnene i Skaane og Bahuslehn, for fra Fæstningerne i de nævnte Lande ifølge Roeskilderfreden at hjemføre de der værende Kanoner og Krigsforraad. De anede intet Forræderi. Nogle forhalede selv Hjemreisen, andre bleve af de svenske Officerer ved Gicæstebud og Heitideligheder loffede til at blive tilbage, indtil Underretningen indløb om Kongens Landgang paa Sicelland. Da bleve de alle med deres Ladninger strax tagne. Saaledes og ved et Par andre lignende OVERRUMPLINGER erholdt Carl den Tiende flere danske Orlogsfartøier.

Vi have nu fremstillet det Vigtigste angaaende Carl den Tiendes Angreb paa Danmark. Naturligviis maatte det vække megen Opsigt og megen Dadel. Til de Misbilligende havde Schlippenbach og Wrangel ved Foretagendets Begyndelse ikke uden Overmod og Haan yttret følgende Ord: „Vi agte først at erobre Danmark, siden skulle vi med største Lethed bevise vor Ret til det og til denne Krig.“ Men Danmark blev ikke erobret, og Krigen drog i Langdrag, saa at Carl den Tiende til Slut-

ningen ikke længer kunde tie stille til den mod ham sig reisende høitlydende Storm af Dadel og Udbredelser. Han lod udgive et Skrift, som skulde bevise Retmæssigheden af hans Angreb. Det var af Coyet. Fortalen begynder med disse Ord: „Undrer Eder ikke, kære Læsere, at dette lille Skrift kommer senere ud, end det pleier at skee ved deslige Leiligheder. Marsagen er, at vi Svenske ikke engang havde kunnet drømme om denne Krig idet vi troede, at de tilbagestaaende Stridspunkter let skulde kunne bilægges ved Underhandlingerne i Kiøbenhavn. Vi nærede denne Overbeviisning indtil saa Dage før Landgangen paa Siølland. Men da fik vi bestemt Underretning om, hvorledes Danmarks listige Planer ene kunde forebygges ved Naaben. Da blev Krigen baade besluttet og begyndt, og det saa hastigt, at denne Opsats hverken da eller under den første Krigsblarm kunde blive færdig. Og for at sige Sandheden, der behøves ei heller mange Ord for at lægge Retmæssigheden af Sverrigs Fremgangsmaade for Dagen o. s. v.“ Dette var Indledningen. Skriftet selv var et Mesterværk i sit Slags; en Sammenblanding af Nytt og Gammelt, af Sandt, Halvsandt og Usandt, af til Sagen Hørende og ikke dertil Hørende; altsammen fremstillet med en Vid-

lesthed, som trætter, og en yderst fin Sammen-
vikling, der saa længe som muligt giækker Væserens
Bestræbelse efter klart at giøre sig rede for de kon-
stigt indvævede Traade. Det slutter med følgende
Ord: „Imedens de Danstes Underfundighed saaledes
ikke paa anden Maade kundest toiles, har hans
svenske Majestæt været i den Nødvendighed at
gribe til Vaaben; at Christnes Blod derved kommer
til at udgydes, er Hans Majestæt af Hjertet imod
og tvivler han ikke paa, at Guds evige og usoran-
derlige Retfærdighed skal lade Straffen for Saa-
dant komme over deres Hoveder, som have været
Ophavet til disse de Danstes Raadslagninger.
Børn og Efterverdenen skulle en Gang med Sorg
og Jammer begræde og forbande deres Forsædres
Daarskab, i Stedet for en viis og sikker Fred at
have valgt en uovelig og ødelæggende Krig.“

Den paaberaabte Verden har allerede fældet
sin Dom. For saa meget som muligt at indvirke
paa Samtiden sørgede Kongen for, at det nævnte,
oprindelig paa Latin affattede Skrift blev oversat
paa Svensk, Tydsk og Engelsk. Sagen optoges
af hele det dannede Europa med saa megen Op-
mærksomhed, at inden nogle Uger tredive Smaa-
skrifter vare udkomne, nogle for, de fleste imod
Sverrig. Følgen var, at ikke en eneste europæisk

Magt billigede Carl den Tiendes Opførsel. Frankrig og England, som skulde være hans bedste Venner, viste uforstilt deres Misnoie over, at han, uden at høre dem, og uden gyldig Anledning samt uden foregaaende Krigserklæring, havde brudt en saa fordeelagtig, en saa nylig og just under deres Mægling afsluttet Fred. Skarpe Ord udebleve ikke, og begge Magter gave deres Bifald til Holands Beslutning at undsætte Danmark. De vilde ikke, at dette Nige heelt og holdent skulde undersøes, og meente, at Carl den Tiendes stolte Planer nok kunde taale at nedstemmes.

Det synes som Kongens Foretagende ogsaa blandt Svenskerne vakte en Forbauselse, som grændsede til Misbilligelse. Saaledes blev Underretningen derom optagen af Gustav Otto Steenbock og Krister Bonde. Wrangel meente, at Angrebet ikke lovligen kunde retfærdiggjøres, og med sædvanlig Nabenhjertighed dulgte han ikke denne sin Overbeviisning. Den heftige Corfits Ulfeldt kunde uagtet sin mislige Stilling ikke styre Tungen; han udbød i bittre Ord mod Kongen og mod Svenskerne Rovbegjærlighed, Krigslyst og Trosløshed.

De bittreste Klagemaal hørtes naturlignvis fra Danmark. I Hovedsagen vare de af følgende

Indhold: Alt, hvad Roeskilderfreden fordrede havde Danmark opfyldt og mere til. Man havde til Sverrig overgivet Trondhiem Amt og Fæstning, samt desuden Romsdalen; Bahuslehn med Fæstning; Skaane og Blekingen med fem Fæstninger og desuden Den Hveen; den fra de Svenske erobrede Fæstning Bremer-Vörde; samt de betingede Tropper, over og ikke under i Antal. Alle disse Lande og Fæstninger kunde endnu længe have været forsvarede; men Danmark overgav dem i god Tro, mod Carl den Tiendes besvorne Løfte om Fred. Men efterat denne havde narret Danmark til at afstaae sine Landskaber, rømme sine Fæstninger og overgive endeel af sine Krigere; — da, istedetfor efter givet Løfte at bortføre sine Tropper, kastede han sig uden Krigserklæring med disse og med nye Sværme over det ulykkelige, usforberedte og nu end mere værgelese Land og borttog detses paa Tro og Love i Svenskernes Havne værende Orlogsfarteier o. s. v. De Domme, som de Danske i Anledning heraf fældte over Carl den Tiende og over de Svenske vilde vi ikke her giengive. De kunne let giettes; og de udspreddes under værlende Former i en Mængde Stresskrifter, hvilke over hele Riget vakte den yderste Forbittrelse mod Carl den Tiende og

mod Svenskerne. Ligesom en under Nften glødende Lue og overalt, hvor Leilighed gaves, brød denne Sindsstemning frem, som en Kamp paa Liv og Død mod de forhadte Fremmede. Det var denne almindelig herskende Tænkemaade, hvorimod Carl den Tiendes Krigergenie og de Svenskes overordentlige Tapperhed alligevel til Slutningen strandede.

(Fortsættelsen følger, naar Luren til at skrive for Borgervennen atter tilfalder Undertegnede.)

A n e c d o t e r.

En østerrigsk Underofficer hørte paa en Samtale, i hvilken dannede Borgere underholdt sig med hinanden om Planeter. Da den One yttrede: „en Planet er et Legeme, som modtager sit Lys fra et andet,“ faldt Underofficeren ham glædedrukken i Talen og sagde: „min Tro, min Herre, da er jeg ogsaa en Planet; jeg modtager mit Lys af Casernes Inspecteuren.

En europæisk Gesandt bebreidede Keiseren af Marokko at han havde brudt en for kort Tid siden sluttet Tractat. „Hvad,“ svarede Keiseren,

„holder Du mig maaskee for en Christen, saa at jeg skulde være en Slave af mit Ord? — Christen viis Du i Sierningen, hvad Keiseren af Marokko troer om Dig!“

En Bonde lod sig en Dag spaae. Da dette var skeet, forlangte den saakaldte Prophet Betaling. Bonden saae forundret paa ham og sagde: „Hvorledes, I veed det Forbigangne, Nærværende og Tilkommende, og I veed ikke engang, at jeg ingen Penge har? Paf Eder, Bedrager!“

Sa di, den vise Perser, sad en Aften fordybet i Koranen; da han saae i Veiret, vare de to af hans Søner faldne i Søvn, men den tredie sagde med Selvtilfredshed: „See Fader, hvor de sove; men jeg — jeg beder!“ — „Min Søn,“ svarede Faderen med Mildhed, „bedre er det vel dog at sove, end være stolt af det, man gjør.“

M a n f a.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredsfindstyvende Aargang.

Nr. 49.

Løverdagen den 7de December 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsiktringens Locale paa Raad- og Domhuset, Mandagen den 30te December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid d'Yrr. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Nøde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 2den December 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Da der ifølge Lovens § 85 ved dette Aars Udgang skal afgaae to Medlemmer af Skrivtcommitteen, vil der ved Repræsentrantsforsamlingen den 30te d. M. blive at foretage Valg paa 2 Medlemmer til Committeeen.

I Anledning heraf skulde Administrationen anmode de af Selskabets Medlemmer, som ønske at afbenytte deres Ret til, efter den anførte § at gjøre Forslag til dette Valg, om snarest muligt at indsende deres Forslag til Committeeens Formand Hr. Professor Ursin, boende i Amaliegaden Nr. 151.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 3die December 1844.

E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Erindringer fra den syvaarige franskspaniske Krig.

(Efter: *La vie militaire sous l'empire*; par Blaze. Forfatteren, der, som Officier i den napoleoniske Armee, bivaanedes fra 1807 af, de fleste af dennes Felttog, giver i ovennævnte, i 1837 udgivne Skrift, en livlig og under-

holdende Skildring saavel af selve det indre Liv i Leiren, paa Marchen og i Garnisonen, som af mange ydre Begivenheder og picante Situationer. Hans Bemærkninger angaaende den langvarige og blodige Uafhængighedskamp hiinsides Pyrenæerne ville, blandt Andet, muligt kunne have Krav paa nogen Interesse endog hos Læsere i forskjellige Stillinger og med forskjellige Fordringer. Jeg skal, saavidt muligt, følge Forfatterens egne Ord.)

I Spanien reiste vi aldrig enkeltviis; det første Træ vilde være blevet en Galge for den Uforsigtige, som havde vovet, at begive sig alene paa Veien. Her udfordredes en heel Afdeling med sine Sikkringsdele, og altid beredt til Kamp. Gouverneuren i Bayonne*) standsede de mindre Detachementer og de enkelte Officierer, der skulde til Spanien, og først naar det Hele udgjorde en saa anseelig Styrke, at den formaaede at yde eftertryffeligg Modstand, afmarcherede Convoien til Trun**).

Da jeg overstred Vidassoa for at drage ind i det Rige, der tilhørte Kong Joseph den Første, Souverain over Spanien og Indierne, som han kaldte sig, bestod vor Colonne af et Dusin Detachementer af forskjellige Corpsfer, af

*) En fransk Fæstning nær den spanske Grændse. L. M.

***) Den første spanske By man støder paa efterat Grændsen er overstreden; den ligger omtrent 6 Mile S. V. for Bayonne. L. M.

en stor Mængde enkelte Officierer, der skulde til deres Regimenter, Provianteringscommisfaires, unge Mennesker, der reiste til Madrid for at søge Ansættelser, og Administrationsembedsmænd, der begave sig til Spanien, for at organisere dette Land efter fransk Mønster; thi man burde dog lade det nyde alle de Fortrin, som vor Overlehnsherlighed kunde forskaffe det.

Da vi skulde afgaae fra Trun, ordnede Convoiens Chef Marcheordenen af hele denne brogede Sværm, et Arbeide, som ingeniunde var let. Tre-sindstyve, af Dorer trukne Vogne vare belæssede med Bagage, og kjørte i Centrum. To Karrer, hver forspændte med tre Heste, kunde mageligen have transporteret det Hele; men Vognene i Biscaya ere saaledes beskafne, at fire Tornystre aldeles opfyldte dem. Hjulene ere fulde, uden Følge og Eger, og have Liighed med Vunden af en, af en Axel gjennemboret, Tønde; denne hele Maskine dreier sig rundt med en forfærdelig Marm. Saasnart flere af disse Kjøretøier befinde sig paa en og samme Vej, overdøves Alt af denne Støi.

Imellem Trun og Hernani sendte nogle „guerilleros“ (Guerilla'er) os et Dussin Rugler fra de høie Bjerge; vore Tirailleurer havde imidlertid

snart drevet dem paa Flugt. Men man skulde blot have seet vore parisiske Fashionables' blege Ansigter og ynkelige Figurer; de skjulte sig bag Bagagevognene naar de ikke mere fandt Plads bag Dreerne. Hver Gang en saadan Scene fornyedes, skilte sig snart alle de, der ikke bave Uniform, fra Militairet, med hvilket de ellers blandede sig, og søgte et Skjul, som ikke engang altid beskyttede dem. Hvorfor, spurgte jeg mig selv, nære disse Mennesker saadan Frygt? og hvorfor tænke Soldaterne, som befinde sig under de samme Omstændigheder, ikke paa nogen Fare? Jeg mener, at Svaret herpaa vil blive omtrent følgende.

Man siger, at Dragten gjør ikke Munken; jeg paastaar, at den næsten altid gjør Soldaten. Blandt de Militaire, hvis Drer fornam Kuglernes pibende Lyd, gaves der sikkert mange, paa hvem denne fatale Lyd gjorde et ubehageligt Indtryk; men i et saadant Tilfælde frygter Enhver for at lade sig mærke med sin Svaghed for sin Sidesmand; han tør ikke udsætte sig for den Spot og de Drillerier, som uundgaaeligen vilde blive Følgen deraf. Migten, Vren, Egenkjerligheden — Alt forener sig for at bekæmpe Frygten, og jeg har ofte seet de Feigeste være de Første til at raabe „en avant“ (fremad). Dersom alle hine Embeds-

mænd havde baaret Uniform; dersom de havde udgjort en Deel af et Regiment; dersom de, kort sagt, havde været nødsagede til at være tappre: da havde de ikke voyet at vise Frygt, og intet havde forraadt deres indre Sindsbevægelse. Men alt dette angif dem ikke; de kunde skjælte saa meget de lystede, uden at Nogen lagde Mærke dertil; deres, efter sidste Parisermode tilfskaarne Kjole bedækkede ikke det fiint krusede Linned; en Kugle kunde let bringe dette i Orden, og denne Ubehagelighed ønskede man at undgaae. Soldaterne morede sig hjerteligen over dem, og forudsagde jævnlig, at man om kort Tid vilde blive angrebet af Fienden, som de havde seet snige sig ind imellem Bjergene; at den lykkeligste Lod, der kunde træffe Nogen i saadant Tilfælde, var den, at falde i Fægtningen; thi dersom man blev fangen, var man vis paa at blive hængt, brændt, flaaet, &c. — Uden Tvivl ønskede de Herrer Fashionables, ved at høre sig Tale, at de ikke havde forladt Frankrige, og at de frivilligen havde givet Afkald paa alle deres ærgierrige Drømme.

Salinas, Bjergene vare ofte Gjenstand for Omtale i denne Epoque ved de Baghold som Mina, Longa, El Pastor uafsladeligen lagde for Convoierne. Eiheller kunde nogenfinde en Egn

være mere skiftet til dette Brug: en Bjerghøide, som man brugte fire Timer for at bestige; en Bei, der saaledes var indesluttet af Bjerge og Præcipicer, at den ikke kunde gøres ryddelig af Tirailleurerne. Fienden skjulte sig bag Klipperne; man saae ham ikke, men i det Sted hørte man hans Skud, hvilket gav tilstrækkelig Bederlag. Og saa havde vi den Behagelighed, at afgive Stof til et eller andet Theaterstykke og for mangfoldige Malerier i Museerne, hvilket jo i og for sig kunde være meget ærefuldt.

Vi vedbleve at stige op ad Bjergene i tre Timer med vor Avantgarde, som intet havde bemærket, foran os, da paa engang et Pistolskud i kort Afstand gav Signal til en Beværsalve af to til trehundrede Ildrør, der affyredes umiddelbart derefter. En Slugt adskilte os fra Spanierne. Strax beredede vore Soldater sig til at stige ned i Dalen, for at bestige den modsatte Skraaning; men Guerilla'erne vare snart forsvundne. Vi mistede fjorten Mand ved dette Sammenstød; imidlertid vare Guerilla'erne ikke flygtede hurtigt nok for at undgaae en Besvarelse af deres Ild: tre af dem bleve blesserede, indhentede af Voltigeurerne, bragte til Vittoria og hængte den følgende Dag.

(Fortfættes.)

Blandinger.

— I Nærheden af Staden Louviers i det nordlige Frankrige arbejdede en Landmand tilligemed sin tolvaarige Søn, paa Marken. Paa Grund af en Ulydighed af Sønnen, blev Faderen saa forbitret, at han tog en Steen fra Jorden og kastede efter ham. Ulykken vilde, at Stenen skulde træffe Sønnen i Hovedet, saa han øieblikkelig styrtede til Jorden. Fortvivlet ilede Faderen til sin Bolig, fortalte Konen, der netop havde et spædt Barn paa Armen, det Foresaldne, og begge ilede nu, efterat Konen havde lagt Barnet i Buggen, ud paa Marken, hvor de fandt deres Søn uden Liv. Under Beeklager bare de ham nu til deres Bolig; men her frembød sig en ny Rædselsscene. I den Skynding, hvormed de havde forladt Huset, var Døren ikke bleven lukket; et Sviin var gaaet ind i Stuen, havde væltet Buggen og næsten halvt fortæret det spæde Barn. Den ulykkelige Moder besvimeede, og da hun omsider atter slog Dinene op, faldt hendes første Blik paa Manden, der imidlertid — havde hængt sig.

— Englænderen Kennedy beretter i sit, for ikke lang Tid siden udkomne Værk over Texas, en høist mærkværdig Natursjeldenhed i dette Land, nemlig en forstøvet Skov, der findes i Nærheden af Pahigono - Flodens Kilder. Den bestaaer af nogle hundrede, opretstaaende Stammer, der ere forvandlede til Steen. Tre af dem, der endnu staae i Vext (?), ere kun tildeels forstøvede.

L. M. Müllen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 50.

Løverdagen den 14de December 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsikringens Locale paa Raads og Domhuset, Mandagen den 30te December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid d'Her. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 2den December 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Bekjendtgjørelse.

Da der ifølge Lovens § 85 ved dette Aars Udgang skal afgaae to Medlemmer af Skrivtcommitteen, vil der ved Repræsentantsforsamlingen den 30te d. M. blive at foretage Valg paa 2 Medlemmer til Committeeen.

I Anledning heraf skulde Administrationen anmode de af Selskabets Medlemmer, som ønske at afbenytte deres Ret til, efter den anførte § at gjøre Forslag til dette Valg, om snarest muligt at indsende deres Forslag til Committeeens Formand Hr. Professor Ursin, boende i Almaliegaden Nr. 151.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 3die December 1844.

E. Clausen. D. Borgen.

C. S. Groth.

Erindringer fra den syvaarige franskspanske Krig.

(Fortsættelse.)

Naar man reiste eller marcherede i Spanien, var man nødsaget til ofte at standse. I

enhver By fandt en Deel af Convoien sin Bestemmelse, og det Hele svækkedes derved saaledes, at man maatte oppebie ny Forstærkning for at kunne sætte sig i Marche. Halvdelen, ja jeg kan sige, næsten hele den franske Armee blev anvendt til at effortere Courerer; vi havde Garnisoner i alle Byer, i alle Landsbyer paa hele Veien; hyppigt var der anlagt smaa Forter, Blokhuse, Redouter, med Besætninger paa et hundrede Mand. Alle disse Poster og smaa Garnisoner forsynede Transporterne med større eller mindre Vedækning, alt efter den formodede Styrke af Insurgentbanderne i Omegnen. Denne Tjeneste var meget besværlig, og man kan med Tilforlædelighed paastaae, at den bortrev flere franske Krigere, end de blodigste Batailler. I alle Byerne, alle Landsbyerne paa Veien vare vi Herrer, men hundrede Skridt derfra vare vi det ikke. Det var en Krig for hver en Dag, hver en Time; var Efforten stærk og godt commanderet, saa medte den ingen Fiende paa sin Vej; fandt det Modsatte Sted, saa havde den Fienden paa alle Kanter: man kunde i Spanien sige, at han var overalt og ingensteds.

De Beretninger, der bleve os meddeelte angaaende hans Styrke og Bevægelser vare

næsten altid urigtige, medens han paa sin Side vidste hver Dag, ja hver Time, Alt hvad vi foretoge os; man talte os i Landsbhyerne, og de fiendtlige Anførere kjendte stedse vor svage Side. En Oberst, som ankom til en By, requirerede 2,400 Rationer til sit Regiment. „De har kun 1,860 Mand,“ svarede man ham, „De skal altsaa kun have 1,860 Rationer; de ere til Tjeneste.“

Spionhaandringen i Krigen er meget farlig, og for at blive vel betjent af de Mennesker, som hver Dag ere udsatte for at blive hængte, bør en General endog ødsle med Penge. Regjeringen tilsendte de commanderende Generaler betydelige Summer i dette Viemed. Men flere af dem gjorde sig selv Fordele, i Stedet for at anvende Pengene efter Bestemmelsen. For dog at opnaae de Fordele, som Pengebegjærligheden alene kan give, foretrak de Skrækken. Efterat have kastet en eller anden stakkels Djævels Kone og Børn i Fængsel, tiltalede Manden saaledes: „Du bryder op strax, kommer tilbage imorgen, og beretter mig, hvad Mina, Longa, El Pastor, og enhver som helst Anden foretager sig, hvad hans Styrke, hvorledes hans Stilling er; og dersom jeg mærker, at du bedrager mig, eller ikke kommer tilbage, saa lader jeg din hele Familie hænge.“

Hvad skete? Bonden vendte ikke tilbage, og Ingen blev hængt; eller ogsaa begav han sig til Mina, fortalte ham Alt, blev af ham igjen lært, hvad han skulde sige, og imidlertid tog Mina saadanne Forholdsregler, at det, der var Sandhed den foregaaende Dag, blev en Løgn den følgende. — Pengene til de hemmelige Udgifter, Espionomkostningerne, gik tilbage til Paris, og Affaireene havde den uønskeligste Fremgang — i Bulletinerne.

Uagtet den spanske Nation havde reist sig i Masse imod os; uagtet Krigen var fuldkommen national, vilde man dog nok have fundet Forrædere ved at betale godt. Fædrelandskjærligheden var ikke den eneste Drivesjeder til Opstanden; den tjente til Paaskud, det er det Hele. Saasnart Guerilla'erne ikke fandt Beskjæftigelse mod de Franske, plyndrede de fleste af dem deres egne Landsmænd. Man tænkte kun paa at berige sig selv, overladende til Fædrelandet, siden at ordne sine Anliggender som det bedst kunde. Denne Fremgangsmaade er ingensunde ny; man finder den overalt, i alle Lande og til alle Tider, i Fred som i Krig.

I mange Landsbyer kaldte man saavel Guerilla'erne som de Franske „Røvere.“ Naar jeg stundom spurgte Acaden: „Er det længe siden,

De har seet noget til Røvere i Deres Egn?" svarede han mig: „Hvilke? Taler De om Franskmændene eller om Spanierne.“ — „Ederes Røvere“ — los brigantes de uestedes — saaledes benævnedes man almindeligen vore Soldater.

Som et Exempel paa Rigtigheden af hvad jeg her fremsøger, skal jeg tillade mig at anfere den navnkundige Chacarito. Denne Vandechef bekrigede først de Franske, men vendte derpaa, i sine ledige Timer, Vaabnene mod sine Landsmænd for at blive i Øvelsen. Han var i den Grad bleven Castiliens Skræk, at Spanierne forenede sig med de Franske for at fange ham. Forraadt af en af sine Egne, blev han overvældet i en Venta (en Kro), hvor han forsvarede sig som en Løve. Nogle Dage derefter leed han i Valladolid den frygteligste Dødsstraf: han blev sønderreven af fire Heste, og de adspredte Levninger lagdes paa Steiler paa fire forskjellige Punkter i Staden, hvilket imidlertid ikke forhindrede andre Røvere i, at gaae frem paa samme Maade som han.

Jevrigt toge disse Væbne Flugten for nogle Tirailleurs; kun naar de vare os meget overlegne i Antal vovede de at angribe os aabenlyst, og selv i dette Tilfælde havde de Fordelen af at overraske os fra Baghold. Landet er saaledes

gjennemskaret af Bjerge og bratte Affatser, at det var umuligt, tilbørligen at rense Veiene. Saa snart en Guerillachef havde udført en Expedition, adspredte hele Troppen sig, Baabnene bleve skjulte, Enhver begav sig til sit Hjem, efterat et nyt Møde var aftalt til en vis Dag, maaskee en tyve til tredive Lieues*) derfra. De Franske satte sig i Bevægelse for at forfølge dem, men de traf ikke paa Nogen, og Pariserjournalerne fortalte da Europa, at denne eller hiin General med en sjelden Uforfærdethed, værdig de høieste Lovtaler, havde kastet Røverne tilbage i deres Bjerge; at de vare feige Uklinger, uværdige til at bære Baaben**) &c. — Men alle disse smukke officielle Phraser vare ikke til Hindrer for, at Røverne, som man kaldte dem, jo opnaaede hvad de vilde. Ved uophørligen at foruroilige os, udmattedes vore Soldater, der bleve syge i hobeviiis; de beskjæftigede den halve Armee, der maatte beskytte Sourerer, og meget ofte var en heel Bataillon ikke tilstrækkelig til at effortere et Brev.

---

*) En fransk Mil, omtrent $\frac{3}{5}$ dansk Mil. L. M.

**) Denne Omstændighed kunde i det mindste ikke bidrage til, at forhøie vedkommende Generals Hæder.

L. M.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— I Berlin kom en Person en Aften hjem i sit Logis, og søvnede strax sit Uhr; paa dets Plads bemærkede han imidlertid en Seddel med følgende Ord: "Vaadet De ikke skal uleilige Dem med nogen Søgen, melder jeg Dem, at jeg har stjaalet Deres Uhr. Deres hengivneste — Eyb." —

— I en Caserne — dog ikke nogen dansk — bemærkede den inspectionshavende Officier, at en Bunte Feieskarn, hvis Vorttagelse han allerede Dagen iforveien havde beordret, laa endnu paa samme Sted. Han irettesatte derfor den Underofficier, der ikke havde ladet den givne Ordre udføre. "Sr. Lieutenant, man veed ikke, hvor man skal gjøre deraf." — "Kast det udenfor Casernen." — "Politiet har allerede klaget derover, og Obersten har forbudt det." — "Nu vel, saa grav et Hul, og kast det deri." — "Men hvor skal man da henlægge den opgravne Jord?" — "Er De tosset, Corporal! Hullet skal gøres saa stort, at det kan rumme begge Dele." —

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Ser og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 51.

Løverdagen den 21de December 1844.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsikringens Locale paa Raad- og Domhuset, Mandagen den 30te December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid d'Hr. Repræsentanter anmodes om behageligen at give Næde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 2den December 1844.

E. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Erindringer fra den syvaarige franskspaniske Krig.

(Fortsættelse.)

Guerilla'ernes Kunst bestod i, at gjøre sig usynlige, naar vi søgte dem, som Rovfugle at styrte sig over os, saasnart vi ikke tænkte paa noget Overfald; og i Sandhed man maa sige, at de til Guldkommenhed forstode deres Haandtering. Undertiden hændtes det rigtignok adskillige af dem at blive hængte, naar de bleve trufne med Vaaben i Hænderne: det var det Ubehagelige, det var Skyggesiden ved deres Profession. Men de udsøvede Gjengjeldsens Ret mod de Franskmænd, der faldt i deres Hænder; ja de have endog deri viist den meest oprørende Grusomhed. Flere Gange have de flaaet levende de Ulykkelige, som de fik i deres Magt; Mange bleve levende gjennefsaugede; en af mine Venner blev levende nedgravet i Jorden indtil Hovedet, som tjente disse Kannibaler til Maal for deres Neglekugler. Man kunde skrive hele Bind om de Grusomheder, der bleve begaaede paa begge Sider i denne ulykkelige Krig; men jeg kan bevidne, uden Frygt for, at Noget skal kunne gjøre mine Ord til Usandhed,

at vi altid vare langt mindre grusomme, end Spanierne.

Keiserens Brevverling med Kong Joseph og Marechallerne skete dagligen ved Estafetter, der bleve eskorterede fra Post til Post lige fra Vidossøa til Sevilla; hvad den private Correspondance angik, da fandt der ingen Regelmæssighed Sted: man sammendnygede Brevene paa Postbureauerne, og en Gang om Maaneden afgik Postvognen med dem til Frankrige.

Det er forunderligt hvilken Mængde Syndsforladelser man kan vinde paa een Dagmarche i Spanien; i Byerne, i Landsbyerne, paa alle Gadehjørner, paa Veiene finder man Selgens og Madonnabilleder opstillede i Fordybninger, og ovenfor læser man følgende Inscription med store Bogstaver: „Tusnde Mar, to tusnde Mar, ti tusnde Mars Afslad for den, der læser ti Fadervor og ti Ave foran dette hellige Billede.“

„De skal communicere paa Sendag, og De sværger,“ sagde jeg til en Skinhellig af første Slags. — „Hvad siger det,“ svarede han, „jeg gaaer til Skrifte paa Loverdag.“ — „Dersom De ikke fremsiger deres Bønner, saa maa De skrifte denne Forsømmelse.“ — „Vistnok,“ svarede Prælaten; „det er ogsaa min Hensigt, thi jeg er

meget snarere stærdig med at bekjende, at jeg ikke har fremsagt dem, end at fremsige den hele.“

For den største Deel af det spanske Folk er et Helgen- eller et Madonnabillede af Guld eller Sølv en Gjenstand, der tilbedes. Den foran Billedet knælende Andægtige seer kun dette, og ingen høiere Tanke besjæler ham. Tages Billedet bort, er Andagten forbi; støbes et andet deraf, har det tabt sin Kraft. Det var det forrige, der gjorde Mirakler; og saa længe det nye ikke har gjort i det mindste et Dusin deraf, finder man det ikke brugbart. — For Spanierne kan der ikke gives nogen Religion uden Munk og uden Profesjoner. De behøve Reliquier, Mirakler, afstikkende klædte Geistlige og Klosters, hvor Enhver kan finde sine Bønner og — sin Suppe. Spanierne have Urefrygt for Gud, men man kan sige, at de vise den endnu mere mod deres Helgene. Enhver Landsby har sin egen, og den er det, man alene tilbeder og paakalder. Den hellige Jomfrue nyder samme Tilbedelse; det er hende, en Spanierinde kræver til Vidne paa Sandheden af det hun siger; det er i hendes Navn en Pige elsker sin Tilbeder, at hun sværger ham Trofskab, at hun giver ham Løfte om et Stævnemøde. Paa Gud tænker man ikke, og næsten aldrig nævner en

Spanier hans Navn. Engang sagde en Bonde i min Nærværelse: „I Matapasuelos findes en Helgen, der har lige saa stor Magt som Gud.“ — „Ja meget større,“ svarede man ham.

Dersom det spanske Folk engang opnaaer, at komme i Besiddelse af en Regjering uden Despotisme og en Frihed uden Anarchie, da vil det, ved sit Lands geographiske Stilling, dets Beskaffenhed og ved sin Caracteer, gaae i Spidsen af den europæiske Civilisation. Der udfordres endnu lang Tid for at komme saa vidt, thi et Folks Dannelselse lader sig ikke improvisere; for at den skal kunne have Fremgang, maa der læses, og det er først efter mange Aars Forløb, at gode Bøger bære Frugter.

Før vor Ankomst til Spanien var Indførselen af enhver Art af Skrifter strengeligen forbudet. Efter vor Bortgang har man holdt Nuto-daseer af alle de Bøger, vi havde bragt dertil. Man vilde være bleven angivet for Besiddelsen af et Bind af Voltaire, som for en Mordplan mod Kongen.

De spanske Munkke have stedsse søgt at holde Folket i Uvidenhed; de vidste at deres Herredømme var forbi den Dag, det begyndte at raisonnere. Ved en Ordonnans af 7de September 1558 dømte

Philip II alle dem til Døden, som solgte, trykkede, kjøbte eller gjensolgte de af Inquisitionen forbudne Bøger; at læse en saadan Bog var en af de største Forbrydelser, som de almindelige Præster ikke havde Magt til at tilgive; det tilkom alene Bisperne, medens man for Tyveri, Ægteskabsbrud og andre slige Smaaahynder kunde erholde Forladelse ved et Dieblik at træde ind i den første Skriftestol, man traf paa sin Vej. Ogsaa have de spanske Munkke ialtid ladet den catholske Religion bestaae i udvortes Ceremonier. „Tænk hvad I ville, men bærer Eder ad som vi. Vi forlange frem for Alt Formen, det Indre maa komme naar det kan.“

Man kan ikke forestille sig en Fortælling saa urimelig, saa eenfoldig, saa dum, at jo en spansk Munk kan faae sine Landsmænd til at sætte Lid dertil. Dette eller hiint Helgenbillede har grædt, den hellige Jomfrue har bevæget Armen, Foden eller Hovedet. Alverden troer det, fordi en af de Sorte har fortalt det. Snart forsikkrer Enhver at have seet det, og hvorledes tør man betvivle en Sag, hvis Sandfærdighed en heel By bekræfter?

Ved min Ankomst til Burgos besøgte jeg den prægtige Cathedralkirke. Min Cicerone fortalte mig, at i Hospitalet foreviste man et Cru-

sifir, hvis Regle vorede saaledes, at det var nødvendigt, at klippe dem en Gang om Ugen. Jeg begav mig derfor til Hospitalet for at see dette Vidunder. Forstanderen var fraværende, men man viste mig den Person, som en Gang hver Uge udførte den ovenomtalte Forretning.

Dette erindrer mig om hiin listige Skjelm, som, for at trække nogle Skillinger fra Tosserne i Paris, havde opslaaet sit Stade paa Boulevarderne; efterat have stødt i Trompeten for at tildrage sig de Spadserendes Opmærksomhed, tiltalede han sine Tilhørere saaledes: „Mine Herrer! Behag at træde nærmere for at beskue dette sjeldne og vidunderlige Dyr; det er allerede blevet foreviist i de fire Verdensdele, nemlig Europa, Asien, Afrika og Norge. Aldrig har man seet dets Lige: det er født af en Karpe og en Kanin! En høist forunderlig Ting, mine Herrer! Karpen er Faderen.“ Man betalte sine to Sous, man traadte ind, og blev modtagen af Dyptraaberens Medhjælper med følgende Ord: „Mine Herrer! Grev Lacépède, Directeur for det naturhistoriske Museum, har i dette Dieblif havt Bud efter Dyret, da han skal gjøre Indberetning derom til Hs. Majestæt, Keiser Napoleon. Jeg kan derfor ikke forevise det idag, men her skulle De see Faderen

og Moderen." For de to Sous havde nu Tøserne Lov til, efter Hjertenslyst at beskue en Karpe, der svømmede omkring i et Kar, og en Kanin, der sad i et Buur.

(Fortsættes.)

Blandinger.

— En berømt Læge beregnede sædvanligt sit Honorar efter sine Patienters Formuesomstændigheder og Sygdommens Farlighed. Da han af en Mand, som han ikke ansaae for velhavende, erholdt 8 Louisd'or for Behandlingen af en Lungesygdom, sagde han derfor: "De, min Herre, har endnu en hidsig Nervefeber tilgode hos mig, og De kan behage at henvende Dem til mig i paakommende Tilfælde."

— Man trak en druknet Fæstningsslave op af Donau. Da han sandsynligt havde villet forebygge Mistanken om Selvmord, havde han skrevet i sin Brevtaske: "Jeg har blot villet bade mig."

— I et i en liden Stad udkommende Blad fremsattes det Spørgsmaal, hvorfor Kirken ikke blev afføvet. Den følgende Dag læste man som Svar: "for di Du skal tilbede Din Gud i Støvet."

L. M. Mullen.

Borger-Vennen.

Sex og Halvtredstindstyvende Aargang.

Nr. 52.

Løverdagen den 28de December 1844.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.
Trykt hos Louis Klein, Eier af det Seidelinske Officin.

Bekjendtgjørelse.

Det forenede Understøttelses-Selskab afholder en Generalforsamling i Brandforsikringens Locale paa Raad- og Domhuset, Mandagen den 30te December d. A. om Eftermiddagen Kl. 6, til hvilken Tid d'Her. Repræsenteranter anmodes om behageligen at give Medde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab den 2den December 1844.

K. Clausen. D. Borgen. J. C. Lund.

C. S. Groth.

Erindringer fra den syvaarige franskspaniske Krig.

(Fortsættelse.)

Paa vore Reiser og Marcher forsømte vi aldrig at besøge Kirkerne i de Lande, vi droge igjennem. Intet forundrede Spanierne meer, end at see os paa dette hellige Sted, iagttagende de religiøse Ceremonier. Overbeviste om, at Napoleons Soldater vare livagtige Djævle, kunde de ikke begribe hvorledes det var muligt, at det blotte Syn af Bievandet ikke siebliffeligen lod dem synke ned til de Fordømte.

— — — Saasnart man overskrider Grændsen mellem tvende Lande, bliver man længe forberedt paa Sædernes og Sprogets Forandring ved en umærkelig Overgang. Her taler man Fransk, men forstaaer dog Tydsk; længere borte taler man Tydsk, idet man tillige brækker paa det Franske. Det er først efterat man er kommen en ti Væuers hiinside Rhinen, at man befinder sig i Tydskland. Det Samme finder Sted med Italiens og med Polens Grændser; men naar man har passeret Vidassoa, er man i Spanien, aldeles i Spanien. To Minuter iforveien befandt man sig i Frankrige; men efterat være gaaet over Floden, er det som om

man var reist tusfnde Vieues: Sæderne, Sproget, Dragten — Alt er nu anderledes. Forandringen er lige saa stor fra Saint-Jean-de-Luz til Grun, som fra Calais til Dover, og dog er Bidassoa kun en lille Flod.

Det spanske Sprog er meget let at forstaae for en Provengaler, som kan Latin, og jeg kunde snart indlade mig i Samtale med den første den bedste. Men Spanierne holde ikke af at tale; i Stedet for den muntre, aabne og ærlige Mine, som caracteriserer vor Nation, mødte jeg kun mørke, fortrædelige, hemmelighedsfulde Masyn. Betragt engang disse Grupper paa Gadehjørnerne og de offentlige Pladse! Røge en Cigare og Intet foretage sig, synes at være for de Menneſker, man seer der, den høieste Lykke. Saasnart i Frankrige ti Menneſker ere forsamlede, forstaaer man ikke mere hinanden; enhver vil tale, enhver søger at glimre ved sin Conversation; i Spanien er alting Taushed. Indhyllede i deres smudsige Kapper, bedækkede med endnu smudsigere Klæder, kun ladende det halve af Ansigtet og de trende Fingre, hvormed Cigaren holdes, komme tilsyne, kunne Spanierne tilbringe hele Timer overfor hverandre, uden at tale et Ord, men kun nu og da sende hinanden Røgskyerne af Cigarerne. Fra Tid til

anden synes. En at ville begynde at tale, hvilket altid skeer saa kort og afbrudt som muligt; derpaa svare de mest snaksomme blandt Tilhørerne: *puéz*. Dette *puéz* er en Præposition, en Conjunction, en Interjection, hvormed der svares paa *Alt*. Ifølge den Maade, hvorpaa Ordet udtales, efter den bekræftende, benegtende eller tvivlende Bevægelse med Hovedet, som ledsager det, betyder det ja, nei, men, dog, De har Ret, det troer jeg ikke, &c.

Hvilken Forskjel mellem vore Qvarterer i Tydskland og fremfor *Alt* med vore Bærteris ærlige Ansigter, og hvad vi fandt i Spanien. Efter den mest søgte Keenlighed, efter den Godmodighed, der er Beboerne hiinside Rhinen egen, gjorde vi Bekjendtskab med Spaniernes Smudsighed og mærke Physognomier. Uagtet vi vare vantede til det polske Clima, lede vi dog af Kulde i Spanien. I Biscaya, i Castilien er det umuligt at holde sig varm om Vinteren; man formoder ikke, at et Vindue, eller en Dør er indrettet til at være lukket. Skorsteensfeierhaandteringen er ubekjendt, thi der gives ingen Skorstene.

I Rjokkenerne seer man et Hul, gjennem hvilket Røgen trækker bort, dersom den iøvrigt vil fortrække. I de store Stæder, saasom Burgos og Valladolid, findes een eller to Kaminer

hos de Fornemme; de franske Generaler have ladet opføre de fleste af dem, da de vilde være beqvemt indlogerede.

— — — Af alle Folkeslag i Verden ere Spanierne vistnok det, som spiser og drikker mindst; af det, som hundrede Borgere i Paris fortære, vilde tusinde Spaniere kunne nære sig. Denne Tarvelighed er forresten ingen Dyd hos dem, den hidrører fra deres Sierrighed og Dovenskab; thi Spanierne ere sliksvorne og slugsvorne, naar de kunne tilfredsstille disse Tilbøieligheder uden at det koster dem noget. Halvveens Fruentimmer holde meget af at man siger dem smukke Ting, men endnu meer af at nyde Lækkerier.

Den første Gang jeg drak af den i et Buffeskjind indsluttede Viin, troede jeg mig forgivet; jeg udspjttede strax den affskyelige Drif, og besluttede, kun at drikke Vand. Imidlertid forestillede man mig Ubehageligheden af, aldeles at berøve mig Nydelsen af Viin, og jeg paalagde mig derfor Tvang; Menneftet vænner sig til Alt i denne Verden, og saaledes bragte jeg det efterhaanden saa vidt, at jeg kunde nyde Viin uden at fordreie Ansigtet alt for meget. Den saakaldte pelieco eller hotta er et tjæret, med Haarsiden indad sammenshyet Buffeskjind. Man anbringer en

Prop og en Hane i et af Benene, og ad denne Veie indlader og udtapper man Vinen. Modsat enhver andet Meubel stige disse Bukkeskind ; Priis jo ældre de blive. Krovæerterne anvende dem først ; efter nogen Tids Forløb sælge de dem til Borgerne, som atter senere affætte dem til de Fornemmere. I Kroerne og paa Gjestgiverstederne er man altsaa vis paa, altid at erholde Vin med frisk Smag af Tjære. Saasnart Bukkeskindene, efterat være gaaede igjennem alle de hierarchiske Glasser, have naaet deres høieste Hædersplads, antager Vinen, som de indeholde, en meget behagelig Smag. Man betjener sig i Spanien ikke af Viinfade, fordi der næsten ingen Veie findes ; thi med Undtagelse af nogle Chauveer, der gjennemskære Landet i adskillige Retninger, og som ere særdeles gode, befinde de andre Veie sig i en meget maadelig Tilstand. Da Transporten saaledes maa skee ved Muulcæsler, vilde Tønder vanskeligen kunne føres. Af de mindre Skind gjøres Læderflaster, hvilken Skik vi fandt meget beqvem, og enhver af os var forsynet med sin botta, der tog sig meget godt ud for paa Sælen, imellem Pistolhylsterne.

(Fortfætted.)

En Mystification.

Svorledes en Nyhed kan forbedres ved at gaae igjennem flere Aviser, vil kunne sees af efterfølgende Sammenstilling. Det Bedste er, at der ligger en Mystification til Grund for den hele Sag.

Havre. Her er fanget en Fisk med tvende Finner, der have Udseende af Arme.

Journal des débats. I Havre har man i et Garn fanget en Fisk, som har tvende Arme.

Voleur. I Havre foreviser man i denne Tid en Mærkværdighed, nemlig en hidtil ubekjendt Fisk, der har tvende Arme med tydeligen uddannede Hænder.

Constitutionel. I Havre er Alt i Bevægelse. En Fisker har nemlig fanget en Fisk med et Menneskeansigt, Arme, Hænder og Fødder.

Endeligen kommer den berømte Fisk til Tydskland, og introduceres først i:

Leipziger allgemeine Zeitung. Havre. (Privatmeddelelse. Igaar gik her en forunderlig Fisk i Garnet. Den seer fuldkommen ud som et Menneske, svømmer i opret Stilling, og skreg "o vee!" da man bragte den i Land.

Berliner Botsische Zeitung. Havre: Nogle Fiskere have fanget en endnu aldeles ubekjendt Fisk. Dyrets Hoved har Lighed med et Abehoved; det har to veldannede Hænder og et godt udpræget Bryst. Paa Rygsiden er det aldeles som Fisk. Det er $5\frac{1}{2}$ Fod langt, og holder sædvanligt den øverste Deel af Legemet oven Vandet. Saaledes har man da endeligen fanget den længe ventede Havmand. Der fattes endnu kun Havfruer.

Berliner Spenersche Zeitung. Blade fra Havre berette, at i Hans Hellighed Biskoppen af Altions District

har en fattig, from Fisser fanget en hidtil ubekjendt Fisk med fire Arme og et lidet Hoved.

Deutscher Beobachter. I Havre er fanget en Fisk med fire Arme og et lidet menneskeagtigt Hoved. Det er mærkværdigt, hvad Nutiden dog frembringer!

Elegante Zeitung. I "Freihafen" meldes, at man i Selvfabstredfene i Havre taler meget om en selden Fisk, der danner Overgangen til Mennesket.

Breslauer Zeitung. Sagnet om Syrener, hvorom de Gamle berette os saa meget, synes dog ikke at være uden Grund. I Havre har man fanget en Fisk, der skal have en stoffende Lighed med Mennesket.

Linzer Courier. Nu have de Lærde dog havt Ret! Den berømte Havfrue eller Syrene er ved Havre svømmet iland. Den har Arme, Fødder, og hvad der er Hovedsagen, et menneskeligt Hoved. Selv articulerede Lyd skal den kunne frembringe.

Saaledes gaaer det endnu gjennem en heel Mængde Tidsskrifter; endeligen kommer:

Mugsburger allg. Zeitung. Havre. (Privat-
etterretning.) Mange Blade melde feilagtigt om en her fanget, menneskelignende Fisk. Denne Efterretning er blot en Satire af et her udkommende Oppositionsblad. Bistnot har Ministeriet været saa heldig at fange en Fisk, dog er den ikke nogen Havbeboer, men en Deputeret, hvis Navn er Fisk (Poisson).

Hvormange sige Poissons fanges ikke hos os mellem Aar og Dag!

L. M. Müllen.